

התאגידים
החקוקים
בישראל והפיקוח
הפרלמנטרי
עליהם

ד"ר אייל צור

אדר תשפ"ג - מרץ 2023
נייר מדיניות מס' 85

ד"ר אייל צור

עמית מחקר בפורום קהלת

אייל הוא בעל תואר דוקטור למדע המדינה מהאוניברסיטה העברית בירושלים. לפני כן קיבל תואר בוגר במדע המדינה ובלימודי האסלאם והמזרח התיכון (בהצטיינות) ותואר מוסמך במדע המדינה (בהצטיינות) - שניהם מהאוניברסיטה העברית.

ברצוני להודות לאנשים הרבים שתרמו למחקר מדיניות זה. תודה לאנשי פורום קהלת למנכ"ל הפורום עו"ד מאיר רובין (נריה), לסגני עו"ד מאיר בוחניק ועו"ד רן בר-יושפט, לראש מחלקת הליטיגציה עו"ד אריאל ארליך ולראש מחלקת המדיה ד"ר שוקי בלס. תודה גם למרואיינות ולמרואיינים הרבים שתרמו מהידע הרב ומהניסיון המגוון שלהם. תודה מיוחדת לפרופ' דניאל גוטליב ולתא"ל (במיל') אבנר שלו, שפתחו לפניי את ביתם, ללאה ורון ז"ל, שהלכה לעולמה זמן קצר לפני צאתו של מחקר זה לאור, וכן לעו"ד נילי אבן-חן, לשופט (בדימ') פרופ' יצחק זמיר, לעו"ד דוידה לחמן-מסר ולעו"ד אבי ליכט על עצותיהם הטובות והמועילות. לבסוף, תודתי נתונה לעורך הלשוני גיא פרמינגר על עבודתו המצוינת. יבואו כולם על הברכה.

התאגידים

החקוקים

בישראל והפיקוח

הפרלמנטרי עליהם

ד"ר אייל צור

אדר תשפ"ג - מרץ 2023

נייר מדיניות מס' 85

תוכן עניינים

1	תקציר
3	א. תאגידיים חקוקים בישראל – כללי
3	1. מהו תאגיד חקוק?
	2. חשיבות הפיקוח הפרלמנטרי על התאגידיים החקוקים והאמצעים העומדים
8	לרשות חברי הכנסת לצורך פיקוח זה
13	3. ההמלצות הכלליות לשיפור הפיקוח על התאגידיים החקוקים
	ב. תיאור התאגידיים החקוקים הפשוטים לפיקוח, בחינת הפיקוח
17	הפרלמנטרי עליהם והצגת המלצות פרטניות לשיפורו של פיקוח זה
18	1. האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים
20	2. האקדמיה ללשון העברית
22	3. האקדמיה ללשון הערבית
24	4. בית דוד בן־גוריון
25	5. בנק ישראל
30	6. יד ושם – רשות הזיכרון לשואה ולגבורה
33	7. יד יצחק בן־צבי
36	8. לשכת עורכי הדין בישראל
41	9. מגן דוד אדום (מד"א)
44	10. המוסד לבטיחות ולגיהות (מוס"ל)
47	11. המועצה להסדר ההימורים בספורט (טוטו)
49	12. המועצה להשכלה גבוהה (מל"ג)
53	13. המועצה לייצור ולשיווק של אגוזי אדמה

התאגידיים החקוקים בישראל והפיקוח הפרלמנטרי עליהם
ד"ר אייל צור

נדפס בישראל, אדר תשפ"ג – מרץ 2023

מסח"ב 7-04-7796-965-978 ISBN

124	44. רשות נחל הירקון ורשות נחל הקישון.....
127	45. רשויות ניקוז שונות.....
129	46. רשות שדות התעופה (רש"ת).....
134	47. שירות התעסוקה.....
136	48. תאגיד השידור הישראלי (כאן).....
139	49. התאגיד לפיקוח וטרינרי.....
142	50. תאגידי חקוקים שטרם הוקמו.....
ג. תיאור התאגידי החקוקים המורכבים לפיקוח, בחינת הפיקוח	
143	הפרלמנטרי עליהם והצגת המלצות פרטניות לשיפורו של פיקוח זה.....
144	1. המוסד לביטוח לאומי.....
162	2. רשות ניירות ערך (רנ"ע).....
173	הערות.....

55	14. המועצה לייצור צמחים ולשיווקם (מועצת הצמחים).....
58	15. המועצה למוצרי פרי הדר.....
61	16. המועצה לענף הלול.....
64	17. מועצות בתי-העלמין בברקת ובתל-רגב.....
66	18. המכון הלאומי למצוינות בספורט (מכון וינגייט).....
68	19. מכון התקנים הישראלי (מת"י).....
71	20. המכון למורשת דוד בן-גוריון.....
73	21. המרכז הישראלי לקידום תרבות האדם (מכון ון ליר).....
75	22. מרכז זלמן שזר לחקר תולדות העם היהודי.....
77	23. מרכז יצחק רבין לחקר ישראל.....
78	24. המרכז להנצחת מורשת גוש קטיף וצפון השומרון (מרכז קטיף).....
80	25. המרכז למורשת הדרוזים בישראל.....
81	26. המרכז למורשת יהדות אתיופיה.....
	27. המרכז למורשת מלחמת ששת הימים, שחרור ירושלים ואיחודה – גבעת
83	התחמושת.....
85	28. מרכז מורשת מנחם בגין.....
87	29. קרן וולף.....
89	30. קרנית – קרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים.....
91	31. הרשות הישראלית לחילופי נוער וצעירים.....
93	32. הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים (רלב"ד).....
96	33. הרשות הלאומית להסמכת מעבדות.....
98	34. הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית (רשות החדשנות).....
102	35. הרשות הלאומית לתרבות היידיש.....
104	36. הרשות הלאומית לתרבות הלאדינו.....
105	37. רשות העתיקות.....
107	38. הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו.....
111	39. הרשות לפיתוח הגליל.....
114	40. הרשות לפיתוח הנגב.....
116	41. הרשות לפיתוח ירושלים (הרל"י).....
118	42. הרשות לשיקום האסיר (רש"א).....
121	43. הרשות לשמירת הטבע והגנים הלאומיים (רשות הטבע והגנים – רט"ג).....

תקציר

לנייר זה שתי תכליות עיקריות: האחת, להגדיר מהו תאגיד חקוק ולהציג תמונה מלאה של עולם התאגידים שהקימה הכנסת בחוק או מכוח חוק (תאגידים חקוקים) לאורך שנותיה ואשר פועלים עדיין בהתאם לחוקים שהקימו אותם, תוך כדי פירוט מטרותיהם, סמכויותיהם, פעולותיהם בשנים האחרונות, אורגניהם ומקורות המימון שלהם; והאחרת, בחינת הפיקוח הפרלמנטרי על התאגידים החקוקים בשנים האחרונות להלכה ולמעשה, זיהוי הפערים הקיימים בו והצעת תיקוני חקיקה לשם צמצומם. בחינה זו מתמקדת בעיקר במלאכת הפיקוח שנעשתה בוועדות הכנסת ובמשרד מבקר המדינה בשנים האחרונות. מתווי הפיקוח המוצעים מתבססים על מידת השפעה של משימות התאגיד על חיי האזרחים, על מורכבות פעילותו, על היקף המימון הציבורי של פעילותו ועל מספר העובדים בתאגיד. התאגידים הפשוטים לפיקוח יידונו בפרק השני של המחקר, ואילו התאגידים המורכבים לפיקוח – המוסד לביטוח לאומי ורשות ניירות ערך – יידונו בנפרד בפרק השלישי של המחקר.

המחקר כולל שורה של המלצות פרטניות וממוקדות לתאגידים חקוקים מסוימים בצד המלצות מערכתיות וכלליות שכוחן יפה לכל התאגידים החקוקים. המלצותינו הכלליות הן כדלקמן:

1. בכל חוק המקים תאגיד חקוק ייקבע איזו ועדה בכנסת או אילו ועדות בכנסת תפקחנה על התאגיד באופן קבוע ושיטתי.
2. לאחר כינון של ועדות הכנסת הקבועות, בראשית כהונתה של כל כנסת, תוצג באופן כללי לפני חבריה של כל ועדה רשימת התאגידים החקוקים שנתונים בפיקוחה על-פי חוק. ההצגה תכלול את מטרותיו של כל תאגיד חקוק, את סמכויותיו, את מבנהו, את המקורות התקציביים לפעילותו ואת חובות הפיקוח השונות של הוועדה ביחס אליו.

א. תאגידי חקוקים בישראל – כללי

1. מהו תאגיד חקוק?

במדינת ישראל פועלים כיום יותר משישים תאגידי חקוקים. בתקופות שונות מכוח דבר חקיקה של הכנסת – במישורין על-ידי חוק או באמצעות צו שהוצא מכוח חוק.¹ תאגידי חקוקים אלו מהווים חלק מהמגזר הציבורי, ובמקרים אחדים – כמו זה של קרן וולף או זה של המרכז הישראלי לקידום תרבות האדם – הם פרי של שילוב ארגוני מסוים בין המגזר הציבורי לבין המגזר הפרטי.² הם הוקמו ברמה הלאומית על-ידי המחוקק כישויות משפטיות נפרדות מן המדינה ומהממשלה, על-מנת לקדם מטרות שונות בתחומי מדיניות שונים, וקיבלו לשם כך סמכויות ביצוע מנהליות. אין להם קיום וסמכויות ללא החוק שהקים אותם (להלן: החוק המקים). מטרות הפעילות של התאגיד ותפקידיו מוגדרים לרוב בחוק המקים, ולעיתים חוקים נוספים מייעדים לו תפקידים נוספים. ההפרדה המשפטית-המבנית בין המדינה לבין התאגידי החקוקים מחילה על האחרונים חובות ומעניקה להם זכויות בתחומי המשפט הציבורי והמשפט הפרטי כאחד, וכן מידה מסוימת של עצמאות מן המדינה ומן הממשלה בפעילותם.³ התאגיד החקוק רשאי להשתמש בכשרותו במשפט הציבורי רק בהתאם לסמכויות שהוענקו לו מכוח חוק (עקרון חוקיות המנהל), ובכשרותו במשפט הפרטי – רק לצורך מילוי התפקידים שנקבעו לו בחוק ולשם הפעלת הסמכויות שהוקנו לו במשפט הציבורי. מידת העצמאות של התאגידי החקוקים מהדרג הממשלתי הנבחר שונה מתאגיד לתאגיד. על תאגיד חקוק או על יישומו של החוק שהקים אותו אחראי שר אחד לפחות. מעורבות השרים האחראים בפעילותם של חלק מהתאגידי גדולה למדי – נתון המצמצם את מידת עצמאותם של אותם תאגידיים.⁴

”במדינת ישראל פועלים כיום יותר משישים תאגידי חקוקים בתקופות שונות מכוח דבר חקיקה של הכנסת – במישורין על-ידי חוק או באמצעות צו שהוצא מכוח חוק. תאגידי חקוקים אלו מהווים חלק מהמגזר הציבורי, ובמקרים אחדים הם פרי של שילוב ארגוני מסוים בין המגזר הציבורי לבין המגזר הפרטי.”

3. כל תאגיד יחויב להגיש בכתב לוועדה העיקרית בכנסת המפקחת עליו דיווח שנתי על-אודות עיקרי פעילותו בשנה החולפת (דוח פעילות שנתי), מצבו הכספי (דוח כספי שנתי או דוח בדבר ביצוע התקציב השנתי) ומצב איושם של אורגני הניהול שלו – מועצת המנהלים והנהלה המעשית. בהמשך לכך, יושבי-ראש של מועצות מנהלים ומנהלים כלליים של תאגידי חקוקים שמוטל עליהם לשמור על חיי אזרחים או על בריאותם ואיכותם או שיש להם השפעה ישירה על החיים והבריאות של האזרחים, וכן של תאגידי חקוקים שלפעילותם יש השפעה מכרעת על פעילות המשק הישראלי או שמעסיקים כוח-אדם מעל היקף מסוים או מנהלים תקציבים מעל היקף מסוים שמקורם באוצר המדינה או באגרות, יידרשו להתייצב מדי שנה לפני הוועדה בכנסת המפקחת על התאגיד החקוק, לאחר הגשת הדיווחים האמורים בכתב, על-מנת להציג את עיקרי הדוחות ולהשיב על שאלותיהם של חברי הוועדה. יושבי-ראש של תאגידי חקוקים אחרים, שהיקף פעילותם והיקף תקציבם קטנים יותר, יידרשו להתייצב רק אחת לשלוש שנים לפני הוועדה הפרלמנטרית העיקרית המפקחת על התאגיד החקוק.

4. סמכותו של תאגיד חקוק לגבות אגרות ותשלומי-חובה אחרים תותנה על-פי חוק באישור ועדה של הכנסת או בהתייעצות עימה, אלא אם כן גובהם נקבע במפורש בחוק.

5. חבריה של ועדת כנסת המפקחת על תאגיד חקוק יבקרו במתקני התאגיד פעם אחת לפחות במהלך כהונתה של אותה כנסת.

6. על כל תאגיד חקוק להפעיל את מרשתת מעודכן הכולל מידע על פעילותו, על מצבו ועל מבנהו הארגוני.

7. באותם מקרים שבהם כבר קיים כיום חוק הקובע כי יש להקים תאגיד חקוק והתאגיד טרם הוקם, על הכנסת להחליט עד סוף שנת 2023 אם לדרוש מהממשלה לנקוט צעדים מעשיים להקמת התאגיד או לוותר כליל על הקמת התאגיד ולבטל את החוק המקים.

”ניתן לחלק את המשימות והתפקידים שהתאגידים החקוקים מבצעים לקטגוריות שונות: פיקוח ואסדרה, בטיחות, בריאות, פיתוח כלכלי, תעבורה, חקלאות, קידום יעדים חינוכיים וחברתיים, קידום מחקר, שימור מורשת תרבותית, ספורט ועוד. יש תאגידים הממלאים תפקידים הנכללים בקטגוריות שונות.”

יש להדגיש כי לפי הגדרתנו לעיל, תאגידים עירוניים (המוקמים מכוח סעיפים 249(30) ו-249א לפקודת העיריות [נוסח חדש]) ואיגודי ערים (שהם תאגידים מכוח חוק איגודי ערים, התשט”ו-1955) אינם תאגידים חקוקים לאומיים, אלא מהווים חלק מהמערך המשפטי והארגוני המיוחד של השלטון המקומי והרשויות המקומיות, ולא של השלטון המרכזי. הוא הדין באשר לאיגוד ערים כנרת, שהוקם מכוח חוק הסדרת הטיפול בחופי הכנרת, התשס”ח-2008, ואשר פועל ברמה המקומית וממלא תפקידים הדומים לאלה של רשות מקומית.⁵ גם תאגיד המים, המוקמים על-ידי רשויות מקומיות או איגודי ערים מכוח חוק תאגיד מים וביוב, התשס”א-2001, אינם מוגדרים על-ידינו כתאגידים חקוקים מאותו טעם – הם חלק ממערך השלטון המקומי.⁶ מאידך גיסא, תאגידים שפועלים ברמה האזורית ואשר הוקמו על-ידי השלטון המרכזי מתוך חשיבה לאומית, דוגמת הרשות לפיתוח ירושלים, הרשות לפיתוח הנגב והרשות לפיתוח הגליל, הם לשיטתנו תאגידים חקוקים, ונדונים במסגרת מחקר זה.

ניתן לחלק את המשימות והתפקידים שהתאגידים החקוקים מבצעים לקטגוריות שונות: פיקוח ואסדרה, בטיחות, בריאות, פיתוח כלכלי, תעבורה, חקלאות, קידום יעדים חינוכיים וחברתיים, קידום מחקר, שימור מורשת תרבותית, ספורט ועוד. יש תאגידים הממלאים תפקידים הנכללים בקטגוריות שונות (למשל, רשות שדות התעופה ממלאת תפקידים ונושאת בסמכויות בתחומי התעבורה, הפיקוח והאסדרה, והפיתוח הכלכלי). כמו-כן, יש תאגידים שפעילותם נושאת צביון עסקי יותר, ולעומתם תאגידים שלפעילותם יש צביון ציבורי יותר. נוסף על כך, התאגידים נבדלים זה מזה בהיקף נכסיהם, בגודלה של מצבת העובדים שלהם, בתנאי ההעסקה של עובדיהם, במידת היסמכותם על אוצר המדינה ובפרישה הגיאוגרפית של פעילותם, כפי שנראה בהמשך המחקר.⁷

ניתן למנות סיבות והצדקות אחדות להוצאת תפקידים ומשימות משירות המדינה ולהעברתם לתאגידים חקוקים: התאגידים נהנים מעצמאות רבה יותר בפעילותם ופטורים ממגבלות חוקיות ומנהליות שונות המוטלות על שירות המדינה, והדבר מהווה יתרון כאשר הם נדרשים לבצע משימות בעלות צביון עסקי; הקמת תאגיד מאפשרת לקדם מטרות ועניינים ציבוריים – דוגמת ניהול בנק מרכזי וקידום ההשכלה הגבוהה – בנפרד מהממשלה ובאופן שחשוף פחות ללחצים פוליטיים-מפלגתיים; תנאי העבודה הנהוגים בתאגידים הציבוריים גמישים ביחס לאלה הנהוגים בשירות המדינה, ובחלק מהמקרים הם אף טובים מהם – נתון המסייע בגיוס כוח-אדם איכותי; ניתן לשלב בפעילותם של תאגידים ציבוריים נציגי ציבור ונציגי גופים בעלי

זיקה לתחומי הפעילות של התאגיד באמצעות שיבוצם במועצות המנהלים שלהם – דבר שאינו מתאים ואינו מקובל במשרדי הממשלה; ניתן לבזר את העוצמה שנמצאת בידי הרשות המבצעת באמצעות הקמת תאגידים בצד משרדי הממשלה ויצירת מערכת של איזונים ובלמים בין גופים אלו. עם זאת, הניסיון מראה שהיו מקרים שבהם תאגידים מסוימים נקטו פעולות שלא עלו בקנה אחד עם מדיניות הממשלה, ומאידך גיסא, היו מקרים שבהם תאגידים מסוימים פיתחו תלות רבה בממשלה וכתוצאה מכך נפגע תפקודם.⁸

יש קווי דמיון בצד קווי שוני בין התאגידים החקוקים לבין החברות הממשלתיות. באשר לקווי הדמיון, בשני המקרים מדובר בישויות משפטיות הקשורות לרשות המבצעת אך נפרדות מהמדינה, אשר נהנות מעצמאות בפעילותן בצד מעורבות מסוימת של הדרג הנבחר בממשלה ולעיתים אף של זה שבכנסת. כמו-כן, לשני סוגי הגופים יש אורגנים דומים (מועצת מנהלים והנהלה מעשית, אם כי לחלק מהתאגידים החקוקים יש אורגנים נוספים), והם מקדמים מטרות ציבוריות בתחומי מדיניות שונים. נוסף על כך, בפעילותם של חלק מהתאגידים החקוקים ושל חלק מהחברות הממשלתיות (ושל כל החברות המעורבות) מעורבים גורמים נוספים מלבד המדינה, והדבר בא לידי ביטוי בהרכב מועצת המנהלים שלהם.⁹

עם זאת, קיימים כאמור גם הבדלים בין שני סוגי הגופים. כך, הבעלות על התאגידים החקוקים – להבדיל מהבעלות בחברות ממשלתיות – אינה מחולקת למניות או ליחידות קנייניות אחרות (למשל, זכויות וערבויות), ולא בכדי לרובם המכריע של התאגידים החקוקים אין גוף המקביל לאספה הכללית של בעלי המניות שיש לכל חברה – ממשלתית או לא-ממשלתית. כמו-כן, כאמור לעיל, תאגיד חקוק מוקם על-ידי הכנסת באמצעות חוק או מכוח חוק (תקנות), ותחומי פעילותו ומהות סמכויותיו מוסדרים בחוק שייחודי לו או לכמה תאגידים מקבילים (למשל, רשויות הניקוז). תאגיד חקוק כפוף לעקרונות חוקיות המנהלים, ועל-כן אסור לו לעשות פעולה שאינה עולה במפורש או במשתמע מלשון החוק שהקים אותו או מלשונו של חוק אחר שהקנה לו סמכויות.¹⁰

אומנם, הקמתה של חברה ממשלתית או הפיכתה של חברה לא-ממשלתית לחברה ממשלתית מושתתות גם הן על הוראות חוק – חוק החברות הממשלתיות, התשל”ה-1975 – אך ההחלטה להקים חברה ממשלתית מסוימת מתקבלת על-ידי הממשלה. מאפיינים נוספים של מבנה החברה ודרכי פעולתה מוסדרים במסמכי-היסוד של החברה. בהמשך לכך, חוק החברות הממשלתיות מסדיר את

פעילותן של כל החברות הממשלתיות והחברות המעורבות (אלא אם כן הן הוחרגו מכל הוראותיו או מחלקן, ואז חלות עליהן הוראותיו של חוק החברות, התשנ"ט-1999, בהתאם להיקף ההחרגה).¹¹ פעילותן של חברות ממשלתיות וחברות מעורבות מסוימות (מעטות יחסית) מוסדרת בחוק ייחודי שנוסף על שני החוקים הכלליים – חוק החברות הממשלתיות וחוק החברות – אולם גם חברות אלו לא הוקמו מכוח חוק ייחודי להן.¹² נוסף על כך, לרוב החברות הממשלתיות יש תכלית עסקית מובהקת – השאת רווחים – הנמצאת בליבת הפעילות שלהן,¹³ בעוד לרוב התאגידים החקוקים אין תכלית עסקית כזו.

לבסוף, פעילותן של החברות הממשלתיות ושל החברות המעורבות כפופה למשטר של אסדרה מקיפה ומעמיקה וכללים של ממשל תאגידי המופעלים על-ידי ממשלת ישראל באמצעות גוף ייעודי – רשות החברות הממשלתיות, וחלק ניכר מהחברות נתונות בפיקוחם של גורמים מאסדרים נוספים המתמקדים בהיבטים ממוקדים של פעילותן (למשל, הממונה על השכר במשרד האוצר או יחידות במשרדי ממשלה אחרים העוסקים בתחום הפעילות של החברה הממשלתית). לעומת זאת, פעילותם של התאגידים החקוקים אינה מפוקחת ומאוסדרת על-ידי גוף אחד ברשות המבצעת, אלא על-ידי משרדי ממשלה שונים, ולעיתים גם על-ידי גופי אסדרה נוספים.¹⁴

בשנת 1992 – על רקע העדרם של תפיסה כוללת וכללים ייעודיים של ממשל תאגידי לתאגידים החקוקים – הקים שר המשפטים דאז, חבר הכנסת ועורך-הדין דן מרידור, את המועצה לתאגידים ציבוריים, שהייתה אמורה להציע קווים להקמתם של תאגידים ציבוריים, לדרכי הניהול והפעולה שלהם ועוד. המועצה הגישה דוח על עבודתה אחרי יותר מעשור – בשנת 2003. הדוח הצביע על צורך בהסדרה רוחבית של סוגיות חשובות בהתנהלות התאגידים הציבוריים ובכינון מנגנוני פיקוח עליהם. זאת, על יסוד חוק-מסגרת ותחת רשות תאגידים ציבוריים, שתפעל "תחת גג אחד" עם רשות החברות הממשלתיות. בשנת 2013 פרסם משרד המשפטים תזכיר חוק שלפיו רשות החברות הממשלתיות תפקח גם על התאגידים הציבוריים, ותיקרא "רשות החברות הממשלתיות והתאגידים הציבוריים".¹⁵ הצעת חוק זו לא הבשילה לכלל חוק בספר החוקים של מדינת-ישראל.

במחקר זה נתמקד בפיקוח של הרשות המחוקקת על התאגידים החקוקים שהיא הקימה לאורך עשרות שנים. סוגיית הפיקוח של הרשות המבצעת – של מליאת הממשלה, של ועדות השרים, של השרים כפרטים ושל יחידות שונות בממשלה (אגף התקציבים

במשרד האוצר, אגף החשב הכללי במשרד האוצר, אגף השכר והסכמי עבודה במשרד האוצר ועוד) – על התאגידים החקוקים חשובה גם היא, ומצדיקה עריכת מחקר מדיניות מעמיק ונפרד.

בנקודה זו נציין כי הפיקוח של הממשלה על התאגידים החקוקים אמור להיות לתפיסתנו – וכך הוא בדרך-כלל בפועל – הדוק יותר, מתערב יותר ופרטני יותר מאשר הפיקוח הפרלמנטרי עליהם (להוציא הפיקוח של מבקר המדינה, כפי שנרחיב להלן). זאת, בשל העובדה שהתאגידים החקוקים קרובים יותר מבחינה מוסדית לממשלה מאשר לכנסת – הם קשורים לרשות המבצעת, והם נוטלים חלק בעשייה המובלת על-ידי הממשלה. בתוך כך, מן האחריות האמורה לעיל של שר או של שרים ליישום החוקים המקימים מתחייבת מידה מסוימת של מעורבות בפעילותם של התאגידים החקוקים. עתה נעבור לדון ביסודות הפיקוח הפרלמנטרי על התאגידים החקוקים ובמאפייניו.

2. חשיבות הפיקוח הפרלמנטרי על התאגידים

החקוקים והאמצעים העומדים לרשות חברי

הכנסת לצורך פיקוח זה

הקמתו של תאגיד חקוק היא פועל יוצא מתפקיד החקיקה של הכנסת, כאמור לעיל, אך היא קשורה בקשר הדוק גם לתפקיד הפיקוח שלה על הרשות המבצעת.¹⁶ מכיוון שהתאגידים החקוקים נוצרו באמצעות חקיקת הכנסת, על חברי הכנסת לפקח באופן תכליתי (אפקטיבי) ושיטתי על הקמתם של תאגידים חקוקים ועל תפקודם. יש לוודא אפוא כי החוקים המקימים תאגידים אינם נותרים ”אותיות מתות” בספר החוקים, אלא מיושמים כראוי – לפי כוונת המחוקק – ולא רק מנוסחים כראוי.

מעבר לכך, יש חשיבות מיוחדת לפיקוח פרלמנטרי על התאגידים החקוקים מהטעמים הבאים: הם מבצעים פעולות מנהליות שונות לשם קידום מטרות ציבוריות; רבים מהם מחזיקים בסמכויות משמעותיות ומשפיעים על חייהם של אזרחים רבים, ובמקרים מסוימים אף עשויים לפגוע בחירויותיהם; ורבים מהם מנהלים תקציבים בהיקף גדול (אשר במקרים רבים מגיעים מאוצר המדינה, שכולל את כספי המיסים של האזרחים, או מאגרות הנגבות מהאזרחים) ומעסיקים כוח־אדם רב. על חברי הכנסת לוודא כי פעילותם של תאגידים אלו עומדת בדרישות החוק ומממשת בהגינות, בתכליתיות ובמקצועיות את כוונות המחוקק לטובת הציבור הרחב. נבחרי הציבור צריכים אפוא לפקח על התאגידים הציבוריים למען הציבור שהם מייצגים, והתאגידים מצידם צריכים לתת דין־חשבון לציבור במישורין או בעקיפין באמצעות נבחרי, שכן הם הוקמו מכוח חוק על־מנת לשרת את הציבור בדרכים שונות. ביקורת פרלמנטרית איכותית ובונה עשויה להוביל לשיפור תפקודו של תאגיד חקוק.¹⁷

בצד הדרישה המשותפת מכל התאגידים החקוקים לעמוד בביקורת פרלמנטרית, תוכנה של ביקורת זו ועוצמתה צריכים להשתנות בהתאם לאופי המשימות שהתאגיד החקוק מבצע, לרבות מידת השפעתן של המשימות על חיי האזרחים והמשק הישראלי ומידת מורכבותן, וכן בהתאם להיקף המימון הציבורי שהתאגיד נהנה ממנו ולמספר העובדים בו. כך, למשל, אופי הפיקוח הפרלמנטרי על בנק ישראל צריך להיות שונה מאופי הפיקוח הפרלמנטרי על קרן וולף, ואופי הפיקוח הפרלמנטרי על רשות שדות התעופה צריך להיות שונה מאופי הפיקוח הפרלמנטרי על הרשות הלאומית לתרבות היידיש.

פיקוח פרלמנטרי תכליתי על התאגידים החקוקים צריך להיעשות בשתי רמות: הן ברמת התאגיד – על מנהליו ושאר עובדיו – והן ברמת השרים הממונים על יישום החוק שכונן את התאגיד ועל יישום חוקים אחרים המטילים עליו תפקידים נוספים. במחקר זה נתמקד בפיקוח ברמת התאגיד. ידיעתם של נושאי־המשרה בתאגידים החקוקים כי הם כפופים, להלכה ולמעשה, לבקרה משמעותית מצד חברי הכנסת – נוסף על הבקרה מצד השר הממונה עליהם – עשויה לתמרץ אותם לפעול כמיטב יכולתם על־מנת לעמוד בדרישות החוק. אי־עמידה בדרישות החוק במידה כזו או אחרת עלולה לגרום ביקורת פרלמנטרית וביקורת ציבורית רחבה יותר. ביקורת זו יכולה בתורה להוביל לסיום תפקידם של נושאי־משרה בתאגיד, לתיקונים משמעותיים בחוק שכונן את התאגיד, ובמקרה קיצוני – לפירוקו של התאגיד (תוך כדי הקמת תאגיד חדש או ללא יצירת חלופה).

השר הממונה (או במקרים מסוימים – השרים הממונים) על יישומו של חוק המקימים תאגיד חקוק נושא באחריות מיניסטריאלית כלפי ראש הממשלה וכלפי הכנסת להפעיל באופן מיטבי את הסמכויות שהקנה לו החוק ביחס לפעילות התאגיד, לקיים מעקב אחר תפקודו של התאגיד כדי לוודא כי התאגיד מיטב למלא את דרישות החוק, וכן לתת דין־חשבון לחברי הכנסת ולציבור על החלטותיו שלו עצמו בנדון. במקרה קיצון של מחדל חמור בתאגיד חקוק – בייחוד בתאגיד רב עוצמה והשפעה – השר עלול אף לשלם מחיר פוליטי.

על־מנת לקיים בקרה פרלמנטרית תכליתית, על חברי הכנסת להיות מודעים למחויבותם לפקח על התאגידים ועל השרים הממונים על התאגידים, להחזיק במשאבי פיקוח הולמים – סמכויות, כלים (לרבות מקורות מידע), כוח־אדם מסייע ותקציבים – ולנצל היטב משאבים אלו. לחברי הכנסת יש הזדמנויות רבות ומגוון אמצעים לפיקוח על התאגידים החקוקים. אפיק הפיקוח הראשון הוא חקיקה. חברי הכנסת יכולים ליזום תיקונים בחוקים המקימים (הצעות חוק פרטיות או הצעות חוק ועדתיות¹⁸) או לבחון בביקורתיות הצעות ממשלתיות לתיקון החוקים המקימים (הצעות חוק ממשלתיות המוגשות בצורת תזכירי חוק) בשלבי החקיקה השונים בוועדות ובמליאה.¹⁹

אפיק הפיקוח השני הוא דיון במליאה שאינו למטרת חקיקה. ביכולתם של חברי הכנסת להעלות הצעה לסדר־היום על־אודות תאגיד חקוק,²⁰ להפנות לשר האחראי על תאגיד חקוק שאילתות על־אודותיו,²¹ לשאת נאום בן דקה על־אודות תאגיד חקוק²² או ליזום דיון בהשתתפות ראש הממשלה.²³ במקרים קיצוניים הכנסת יכולה להביע אי־אמון בממשלה על רקע מחדל שהתגלה בתאגיד

”על־מנת לקיים

בקרה פרלמנטרית

תכליתית, על

חברי הכנסת

להיות מודעים

למחויבותם לפקח

על התאגידים ועל

השרים הממונים

על התאגידים,

להחזיק במשאבי

פיקוח הולמים –

סמכויות, כלים

(לרבות מקורות

מידע), כוח־אדם

מסייע ותקציבים

– ולנצל היטב

משאבים אלו.

לחברי הכנסת יש

הזדמנויות רבות

ומגוון אמצעים

לשם פיקוח

על התאגידים

החקוקים.”

חקוק. ²⁴ לפיקוח במליאה יש בעיקר ערך תודעתי. הוא עשוי לעורר את תשומת-ליבם של כל חברי הכנסת הנוכחים במליאה וכן תשומת-לב ציבורית לדיון המשודר, אולם אין הוא מאפשר פיקוח פרלמנטרי מקיף ומעמיק דיו.

אפיק הפיקוח השלישי הוא ועדות הכנסת, ובעיקר ועדות הכנסת הקבועות. אפיק זה מאפשר לקיים בקרה הדוקה ומעמיקה יותר על התאגידים מאשר דיון במליאה. הוועדות מתמחות בתחומי מדיניות שונים, שניתן לסווג אליהם את פעילותם של התאגידים החקוקים. ²⁵ כפי שנראה בהמשך המחקר, יש תאגידים חקוקים שפעילותם נוגעת בתחומי מדיניות של ועדות כנסת שונות, ואז ניתן לקיים דיון משותף לשתי ועדות או דיונים נפרדים בוועדות השונות בהיבטים שונים של פעילות התאגיד. נוסף על כך ניתן להזמין לדיוני הוועדות בעלי תפקידים בתאגיד, עובדים במשרדי הממשלה שיש להם ממשקי עבודה עם התאגיד וכן מומחים בתחום פעילותו של התאגיד, ובכך להעשיר את הדיון ולשפר את יכולת הפיקוח של הכנסת על התאגידים החקוקים לסוגיהם. ²⁶ יתרה מזו, תקנון הכנסת קובע כי לפחות רבע מדיוניהן של רוב ועדות הכנסת בכל מושב יוקדשו לפיקוח על עבודת הממשלה. ²⁷ פעילותם של תאגידים רבים קשורה לפעילותה של הממשלה, ועל-כן דיון בפעולה ממשלתית עשוי להוביל לדיון גם בפעולתו של תאגיד חקוק.

יצוין כי עבודת הפיקוח של הכנסת – הן במליאה והן בוועדות – על הרשות המבצעת, ובכלל זה על התאגידים החקוקים, נתמכת על-ידי חוקרי מרכז המחקר והמידע של הכנסת (ממ"מ). חוקרים אלו יכולים להכין סקירה בנושא תאגיד חקוק זה או אחר, לבקשת חבר כנסת יחיד או לבקשת אחת מוועדות הכנסת, ובכך להרחיב את בסיס הידע העומד לרשות המחוקקים בבואם לקיים פיקוח תכליתי על התאגידים החקוקים. ²⁸ גורם מקצועי נוסף שיכול לתמוך במלאכת הפיקוח הפרלמנטרי על התאגידים – במליאה ובוועדות – הוא היועץ המשפטי לכנסת ועובדי הלשכה המשפטית של הכנסת הפועלים תחתיו. ²⁹ זאת, במישור המשפטי של פעילות התאגידים, של חובות שרי הממשלה ביחס לתאגידים ושל סמכויות הפיקוח של חברי הכנסת ביחס אליהם.

אפיק הפיקוח הרביעי הוא מבקר המדינה, שעבודתו קשורה לאפיק הפיקוח השלישי, שכן הוא מהווה זרוע של הכנסת ופועל בתיאום עם הוועדה לענייני ביקורת המדינה של הכנסת. מלשונם של חוקי-יסוד: מבקר המדינה וחוק מבקר המדינה [נוסח משולב], התשי"ח-1958, עולה כי מבקר המדינה יכול לערוך ביקורת בכל התאגידים החקוקים. ³⁰

נוסף על כך, כפי שנראה בהמשכו של המחקר, החוקים המקימים של רוב התאגידים החקוקים כוללים הוראה בדבר כפיפותם לפיקוחו של מבקר המדינה. ³¹ הוועדה לענייני ביקורת המדינה יכולה להחליט על הקמתה של ועדת חקירה ממלכתית בעקבות ממצאים של דוח שפרסם ³² (על ועדות חקירה לסוגיהן כאמצעי פיקוח על התאגידים החקוקים ראו להלן בתיאור אפיק הפיקוח החמישי). המבקר מהווה גורם מפקח על התאגידים החקוקים השונים גם בכובעו כנציב תלונות הציבור, בבואו לברר תלונות המוגשות על פעילותם. ³³ יודגש כי בהשוואה לאמצעי פיקוח פרלמנטריים אחרים, הפיקוח של מבקר המדינה מתאפיין ביסודיות רבה ובריידה לפרטי הפעילות של גופים ברשות המבצעת, ביניהם התאגידים החקוקים: התנהלות כספית וחשבונאית, התנהלות ארגונית, התנהלות משפטית וכיוצא בהן.

במסגרת חלקו הראשון של הדוח השנתי שלו לשנת 2020, המשמש אותנו לצורך מחקר זה, בחר המבקר במבט-על את התאגידים החקוקים וניתח היבטים יסודיים בממשל התאגידי שלהם. מלאכת הביקורת העלתה ממצאים חשובים שמחייבים תיקון ושיפור, ואשר מדגישים לדעתנו את חשיבות הפיקוח הפרלמנטרי על גופים אלו: האורגנים הניהוליים העליונים ברבים מהתאגידים (דירקטוריונים, מועצות או מליאות) לא אוישו באופן מלא (ולעיתים אף לא נקבע מניין חוקי לקבלת החלטות במסגרתם), ובחלק מהם אף לא כיהן יושב-ראש קבוע; בחלק מהאורגנים הניהוליים העליונים לא מונו חברים מקרב עובדי המדינה, כנדרש בחוקים המקימים; באורגנים הניהוליים העליונים של כמה מהתאגידים יש מספר גדול של חברים, באופן שעלול להקשות קבלת החלטות באופן תכליתי; בחוקים המקימים של רוב התאגידים אין דרישה למנות לאורגן הניהולי העליון חבר בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית (אם כי בחלק מהתאגידים מונה חבר כאמור חרף העדר חובה חוקית); חלק מהחוקים המקימים אינם כוללים חובה למנות ועדת ביקורת לתאגיד (אם כי בתאגידים מסוימים מונתה ועדת ביקורת חרף העדר חובה חוקית); בתאגידים רבים מבקר הפנים אחראי לפני יושב-ראש הדירקטוריון או המנהל הכללי, ולא לפני ועדת הביקורת – נתון העלול לפגוע בעצמאותו; בתאגידים רבים רואה-החשבון המבקר

3. ההמלצות הכלליות לשיפור הפיקוח על התאגידיים החקוקים

בבואנו לנתח את מסגרת הפיקוח הפרלמנטרית ואת דפוסי הפיקוח הפרלמנטרי על התאגידיים החקוקים השונים, אנו מוצאים לנכון לנסח המלצות לדרישות פיקוח מערכתיות וכלליות שכוחן יפה לכל התאגידיים. נוסף על כך נבחן דרישות פיקוח ייחודיות וממוקדות שנקבעו על-ידי המחוקק ביחס לתאגידיים מסוימים עקב האופי הייחודי של המבנה שלהם או של פעילותם. במקרים מסוימים נציע להקל דרישות – למשל, באמצעות המרת חובה של תאגיד לקבל אישור של ועדה בכנסת ליישום מהלך מסוים ביידוע של הוועדה על הכוונה ליישמו. במקרים מסוימים נציע דרישות ממוקדות נוספות לצורך שיפור תפקודו של התאגיד. ההמלצות הכלליות והממוקדות לסוגיהן מבוססות על כוונתנו לקדם פיקוח פרלמנטרי מקצועי אשר מתקיים באופן שיטתי ועיתי ומתמקד בהשגת מטרות התאגידיים ובבחינת עיקרי התנהלותם הארגונית והכספית, מחד גיסא, ועל כוונתנו לקדם את איכות תפקודם של התאגידיים ואת שקיפותם, מאידך גיסא.

בחלק כללי זה נציג את המלצותינו לדרישות פיקוח מערכתיות וכלליות על התאגידיים השונים ואת הנימוקים התומכים בהן. המלצות אחדות טעונות תיקוני חקיקה, והמלצות אחרות מן הראוי להפוך לנוהל או לנוהג פרלמנטרי.

ראשית, בכל חוק המקים תאגיד חקוק יש לקבוע איזו ועדה בכנסת או אילו ועדות בכנסת תפקחנה על התאגיד באופן קבוע ושיטתי. לשיטתנו, כאשר יש יותר מוועדת כנסת אחת המפקחת על תאגיד חקוק, הוועדה העיקרית המפקחת עליו היא הוועדה המקבלת דיווחים שנתיים – לכל-הפחות בכתב – על פעילות התאגיד ועל מצבו הכספי, ובחלק מהמקרים אף מעורבת במהלכים נוספים של קבלת מידע מהתאגיד או בבחינה של בקשת אישור שהגיש התאגיד לנקיטת צעד כלשהו. הצמדת ועדת כנסת אחת לפחות לכל תאגיד חקוק תביא לידי כך ששום תאגיד חקוק לא יישאר "יתום" מבקרה ומעקב פרלמנטריים, ובכך תחזק את מסגרת הפיקוח של הכנסת על כל התאגידיים החקוקים. רשימת ועדות הכנסת הקבועות שעליה אנו מבססים את המלצותינו היא זו של הכנסת העשרים וארבע, שהחלה לכהן ב־6 באפריל 2021 ואשר במסגרתה החלו לפעול ועדות תקנוניות חדשות, דוגמת ועדת הבריאות. נוסיף ונאמר כי הוועדות יכולות גם להקים ועדות-משנה לשם קיום פיקוח מעמיק על התאגידיים החקוקים שבתחום אחריותן.

מספק שירותים נוספים במסגרת הביקורת על הדוחות הכספיים של התאגיד – דבר שעלול לפגוע באי-תלותו; תקציביהם השנתיים של תאגידיים אחדים לא אושרו בזמן או לא אושרו כלל; בתאגידיים אחדים לא נערך סקר סיכונים; בתאגידיים אחדים אין נוהל למניעת ניגודי עניינים; תאגידיים רבים אינם מחויבים לפרסם דוחות כספיים מלאים; תאגידיים ציבוריים אחדים אינם מביאים לידיעת הציבור את תוכניות העבודה שלהם, ועוד.³⁴ חלק מהליקויים הללו יאוזכרו בהמשך המחקר בזיקה לתאגידיים מסוימים.

אפיק הפיקוח החמישי הוא ועדות חקירה. אפיק זה מתאים למקרים מיוחדים שבהם התגלה ליקוי. כאמור לעיל, הוועדה לענייני ביקורת המדינה של הכנסת יכולה להחליט על הקמתה של ועדת חקירה ממלכתית, וזו עשויה לבחון תפקוד של תאגיד במסגרת החקירה שהיא מנהלת. כך, למשל, ועדת החקירה הממלכתית לעניין ויסות מניות הבנקים (ועדת בייסקי), שהוקמה על-ידי הוועדה לענייני ביקורת המדינה לפני קרוב לארבעה עשורים, בחנה גם את תפקודם של בנק ישראל ורשות ניירות ערך.³⁵ חוק ועדות חקירה, התשכ"ט-1969, מקנה לוועדת חקירה ממלכתית סמכויות ביצוע משמעותיות.

נוסף על כך, הכנסת רשאית להחליט על הקמתה של ועדת חקירה פרלמנטרית – בין על-ידי הפיכת אחת הוועדות הקבועות לוועדת חקירה ובין על-ידי הקמת ועדה מיוחדת לצורך החקירה³⁶ – וזו עשויה להידרש לבדיקת פעילותו של תאגיד חקוק. כך, למשל, ועדת החקירה הפרלמנטרית להתנהלות המערכת הפיננסית בהסדרי אשראי ללווים עסקיים גדולים, שפעלה בשנים 2017–2019 (להלן: ועדת כבל), בחנה בהקשר האמור גם את פעילותו של בנק ישראל.³⁷

שנית, לאחר כינון של ועדות הכנסת הקבועות, בראשית כהונתה של כל כנסת, תוצג באופן כללי לפני חבריה של כל ועדה רשימת התאגידים החקוקים שנתונים בפיקוחה על-פי חוק. ההצגה תכלול את מטרותיו של כל תאגיד חקוק, את סמכויותיו, את מבנהו, את המקורות התקציביים לפעילותו ואת חובות הפיקוח השונות של הוועדה ביחס אליו. מנהל הוועדה יהיה אחראי להצגה זו, והיא תיעשה בתיאום עם יושב-ראש הוועדה הנבחר. אימוץ המלצה זו צפוי להגביר את מודעותם של חברי הכנסת בוועדה לצורך לפקח על התאגידים ולמהות הפעילות של כל התאגידים הנתונים בפיקוחה של הוועדה.

שלישית, יש לחייב כל תאגיד במתן דיווח שנתי בכתב לוועדה העיקרית בכנסת המפקחת עליו על-אודות עיקרי פעילותו בשנה החולפת (דוח פעילות שנתי), על-אודות מצבו הכספי (דוחות כספיים שנתיים)³⁸ ועל-אודות מצב איושם של אורגני הניהול שלו – מועצת המנהלים והנהלה המעשית. זאת, בייחוד לנוכח ממצאי המבקר שפורטו לעיל. כן מוצע לשלב את פירוט המידע על מצב איושם של אורגני הניהול בדוח הפעילות השנתי של התאגיד. מנהלי הוועדות יהיו אחראים לקבלת הדוחות ולהפצתם בקרב חברי הוועדה. היחשפות לנתונים על-אודות עיקרי פעילותו של התאגיד החקוק ועל התנהלותו הכספית הכרחית לקיום פיקוח פרלמנטרי תכליתי על תאגיד זה.

בהמשך לכך אנו מציעים כי יושב-ראש של מועצות מנהלים ומנהלים כלליים של תאגידים שמוטל עליהם לשמור על חיי אזרחים או על בריאותם ואיכותם או שיש להם השפעה ישירה על החיים והבריאות של האזרחים, וכן של תאגידים שלפעילותם יש השפעה מכרעת על פעילות המשק הישראלי או שמעסיקים כוח-אדם מעל היקף מסוים או מנהלים תקציבים מעל היקף מסוים שמקורם באוצר המדינה או באגרות, יידרשו להתייצב מדי שנה לפני הוועדה בכנסת המפקחת על התאגיד החקוק, לאחר הגשת הדיווחים האמורים בכתב, על-מנת להציג את עיקרי הדוחות ולהשיב על שאלותיהם של חברי הוועדה. יושב-ראש ומנכ"לים של תאגידים חקוקים אחרים, שהיקף פעילותם והיקף תקציבם קטנים יותר, יידרשו להתייצב רק אחת לשלוש שנים לפני הוועדה הפרלמנטרית העיקרית המפקחת על התאגיד החקוק. לצורך הדיון בוועדה יוכלו מנהלים בכירים בתאגיד החקוק להצטרף ליושב-ראש התאגיד ולמנהל הכללי שלו ולסייע במתן מענה לשאלותיהם של חברי הכנסת. אימוץ מערך בקרה כאמור יביא לידי כך שלאורך כהונתה של כל כנסת, שאמורה להימשך ארבע שנים, ייתנו ראשיו של כל תאגיד לוועדה

הפרלמנטרית הרלוונטית דין-וחשבון בעל-פה – נוסף על הדינים-וחשבונות השנתיים שבכתב – פעם אחת לפחות.³⁹

רביעית, יש להבטיח כי סמכותו של תאגיד חקוק לגבות אגרות ותשלומי-חובה אחרים תותנה על-פי חוק באישור ועדה של הכנסת או בהתייעצות עימה, אלא אם כן גובהם נקבע במפורש בחוק. גביית כספים כאמור מאזרחים, מתושבי-קבע ובמקרים מסוימים אף מתיירים (למשל, במקרה של רשות שדות התעופה) היא פעולה שלטונית מהותית המשפיעה על קניינם של פרטים, ולפיכך בקרה פרלמנטרית עליה היא הכרחית.

חמישית, יש לשאוף לכך שחבריה של ועדת כנסת המפקחת על תאגיד חקוק יבקרו במתקני התאגיד פעם אחת לפחות במהלך כהונתה של אותה כנסת. הביקור האמור יאפשר לחברי הכנסת בוועדה להתרשם באופן בלתי-אמצעי מפעילות התאגיד, ממצב מתקניו ומהתפקוד של עובדיו. הביקור במתקני התאגיד יכול להיות משולב יחד עם ישיבת הדיווח השנתית או התלת-שנתית האמורה לעיל של התאגיד לוועדה בכנסת המפקחת עליו.

שישית, על כל תאגיד חקוק להפעיל אתר מרשתת מעודכן הכולל מידע על פעילותו, על מצבו ועל מבנהו הארגוני. אתר מרשתת כאמור מאפשר לציבור כולו להכיר את התאגידים החקוקים הפועלים למענו, ומאפשר לנבחרי הציבור לקבל מידע עדכני על תאגידים אלו לאורך כל השנה ולעקוב אחר תפקודם באופן שוטף, בין דיווח לדיווח בוועדות הכנסת השונות.

שביעית, באותם מקרים שבהם כבר קיים כיום חוק הקובע כי יש להקים תאגיד חקוק והתאגיד טרם הוקם, על הכנסת להחליט עד סוף שנת 2023 אם לדרוש מהממשלה לנקוט צעדים מעשיים להקמת התאגיד או לוותר כליל על הקמת התאגיד ולבטל את החוק המקים. אין הצדקה לכך שחוק מקים יישאר בספר החוקים של מדינת-ישראל כאבן שאין לה הופכין.

ב. תיאור התאגידים החקוקים הפשוטים לפיקוח, בחינת הפיקוח הפרלמנטרי עליהם והצגת המלצות פרטניות לשיפורו של פיקוח זה

בפרק זה של המחקר נציג את רוב התאגידים החקוקים הפועלים כיום ברמה הלאומית בישראל – את מטרותיהם, את סמכויותיהם, את אורגניהם ואת מקורותיהם התקציביים, כפי שנקבעו בחוקים שהקימו את התאגידים (או בחוקים שמכוחם הוקמו התאגידים בצו) ולעיתים בחוקים נוספים. נוסף על כך נמפה את ההסדרים הקיימים, הכלליים והממוקדים, של הפיקוח הפרלמנטרי על התאגידים החקוקים. נבחן את הכרחיותם של הסדרים אלו, נצביע על מרכיבים שחסרים בהם, ונבדוק – באמצעות מנוע החיפוש בפרוטוקולים של ועדות הכנסת שבאתר הכנסת⁴⁰ – את הפיקוח שהפעילו ועדות הכנסת השונות על התאגידים מראשית כהונתה של הכנסת העשרים, במרץ 2015, ועד לקיץ של שנת 2021. כמו־כן נבחן את הפיקוח של מבקר המדינה, כפי שבא לידי ביטוי בדוחות הביקורת שהתפרסמו החל בשנת 2019 (זאת, על־מנת להבטיח שהדיון כאן יתמקד בממצאי ביקורת עדכניים יחסית). לבסוף, ננסח המלצות לשיפור הפיקוח על התאגידים היכן שהדבר דרוש לדעתנו – חלקן נגזרות מראייה מערכתית וכללית, כמפורט בסעיף הקודם, וחלקן ייחודיות לתאגידים השונים. במסגרת זאת נציע להוסיף הסדרים, לשנותם או לגרוע אותם מהחוק המקיים. המוסד לביטוח לאומי, רשות ניירות ערך והפיקוח הפרלמנטרי על שני תאגידים אלו יידונו בפרק הבא של המחקר, בשל ריבוי הסדרי הפיקוח עליהם ומורכבותם של הסדרים אלו.

1. האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים

החוק המקים: חוק האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, התשכ"א-1961.

מספר העובדים (2021): כ־45.⁴¹

האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים היא תאגיד⁴² שהוקם על-פי חוק על-מנת לרכז בו מטובי אישי המדע החיים בישראל; לייעץ לממשלה בסוגיות בעלות חשיבות לאומית בתחום המחקר והתכנון המדעי, לרבות על-ידי מתן הערכות-מצב לאומיות ביוזמת האקדמיה, להגיש דוחות וסקירות לממשלה ולכנסת, וכן לייעץ ולתת מידע למשרדי הממשלה לפי פנייתם; לטפח ולקדם פעילות מדעית, לרבות פעילות מדעית בין-תחומית ופעילות מדעית בתחומי דעת חדשים; לקיים מגע עם גופים מקבילים בחוץ-לארץ; לפעול למען ייצוג המדע הישראלי במוסדות וכינוסים בין-לאומיים, תוך כדי תיאום עם מוסדות המדינה; לפרסם כתבים המקדמים את המדע; ולעסוק בכל פעילות אחרת המקדמת את המטרות האמורות.⁴³

פעילות האקדמיה בשנים האחרונות כללה יישום תוכניות לקידום המחקר הבסיסי;⁴⁴ הפעלת מרכז קשר המסייע לחוקרים ישראלים החיים בחוץ-לארץ להשתלב במוסדות מחקר שונים בישראל או לשמור על קשר עם מוסדות אלו במהלך שהייתם במדינה זרה, או להשתלב במחקר בתעשייה (פעילות המרכז כוללת קיום יריד תעסוקה שנתי לחוקרים בשלב הבת-רדוקטורט);⁴⁵ חלוקת מלגות ופרסים;⁴⁶ הפעלת ועדות ייעוץ, הערכה ומעקב בתחומים שונים;⁴⁷ הקמת ועדות לבחינת תחומי מחקר מסוימים;⁴⁸ שותפות בפורום לתשתיות לאומיות למחקר ולפיתוח (תל"מ);⁴⁹ הפעלת "יוזמה – מרכז לידע ולמחקר בחינוך" במטרה לייעץ לממשלה ולרשויות שונות בתחום החינוך;⁵⁰ הפעלת האקדמיה הצעירה הישראלית;⁵¹ ארגון אירועים, הרצאות, כינוסים ותערוכות לקהילת החוקרים ולציבור הרחב;⁵² הוצאה לאור של פרסומים מדעיים;⁵³ קיום קשרים מדעיים עם מוסדות מקבילים במדינות אחרות ועם גופי מדע בין-לאומיים,⁵⁴ ועוד.

מקום מושבה של האקדמיה הוא ירושלים, סמוך לשני תאגידים חקוקים אחרים: המועצה להשכלה גבוהה (מל"ג) ומכון ון ליה. נשיא האקדמיה ממונה על-ידי נשיא המדינה, בהמלצת האקדמיה, מקרב חבריה תושבי ישראל. חברי האקדמיה בוחרים את סגן נשיא האקדמיה.⁵⁵ האקדמיה כוללת חטיבה למדעי הטבע וחטיבה למדעי הרוח. בכל חטיבה מכהנים עד ארבעים חברים, לא כולל החברים

שגילם מעל שבעים וחמש וחברי חוץ.⁵⁶ מספר חברי החוץ לא יעלה על עשירית ממספר חברי האקדמיה שאינם חברי חוץ.⁵⁷ חבריה של כל חטיבה בוחרים מקרבם יושב-ראש.⁵⁸ האורגנים של האקדמיה הם האספה הכללית⁵⁹ והמועצה.⁶⁰ האקדמיה פועלת בתחומים מגוונים באמצעות עשרות ועדות, הכוללות גם חוקרים שאינם חברים באקדמיה.⁶¹

החוק המקים ביקש להבטיח את עצמאותה של האקדמיה ואת פעילותה על יסוד שיקולים מקצועיים בלבד.⁶² תקציב האקדמיה לשנת התש"ף כלל הקצבות מהוועדה לתכנון ולתקצוב (ות"ת) במל"ג, הכנסות מקרנות שונות ומקרנות הנהלה, תקורה ממיזמים, הכנסות מימון נטו והכנסות מפרסומים.⁶³ הממונה על יישום החוק היה במקור שר החינוך,⁶⁴ אך כיום הממונה על יישומו הוא שר המדע והטכנולוגיה.⁶⁵ אף שביקורת המדינה רשאית לבצע מלאכת ביקורת באקדמיה מכוח הוראות כלליות בחוק-יסוד: מבקר המדינה ובחוק מבקר המדינה, החוק המקים אינו כולל הוראה מפורשת שלפיה האקדמיה נתונה בפיקוחו של מבקר המדינה. אנו מציעים להוסיף לחוק הוראה כאמור.

החוק קובע כי האקדמיה תכין דוח שנתי על פעולותיה וסקירה תלת-שנתית על מצב המדע והמחקר בישראל בהשוואה למצב המדע והמחקר בעולם. הדוח והסקירה יוגשו הן לשר המדע והטכנולוגיה והן לוועדת המדע והטכנולוגיה של הכנסת. הוועדה נדרשת לדון בדוח ובסקירה בתוך שנה מיום ההגשה של כל אחד מהם.⁶⁶ נוסף על כך, מעבר לדרישות החוק, האקדמיה מפרסמת דוחות מעקב.⁶⁷ הגשה של דוח שנתי ופרסום של דוחות מעקב תורמים לפיקוח הפרלמנטרי על התנהלות האקדמיה ועל המידה שבה מטרתיה מושגות, ולפיכך אנו רואים בעין יפה את הסדר הפיקוח האמור. עם זאת, אנו בדעה כי יש לקצר את חלון הזמן שנקבע בין הגשת הדוח לוועדה לבין הדיון בו משנה אחת לשלושה חודשים. זאת, במגמה לבסס את הפיקוח של ועדת המדע והטכנולוגיה על נתונים עדכניים ועל תגובה מהירה על הממצאים הכלולים בדוח, אשר עשויים לחייב נקיטת מהלכים ושינויים בעבודת האקדמיה. כמו-כן אנו מציעים לצרף דוחות כספיים שנתיים לדוח השנתי המועבר לוועדת המדע והטכנולוגיה.

יתרה מזו, מבדיקה שערכנו עולה כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 נדונה פעילות האקדמיה בשתי ישיבות בלבד של ועדת המדע והטכנולוגיה של הכנסת,⁶⁸ ומדיווחי האקדמיה עולה כי פעילותה נדונה בשני מפגשים נוספים עם חברי הכנסת.⁶⁹ כלומר, בחלק

מהשנים לא דנה ועדת המדע והטכנולוגיה בדוח השנתי שהאקדמיה מחויבת לפרסם. על-כן אנו קוראים ליושב-ראש ועדת המדע והטכנולוגיה ולמנהל שלה לוודא כי הדוח השנתי יידון בוועדה מדי שנה. נוסף על כך, גורמים מהאקדמיה נטלו חלק בשיבות שערכו ועדות כנסת אחרות, דוגמת ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות בעניין מרכז הקשר שהאקדמיה מפעילה.⁷⁰

המלצות

1. יש לתקן את החוק המקים כך שייקבע בו כי האקדמיה תהיה נתונה בפיקוחו של מבקר המדינה.
2. יש לקבוע כי לוועדת המדע והטכנולוגיה של הכנסת יוגשו גם דוחות כספיים שנתיים.
3. יש לתקן את החוק המקים כך שייקבע בו כי ועדת המדע והטכנולוגיה תדון בדוח הפעילות השנתי של האקדמיה ובסקירה התלת-שנתית על מצב המדע והמחקר בישראל בתוך שלושה חודשים מיום הגשתם לוועדה.
4. על יושב-ראש ועדת המדע והטכנולוגיה ועל מנהל הוועדה לוודא כי דוח הפעילות השנתי של האקדמיה יידון בוועדה בכל שנה.

2. האקדמיה ללשון העברית

החוק המקים: חוק המוסד העליון ללשון העברית, התשי"ג-1953.

מספר העובדים (2021): 65-70 (כולל סטודנטים) בכ-50 משרות. רוב העובדים אינם מועסקים במשרה מלאה.⁷¹

האקדמיה ללשון העברית היא תאגיד⁷² שהוקם על-מנת לכוון את התפתחות הלשון העברית על יסוד חקר הלשון לתקופותיה ולענפיה.⁷³ התקנון שאימצה האקדמיה מכוח החוק⁷⁴ מרחיב ומפרט את מטרותיה: לפעול לכינוס ולחקירתו של אוצר הלשון העברית לכל תקופותיה ושכבותיה; לפעול לחקירת מבנה הלשון העברית, תולדותיה וגלגוליה; לכוון את התפתחותה של הלשון העברית לפי טבעה, לפי צרכיה ולפי אפשרויותיה בכל תחומי העיון והמעשה – באוצר-המילים, בדקדוק, בכתב, בכתיב ובתעתיק; ולפעול לשמירת מעמדה של העברית, להעלאת קרנה ולידיעת תולדותיה בקרב הציבור.⁷⁵ לאחרונה החליטה ממשלת ישראל – ביוזמתו של שר התרבות והספורט – לקדם את שפת הסימנים בין כותלי האקדמיה.⁷⁶

האקדמיה הוקמה כמוסד עליון למדע הלשון העברית. היא החליפה את ועד הלשון העברית, שהוקם כגוף התנדבותי בראשית המאה העשרים ועסק בחידושי לשון,⁷⁷ וקיבלה את הזכויות, הנכסים וההתחייבויות שלו.⁷⁸

מקום מושבה של האקדמיה הוא ירושלים. האקדמיה עוסקת בחקר העברית ובהכוננת הלשון בימינו. פעילותה בשנים האחרונות כוללת את מפעל המילון ההיסטורי – מיזם המחקר העיקרי של התאגיד למן שנותיו הראשונות;⁷⁹ את עבודתן של ועדת הדקדוק וועדות המינוח השונות;⁸⁰ את הוצאתם לאור של פרסומים מקצועיים שונים – ספרים (לעיתים בשיתוף מוסדות אחרים), כתבי-עת והחלטות האקדמיה;⁸¹ את הפעלתו של מערך הדרכה והשתלמויות ליחידים ולמוסדות;⁸² חלוקה של פרסים ומלגות;⁸³ ארגון אירועים לכבוד יום העברית;⁸⁴ עריכת כינוסים מדעיים בין-לאומיים אחת לשנה; פעילות ענפה במרשתת המיועדת לציבור הרחב,⁸⁵ ועוד.

האורגנים של האקדמיה הם המליאה,⁸⁶ הנשיאות והמנהלה,⁸⁷ והוועדות.⁸⁸ חברי האקדמיה נבחרים מקרב חוקרי הלשון העברית וחוקרי הספרות העברית לדורותיה, מקרב הסופרים העבריים והמתרגמים לעברית ועוד, והם מתמנים לכל חייהם. פעולתם נעשית בהתנדבות מלאה. עובדי האקדמיה הם חוקרים ואנשי לשון, כמחציתם בעלי תואר דוקטור, וכן אנשי-מקצוע בתחומים אחרים.⁸⁹ הוצאות האקדמיה מכוסות מאוצר המדינה וכלולות בתקציב המדינה.⁹⁰ בשנים האחרונות האקדמיה מקדמת את הקמת ביתה החדש, שייקרא "מנווה האקדמיה ללשון העברית". האקדמיה פועלת לגיוס המשאבים הדרושים להקמתו מכספי המדינה ומכספי תורמים פרטיים.⁹¹ שר החינוך והתרבות ממונה על יישום החוק (כיום שר התרבות והספורט),⁹² ומשרד התרבות והספורט מקיים בקרה חשבונאית ומשפטית שוטפת על פעילות האקדמיה. במסגרת זאת האקדמיה שולחת מדי שנה למשרד דוח פעילות, הצעת תקציב ותוכנית עבודה לשנה הבאה, ומדי חודש היא שולחת למשרד דוח פעילות קצר.⁹³ האקדמיה נתונה על-פי חוק בפיקוחו של מבקר המדינה.⁹⁴

באשר לפיקוח הפרלמנטרי על האקדמיה, החוק אינו מחייב את האקדמיה למסור באופן עיתי לוועדה מוועדות הכנסת דין-וחשבון על פעילותה או על מצבה הכספי. נוסף על כך, מבדיקה שערכנו עולה כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 התקיימו בוועדות הכנסת שני דיונים בלבד שעסקו בנושאים בעלי זיקה לפעילותה של האקדמיה.⁹⁵ הפיקוח הפרלמנטרי על האקדמיה לוקה אפוא בחסר.

על-כן אנו מציעים לקבוע כי ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת תשמש הוועדה העיקרית שתפקח על פעילות האקדמיה. במסגרת זאת מוצע לקבוע כי האקדמיה תעביר מדי שנה לוועדת החינוך, התרבות והספורט דוח פעילות ודוחות כספיים. נוסף על כך אנו מציעים לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוחות האמורים בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק נשיא האקדמיה והמנכ"ל שלה.

המלצות

1. יש לקבוע כי האקדמיה תעביר מדי שנה לוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים.
2. יש לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוחות האמורים לוועדת החינוך, התרבות והספורט בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק ראשי האקדמיה.

3. האקדמיה ללשון הערבית

החוק המקים: חוק המוסד העליון ללשון הערבית, התשס"ז-2007.

מספר העובדים (2022): 6. האקדמיה נמצאת בתהליך של קליטת עובדים נוספים.⁹⁶

האקדמיה ללשון הערבית היא תאגיד⁹⁷ שהוקם כדי לחקור את הלשון הערבית לתקופותיה ולענפיה; לעסוק בתחומי המינוח, הדקדוק, אוצר-המילים, ההגייה, התעתיק והכתיב של הלשון הערבית, לרבות חידושי לשון והתאמה לעידן הטכנולוגיה והמחשוב המתקדם; לערוך מילונים כלליים ומיוחדים; לחקור את הלשון בתרבות הערבית, לרבות בתחומי הספרות והשירה; לקיים קשרים ולהחליף מידע עם האקדמיה ללשון העברית ועם מוסדות לחקר הלשון הערבית והעברית בארץ ובעולם; לשתף פעולה עם משרד החינוך ועם מוסדות להשכלה גבוהה ולתת ייעוץ בתחומי פעילותה; לפרסם כתבים ומחקרים ולערוך כנסים בתחומי פעילותה.⁹⁸ פעילויות האקדמיה לאורך השנים כללו עריכת כנסים יומי עיון, תמיכה במחקרים, חלוקת מלגות לימודים, הפעלת ספרייה ועוד.⁹⁹

האקדמיה שכנה בעבר בנצרת, והחל בשנת 2021 היא שוכנת בחיפה. האורגנים של האקדמיה הם המליאה,¹⁰⁰ המנהלה¹⁰¹ והמנהל הכללי.¹⁰² לאקדמיה יש נשיא וסגן נשיא, הנבחרים מבין חברי המליאה.¹⁰³ הנשיא משמש יושב-ראש המנהלה.¹⁰⁴ באקדמיה

פועלות ועדות מדעיות¹⁰⁵ וועדות ארגוניות.¹⁰⁶ פעילות האקדמיה ממומנת מתקציב המדינה – בסכום הנדרש לקיומה ולהחזקתה ולניהול מכלול פעילויותיה – וכן מתרומות ומהכנסות.¹⁰⁷ שר המדע, התרבות והספורט (כיום שר התרבות והספורט) ממונה על יישום החוק.¹⁰⁸ האקדמיה נתונה בפיקוחו של מבקר המדינה.¹⁰⁹

באשר לפיקוח הפרלמנטרי על פעילות האקדמיה, החוק אינו מחייב אותה למסור באופן עיתי לוועדה מוועדות הכנסת דוחות פעילות או דוחות כספיים שלה. נוסף על כך, מבדיקה שערכנו עולה כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 לא נדונה כלל פעילות האקדמיה בשום ועדה מוועדות הכנסת. הפיקוח הפרלמנטרי על האקדמיה לוקה אפוא בחסר. על-כן אנו מציעים להפוך את ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת לוועדה העיקרית שתפקח על האקדמיה. במסגרת זאת מוצע לקבוע כי מדי שנה תעביר האקדמיה לוועדת החינוך, התרבות והספורט דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים. נוסף על כך מוצע לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה הגשת הדוחות האמורים בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק נשיא האקדמיה והמנכ"ל שלה.

לבסוף, מגלישה באתר המרשתת של האקדמיה עולה כי רובו המכריע על טהרת השפה הערבית. לנוכח התפקידים שנקבעו לאקדמיה מובן לנו השימוש הרב בערבית באתר הרשמי שלה. ברם, מכיוון ששפתה הרשמית של המדינה היא עברית, מכיוון שרבים מאזרחי המדינה – וביניהם רבים מחברי הכנסת – אינם קוראים ערבית, ומכיוון שהאקדמיה היא מוסד הפועל מטעם הציבור הרחב ולמענו, אנו מציעים, לשם קידום השקיפות ויכולת הבקרה של חברי הכנסת, לתרגם לעברית עמודים באתר העוסקים בתפקידי האקדמיה, בפעילויותיה, במבנה שלה, בחבריה ובדרכי ההתקשרות עימה.

המלצות

1. יש לקבוע כי מדי שנה תעביר האקדמיה לוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת דוח פעילות שנתי שלה ודוחות כספיים שנתיים שלה.
2. יש לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוחות האמורים לוועדת החינוך, התרבות והספורט בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק ראשי האקדמיה.
3. יש לתרגם לעברית עמודים באתר האקדמיה במרשתת העוסקים בתפקידי המוסד, בפעילויותיו, במבנה שלו, בחבריו ובדרכי ההתקשרות עימו.

4. בית דוד בן-גוריון

החוק המקים: חוק דוד בן-גוריון, התשל"ז-1976.

מספר העובדים (2021): 6.110

בית בן-גוריון הוא תאגיד¹¹¹ שהוקם לצד המכון למורשת דוד בן-גוריון (ראו בסעיף נפרד בהמשך המחקר). הוא שוכן בבית שבו התגוררו במשך עשרות שנים דוד בן-גוריון – ששימש המזכ"ל הראשון של ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ-ישראל, יושב-ראש הוועד הפועל הציוני והנהלת הסוכנות היהודית לארץ-ישראל, ראש הממשלה ושר הביטחון הראשון של מדינת-ישראל – ורעייתו פולה בשדרות בן-גוריון בתל-אביב. בן-גוריון ציווה את הבית למדינת-ישראל.¹¹² הבית כולל ספרייה עם קרוב ל-20,000 כותרים שנרכשו על-ידי בן-גוריון. בשנת 1981 צורף למתחם ביתו של הלל כהן, הנמצא צפונית לבית בן-גוריון. בבית כהן מוצגת תערוכת-קבע על בן-גוריון ועל מורשתו, ומתקיימים בו אירועים שונים.¹¹³

החוק קובע כי הבית יהיה פתוח לציבור וישמש מוזיאון לזכרו של בן-גוריון ומרכז לקריאה, לעיון, למחקר ולפרסום בנושאים שתקבע מועצת התאגיד.¹¹⁴ הבית שופץ לאחרונה, הוא פתוח בחינם למבקרים מדי יום, לרבות בשבתות, ונערכים במסגרתו סיורים ופעילויות לקהל הרחב, לצבא ולמערכת הביטחון ולמערכת החינוך. כמו-כן נערכות בו פעילויות העוסקות בתחום המנהיגות: הכשרת בכירים, סדרות עיון ועוד. לפני פרוץ מגפת הקורונה עמד מספר המבקרים בבית על כ-45,000 איש בשנה. בעקבות המגפה החל צוות הבית ליצור פעילויות באמצעות המרשתת.¹¹⁵

האורגנים של התאגיד הם המועצה והוועד המנהל.¹¹⁶ הפעילות בבית בן-גוריון ממומנת מהכנסות וכן מתקציב המדינה, המועבר באמצעות משרד ראש הממשלה.¹¹⁷ החוק קובע כי נכסי המקרקעין של בית בן-גוריון ועסקאות בנכסים אלו פטורים מכל מס, אגרה ותשלום-חובה אחר המשתלמים למדינה ולרשות המקומית.¹¹⁸ דגם התקצוב הקיים מקשה על התאגיד להתפתח ולגדול.¹¹⁹ בעת חקיקת החוק נקבע כי שר החינוך והתרבות ממונה על יישום החוק,¹²⁰ אולם בשנת 2013 הועברו סמכויותיו לראש הממשלה. משרד ראש הממשלה מפקח על פעילות התאגיד, ובכל שנה הוא מקבל מהתאגיד דוחות כספיים שנתיים מאושרים. נוסף על כך, לבית יש קשרי עבודה עם המשרד לענייני ירושלים ומורשת.¹²¹ הבית נתון בפיקוחו של מבקר המדינה.¹²²

החוק אינו מחייב את בית בן-גוריון למסור באופן עיתי דוחות כספיים או דוחות פעילות לוועדה מוועדות הכנסת. נוסף על כך, מבדיקה שערכנו עולה כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 לא נדונה כלל פעילותו של בית בן-גוריון בוועדות הכנסת. כמו-כן, ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת, העוסקת בעולמות התוכן של התאגיד, לא ערכה ביקור רשמי במתחם.¹²³ המעקב של הכנסת אחר פעילותו של תאגיד זה לוקה אפוא בחסר.

על-כן אנו מציעים להפוך את ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת לוועדה העיקרית המפקחת על פעילות התאגיד. במסגרת זאת מוצע לקבוע כי מדי שנה יעביר התאגיד לוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים שלו. בהמשך לכך אנו מציעים לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוחות האמורים בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק יושב-ראש מועצת התאגיד ומנכ"ל התאגיד.

המלצות

- יש לקבוע כי מדי שנה יעביר התאגיד לוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת דוח פעילות שנתי שלו ודוחות כספיים שנתיים שלו.
- יש לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוחות האמורים לוועדת החינוך, התרבות והספורט בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק ראשי התאגיד.

5. בנק ישראל

החוק המקים: חוק בנק ישראל, התשי"ד-1954.

מספר העובדים (2020): 932.124

בנק ישראל הוא תאגיד שהוקם מכוח חוק בנק ישראל, התשי"ד-1954, בעקבות המלצות הוועדה לענייני הקמת בנק ממלכתי שניתנו בספטמבר 1952.¹²⁵ החוק המקים הוחלף על-ידי חוק בנק ישראל, התש"ע-2010.¹²⁶ מטרת הבנק הן לשמור על יציבות מחירים, כמטרה מרכזית; לתמוך במטרות אחרות של המדיניות הכלכלית של הממשלה – במיוחד צמיחה, תעסוקה וצמצום פערים חברתיים – בתנאי שלדעת הוועדה המוניטרית של הבנק לא תהיה בכך פגיעה בהשגת יציבות המחירים לאורך זמן; ולתמוך ביציבותה של המערכת הפיננסית ובפעילותה הסדירה.¹²⁷

תפקידי הבנק הם לנהל את המדיניות המוניטרית;¹²⁸ להחזיק את יתרות מטבע החוץ של המדינה ולנהל;¹²⁹ לתמוך בפעילות הסדירה של שוק מטבע החוץ בישראל;¹³⁰ לשמש בנקאי של הממשלה;¹³¹ להסדיר את מערכות התשלומים והסליקה במשק, במטרה להבטיח את יעילותן ויציבותן;¹³² להנפיק מטבע, להסדיר את מערכת המזומנים במשק ולכוונה;¹³³ ולקיים את הפיקוח וההסדרה של מערכת הבנקאות על-פי סמכויותיו של הבנק לפי חוקי הבנקאות ולפי כל דין אחר.¹³⁴ נוסף על כך, החוק קובע כי הבנק ייצג את מדינת ישראל במוסדות כלכליים בין-לאומיים, דוגמת קרן המטבע הבין-לאומית, הבנק להסדרי סליקה בין-לאומיים, הבנק הבין-לאומי לשיקום ולפיתוח, ועוד.¹³⁵ החוק קובע במפורש כי הבנק יהיה עצמאי לבחור את פעולותיו ולהפעיל את סמכויותיו לשם השגת מטרותיו ומילוי תפקידיו,¹³⁶ ומקנה לבנק סמכויות משמעותיות לשם מילוי תפקידיו.¹³⁷

יש חוקים נוספים מלבד חוק בנק ישראל המקנים לבנק תפקידים וסמכויות. פקודת הבנקאות, שנחקקה על-ידי שלטון המנדט הבריטי בשנת 1941 ועברה כמה תיקונים בעשרות השנים שחלפו למן הקמת המדינה, וכן חוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981, מעניקים לנגיד הבנק (ראו להלן) ולמפקח על הבנקים בבנק סמכויות משמעותיות לצורך פיקוח על הבנקים בישראל. חוק נתוני אשראי, התשע"ו-2016, קובע כי בנק ישראל יקים מאגר נתוני אשראי, ינהל וימסור את הנתונים שאסף ללשכות אשראי וללקוחות.¹³⁸ כמו-כן, חוק הקרן לאזרחי ישראל, התשע"ד-2014, קובע כי נכסי הקרן לאזרחי ישראל – שמקורם בהיטל על רווחי גז ונפט – ינוהלו באמצעות מחלקת ניהול ייעודית שתוקם בבנק ישראל.¹³⁹

משכנו המרכזי של הבנק נמצא בירושלים. האורגנים של הבנק הם הוועדה המוניטרית,¹⁴⁰ המועצה המנהלית¹⁴¹ והנגיד.¹⁴² הנגיד מוגדר בחוק כגורם המנהל את הבנק, כיושב-ראש הוועדה המוניטרית, כחבר המועצה המנהלית וכיועץ לממשלה בעניינים כלכליים.¹⁴³ תחת הנגיד מכהן משנה לנגיד.¹⁴⁴ לבנק יש מנהלת כללית. בכפיפות ישירה לנגיד פועלים הפיקוח על הבנקים, חטיבת השווקים, חטיבת המחקר, האגף להפצת מידע ולקשרים בין-לאומיים וכן מחלקת תקשורת, הסברה וקשרי קהילה. בכפיפות למשנה לנגיד פועלת חטיבת המידע והסטטיסטיקה.¹⁴⁵ בכפיפות למנהלת הכללית פועלות מחלקת המטבע, מערכות תשלומים וסליקה, המערכת לשיתוף בנתוני אשראי, החטיבה למשאבי-אנוש ולמנהל וכן החטיבה לטכנולוגיית המידע.¹⁴⁶ הממשלה היא שממונה על יישום החוק.¹⁴⁷ הבנק נתון בפיקוחו של מבקר המדינה.¹⁴⁸

החוקים שצוינו לעיל כוללים שורת הסדרים של פיקוח פרלמנטרי על בנק ישראל. נפרט עתה את ההסדרים הכלולים בכל חוק. לפי חוק בנק ישראל, הצעה של הממשלה לנשיא המדינה להפסיק את כהונתו של נגיד הבנק תובא לידיעתה של ועדת הכספים של הכנסת עם הגשתה לנשיא.¹⁴⁹ המועצה המנהלית של הבנק נדרשת להניח על שולחנה של ועדת הכספים של הכנסת את התקציב השנתי של הבנק, כשהוא מחולק לתחומי פעולה ולתוכניות, בתוך ארבעה-עשר ימים ממועד אישורו על-ידי המועצה, והוועדה תדון בו.¹⁵⁰ הנגיד נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכספים של הכנסת על-מנת לפרסם צו ביטול הקובע כי שטרי כסף ומעות מסוימים חדלים להיות הילך חוקי במדינה. בהמשך לכך, הנגיד נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכספים של הכנסת לשם קביעת כללים המגדירים עמלה שהבנק יגבה בעבור החלפת מטבע שנפגם אגב שימוש או נשמד.¹⁵¹ הממשלה נדרשת לקבל את אישורה של ועדת הכספים של הכנסת על-מנת להאריך את תוקפו של צו האוסר ביצוע עסקאות מסוימות המפורטות בסעיף 39(ב) לחוק – בכל פעם לתקופה שלא תעלה על שישה חודשים.¹⁵² הנגיד נדרש להגיש לוועדת הכספים של הכנסת – בתוך שלושה חודשים לאחר תום כל שנה – דוח הכולל סקירה וניתוח של מצב המשק והמדיניות הכלכלית בשנה שחלפה.¹⁵³ הוועדה המוניטרית של הבנק נדרשת להגיש לוועדת הכספים של הכנסת, פעמיים בשנה לפחות, דוח הכולל סקירה בדבר ההתפתחויות בתחום יציבות המחירים וההתפתחויות במשק בתקופה שהדוח מוגש לגביה, ובדבר המדיניות הנדרשת לדעת הוועדה המוניטרית לשם שמירה על המחירים בתחום שקבעה הממשלה ולצורך השגת המטרות האחרות של הבנק. ועדת הכספים תדון בדוח זה סמוך להגשתו, והנגיד ישתתף בדיון.¹⁵⁴ הוועדה המוניטרית של הבנק נדרשת להגיש לוועדת הכספים של הכנסת – בתוך שלושה חודשים לאחר תום כל שנה – דוח על העקרונות שלפיהם נקבעה הרמה הרצויה של יתרות מטבע החוץ לטווח הארוך ועל הקווים המנחים למדיניות ההשקעות של הבנק ביתרות מטבע החוץ בשנה שחלפה.¹⁵⁵ ועדת הכספים של הכנסת רשאית בכל עת לדרוש מהבנק להגיש לה דיווח בכל עניין הנוגע בפעולותיו לשם מילוי תפקידיו.¹⁵⁶ הנגיד נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכספים של הכנסת על-מנת לעדכן את סכומי העיצומים הקבועים בסעיפים 58 ו-70 לחוק.¹⁵⁷ הבנק נדרש להגיש לוועדת הכספים של הכנסת – בתוך שלושה חודשים לאחר תום כל שנה – דוח כספי שנתי המשקף את הרכבם ושוויים של נכסי הבנק ושל התחייבויותיו ליום העסקים האחרון של השנה, את תוצאות פעולותיו לאותה שנה ואת השינויים בהון הבנק.¹⁵⁸ הנגיד נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכספים של הכנסת – נוסף על אישור המועצה המנהלית ועל הסכמת שר האוצר – בבואו לקבוע

בצו הוראות בדבר אגרות שתשולמנה לבנק בעד שירותים שהוא נותן לפי חוק לתאגידים בנקאיים או לכל אדם אחר.¹⁵⁹

נוסף על כך, פקודת הבנקאות קובעת כי המפקח על הבנקים בבנק ישראל יגיש אחת לשנה לוועדת הכספים של הכנסת דוח על מעילות שהתגלו בבנקים, לרבות מידע על אופן טיפולו במעילות שהוא סיים לטפל בהן.¹⁶⁰ כמו־כן, במשך חמש השנים מתום שנה מיום תחילתו של חוק נתוני אשראי הנגיד נדרש לדווח לוועדת הכלכלה של הכנסת אחת לשנה על יישום הוראות החוק, ובכלל זה על הפעילות של מאגר נתוני האשראי ושל מנהלו.¹⁶¹ לבסוף, הקרן לאזרחי ישראל נדרשת להגיש לוועדת הכנסת לפיקוח על הקרן דוחות כספיים רבעוניים ודוחות כספיים שנתיים.¹⁶² מבדיקה שערכנו עולה כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 קיימו ועדות הכנסת עשרות דיונים בנושאים הקשורים לבנק ישראל.¹⁶³

אנו סבורים כי חלק ניכר ממערך הפיקוח הפרלמנטרי על בנק ישראל מרשים למדי בתוכנו ובהיקפו, וכי יש להותיר על כנו את דרישות הפיקוח הקיימות העוסקות בעניינים מהותיים או בדרישות לגביית אגרות ותשלומים אחרים. עם זאת, אנו בדעה כי יש להרחיב מערך זה. ראשית, אנו מציעים לתקן את החוק המקים כך שייקבע בו במפורש כי הגשת הדוחות הכספיים של הבנק לוועדת הכספים מדי שנה תלווה בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק נגיד הבנק, יושב־ראש המועצה המנהלית שלו והמנכ"ל שלו. בהזדמנות זו יוכלו חברי ועדת הכספים לשאול את ראשי הבנק שאלות על התנהלותו הכספית.

יתר על כן, מערך הפיקוח הפרלמנטרי לוקה בחסרים משמעותיים במישור הפיקוח על יתרות מטבע החוץ ובמישור הפיקוח על הבנקים. באשר לפיקוח על יתרות מטבע החוץ, אנו מציעים לתקן את החוק כך שהדיווח השנתי לוועדת הכספים על יתרות המטבע יכלול גם ניתוח של תוצאות מדיניות הרכישה או המכירה של מטבע החוץ בשנה החולפת וכן הצגה של קווי המדיניות לניהול יתרות מטבע החוץ המתוכננים לשנה הקרובה. זאת, נוסף על הצגת העקרונות שלפיהם נקבעה הרמה הרצויה של יתרות המטבע לטווח הארוך והצגת הקווים המנחים למדיניות ההשקעות של הבנק בהן בשנה שחלפה.¹⁶⁴

באשר לפיקוח על הבנקים, אנו מציעים להרחיב את חובת הדיווח השנתית של המפקח לוועדת הכספים מעבר לחשיפת מעילות שהתגלו בבנקים ולאופן הטיפול בהן. לפי הצעתנו, המפקח יפרט בדיווח לוועדה את העקרונות המנחים של מדיניות הפיקוח בשנה שקדמה

לדיווח ובשנה שתבוא אחריו, וכן את פעולות האכיפה המנהלית ופעולות האכיפה הפלילית שננקטו על־ידי הפיקוח בשנה החולפת. מידע רגיש וסודי על־אודות פעילות הבנקים יוכל להימסר על־ידי המפקח לוועדת־המשנה של ועדת הכספים הפועלת מכוח סעיף 5(ו) לחוק הכנסת, התשנ"ד־1994. בהמשך לכך אנו קוראים לאמץ את המלצתה של ועדת כבל ולהקים במסגרת הפיקוח על הבנקים יחידת חקירות על־מנת לשפר את אכיפתם של חוקי הבנקאות ולחזק את הממד הפלילי שלה, שאינו מפותח כיום. בכלל זה יש להקנות לפיקוח על הבנקים סמכויות נוספות, כמפורט בדוח ועדת כבל.¹⁶⁵

המלצות

1. יש לתקן את חוק בנק ישראל כך שייקבע בו כי הגשת הדוחות הכספיים של הבנק לוועדת הכספים של הכנסת מדי שנה תלווה בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק ראשי הבנק.
2. יש לתקן את חוק בנק ישראל כך שייקבע בו כי הדיווח השנתי של הבנק לוועדת הכספים על יתרות מטבע החוץ יכלול גם ניתוח של תוצאות מדיניות הרכישה או המכירה של מטבע החוץ בשנה החולפת וכן הצגה של קווי המדיניות לניהול יתרות מטבע החוץ המתוכננים לשנה הקרובה.
3. יש לתקן את חוק בנק ישראל כך שייקבע בו כי הדיווח השנתי של המפקח על הבנקים לוועדת הכספים יכלול גם פירוט של העקרונות המנחים של מדיניות הפיקוח בשנה החולפת ובשנה הבאה, וכן פירוט של פעולות האכיפה המנהלית ופעולות האכיפה הפלילית שננקטו על־ידי הפיקוח על הבנקים בשנה החולפת. מידע סודי ורגיש יוכל להימסר על־ידי המפקח לוועדת־המשנה של ועדת הכספים הפועלת מכוח חוק הכנסת.
4. יש להקים יחידת חקירות ייעודית במסגרת הפיקוח על הבנקים ולפתח במסגרתה את מערך האכיפה הפלילית של חוקי הבנקאות.

6. יד ושם – רשות הזיכרון לשואה ולגבורה

החוק המקים: חוק זכרון השואה והגבורה – יד ושם, התשי"ג-1953.

מספר העובדים (2019): כ־550 ועוד כ־250 מדריכים.¹⁶⁶

יד ושם הוא תאגיד¹⁶⁷ שהוקם כדי להנציח את זכרם של ששת מיליוני היהודים שנספו בשואה שחוללו הנאצים ועוזריהם במהלך מלחמת־העולם השנייה, לרבות זכרם של בתי־אב, קהילות, בתי־כנסת, מוסדות ציבור שונים, תנועות וארגונים שנחרבו; כדי להעלות על נס את גבורתם של היהודים שמסרו את נפשם על עמם ושל אלה שנלחמו בנאצים ובעוזריהם במסגרת צבאות של מדינות שונות או במסגרת מחתרות, לרבות בגטאות, ואת מאבקם הנשגב של המוני בית ישראל על דמותם האנושית ותרבותם היהודית; וכדי להוקיר את מאמצי ההעפלה של הנוצרים, את המסירות והגבורה של אחים שנחלצו להצלת שורדי השואה ולשחרורם, ואת חסידי אומות העולם.¹⁶⁸

לשם הגשמת מטרותיו הוסמך יד ושם להקים מפעלי זיכרון ביוזמתו ובהנהלתו; לבנס, לחקור ולפרסם עדויות על השואה ועל הגבורה, ולהנחיל לעם את לקחן; להשריש בארץ ובעם את יום הזיכרון לשואה ולגבורה, ולטפח הווי של אחדות זיכרון לקורבנות השואה ולגיבוריה; להעניק ליהודים שנספו בשואה אזרחות־זיכרון של מדינת־ישראל; להעניק לחסידי אומות העולם אזרחות־כבוד של מדינת־ישראל, ואם נספו – אזרחות־זיכרון; להקים מפעלי זיכרון להנצחת זכרם וגבורתם של ותיקי מלחמת־העולם השנייה שלחמו בנאצים ובעוזריהם; לאשר ולהדריך מפעלי הנצחה לקורבנות השואה ולגיבוריה או לשתף פעולה עם מפעלים כאלה; לייצג את מדינת־ישראל במפעלים בין־לאומיים להנצחת זכרם של קורבנות הנאצים ושל חללי המלחמה בהם; ולעשות כל פעולה אחרת שתידרש למילוי תפקידו.¹⁶⁹

יד ושם מקיים לאורך שנים ארוכות פעילויות מגוונות במסגרת המטרות שנקבעו לו בחוק: איסוף עדויות כתובות ומצולמות של ניצולי השואה, מסמכים מגוונים (מכתבים, יומנים ועוד), צילומים וסרטים, וכן ניהול מאגרי מידע על־אודות השואה והפעלת ארכיון;¹⁷⁰ הפעלת המכון הבין־לאומי לחקר השואה, על מגוון מיזמיו ותוכניותיו;¹⁷¹ הוצאה לאור של ספרים רבים על־אודות השואה במסגרת המכון הבין־לאומי לחקר השואה;¹⁷² הפעלת מכלול מוזיאוני לתולדות השואה;¹⁷³ הפעלת תוכניות מגוונות בבית־הספר הבין־לאומי להוראת השואה;¹⁷⁴ עריכת טקסי זיכרון במהלך יום

הזיכרון לשואה ולגבורה;¹⁷⁵ עריכת כינוסים מדעיים בין־לאומיים; חלוקת פרסים ומלגות; הפעלת מעבדה חינוכית בעיר הבה"דים של צה"ל, ועוד. אחדים ממיזמים אלו היוו חלק ממגמת הרחבה משמעותית של פעילות התאגיד החל בשנות התשעים של המאה העשרים.¹⁷⁶

מקום מושבו של התאגיד הוא בהר הזיכרון בירושלים. האורגנים של יד ושם הם המועצה וההנהלה.¹⁷⁷ לנוכח נסיון העבר אנו מציעים לתקן את תקנון המוסד כך שייקבע בו כי חברי כנסת מכהנים לא יוכלו לכהן במועצת המוסד.¹⁷⁸ באופן זה תובטח ההפרדה בין הגוף המפקח לבין הגוף המפוקח. כמו־כן, תקנון יד ושם קובע כי ההנהלה תבחר מבין חבריה ועד מנהל.¹⁷⁹ נוסף על כך, לתאגיד יש מנהל כללי.¹⁸⁰ על־פי החוק, תקציב יד ושם ממומן מתקציב המדינה וכן מהשתתפות של מוסדות וארגונים לאומיים וציבוריים, מהכנסות מפעילויותיו ומשירותיו, מתשלומים של חברים, של מנויים ושל תומכים, מעזבונו, מהקצבות ומתרומות, וכן מכספים ואמצעים אחרים שיגייס התאגיד באישור הממשלה.¹⁸¹

החוק קובע את חובת המדינה לתקצב את פעילותו של יד ושם, אך אינו מגדיר מה יהיה היקף התקציב שיועבר למוסד. כך, בעשור השלישי לפעילות התאגיד העבירה לו המדינה סכומי כסף שלא הספיקו לו לשם מילוי תפקידיו. אי־לכך, בראשית שנות השמונים של המאה העשרים הוקמה אגודת ידדים, בראשות ניצול השואה אליעזר זבורובסקי, שפעלה לגיוס כספים בתפוצות, ובזכות פעילותה הוקמה בקעת הקהילות – מתחם חצוב בסלע המנציח את זכרן של יותר מחמשת אלפים קהילות יהודיות אשר התקיימו לאורך מאות שנים באירופה ובצפון אפריקה וחרבו כליל בשואה או נפגעו קשות במהלכה.¹⁸² בהמשך לכך, בשנת 1999 הקימה הנהלת יד ושם את אגודת ידדים ויד ושם בישראל, הפועלת לגייס תרומות בארץ בעבור התאגיד ולהרחיב את חוג התומכים במפעלי ההנצחה, התיעוד, המחקר והחינוך שהוא מקיים.¹⁸³ בשלהי העשור השני של המאה העשרים ואחת היוו התרומות מעט יותר ממחצית ההכנסות של יד ושם.¹⁸⁴ יד ושם נהפך למוסד המרכזי להנצחת זכר השואה ברמה הלאומית וברמה הבין־לאומית.¹⁸⁵ החוק קובע כי הממשלה תבחר את השר שיהיה אחראי ליישום החוק.¹⁸⁶ לרוב זהו שר החינוך.

אף שהחוק המקים אינו קובע כי התאגיד נתון בפיקוחו של מבקר המדינה, משרד המבקר – מכוח הסמכה כללית בחוק־יסוד: מבקר המדינה ובחוק מבקר המדינה – ערך סבבי ביקורת ביד ושם, לרבות סבב ביקורת מיולי 2019 עד נובמבר 2020. במהלך סבב זה הצביע

המלצות

1. יש לתקן את תקנון המוסד כך שייקבע בו כי חברי כנסת מכהנים לא יוכלו לכהן במועצת המוסד.
2. על הוועדה לענייני ביקורת המדינה וועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת לוודא כי הליקויים שמצא מבקר המדינה בסבב הביקורת שערך במוסד מיולי 2019 עד נובמבר 2020 (ואשר טרם תוקנו) יתוקנו בתוך פרק־זמן סביר. יש לתת את הדעת באופן מיוחד לסוגיית מימון פעילותו של יד ושם מתוך ראייה ארוכת־טווח.
3. יש לתקן את החוק המקים ולקבוע בו במפורש כי המוסד נתון בביקוחו של מבקר המדינה.
4. יש לקבוע כי המוסד יגיש מדי שנה לוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת דוח פעילות שנתי שלו ודוחות כספיים שנתיים שלו.
5. יש לקבוע כי מדי שנה תלווה העברת הדוחות האמורים לוועדת החינוך, התרבות והספורט בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק ראשי המוסד.

7. יד יצחק בן־צבי

החוק המקים: חוק יד יצחק בן־צבי, התשכ"ט-1969.

מספר העובדים (2021): 80–85 קבועים. נוסף עליהם התאגיד מעסיק גם עובדים עצמאים (freelancers).¹⁹¹

יד יצחק בן־צבי (להלן: יד בן־צבי או היד) היא תאגיד¹⁹² שמטרתו הן להעמיק בעם את תודעת רציפותו של היישוב היהודי בארץ־ישראל ולטפח לשם כך את חקר תולדות היישוב; לקדם את חקר תולדות ירושלים; לקדם את חקר תולדותיהן של קהילות ישראל בארצות המזרח; ולשקף את אישיותו של יצחק בן־צבי כנשיא המדינה השני ואת פועלו הרב בתנועה הציונית, בתנועת העבודה, ביישוב ובמדינה.¹⁹³

תקנון התאגיד מפרט את הפעולות שהתאגיד ינקוט כדי לממש את המטרות האמורות: יקיים את מכון בן־צבי לחקר קהילות ישראל במזרח, את המכון לחקר ארץ־ישראל ויישובה, ספרייה מרכזית לחקר תולדות היישוב, לחקר תולדות ירושלים ולחקר תולדות

המבקר על שורה של ממצאים בעייתיים בפעילות התאגיד: היווצרות גירעון משמעותי בתקציב השוטף של התאגיד וצפי לגדילתו בשנים הקרובות; ליקויים שונים בתיעוד, בקטלוג ובשימור של פריטים בארכיון ובמוזיאון; עיכוב בהקמת משכן האוספים; נסיגה באיכות תרומתם של חוקרים ישראלים לשיח האקדמי הבין־לאומי בתחום השואה; כהונה של אישים רבים במועצה הציבורית של התאגיד חרף פקיעת תוקף המינוי שלהם; שיעור השתתפות נמוך של חברי המועצה הציבורית בשיבותיה; העדר הגדרה ברורה בתקנון התאגיד של הגורם המתווה את מדיניותו ומפקח על ההנהלה שלו, והעדר הגדרה בתקנון של תפקידי המנהל הכללי ושל ההנהלה הפעילה הכפופה לו; התבססות רבה מדי על מספר קטן של תורמים בהיקף גדול, ועוד.¹⁸⁷ אנו סבורים כי על הוועדה לענייני ביקורת המדינה של הכנסת ועל ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת לוודא כי הליקויים שמצא מבקר המדינה (וטרם תוקנו) יתוקנו בתוך פרק־זמן סביר. חברי הכנסת צריכים להעניק תשומת־לב מיוחדת לסוגיית מימון התאגיד מתוך ראייה ארוכת־טווח.¹⁸⁸ נוסף על כך אנו מציעים לתקן את החוק המקים כך שתוסף לו הוראה הקובעת במפורש כי התאגיד יהיה נתון בביקוחו של מבקר המדינה.

יתרה מזו, החוק והתקנון אינם מחייבים את יד ושם למסור באופן עיתי לוועדה מוועדות הכנסת דוחות פעילות או דוחות כספיים של התאגיד. כמו־כן, ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 עסקו ועדות הכנסת רק שלוש פעמים בפעילות של יד ושם.¹⁸⁹ הכנסת לא קיימה אפוא בקרה שיטתית על פעילותו של יד ושם, ולא קיבלה באופן סדיר דיווחים מהתאגיד. את המציאות הזאת יש לשנות.

על־כן, בראש ובראשונה אנו מציעים להפוך את ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת לוועדה העיקרית בכנסת שתפקח על מוסד יד ושם. במסגרת זאת אנו מציעים לקבוע כי מוסד יד ושם יגיש מדי שנה לוועדת החינוך, התרבות והספורט דוח פעילות ודוחות כספיים שלו. נוסף על כך, לנוכח תפקידו החשוב והרגיש של התאגיד, ולנוכח היקף תקציבו – ובכלל זה היקף התקציב המגיע מאוצר המדינה¹⁹⁰ – ומספר עובדיו, אנו מציעים לקבוע כי מדי שנה, לאחר הגשת הדוחות האמורים, תקיים הוועדה דיון בעיקרי הדוחות בהשתתפות יושב־ראש הנהלת המוסד והמנכ"ל שלו.

חיוו של בן-צבי, וכן ספרייה לתולדות קהילות ישראל בארצות המזרח; יעודד מחקר ולימוד של קהילות ישראל בארצות המזרח באמצעות מכון בן-צבי ושל תולדות ארץ-ישראל וירושלים; יאסוף וירכז כתבי-יד, תעודות וספרים הנוגעים במחקר בתחומים אלו, ויפרסם ספרים בתחומי פעולותיו של המכון; יעודד מחקר ולימוד בנושאים המוזכרים בתקנון על-ידי חוקרים, אנשי מדע ותלמידי אוניברסיטאות, וכן יוציא כתבי-עת מדעיים ויעסוק בהפצתם; יקציב פרסים, מלגות ומענקים לסופרים בתחום המחקרי, לאנשי מדע ותלמידי מוסדות להשכלה גבוהה, ויהיה רשאי לתת מענקים לגופים העוסקים בחקר הנושאים המאזכרים בתקנון או בקידום חקר זה; ויארגן כינוסים, הרצאות, חוגי לימוד, ימי עיון, ערבי פולקלור ותערוכות של כתבי-יד ותעודות, לשם העמקת התודעה של רציפות היישוב היהודי בארץ-ישראל ומתן ביטוי למסורות של עדות ישראל ולמידוגן.¹⁹⁴

התאגיד שוכן בשכונת רחביה בירושלים במתחם שבו התגוררו יצחק בן-צבי ורעייתו רחל ינאית בן-צבי, ולאחריהם הנשיא השלישי זלמן שזר ורעייתו רחל בצנלסון-שזר.¹⁹⁵ המתחם שימש משכנם הרשמי של שני הנשיאים עד שנת 1972, והוא הוכרז כאתר מורשת לאומית על-ידי ממשלת ישראל. במסגרת יד בן-צבי פועלים שני מכונים ושלושה גופי חינוך המממשים את המטרות האמורות: המכון לחקר ארץ-ישראל ויישובה,¹⁹⁶ מכון בן-צבי לחקר קהילות ישראל במזרח,¹⁹⁷ בית-הספר ללימודי ירושלים,¹⁹⁸ המרכז ללימודי ארץ-ישראל¹⁹⁹ ומרכז הכשרות. במוסד פועל גם מרכז להיסטוריה חזותית ולאוצרות. המכון לחקר קהילות ישראל במזרח הוקם על-ידי יצחק בן-צבי בשנת 1947 – לפני הקמת המדינה ויותר משני עשורים לפני הקמת התאגיד – והוא מופעל בשותפות עם האוניברסיטה העברית בירושלים. מכוני המחקר מקיימים קשרי עבודה הדוקים עם חוקרים מאוניברסיטאות ומכללות שונות בישראל. עבודת המכון זוכה בהערכה רבה מחוגים רבים ומגוונים בציבור הישראלי, וחוקריו פועלים ברוח ממלכתית.²⁰⁰

בשנים האחרונות התקיימו במסגרת יד בן-צבי פעילויות מגוונות בהתאם לקבוע בתקנונו: ביצוע מיזמי מחקר ותיעוד,²⁰¹ הוצאה לאור של ספרים וכתבי-עת בתחומי העיסוק של היד,²⁰² הפעלת ספרייה הכוללת ספרים בתחום ארץ-ישראל ויישובה ובתחום קהילות ישראל במזרח,²⁰³ עריכת כינוסים ואירועים בנושאים מגוונים,²⁰⁴ עריכת סיורים בארץ בכלל ובירושלים בפרט,²⁰⁵ עריכת קורסים והשתלמויות למורי-דרך,²⁰⁶ הפעלת תוכניות חינוכיות בירושלים,²⁰⁷ תמיכה בספית במחקרים וחלוקת פרסים ומלגות,²⁰⁸ הפעלת ארכיון של צילומים היסטוריים ועוד.²⁰⁹

האורגנים של היד הם המועצה והוועד המנהל.²¹⁰ יש לציין כי בשנים 1969–1980 כיהן אחד מחברי הכנסת במועצת יד בן-צבי, ובשנים 1980–2020 כיהנו שלושה מחברי הכנסת במועצה. תיקון מס' 3 לחוק, שהתקבל בנובמבר 2020, ביטל נציגות זו, ובכך הבטיח הפרדה בין היד כגוף מפוקח לבין הכנסת כגוף מפקח. זהו צעד נכון בעינינו. נוסף על כך, ליד בן-צבי יש מנהל כללי.²¹¹ העבודה המדעית של המכונים ביד מלווה על-ידי חוקרים ממגוון המוסדות האקדמיים הפועלים בישראל בתחומי העיסוק של היד. חוקרים אלו חברים במועצות מדעיות, במערכות של כתבי-העת של היד, בוועדות פרסים וכולי. מקורות המימון של היד כוללים את אוצר המדינה והכנסות ממכירת פרסומים מדעיים, מהעברת קורסים והשתלמויות לקהלים מגוונים ומתרומות בהיקף מצומצם.²¹² שר התרבות והספורט ממונה על יישום החוק,²¹³ ומשרד התרבות והספורט מפקח על פעילות היד.²¹⁴ התאגיד נתון בפיקוחו של מבקר המדינה.²¹⁵

התקנון קובע כי תיקונו או שינויו על-ידי הוועד המנהל טעונים – נוסף על התייעצות עם המועצה וקבלת אישור מהממשלה – התייעצות עם ועדת החינוך והתרבות של הכנסת.²¹⁶ עם זאת, החוק אינו קובע הסדר שלפיו יד בן-צבי מחויבת למסור באופן עיתי לוועדה מוועדות הכנסת דוחות כספיים או דוחות פעילות כלשהם. נוסף על כך, מבדיקה שערכנו עולה כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 התקיימו בוועדות הכנסת שלושה דיונים בלבד, שעסקו כולם בנציגות של הכנסת במועצת יד בן-צבי.²¹⁷ לא מצאנו דיונים שהתמקדו בבחינה כוללת של פעילות היד או שכללו דיווחים על התנהלותה הכספית.

אי-לכך אנו מציעים להפוך את ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת לוועדה העיקרית בכנסת המפקחת על יד בן-צבי. במסגרת זאת מוצע לקבוע כי מדי שנה תמסור יד בן-צבי לוועדת החינוך, התרבות והספורט דוח פעילות ודוחות כספיים. בהמשך לכך מוצע לקבוע כי אחת לשלוש שנים תקיים ועדת החינוך, התרבות והספורט דיון בדוחות הפעילות ובדוחות הכספיים של התאגיד, בהשתתפות יושב-ראש מועצת התאגיד, יושב-ראש הוועד המנהל של התאגיד ומנכ"ל התאגיד.

המלצות

1. יש לקבוע כי מדי שנה יעביר התאגיד לוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים.
2. יש לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוחות האמורים לוועדת החינוך, התרבות והספורט בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק ראשי התאגיד.

8. לשכת עורכי הדין בישראל

החוק המקים: חוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961.

מספר העובדים (2021): כ-80 במנגנון הארצי.²¹⁸

לשכת עורכי הדין בישראל (להלן: לשכת עורכי הדין או הלשכה) היא תאגיד שהוקם באמצעות חוק לאחר שתי-עשרה שנות דיונים.²¹⁹ הלשכה באה במקומם של שני גופים שהוקמו בתקופת המנדט הבריטי ואשר פעילותם חפפה במידה ניכרת: המועצה המשפטית והסתדרות עורכי הדין בישראל (שהייתה גוף וולונטרי).²²⁰ מטרות הלשכה הן לאגד את עורכי הדין במדינה, לשקוד על רמתו וטוהרו של מקצוע עריכת הדין, ולפעול למען הגנה על שלטון החוק, על זכויות האדם ועל ערכי היסוד של מדינת ישראל.²²¹ תפקידי הלשכה הם לרשום מתמחים, לפקח על התמחותם ולבחנם; להסמיך עורכי-דין עליידי קבלתם כחברי הלשכה; לנהל מרשם של עורכי-דין זרים; לקיים שיפוט משמעת לחבריה, לעורכי-דין זרים הרשומים במרשם כאמור ולמתמחים; וכן לתת סעד משפטי למעוטי אמצעים שאינם זכאים לכך מהמדינה לפי חוק.²²²

החוק מתיר ללשכה לחוות את דעתה על הצעות חוק ועל חקיקת-משנה; לשמש בוררת ולמנות בוררים; לארגן השתלמויות מקצועיות לחברי הלשכה;²²³ לעסוק בהליכי גישור;²²⁴ לנהל את קשרי החוץ שלה;²²⁵ לנהל את קשריה עם רשויות המדינה; לפעול להגנת ענייניהם המקצועיים של חבריה; לייסד קרנות ביטוח, קרנות פנסיה ומסדות אחרים של עזרה הדדית לחבריה; לפעול לטובת צורכי חבריה; ליזום פעולות ומפעלים של חקר המשפט בכלל וחקר המשפט העברי בפרט, ולהשתתף בפעולות ומפעלים כאלה; ולעסוק בהוצאה לאור של ספרות משפטית.²²⁶ חלק מהתפקידים הם תפקידי-חובה, וחלק אחר – תפקידי רשות.

ללשכה יש עוצמה רבה מכמה טעמים: מספר עורכי הדין בישראל עלה בצורה משמעותית בעשורים האחרונים, ובעת כתיבתן של שורות אלו (נובמבר 2021) הוא עומד על כ-75,000 חברי לשכה המשלמים דמי חבר; הלשכה נהנית משליטה (מונופול) בהליכי הסמכתם של עורכי הדין ורישויים, כך שאי-אפשר לעסוק בעריכת-דין ללא קבלת רישיון מהלשכה ומבלי להיות חבר בה; היא נהנית משליטה בהסדרת כללי האתיקה של עורכי הדין ובהליכי השיפוט המשמעתי שלהם; היא מחזיקה בסמכות למנות בוררים – סמכות שהפעלתה עשויה להשיא רווחים נאים לבוררים שהיא ממנה מקרב חבריה; ובשנים האחרונות הוגדרו לה מטרות ציבוריות רחבות למדי (שמירה על שלטון החוק, על זכויות אדם ועל ערכי היסוד של המדינה), שקידומן קולע אותה לשדה של מחלוקות פוליטיות שונות. ספק רב בעינינו אם ליבונן של מחלוקות אלו אמור להיות מוטל על איגוד מקצועי, שחבריו מחזיקים בעמדות פוליטיות שונות בנושאים לאומיים.²²⁷ יתרה מזו, שניים מתוך תשעת חברי הוועדה לבחירת שופטים נבחרים על-ידי המועצה הארצית של לשכת עורכי-דין,²²⁸ וכך גם שניים מתוך שלושה-עשר חברי הוועדה לבחירת דינים,²²⁹ שניים מתוך תשעת חברי הוועדה לבחירת קאדים²³⁰ ואחד מתוך תשעת חברי הוועדה לבחירת קאדים-מד'הב.²³¹ כמו-כן, ללשכה יש נציג אחד מתוך חמישה בוועדה לאיתור מועמדים למשרת היועץ המשפטי לממשלה.²³²

במצב עניינים זה נוצרו בעיות וקשיים לא-מבוטלים, ביניהם שיעור השתתפות נמוך יחסית של חברי הלשכה בבחירות למוסדותיה, שהוא ביטוי לרמת אמון נמוכה של עורכי-דין רבים באיגוד המקצועי שלהם; אי-הצלחה בניהול מאבקים מקצועיים שונים, המתבטאת, למשל, בהצפת המקצוע ובהסגת גבול המקצוע; ליקויים בפעילותו של מערך האתיקה, לרבות העדר השקעה מספקת בתחום האתיקה, העדר כללים בדבר העמדה לדין משמעתי ובדבר העונש שיתבקש בהתאם לסוג העברות ולחומרתן, בעיות באכיפה, התמשכות הטיפול בעניינים משמעתיים, העדר אחידות בין המחוזות השונים בסדרי הטיפול בעניינים משפטיים, מתן שירותים משפטיים על-ידי עורכי-דין שהושעו מחברותם בלשכה ועוד; ליקויים בפקוח על ההתמחות; העדר אסדרה מספקת שתפעל למניעת ניגודי עניינים בפעילותם של מוסדות הלשכה; ליקויים במערך ביקורת הפנים של הלשכה; איחור משמעוטי באישור הדוחות הכספיים של הלשכה; ליקויים בהתנהלותה של החברה הכלכלית של הלשכה, ועוד. לא בכדי הועלו בשנים האחרונות הצעות לשינוי משמעוטי במעמדה החוקי הנוכחי של הלשכה, לרבות הפיכת החברות בה לוולונטריות.²³³

מקום מושבה הראשי של הלשכה הוא ירושלים.²³⁴ מוסדות הלשכה כוללים את ראש הלשכה,²³⁵ את המועצה הארצית,²³⁶ את הוועדים המחוזיים,²³⁷ את בית־הדין המשמעתי הארצי,²³⁸ את בתי־הדין המשמעתיים המחוזיים,²³⁹ את ועדת האתיקה הארצית ואת ועדות האתיקה המחוזיות.²⁴⁰ נוסף על כך, ללשכה יש מנהל כללי.²⁴¹ פעילות הלשכה מתקיימת במסגרת שישה מחוזות, שתחומיהם מקבילים לאזורי השיפוט של ששת בתי־המשפט המחוזיים: צפון (בית־המשפט המחוזי בנצרת), חיפה, תל־אביב, מרכז (בית־המשפט המחוזי בלוד), ירושלים ודרום (בית־המשפט המחוזי בבאר־שבע).²⁴² כמו־כן יש שתי חברות הקשורות ללשכה: החברה הכלכלית של לשכת עורכי הדין בע"מ וחברת "שכר מצווה".²⁴³

לצורך מימון תפקידיה ופעולותיה, החוק המקים מאפשר ללשכה לגבות מחבריה – על־פי החלטת המועצה הארצית ובהתייעצות עם שר המשפטים – דמי חבר ואגרות.²⁴⁴ כמו־כן, הלשכה רשאית לגבות – באישור שר המשפטים – אגרות מלא־חברים בעבור שירותים שהיא נותנת להם ואגרות שנתיות מעורכי־דין זרים.²⁴⁵ אנו מציעים לתקן את החוק ולקבוע בו כי הטלת האגרות האמורות תיעשה לאחר התייעצות עם ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, נוסף על ההתייעצות עם שר המשפטים או אישורו. הלשכה אינה נתמכת תקציבית על־ידי גוף אחר, ופעילותה ממומנת במלואה מדמי החבר (מקורו של רוב התקציב) ומהאגרות שהיא גובה.²⁴⁶ שר המשפטים ממונה על יישום החוק, ומשרד המשפטים מפקח על פעילות הלשכה.²⁴⁷ הלשכה נתונה בפיקוחו של מבקר המדינה.²⁴⁸ משרד מבקר המדינה ערך ביקורת בלשכה בחודשים מרץ–אוגוסט 2019. ממצאיה פורסמו באחד מדוחותיו השנתיים ושימשו אותנו במחקר זה.²⁴⁹ על ועדת החוקה, חוק ומשפט והוועדה לענייני ביקורת המדינה של הכנסת לוודא כי הליקויים שנמצאו בביקורת (וטרם תוקנו) יתוקנו בתוך פרק־זמן סביר.

החוק כולל הסדרים אחדים של פיקוח פרלמנטרי על פעילותה של לשכת עורכי־הדין, מהם כאלה העוסקים בפעילות הכוללת של הלשכה וכאלה העוסקים בפעולות ממוקדות שהיא מבצעת. תחילה נדון בפיקוח הפרלמנטרי על הפעילות הכוללת. על־פי החוק, המועצה הארצית נדרשת להגיש את תקציב הלשכה שהיא קבעה לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, נוסף על הגשתו לשר המשפטים ועל העמדתו לעיון הציבור באתר המרשתת של הלשכה.²⁵⁰ לעומת זאת, נקבע כי הדוחות הכספיים של הלשכה המתייחסים לשנה הקודמת יוגשו לשר המשפטים שלושה חודשים לאחר הגשתו של תקציב הלשכה ויועמדו לעיון הציבור,²⁵¹ אולם

לא נקבע כי הם יוגשו גם לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת ויידונו בה. נוסף על כך, אין בחוק קביעה כי דוח הפעילות השנתי של הלשכה מגבשת ומפרסמת באתר המרשתת שלה לעיונו של כלל הציבור יוגש באופן עיתי לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת ויידון בה. בענייניו יש חשיבות להגשה ייעודית של הדוחות לוועדה.

על־כן אנו מציעים לקבוע כי הדוחות הכספיים השנתיים של הלשכה יוגשו גם לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, וכי עימם יוגש לה גם דוח פעילות שנתי. נוסף על כך אנו סבורים כי מדי שנה על ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת לקיים דיון בדוחות הכספיים השנתיים של הלשכה ובדוח הפעילות השנתי שלה, בהשתתפות ראש הלשכה והמנכ"ל שלה. הדיון השנתי מתבקש לנוכח תפקידיה החשובים של הלשכה וההשפעה הרבה שיש למילוי תפקידים אלו על עולם המשפט הישראלי בפרט ועל החברה בישראל בכלל.

ענה נדון בהסדרי הפיקוח הפרלמנטרי על פעולות ממוקדות של הלשכה מבצעת. ראשית, המועצה הארצית של הלשכה נדרשת לקבל את אישורה של ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת כדי לקבוע כללים לרישום מתמחה במשפטים במועד מוקדם או מאוחר מן המועד שבו מתקיימים התנאים הקבועים בסעיף 26 לחוק.²⁵² שנית, נציב הפיקוח על ההתמחות במשפטים נדרש להגיש לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת – כמו־גם לשר המשפטים וללשכה – דין־חשבון שנתי על פעולותיו.²⁵³ שלישית, המועצה הארצית נדרשת לקבל את אישורה של ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת – לצד הסכמתו של שר המשפטים – לשם קביעת כללים לפרסום עיסוקו של עורך־דין.²⁵⁴ רביעית, המועצה הארצית נדרשת לקבל את אישורה של ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת – נוסף על אישורו של שר המשפטים – כדי לקבוע בכללים נסיבות שיראו אותן ככאלה שעלול להיווצר בהן ניגוד עניינים בין עיסוקו של אדם בעריכת־דין לבין עיסוק אחר שלו.²⁵⁵ חמישית, שר האוצר נדרש לקבל את אישורה של ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת – בהסכמת שר המשפטים ולאחר התייעצות עם הלשכה – על־מנת לקבוע בצו הוראות לעניין הבטוחות שעורך־דין זר המבקש להיכלל במרשם עורכי־הדין הזרים נדרש לספק, שתכליתן להבטיח פיצוי למי שנפגע עקב מעשה או מחדל שלו במסגרת שירות משפטי בעניין דין זר שניתן – כולו או חלקו – בישראל.²⁵⁶ שישית, המועצה הארצית נדרשת לקבל את אישורה של ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת – נוסף על אישור שר המשפטים – על־מנת לקבוע כללים לעניין אמות־המידה למתן סעד משפטי למעוטי אמצעים.²⁵⁷

אנו בדעה כי יש להותיר על כנם את רוב ההסדרים הקיימים בחוק לצורך פיקוח על פעולות ממוקדות של הלשכה: את הסדרי הפיקוח על ההתמחות (שאחד מהם מאפשר חריגה מהתאריך הקבוע בחוק), את הגדרת הנסיבות להיווצרות ניגוד עניינים בין העיסוק בעריכת דין לבין עיסוק אחר (סוגיה מהותית למקצוע עריכת הדין ולחופש העיסוק) ואת הגדרת אמות המידה למתן סעד משפטי למעוטי אמצעים (נושא רגיש ובעל משמעות חברתית רבה). עם זאת, באשר לקביעת הכללים לפרסום העיסוק בעריכת דין, לדעתנו ניתן להסתפק בהסכמת שר המשפטים וביידועה של ועדת החוקה, חוק ומשפט.

מבדיקה שערכנו עולה כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 נערכו בוועדות הכנסת קרוב לעשרים דיונים שעסקו בפעילות הלשכה – בעיקר בהצעות לתיקון החוק המקיים ובתוצאותיהן של בחינות ההסמכה של הלשכה.²⁵⁸ דהיינו, היבטים מסוימים בפעילות הלשכה זכו בתשומת לב פרלמנטרית לא־מבוטלת, אולם רוב הדיונים על־אודות הלשכה לא הוקדשו לבקרה כוללת ושיטתית על פעילותה. הפיקוח הפרלמנטרי על הלשכה לקה אפוא בחסר, ויש להקפיד שבעתיד הוא ייעשה באופן שיטתי. לבסוף, לנוכח הבעיות בתפקוד הלשכה שעליהן הצבענו לעיל, אנו קוראים לחברי הכנסת לבצע הערכה כוללת של תפקידי הלשכה ולבחון בכובד ראש את העברתן של סמכויות ממנה לאורגנים של המדינה, ברוח ההמלצות של מחקר המדיניות של פורום קהלת בנושא זה.²⁵⁹

המלצות

1. על הוועדה לענייני ביקורת המדינה וועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת לוודא כי הליקויים בהתנהלות הלשכה שעליהם הצביע מבקר המדינה בעקבות הביקורת שערך בה בחודשים מרץ–אוגוסט 2019 (ואשר טרם תוקנו) יתוקנו בתוך פרק־זמן סביר.
2. יש לתקן את החוק המקיים כך שייקבע בו כי הטלת אגרות למימון שירותים שונים שהלשכה נותנת לחבריה ולבני־אדם אחרים תיעשה לאחר התייעצות עם ועדת החוקה, חוק ומשפט.
3. יש לקבוע כי מדי שנה יועברו דוח הפעילות השנתי והדוחות הכספיים השנתיים של הלשכה לוועדת החוקה, חוק ומשפט.
4. יש לקבוע כי מדי שנה תלווה העברת הדוחות האמורים לוועדת החוקה, חוק ומשפט בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק ראשי הלשכה.

5. יש לתקן את החוק המקיים כך שייקבע בו כי המועצה הארצית של הלשכה תידרש ליידע את ועדת החוקה, חוק ומשפט בדבר קביעת כללים לפרסום עיסוקו של עורך־דין, במקום לקבל את אישורה לכללים.

6. יש לבצע הערכה כוללת של תפקידי הלשכה ולבחון העברה של סמכויות ממנה לאורגנים של המדינה.

9. מגן דוד אדום (מד"א)

החוק המקיים: חוק מגן דוד אדום, התש"י-1950.

מספר העובדים (2022): כ־4,000. נוסף על כך פעלו במסגרת האגודה כ־30,000 מתנדבים.²⁶⁰

מגן דוד אדום (להלן: מד"א) הוא אגודה שהוקמה מכוח חוק²⁶¹ במקום ארגון ארצי אחד ועשרים ושבע אגודות שפעלו על בסיס מקומי,²⁶² והיא מוכרת כאיגוד ההצלה הלאומי. תפקידי האגודה הם להיות שירות־עזר לשירות הרפואי של צה"ל בזמן מלחמה וארגון־עזר להג"א (הגנה אזרחית – כיום פיקוד העורף בצה"ל) בשעת התקפה ובעת מצב מיוחד בעורף, ולהתכונן לכך בזמן שלום; להיערך לקראת אירוע חירום אזרחי ולהשתתף בתרגילים לצורך כך; לקיים לטובת כלל התושבים שירותי עזרה ראשונה; לקיים לטובת כלל התושבים שירות של אגירת דם, פלזמה ומוצרי־לוואי שלהם; ולמלא כל תפקיד נוסף שייקבע בתקנות האגודה.²⁶³

תקנון האגודה מוסיף על הכתוב בחוק ומונה את התפקידים הבאים המוטלים על האגודה: להדריך בתחומי העזרה הראשונה והרפואה הדחופה לפני אשפוז; לקיים מערך מתנדבים ולהכשירם להגשת עזרה ראשונה וסעד חיים בסיסי ומתקדם, ובכלל זה נט"ן (ניידות טיפול נמרץ); להסיע חולים ויולדות ולפנות נפגעי תאונות, פצועים, הרוגים ונפגעים; להסיע ולהעביר רופאים, אחיות וכוחות־עזר רפואיים; לקיים מחקר רפואי אשר נדרש לקידום מטרות האגודה המפורטות בחוק ומאושר בהתאם להוראות כל דין; לספק שאריות מנות דם ודגימות דם לצורכי מחקר רפואי מאושר כדין.²⁶⁴

במסגרת פעילותה האגודה מטפלת מדי שנה – באמצעות עובדים ומתנדבים²⁶⁵ – במאות אלפי מקרים של הצלת חיים, ומתרימה מאות אלפי מנות דם ומרכיבי דם. האגודה חברה באיגוד הצלב האדום / הסהר האדום הבינ־לאומי, ומשמשת נציגת האיגוד בישראל. במהלך השנים נטלה האגודה חלק במבצעי הצלה וסיוע במקומות מוכי אסון

ברחבי העולם.²⁶⁶ מחלקת ההדרכה של האגודה מעבירה במסגרות שונות קורסים מגוונים בתחום העזרה הראשונה ורפואת החירום, אשר מדי שנה נוטלים בהם חלק כ-150,000 משתתפים.²⁶⁷

מטה האגודה שוכן באור־יהודה. האורגנים של האגודה הם הנשיא, הוועידה הארצית, המועצה והוועד הפועל.²⁶⁸ לאגודה יש מנהל כללי,²⁶⁹ תחתיו מכהן משנה למנהל הכללי, ותחת האחרון מכהנים שבעה סגנים למנהל הכללי. לפי תקנון האגודה, המנהל הכללי נמנה מתוקף תפקידו עם חברי הוועד הפועל של האגודה.²⁷⁰ מכיוון שהוועד הפועל נדרש על־פי התקנון לפקח על הנהלת האגודה,²⁷¹ אנו סבורים כי יש לתקן את תקנון האגודה כך שחברותו של המנהל הכללי בוועד המנהל תבטל. האגודה פועלת ברחבי הארץ במסגרת 12 מרחבים ו־169 תחנות ראשיות ונקודות הזנקה.²⁷² ברשות האגודה כ־1,200 ניידות לטיפול נמרץ ואמבולנסים.²⁷³ תקציב העמותה בשנת 2017 הורכב מהכנסות משירותי טיפול במטופלים ופינוים, ממימון של משרד הבריאות, מאספקת דם ומוצרי, מתרומות ומהכנסות אחרות, דוגמת דמי הדרכה הנגבים בעבור הדרכות שהאגודה מעבירה.²⁷⁴ מכיוון שתאגיד מד"א הוא אגודה עות'מאנית, הוא אינו חייב בשקיפות.²⁷⁵ בהמשך לכך, הדוח השנתי של האגודה המופיע באתר המרשתת שלה כולל מידע מצומצם ביותר על תקציבה השנתי.²⁷⁶ עם זאת, נראה כי ניתן לטעון שתיקון מס' 56 לחוק יסודות התקציב, שהתקבל בשלהי שנת 2021,²⁷⁷ מחייב גם את מד"א לפרסם דוחות כספיים באתר המרשתת שלה. שר הבריאות ממונה על יישום החוק.²⁷⁸

האגודה נתונה בפיקוחו של מבקר המדינה.²⁷⁹ בשנים האחרונות ערך המבקר שני סבבי ביקורת במד"א. בסבב הביקורת הראשון, שנערך בחודשים פברואר-אוקטובר 2018, בדק המבקר סוגיות בהפעלת המערך המבצעי של האגודה בשגרה ובחירום. בין ממצאי הביקורת הנוגעים במישרין באגודה ניתן למנות צורך בהסדרת היחסים בין מד"א לבין משרד הבריאות, פערים בהעברת מידע ממד"א למשרד הבריאות, אי־כשירות מבצעית של מד"א בעיתות חירום בגלל מחסור בכוח־אדם ובאמבולנסים, אי־כשירות של צוותי מד"א לטפל בנפגעים באירועים רדיולוגיים, מחסור במערכות קשר במד"א בעיתות חירום ועוד.²⁸⁰ בסבב הביקורת השני, שנערך מדצמבר 2018 עד דצמבר 2019, בחן מבקר המדינה היבטים בממשל התאגידי באגודה. בין ממצאיו ניתן למנות אי־השלמה של הליך אישור העדכון של תקנון האגודה בעניין תפקידו ומעמדו של מנכ"ל האגודה, אי־מינוי של נציגי המדינה למועצת האגודה עד למועד סיום הביקורת, העדר ייצוג הולם לנשים ולבני מיעוטים

במוסדות האגודה ועוד.²⁸¹ על הוועדה לענייני ביקורת המדינה הועדת הבריאות של הכנסת לוודא כי הליקויים האמורים באו על תיקונם.

החוק קובע כי שר הבריאות נדרש להביא לאישורה של ועדת העבודה, הרווחה והבריאות – לאחר התייעצות עם שר המשפטים – הוראות בדבר דיווח של האגודה למשרד הבריאות בכל עניין הנוגע בפעילותה לפי החוק.²⁸² נוסף על כך, אף שהחוק אינו מחייב את האגודה למסור באופן עיתי דוחות פעילות או דוחות כספיים לוועדה מוועדות הכנסת, תקנון האגודה קובע כי הוועד הפועל של האגודה יעביר לוועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת העתק של הדוח השנתי בדבר ביצוע תוכנית העבודה שהגיש לו המנהל הכללי של האגודה.²⁸³

באשר לפיקוח בפועל של ועדות הכנסת על פעילות האגודה, ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 התקיימו בוועדות השונות יותר מעשר ישיבות בנושאים הקשורים לאגודה.²⁸⁴ עם זאת, לא מצאנו כי פעילות האגודה ומצבה הכספי נדונו בוועדה מוועדות הכנסת באופן קבוע ושיטתי. הפיקוח הפרלמנטרי על האגודה לוקה אפוא בחסר.

לפיכך אנו מציעים לקבוע כי האגודה תחויב להעביר מדי שנה לוועדת הבריאות של הכנסת – אשר הופרדה מוועדת העבודה והרווחה בראשית כהונתה של הכנסת העשרים וארבע – דוח פעילות שנתי (שיכול להיות משולב עם הדוח בדבר ביצוע תוכנית העבודה המאוזכר כאמור בתקנון האגודה) ודוחות כספיים שנתיים מלאים (ולא מצומצמים כמו אלה המופיעים באתר האגודה). בהמשך לכך, לנוכח חשיבות פעילותה של האגודה והשפעתה הישירה על חיי אדם, ולנוכח גודלה והיקף תקציבה, שחלק ממנו מגיע מאוצר המדינה,²⁸⁵ מוצע בזאת לקבוע כי העברת דוח הפעילות השנתי והדוחות הכספיים השנתיים תלויה בדיון בוועדת הבריאות של הכנסת, שבו ייטלו חלק נשיא האגודה, יושב־ראש הוועד הפועל של האגודה ומנכ"ל האגודה.

המלצות

1. יש לתקן את תקנון האגודה כך שתבוטל חברותו של המנהל הכללי בוועד הפועל של האגודה.
2. על הוועדה לענייני ביקורת המדינה וועדת הבריאות של הכנסת לוודא כי הליקויים שמצא מבקר המדינה באגודה בשני סבבי הביקורת שהוא ערך בה בשנים האחרונות באים על תיקונם.
3. יש לקבוע כי מדי שנה תעביר האגודה לוועדת הבריאות של הכנסת דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים.
4. יש לקבוע כי העברת הדוחות האמורים לוועדת הבריאות תלווה מדי שנה בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק ראשי האגודה.

10. המוסד לבטיחות ולגיהות (מוס"ל)

החוק המקים: חוק ארגון הפיקוח על העבודה, התשי"ד-1954.

מספר העובדים (2021): 109 בתקן ו-104-105 בפועל.²⁸⁶

המוסד לבטיחות ולגיהות הוא תאגיד²⁸⁷ שהוקם במטרה לקדם את תנאי הבטיחות בעבודה ואת הגהות המקצועית.²⁸⁸ שורשיו של עולם הבטיחות בעבודה בישראל נטועים בתקופת המנדט הבריטי, שבמהלכה נחקקו פקודת מחלקת העבודה, 1943 – אשר הוחלפה בהמשך על-ידי פקודת בתי החרושת, 1946 – וכן פקודת התאונות ומחלות משלח-היד, 1945.²⁸⁹ חוק ארגון הפיקוח על העבודה קובע כי המוסד ינהל פעולות הסברה; יערוך ויפרסם מחקרים; יסייע בבחירת נאמני בטיחות ובהקמתן של ועדות בטיחות, ידריך אותם ויעודד אותם בפעולתם, וישלח במידת האפשר – ולפי בקשת הוועדה או חלק מחבריה – נציג לשיבת ועדת בטיחות; יסייע לשירות הפיקוח בפעולותיו; ייעץ לשר העבודה (כיום שר הכלכלה והתעשייה) בעניינים כלליים הנוגעים בבטיחות ובגהות; ויהיה רשאי להעניק תעודת הצטיינות למצטיינים בדאגה לבטיחות ולגהות במפעל.²⁹⁰ באחריות לביצוע מטלות הפיקוח והאכיפה נושא מנהל הבטיחות והבריאות התעסוקתית ("שירות הפיקוח" בלשון החוק) במשרד הכלכלה והתעשייה.²⁹¹

במרוצת השנים, בעקבות קבלתם של חוקים מסוימים, גברה המודעות בעולם העבודה הישראלי לתחומי הבטיחות בעבודה והגהות. בתוך כך, כל מקום עבודה המעסיק עשרים וחמישה עובדים ומעלה מחויב בהקמת ועדת בטיחות, וכל מקום עבודה המעסיק חמישים עובדים

ומעלה חייב להפעיל תוכנית לניהול בטיחות. החל בשנת 1992 קמו מוסדות הנכשרה פרטיים הנותנים שירותי הדרכה בתחומי הבטיחות. לפיכך, ובעקבות דוח שפרסם מבקר המדינה, העביר המוסד בהדרגה את פעילותו לתחומים וגזרות שהמגזר הפרטי אינו פעיל בהם או שהפעילות בהם אינה כדאית מבחינה כלכלית, דוגמת ניטורי גהות, הכשרת עובדים עם מוגבלות, וכן הכשרות והדרכות בתחום הבטיחות במקומות עבודה קטנים ובינוניים ובמגזר הערבי.²⁹²

מטה המוסד שוכן בתל-אביב. פעילות המוסד ברחבי הארץ מתנהלת בשלושה מחוזות – צפון, מרכז-ירושלים ודרום – ומקיפה ענפי משק שונים: תעשייה, מסחר ושירותים, בניין וחקלאות. בין הפעילויות שהמוסד מקיים ניתן למנות אבחון סיכוני בטיחות במקומות עבודה; חניכת מנהלים בדבר הסיכונים והדרכים למזעורם;²⁹³ העברה של מאות הדרכות, ריענונים והשתלמויות בשנה במפעלים ובמתקני הדרכה, לרבות באמצעות שימוש בניידות הדרכה ובסימולטורים;²⁹⁴ פיתוח טכנולוגיות למידה;²⁹⁵ עריכת סקרים וניטורים²⁹⁶ וכן מחקרים בתחומי הבטיחות והבריאות התעסוקתית;²⁹⁷ העלאת לרשת של הדרכות וקורסים מקוונים בתחומי העיסוק של המוסד;²⁹⁸ הפקת כרזות ופרסומים מגוונים בתחומי הבטיחות בעבודה והבריאות התעסוקתית לשם הגברת מודעותם של העובדים;²⁹⁹ הוצאה לאור של ספרים ומדריכים מקצועיים,³⁰⁰ פרסום מאמרים מקצועיים באתר המרשתת של המוסד³⁰¹ והוצאה לאור של ביטאון ועלון-קיר בתחומי העיסוק של המוסד,³⁰² ועוד.

האורגנים של המוסד הם המועצה³⁰³ והמנהלה.³⁰⁴ החוק קובע כי תקציב המוסד ימומן על-ידי אוצר המדינה ועל-ידי ארגוני עובדים ומעבידים שיש להם נציגים במועצה. נוסף על כך, המוסד רשאי לקבל תרומות והכנסות מארגון שוחריו, מפרסומים ומפעולות אחרות.³⁰⁵ עם זאת, בפועל המוסד אינו מקבל תקציב מהמדינה, מארגוני עובדים ומארגוני מעבידים, אלא רוב תקציבו (87%) מגיע מכספים של תאגיד חקוק אחר – המוסד לביטוח לאומי³⁰⁶ – ואילו יתרת התקציב מגיעה מהכנסות עצמיות שמקורן בהדרכה, בגהות ובמכירת ספרות מקצועית.³⁰⁷ בעת כתיבתן של שורות אלו שר הכלכלה והתעשייה הוא שממונה על יישום החוק.³⁰⁸ למוסד יש ממשקי עבודה עם משרד הבינוי והשיכון, עם משרד הרווחה והביטחון החברתי, עם המשרד לשוויון חברתי, עם משרד הבריאות, עם משרד הביטחון, עם המשרד לביטחון הפנים ועם משרד החקלאות ופיתוח הכפר.³⁰⁹ החוק המקים אינו כולל קביעה מפורשת בדבר כפיפותו של המוסד לפיקוחו של מבקר המדינה, ולפיכך אנו מציעים להוסיף לו הוראה בנדון.

11. המועצה להסדר ההימורים בספורט (טוטו)

החוק המקים: חוק להסדר ההימורים בספורט, התשכ"ז-1967.

מספר העובדים (2022): 149.³¹²

המועצה להסדר ההימורים בספורט היא תאגיד³¹³ שהוסמך לארגן ולערוך הימורים על תוצאות של משחקים ותחרויות בספורט.³¹⁴ החוק העניק למועצה מונופול על ארגון הימורים בספורט, וביצוע ההימורים נמסר, במסגרת הסכם בכתב, לגוף לא־ממשלתי – "ספורטוטו ישראל".³¹⁵ כיום המועצה מציעה שלושה סוגי הימורים תחת המותג "Winner": משחקי ספורט יומיים על־פי יחס משחקים קבוע, משחק ספורט חד־שבועי והימורים על תוצאה או מנצח במשחק ספציפי הנערך בישראל או מחוץ לה. המשחקים משווקים באתר המרשתת של המועצה וב־1,600 נקודות מכירה הפזורות ברחבי הארץ. חלק מהכנסות הטוטו מוקצות לטובת הקמתם של מתקני ספורט שונים ברחבי הארץ, וחלק אחר מהן מוקצות לטובת ספורט נשים. החל בינואר 2019 הטוטו מעביר את רווחיו למדינה, אשר מקצה את הרווחים לענף הספורט באמצעות משרד התרבות והספורט. קודם לכן תמכה המועצה כספית במישרין בענף הספורט.³¹⁶

משרדי המועצה נמצאים בפתח־תקוה. האורגנים של התאגיד הם המועצה (או מליאת המועצה)³¹⁷ והמנהל הכללי.³¹⁸ שר האוצר ושר התרבות והספורט ממונים על יישום החוק המקים.³¹⁹ המועצה נתונה בפיקוחו של מבקר המדינה.³²⁰ מדצמבר 2018 עד דצמבר 2019 בחן מבקר המדינה היבטים בממשל התאגידי של המועצה להסדר ההימורים בספורט. בין הממצאים שהעלתה הביקורת ניתן למנות את אי־איושם של תקנים במועצת התאגיד, את התכנסות המועצה בתדירות נמוכה מזו הקבועה בחוק בשנים 2017–2018, את היעדרותם של נציגי ציבור שונים משיבות המועצה, את האיחור בהגשת הדוחות הכספיים של המועצה לשנת 2016 ולשנת 2017, לאישורה של מליאת המועצה, את אי־הגשתן של הצעות התקציב לשנים 2011–2014 ו־2017 לאישור ועדת הכספים של הכנסת כנדרש בחוק (ראו להלן), את הגשתן המאוחרת לאישור הוועדה של הצעות התקציב לשנת 2015, לשנת 2016 ולשנת 2018, ועוד.³²¹ אנו סבורים כי על הוועדה לענייני ביקורת המדינה וועדת הכספים של הכנסת לוודא כי הליקויים שנמצאו על־ידי המבקר (וטרם תוקנו) יתוקנו בתוך פרק־זמן סביר.

החוק אינו מחייב את המוסד למסור באופן עיתי לוועדה מוועדות הכנסת דוחות פעילות או דוחות כספיים. נוסף על כך, מבדיקה שערכנו עולה כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 לא הייתה פעילות המוסד נושא מרכזי לדיון בוועדות הכנסת. עם זאת, נציגים מהמוסד הגיעו לדיונים של ועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת שעסקו בנושא בטיחות בעבודה.³¹⁰ על־כן אנו מציעים לקבוע כי ועדת העבודה והרווחה של הכנסת תשמש הוועדה העיקרית לפיקוח על המוסד. במסגרת זאת מוצע לקבוע כי מדי שנה יעביר המוסד לוועדת העבודה והרווחה דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים. בהמשך לכך, ולנוכח אופי המשימות של התאגיד (קידום תרבות הבטיחות בעבודה ובריאות תעסוקתית) והיקף תקציבו (יותר מ־40 מיליון ש"ח לשנה),³¹¹ אנו מציעים לקבוע כי העברת הדוחות הכספיים השנתיים ודוח הפעילות השנתי לוועדת העבודה והרווחה תלווה מדי שנה בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק יושב־ראש מועצת המוסד והמנכ"ל שלו.

המלצות

1. יש לתקן את החוק המקים כך שייקבע בו כי המוסד נתון בפיקוחו של מבקר המדינה.
2. יש לקבוע כי מדי שנה יעביר המוסד לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים.
3. יש לקבוע כי העברת הדוחות האמורים לוועדה מדי שנה תלווה בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק ראשי המוסד.

החוק המקיים מערב את הכנסת בכמה היבטים של פעילות המועצה: התקנות ששני השרים הממונים על יישום החוק מתקינים לצורך הסדרת דרכי קבלתם של עובדים למועצה ותנאי עבודתם – שהם הדרכים והתנאים הנהוגים ביחס לעובדי המדינה בהתאמות שונות – טעונות אישור של ועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת (כיום ועדת העבודה והרווחה);³²² ועדת הכספים של הכנסת נדרשת לאשר – יחד עם שני השרים – את התקציב שהמועצה רשאית להוציא ממנו כספים;³²³ ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת נדרשת לאשר – יחד עם שני השרים – את התקנות שקבעה המועצה בדבר תוכנית ההימורים שהיא מארגנת;³²⁴ כל צו ששני השרים מפרסמים בדבר שינוי השעות שבמהלכן אסור לשדר פרסומות להימורים (המפורטות בתוספת השנייה לחוק) טעון אישור של ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת;³²⁵ ורוב התקנות המותקנות מכוח החוק טעונות אישור של ועדת הכספים של הכנסת.³²⁶ אנו סבורים כי ניתן להשאיר על כנם את ההסדרים האמורים, שכן רובם עוסקים בעניינים עקרוניים: תקנות הקובעות תנאי עבודה, ניצול התקציב ותוכנית ההימורים. יש גם הצדקה לקבלת אישור פרלמנטרי לצו המשנה את השעות שבמהלכן אסור לשדר פרסומות להימורים, שכן אלה קבועות בתוספת לחוק.

החוק קובע כי המועצה תגיש לשני השרים הממונים על יישום החוק המקיים דוחות כספיים שנתיים לא יאוחר משלושה חודשים מתום כל שנת כספים וכן דוחות כספיים תקופתיים סקורים ותחזית ליתרת הכנסות מעודכנת עד תום שנת הכספים לא יאוחר משישים ימים מתום כל אחד משלושת הרבעונים הראשונים של שנת הכספים,³²⁷ וכי היא תפרסם ברשומות ובאתר המרשתת שלה דוח על הכנסותיה ועל הוצאותיה השנתיות בתוך שלושה חודשים מתום כל שנת כספים.³²⁸

לעומת זאת, המועצה אינה מחויבת להגיש באופן עיתי דוחות כספיים כלשהם לעיונה של ועדה מוועדות הכנסת. גם אם דוחות ההכנסות וההוצאות גלויים לעיני הציבור כולו, אין כיום כלל המחייב את המועצה להגיש לגורם ברשות המחוקקת דוחות כספיים מלאים ולדון בהם בתדירות מסוימת. אין גם חובה להגיש לוועדה בכנסת דוחות על פעילות המועצה. נוסף על כך, מבדיקה שערכנו עולה כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 קיימו ועדות הכנסת בסך-הכל חמש ישיבות על-אודות המועצה או על נושאים הקשורים לפעילותה, אשר שתיים מהן התקיימו בוועדת הכספים ועסקו בתקציב המועצה, על בסיס הדרישה בחוק שצוינה לעיל.³²⁹ עם זאת, לא בכל שנה נדון התקציב השנתי של המועצה, וגם כאשר הוא נדון, לא תמיד

נעשה הדבר במועד. על-כן אנו מציעים לקבוע כי הדוחות הכספיים השנתיים המוגשים מדי שנה לשר האוצר ולשר התרבות והספורט יועברו גם לוועדת הכספים של הכנסת, יחד עם דוח פעילות שנתי. נוסף על כך, לנוכח היקף ההכנסות המשמעותי של המועצה,³³⁰ אנו מציעים כי העברת הדוחות תלווה מדי שנה בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק יושב-ראש המועצה והמנכ"ל שלה.

המלצות

1. על הוועדה לענייני ביקורת המדינה וועדת הכספים של הכנסת לוודא כי הליקויים בהתנהלות המועצה שמצא מבקר המדינה בביקורת שערך בה מדצמבר 2018 עד דצמבר 2019 (ואשר טרם תוקנו) יתוקנו בתוך פרק-זמן סביר.
2. יש לקבוע כי מדי שנה תעביר המועצה לוועדת הכספים של הכנסת דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים.
3. יש לקבוע כי העברת הדוחות לוועדת הכספים מדי שנה תלווה בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק ראשי המועצה.

12. המועצה להשכלה גבוהה (מל"ג)

החוק המקיים: חוק המועצה להשכלה גבוהה, התשי"ח-1958.

מספר העובדים (2022): 106.³³¹

המועצה להשכלה גבוהה (להלן: המל"ג או המועצה) היא תאגיד³³² המוגדר בחוק כמוסד הממלכתי לענייני השכלה גבוהה במדינה.³³³ במסגרת זאת מוקנות למל"ג סמכויות משמעותיות: הסמכות להכיר במוסד פלוני כמוסד להשכלה גבוהה;³³⁴ והסמכות לבטל הכרה במוסד מוכר על יסוד כללים שקבעה;³³⁵ הרשות להציע הצעות, לאחר התייעצות עם המוסדות הנוגעים בדבר, בדבר ביסוסם, הרחבתם ושכלולם ובדבר שיתוף-הפעולה ביניהם, וכן להציע הצעות בדבר קידום המחקר המדעי ובדבר הקמת מוסדות נוספים להשכלה גבוהה;³³⁶ הרשות להציע הצעות בדבר השתתפות המדינה בתקציבי המוסדות המוכרים;³³⁷ הרשות להכיר בתואר אקדמי פלוני כתואר מוכר על יסוד כללים שקבעה;³³⁸ הרשות להסמיך מוסד מוכר להעניק תואר מוכר לפלוני או להעניק תארים מוכרים בדרך-כלל, על יסוד כללים שקבעה, והרשות לקבוע כללים בדבר בחינות ממלכתיות שתערכנה כתנאי להענקת תואר מוכר פלוני על-ידי מוסד מוכר פלוני;³³⁹ הרשות לפקח על הענקת תארים מוכרים;³⁴⁰ הסמכות לתת רישיון למוסד שהוא שלוחה או סניף של מוסד להשכלה גבוהה

הפועל בארץ אחרת;³⁴¹ הסמכות לייעץ לשר החינוך בבואו להתקין תקנות ליישום החוק,³⁴² ועוד.

הקמת המל"ג כתאגיד נועדה לקדם הפרדה בין הפוליטיקה המפלגתית לבין ההוראה והמחקר האקדמיים, ובכך להבטיח מידה רבה של חופש אקדמי במוסדות ההשכלה הגבוהה בישראל.³⁴³ חקיקת החוק המקים ארכה כשמונה שנים, והייתה כרוכה בוויכוח עקרוני בין הממשלה לבין חלק מחברי הכנסת סביב מידת החירות שתינתן למערכת ההשכלה הגבוהה אל מול המדינה ומוסדותיה.³⁴⁴ לאורך עשרות שנים – עד לראשית המאה העשרים ואחת – נשמרה במידה רבה ההפרדה בין המערכת הפוליטית לבין מערכת ההשכלה הגבוהה, והאחרונה התנהלה באופן עצמאי למדי.³⁴⁵ אחד הגורמים שתרמו לשמירה על האוטונומיה של המערכת הוא הבטחת רוב במועצה לחברים הבאים מעולם ההשכלה הגבוהה.³⁴⁶

בשנת 1972 החליטה המועצה להקים את הוועדה לתכנון ולתקצוב (להלן: הוות"ת) ולאצול לה את סמכויותיה הנוגעות במימון מערכת ההשכלה הגבוהה.³⁴⁷ בשנת 1975 החליטה המל"ג לפעול באמצעות הוות"ת בכל הנוגע בפעולותיה כתאגיד, בעניין קבלת עובדים ועריכת מינויים ובעניין העברת נכסיה. בשנת 1977 הכירה הממשלה בוות"ת כוועדת-משנה של המל"ג. הוועדה קובעת הן את התקציב הרגיל של המוסדות להשכלה גבוהה והן את תקציב הפיתוח שלהם. נוסף על כך היא מציעה למל"ג ולממשלה תוכניות לפיתוח מערכת ההשכלה הגבוהה, ופועלת לייעול המערכת ולתיאום בין המוסדות השונים.³⁴⁸ בצד הוות"ת פועלות במסגרת המל"ג ועדות-משנה רוחביות,³⁴⁹ ועדות-משנה תחומיות,³⁵⁰ ועדות היגוי,³⁵¹ ועדות ליווי³⁵² וועדות עליונות למינוי פרופסורים.³⁵³

נכון לפברואר 2022 קיימים חמישים ותשעה מוסדות ישראליים שהוכרו על-ידי המל"ג כמוסדות להשכלה גבוהה. חלק מן המוסדות מתוקצבים על-ידי המדינה וחלק אחר מהם אינם מתוקצבים על-ידי המדינה.³⁵⁴ בשנים האחרונות פועלים במסגרת המל"ג מיזמים שונים: תוכניות לפיתוח מנהיגות באקדמיה,³⁵⁵ תוכניות לעידוד סטודנטים בתחומי הטכנולוגיה העילית,³⁵⁶ תוכניות לשילוב בני מגזרים שונים כסטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה,³⁵⁷ תוכניות מלגות לקליטת סגל אקדמי מצטיין,³⁵⁸ תוכניות מלגות לבתרי-דוקטורנטים מצטיינים,³⁵⁹ תוכניות מלגות לדוקטורנטים מצטיינים,³⁶⁰ תוכניות מלגות לסטודנטים לתואר שני מחקרי,³⁶¹ תוכניות מלגות לסטודנטים בין-לאומיים,³⁶² תוכניות מחקר בין-לאומיות ומענקי מחקר בין-לאומיים,³⁶³ הקמת מרכזי יזמות

וחדשנות במוסדות שונים להשכלה גבוהה,³⁶⁴ תוכנית לעידוד יצירתם של קורסים דיגיטליים,³⁶⁵ נקיטת צעדים לשיפור ההוראה במוסדות האקדמיים השונים³⁶⁶ ועוד.

למועצה יש מליאה ומנהל כללי. תחת המנהל הכללי פועלים שישה אגפים ושלוש יחידות-סמך. שר החינוך משמש יושב-ראש המועצה³⁶⁷ וממונה על יישום החוק.³⁶⁸ זה יותר משני עשורים סגן יושב-ראש המועצה הוא איש סגל אקדמי. למועצה יש קשרי עבודה עם משרד החינוך, משרד האוצר, משרד המדע והטכנולוגיה, משרד הבריאות, משרד המשפטים, משרד הכלכלה, משרד הרווחה והביטחון החברתי, המשרד לשוויון חברתי, משרד החקלאות ופיתוח הכפר והמשרד לשיתוף-פעולה אזרחי.³⁶⁹ המועצה נתונה בפיקוחו של מבקר המדינה.³⁷⁰

החוק קובע שורה של הסדרי פיקוח פרלמנטרי על היבטים ספציפיים בפעילות המועצה: ראשית, שר החינוך נדרש לקבל – נוסף על הסכמתו של שר האוצר – את אישורה של ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת על-מנת לקבוע תקנות בדבר תשלום גמול והחזר הוצאות לחברי המועצה וועדותיה;³⁷¹ שנית, המועצה נדרשת להתייעץ עם ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת לפני שהיא קובעת כללים למתן היתר למוסדות להשכלה גבוהה או לסוגים מהם;³⁷² שלישית, המועצה נדרשת להתייעץ עם ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת לפני שהיא קובעת כללים לאישור מינויים למוסדות להשכלה גבוהה;³⁷³ רביעית, מליאת המועצה נדרשת להביא לאישורה של ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת הוראות וכללים שעניינם הכרה בלימודים על-תיכוניים קודמים של תלמידים הלומדים במוסד להשכלה גבוהה בישראל שהוא שלוחה או סניף של מוסד להשכלה גבוהה במדינה אחרת, לצורך קביעת היקף הלימודים שלהם ומשך הלימודים שלהם;³⁷⁴ חמישית, על המועצה להביא לאישורה של ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת כללים בדבר האופן שבו יצוין כי מוסד להשכלה גבוהה בישראל שהוא שלוחה או סניף של מוסד במדינה אחרת מחזיק ברישיון מאת המועצה להשכלה גבוהה;³⁷⁵ שישית, המועצה נדרשת להביא לאישורה של ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת כללים ליישום הסמכויות הנתונות לה מכוח סעיפים 25–25 לחוק – סמכויות שעניינן הכרה בלימודים אקדמיים הנערכים בישראל במסגרת מוסד שהוא שלוחה או סניף של מוסד להשכלה גבוהה במדינה אחרת;³⁷⁶ שביעית, שר החינוך נדרש לקבל את אישורה של ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת לתקנות שהוא רשאי להתקין בעניינים הנוגעים בחופש הפעולה האקדמי והמנהלי של

מוסד להכשרת עובדי חינוך שהמדינה מקיימת, כפי שהדבר מוגדר בסעיף 15 לחוק;³⁷⁷ שמינית, שר החינוך נדרש לקבל – נוסף על הסכמתו של שר האוצר – את אישורה של ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת על-מנת לקבוע בתקנות אגרות בעד הגשת בקשות שונות.³⁷⁸

אנו מציעים להותיר את רוב הסדרי הפיקוח האמורים על כנם, שכן הם עוסקים בהתקנת תקנות או כללים בעניינים מהותיים, דוגמת תשלומים שונים או הכרה בלימודים הנערכים במוסדות אקדמיים זרים. עם זאת, לדעתנו, לגבי הוראות וכללים שעניינם הכרה בלימודים על-תיכוניים קודמים של תלמידים הלומדים במוסד להשכלה גבוהה בישראל שהוא שלוחה או סניף של מוסד להשכלה גבוהה במדינה אחרת, לצורך קביעת היקף הלימודים שלהם ומשך הלימודים שלהם, ניתן להטיל על המועצה חובת יידוע של הוועדה במקום חובת אישור. זהו נושא בעל אופי אקדמי-מקצועי שניתן להשאירו להכרעתם של גורמי המקצוע במועצה.

מבדיקה שערכנו עולה כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 קיימו ועדות הכנסת כעשרה דיונים בנושאים הקשורים למועצה, ולעיתים התקיים יותר מדיון אחד ביום באותו נושא.³⁷⁹ לוועדה יש קשרי עבודה עם ועדות כנסת רבות: ועדת החינוך, התרבות והספורט, ועדת הכספים, ועדת העבודה והרווחה, ועדת הבריאות, ועדת המדע והטכנולוגיה, הוועדה לביקורת המדינה, הוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי, ועוד.³⁸⁰ עם זאת, החוק אינו מחייב את המועצה להגיש באופן עיתי לוועדה מוועדות הכנסת דוחות פעילות או דוחות כספיים שלה. אי-לכך אנו מציעים לקבוע כי המועצה תעביר מדי שנה דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים לעיונה של ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת. נוסף על כך, לנוכח היקף הפעילות של המועצה, היקף התקציבים שהיא מנהלת (יותר מ-12 מיליארד ש"ח בשנה)³⁸¹ והציבור הגדול המושפע מהחלטותיה (ובכלל זה כ-350,000 סטודנטים, נכון לשנת הלימודים התשפ"ב), מוצע לקבוע כי העברת הדוחות לוועדה מדי שנה תלויה בדיון בוועדה בהשתתפות שר החינוך, סגן יושב-ראש המל"ג ומנכ"ל המל"ג. על-מנת לשמור על החופש האקדמי במערכת ההשכלה הגבוהה, ברוח סעיף 15 לחוק המקים, מוצע לקבוע כי הדיווח לוועדה והדיון בוועדה יתמקדו בהצגת עיקרי פעילותה של המועצה בשנה החולפת ועיקרי תוכנית העבודה שלה לשנה הבאה, תוך כדי בחינת מימושן של מטרות החוק המקים.³⁸²

המלצות

- יש לתקן את החוק המקים כך שייקבע בו כי המועצה תיידע את ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת על הוראות וכללים שעניינם הכרה בלימודים על-תיכוניים קודמים של תלמידים הלומדים במוסד להשכלה גבוהה בישראל שהוא שלוחה או סניף של מוסד להשכלה גבוהה במדינה אחרת, לצורך קביעת היקף הלימודים שלהם ומשך הלימודים שלהם, במקום להיות מחויבת לקבל את אישור הוועדה.
- יש לקבוע כי מדי שנה תעביר המועצה לוועדת החינוך, התרבות והספורט דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים.
- יש לקבוע כי העברת הדוחות האמורים לוועדת החינוך, התרבות והספורט מדי שנה תלויה בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק ראשי המועצה, ואשר יתמקד בהצגת עיקרי פעילותה של המועצה בשנה החולפת ועיקרי תוכנית העבודה שלה לשנה הבאה, תוך כדי בחינת מימושו של מטרות החוק המקים.

13. המועצה לייצור ולשיווק של אגוזי אדמה

החוק המקים: חוק המועצה לייצור ולשיווק של אגוזי אדמה, התשי"ט-1959.

מספר העובדים (2022): 3.3³⁸³

המועצה לייצור ולשיווק של אגוזי אדמה היא תאגיד³⁸⁴ שתפקידו הם לעודד פיתוח של ענף אגוזי האדמה (בוטנים), לתכנן גידול אגוזי אדמה על בסיס שיקולים של טובת הענף, לרכז שיווק של אגוזי אדמה ולהסדירו, ולייעץ לשר החקלאות ופיתוח הכפר ולשר הכלכלה והתעשייה בכל העניינים הנוגעים בגידול אגוזי אדמה ובשיווקם.³⁸⁵ לשם מילוי תפקידיה קיבלה המועצה סמכויות ביצוע משמעותיות.³⁸⁶ הקמת המועצה והגדרת תפקידיה מבטאות תפיסה ריכוזית של ניהול תחום החקלאות בישראל, שהייתה מקובלת בעשורים הראשונים לקיומה של המדינה.

האורגנים של המועצה הם מליאת המועצה³⁸⁷ והוועד הפועל.³⁸⁸ החוק המקים קובע כי המועצה רשאית לנכות מדמי המכר של בוטנים שנמסרו לה לשיווק את הוצאותיה השוטפות לשיווק, לשירותים ולכל פעולה מפעולותיה השוטפות. נוסף על כך המועצה רשאית להחליט – ברוב של שלושה רבעים מחבריה ובאישור של שר החקלאות ופיתוח הכפר ושר הכלכלה והתעשייה – כי ינוכו מדמי המכר של

14. המועצה לייצור צמחים ולשיווקם (מועצת הצמחים)

החוק המקים: חוק מועצת הצמחים (ייצור ושיווק), התשל"ג-1973.

מספר העובדים (2022): 43 קבועים ועוד 12 במכון להדברה (יחידה-בת של המועצה, המשמשת זרוע ביצוע של הענף להגנת הצומח במשרד החקלאות ופיתוח הכפר).³⁹⁵

המועצה לייצור צמחים ולשיווקם (להלן: מועצת הצמחים או המועצה) היא תאגיד³⁹⁶ שהחל לפעול בינואר 2004 על בסיס איחוד של ארבע מועצות ייצור חקלאיות: מועצת הירקות, מועצת הפירות, המועצה לשיווק פרי הדר ומועצת צמחי הנוי. בשנת 2009 פורקה מועצת הזיתים, וענף זיתי השמן צורף למועצה,³⁹⁷ ומאז הוא פועל לצד ענף הירקות,³⁹⁸ ענף הפירות³⁹⁹ וענף ההדרים.⁴⁰⁰ ענף צמחי הנוי הוצא מהמועצה.⁴⁰¹

החוק המקים מבוסס על חוקים מקימים של מועצות חקלאיות קודמות, ויש בו הדים לתפיסה ריכוזית של ניהול המשק הישראלי, שהייתה מקובלת בראשית ימיה של המדינה, כאמור בסעיף הקודם. לפי החוק, תפקידי המועצה הם לפתח, לעודד ולבסס את הענפים; להעלות את פריון העבודה; לתמוך בקיומם של ארגוני מגדלים, לעודד את פעילותם ולשתף איתם פעולה; להבטיח מחיר הוגן למגדלים; לנקוט אמצעים להקטנת הוצאות הייצור והשיווק; להבטיח הספקה סדירה של צמחים במחירים נאותים לאוכלוסייה; לעודד וליזום מחקרים הקשורים לענפים ולמוצריהם; ולהסדיר את הייצור והשיווק בארץ ובחוץ-לארץ של כל מין צמחים ששר החקלאות ופיתוח הכפר קבע בהודעה ברשומות.⁴⁰² נוסף על כך החוק קובע כי המועצה תהיה נציג הענפים אל מול הממשלה, וכי היא תיעץ לממשלה בכל נושא שהוא בתחום תפקידיה של המועצה.⁴⁰³ רבים מסעיפים אלו, כגון הבטחת מחיר הוגן למגדלים, נותרו "אות מתה", מכיוון שלמן הקמתה נמנעה מועצת הצמחים ממעורבות בשיווק או מביצוע אסדרה בשווקים, להוציא מקרי קיצון.⁴⁰⁴ לשם מילוי תפקידיה החוק מעניק למועצה סמכויות ביצוע משמעותיות.⁴⁰⁵

בעקבות שינויים שהתחוללו במשק הישראלי ובתפיסה הכלכלית של ההנהגה הנבחרת בישראל, המועצה אינה מתערבת כיום בפעילות של החקלאי היחיד ובתכנון הייצור, אלא מתרכזת בביצוע משימות ענפיות שהחקלאי היחיד אינו יכול להוציא אל הפועל לבדו, דוגמת התמודדות עם מחלות ומזיקים. הפעילות המקצועית של המועצה

בוטנים סכומים שלא יעלו על 2% מדמי המכר לצורך הקמת קרנות למימון פעולות שבתחום תפקידיה.³⁸⁹ כמו-כן, המועצה רשאית לגבות אגרות בעד שירות שהיא נותנת לפי החוק.³⁹⁰ יותר מ-30% מתקציב המועצה מושקעים במחקר.³⁹¹ שר החקלאות ופיתוח הכפר ושר הכלכלה והתעשייה ממונים על יישום החוק.³⁹²

החוק אינו כולל הוראה שלפיה המועצה כפופה לביקורתו של מבקר המדינה, ולפיכך אנו מציעים להוסיף לו הוראה בנדון. החוק גם אינו כולל הוראה המחייבת את המועצה למסור לוועדה מוועדות הכנסת דוחות פעילות או דוחות כספיים. מבדיקה שערכנו עולה כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 לא נדונה כלל פעילות המועצה בוועדות הכנסת. אנו סבורים כי על הכנסת לבחון את הצורך בהמשך קיומה של המועצה במתכונתה הנוכחית, אולם כל עוד היא קיימת יש לקבוע כי המועצה תעביר מדי שנה לוועדת הכלכלה של הכנסת – שתהפך לוועדה העיקרית המפקחת על המועצה – דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים. בהמשך לכך מוצע לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוחות לוועדה בדיון, שבו ייטלו חלק ראשי המועצה. הסתפקותנו בהמלצה לעריכת דיון אחת לשלוש שנים, ולא מדי שנה, נובעת מכך שהיקף התקציב השנתי של המועצה מצומצם יחסית – כ-2.2 מיליון ש"ח לשנה³⁹³ – ושמספר עובדיה קטן. לבסוף, על המועצה לתרגם את התכנים של אתר המרשתת שלה מאנגלית לעברית,³⁹⁴ בהיותה השפה הרשמית של המדינה, אשר מספר האזרחים השולטים בה היטב גדול ממספרם של אלה השולטים היטב באנגלית.

המלצות

- יש לקבוע כי מדי שנה תעביר המועצה לוועדת הכלכלה של הכנסת דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים.
- יש לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוחות האמורים לוועדת הכלכלה בדיון שיערך בה בהשתתפות ראשי המועצה.
- על המועצה לתרגם את התכנים של אתר המרשתת שלה מאנגלית לעברית.
- על הכנסת לבחון את הצורך בהמשך קיומה של המועצה במתכונתה הנוכחית.

בשנים האחרונות כללה ייזום ומימון של פעולות מחקר ופיתוח (יחד עם משרד החקלאות ופיתוח הכפר), יישום של תוצאות המחקרים והדרכת החקלאים בהתאם להן; ביצוע הדברה נגד מזיקים כזרוע של משרד החקלאות ופיתוח הכפר; ייצוג החקלאים בקרן לביטוח נזקי טבע בחקלאות (קנ"ט) (המועצה בעלת מניות בקרן ומיוצגת בדירקטוריון שלה); עידוד צריכת ירקות ופירות, לרבות בקרב תלמידים בבתי־ספר; קידום מכירות ופיתוח שווקים בישראל ומחוץ לה; איסוף נתונים על בסיס שבועי, ניתוחם והפצתם לחקלאים ולמשווקים; קיום מפגשים שוטפים ועונתיים לגיבוש מהלכים משותפים בקרב המגדלים; מניעת קטיף מוקדם (פירות־בוסר) ופינוי תוצרת חקלאית לא־ראויה (פירות פגומים). לעומת זאת, המועצה אינה עוסקת במישרין בהספקה סדירה של צמחים לאוכלוסייה ובהבטחת מחיר הוגן למגדלים, אלא פועלת באמצעות עריכת מחקרים, תגבור הדרכה מקצועית למגדלים ועוד.⁴⁰⁶

משרדי המועצה נמצאים ביהוד. האורגנים של המועצה הם מליאת המועצה⁴⁰⁷ והוועד הפועל.⁴⁰⁸ נוסף על כך, למועצה יש מנהל, המתמנה מבין חברי המועצה או לא מביניהם.⁴⁰⁹ החוק קובע כי הוצאות המנהל של המועצה תמומנה באמצעות ניכוי סכום בשיעור רצפת ההיטל מתוך כספי ההיטל הנגבים ממגדלים, ממשווקים מורשים ומיצואנים. נוסף על כך, המועצה רשאית לנכות עד 10% מהכספים שיישאו לאחר הניכוי האמור לטובת הפקדתם בקרן כללית שתממן פעולות הדרושות למילוי תפקידי המועצה הנוגעים בכלל הענפים. כמו־כן, החוק קובע כי מכספי ההיטל שהוטל על מגדלים של מין או מיני צמחים באזור מסוים תנכה המועצה סכום לצורך כיסוי הוצאות המנהל שלה שתידרשנה למימוש הפעולות שבעטיין הוטל ההיטל.⁴¹⁰ שר החקלאות ופיתוח הכפר ממונה על יישום החוק.⁴¹¹ החוק אינו כולל קביעה בדבר כפיפותה של המועצה לפיקוחו של מבקר המדינה, ולפיכך אנו מציעים להוסיף לחוק הוראה בנדון.

החוק כולל שורה של הסדרים בדבר פיקוח פרלמנטרי על המועצה. ראשית, שר החקלאות ופיתוח הכפר נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכלכלה של הכנסת כדי לקבוע בתקנות את דרכי מינוים של חברי המועצה, את העילות לביטול מינוים וכן כללים לעניין אופן בחירתם של חברי המועצה שהם נציגי המגדלים.⁴¹² שנית, שר החקלאות ופיתוח הכפר נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכלכלה של הכנסת בבואו לקבוע בתקנות דרך או שיטה לחייב מגדלים או משווקים במימון של פרסום צמחים ישראליים בארץ ומחוץ לה ושל פעולות אחרות שיש בהן, לדעת המועצה, כדי לתרום להרחבת היקפו

של שיווק הצמחים.⁴¹³ שלישית, שר החקלאות ופיתוח הכפר נדרש להביא לאישורה של ועדת הכלכלה של הכנסת תקנות המטילות אגרות שתשולמנה למועצה בעבור בקשה להיתר ייצוא ובעבור מתן היתר ייצוא, חידושו או הארכתו.⁴¹⁴ קביעה זו אינה מיושמת זה שנים.⁴¹⁵

רביעית, המועצה נדרשת לקבל את אישורה של ועדת הכלכלה של הכנסת – נוסף על אישורם של שר החקלאות ופיתוח הכפר ושר האוצר, ולאחר התייעצות עם הוועדה הענפית ועם ועדת־משנה, אם מונתה – בבואה לקבוע כללים בדבר היטלים שיוטלו על מגדלים, משווקים מורשים או יצואנים לפי ענף, מין או מינים של צמחים, בדבר מועדים ודרכים לעדכון סכומי ההיטלים, בדבר מועדים ודרכים לתשלום ההיטלים וכן בדבר חובתם של מגדלים, משווקים, יצואנים, בתי־אריזה או תעשיינים לנהל רישום ולמסור דינים־יחשבונות, מסמכים ונתונים לצורכי ההיטלים. נוסף על כך, השר נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכלכלה של הכנסת – נוסף על הסכמתו של שר האוצר – בבואו לשנות בצו את שיעוריהם של רצפת ההיטל ותקרת ההיטל הקבועים בחוק.⁴¹⁶

חמישית, שר החקלאות ופיתוח הכפר נדרש למסור הודעה מוקדמת לוועדת הכלכלה של הכנסת – נוסף על התייעצות עם המועצה – לפני פרסום ברשומות של הודעה בדבר שינוי התוספת לחוק.⁴¹⁷ שלישית, שר החקלאות ופיתוח הכפר נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכלכלה של הכנסת – נוסף על התייעצות עם המועצה – בבואו לקבוע בצו אגרות בעד מתן רישיון או היתר או חידושם ובעד הוצאת מסמך או מתן שירות לפי חוק מועצת הצמחים (ייצור ושיווק).⁴¹⁸ שביעית, שר החקלאות ופיתוח הכפר ושר הכלכלה והתעשייה נדרשים לקבל את אישורה של ועדת הכלכלה של הכנסת בבואם להפסיק בצו את פעולות המועצה או לפזרה מטעמים המפורטים בחוק או אם לדעתם השתנו הנסיבות והמגמות שלשם השגתן הוקמה המועצה.⁴¹⁹ אם כן, כמעט כל ההסדרים הקיימים של פיקוח פרלמנטרי עוסקים בסוגיות ממוקדות. אנו מציעים להוותר על כנם, שכן רבים מהם עוסקים בגביית תשלומים מציבור המגדלים או בשינוי הסדרים הקבועים בחוק או בפיזור המועצה.

למועצה יש קשרי עבודה עם ועדת הכלכלה – שהיא הוועדה הפרלמנטרית העיקרית המפקחת על תחום החקלאות – ועם ועדת הכספים של הכנסת.⁴²⁰ עם זאת, החוק אינו מחייב את המועצה למסור באופן עיתי לוועדת הכלכלה דוחות כספיים או דוחות פעילות שלה, כלומר, אין בו הסדרי פיקוח כוללים. על־מנת להגביר את

הפיקוח הפרלמנטרי על פעילות המועצה, אנו מציעים לקבוע כי מדי שנה תעביר המועצה לוועדת הכלכלה של הכנסת דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים. כמו־כן, לנוכח השפעתה הרבה של המועצה על החקלאות הישראלית ותקציבה הגבוה של המועצה – יותר מ־90 מיליון ש"ח בשנה⁴²¹ – מוצע לקבוע כי העברת הדוחות תלווה מדי שנה בדיון בוועדה, שבו ישתתפו יושב־ראש המועצה והמנכ"ל שלה. לבסוף, אנו מציעים לבחון את המתכונת הנוכחית של פעילות המועצה, ובתוך כך לתקן את החוק המקים כך שהגדרת תפקידי המועצה לא תכלול הבטחת מחיר הוגן למגדלים והספקה סדירה של צמחים, אלא תתמקד בתחומים החורגים ממרחב הפעילות של החקלאי היחיד: מחקר ופיתוח, הדרכה, ייעוץ לממשלה וכולי. בתוך כך יש לבצע הערכה של חלוקת המשימות בין המועצה לבין משרד החקלאות ופיתוח הכפר.

המלצות

1. יש לתקן את החוק המקים כך שייקבע בו כי המועצה תהיה נתונה בפיקוחו של מבקר המדינה.
2. יש לקבוע כי מדי שנה תעביר המועצה לוועדת הכלכלה של הכנסת דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים.
3. יש לקבוע כי מדי שנה תלווה העברת הדוחות האמורים בדיון בוועדת הכלכלה, שבו ישתתפו ראשי המועצה.
4. יש לבחון את המתכונת הנוכחית של פעילות המועצה, ולתקן את החוק המקים כך שהגדרת תפקידי המועצה תתמקד במחקר ובפיתוח, בהדרכה, בייעוץ לממשלה וכולי.

15. המועצה למוצרי פרי הדר

החוק המקים: חוק המועצות למוצרי פירות וירקות (ייצור וייצוא), התשל"ג-1973.

המועצה למוצרי פרי הדר היא תאגיד שהוקם באמצעות צו המועצות למוצרי פירות וירקות (ייצור וייצוא) (כינון מועצה למוצרי פרי הדר), התשע"א-2011. הצו הוצא על־ידי שר התעשייה, המסחר והתעסוקה בהתייעצות עם ועדת הכלכלה של הכנסת מכוח חוק המועצות למוצרי פירות וירקות (ייצור וייצוא) (להלן: חוק המועצות למוצרי פירות וירקות או החוק). על־פי החוק, תפקידיה של המועצה הם לתכנן את ייצור המוצרים; לתכנן ולתאם רכישות של הפירות, של חומרי אריזה ושל חומרים אחרים הדרושים לייצור המוצרים,

ואת הספקתם ליצרנים; לתכנן, לעודד ולקדם את שיפור טיבם של המוצרים, ולקיים מעבדות ומנגנון בקרה מתאימים לפיקוח על טיבם; לעודד ולבצע פעולות מחקר לשכלול השיטות לייצור המוצרים; לתכנן, לעודד ולבצע פעולות מחקר להוזלת ההוצאות של ייצור המוצרים ולהעלאת פריון העבודה; לתכנן, לעודד ולקדם את ייצוא המוצרים; לייעץ לשר הכלכלה והתעשייה בתחום תפקידיה בכל העניינים הנוגעים ביישום חוק זה.⁴²² לשם מילוי תפקידיה החוק מעניק למועצה סמכויות רבות – את חלקן ביכולתה להפעיל באופן עצמאי, ולצורך אחרות היא נזקקת לאישורו של שר הכלכלה והתעשייה ולעיתים אף לאישורו של שר החקלאות ופיתוח הכפר.⁴²³

שר הכלכלה והתעשייה – באישור שר האוצר – רשאי להסמיך את המועצה למוצרי פרי הדר להטיל היטלים על יצרנים ויצואנים מוסמכים של מוצרי פרי הדר.⁴²⁴ כמו־כן, שר הכלכלה והתעשייה ממונה על יישום החוק.⁴²⁵ החוק אינו כולל קביעה שלפיה מועצות למוצרי פירות וירקות נתונות בפיקוחו של מבקר המדינה, ולפיכך אנו מציעים להוסיף לחוק קביעה בנדון.

החוק קובע שורה של הסדרים של פיקוח פרלמנטרי על היבטים ספציפיים בפעילות המועצה. ראשית, שינויו או ביטולו של הצו שכונן את המועצה טעונים התייעצות עם ועדת הכלכלה של הכנסת, וזאת מבלי לגרוע מהוראות פרק ד לחוק, המתייחס באופן ספציפי למועצה למוצרי פרי הדר.⁴²⁶ שנית, הסמכת המועצה על־ידי שר הכלכלה והתעשייה לקבוע כללים שנועדו להסדיר היבטים מסוימים של הייצור והייצוא של מוצרי פרי הדר טעונה יידוע מוקדם של ועדת הכלכלה של הכנסת.⁴²⁷ שלישית, החלטה של שר הכלכלה והתעשייה להסדיר בצו היבטים מסוימים – אחרים – של ייצוא מוצרי פרי הדר טעונה התייעצות הן עם המועצה למוצרי פרי הדר והן עם ועדת הכלכלה של הכנסת.⁴²⁸ רביעית, החוק קובע כי כל דבר ששר הכלכלה והתעשייה רשאי להסדירו הוא רשאי גם לאוסרו, להגבילו, להטיל עליו פיקוח או ביקורת או להתנותו בתנאים – באישור ועדת הכלכלה של הכנסת.⁴²⁹ חמישית, יש להביא לידיעתה המוקדמת של ועדת הכלכלה של הכנסת את גובה תקרת ההוצאות השוטפות של המועצה שהיא רשאית לממן באמצעות דמי המכר של המוצרים ששווקו.⁴³⁰ שישית, שר הכלכלה והתעשייה נדרש להביא לאישורה של ועדת הכלכלה של הכנסת החלטה שלפיה רק יצרן או קבוצת יצרנים הרוכשים יותר מ־12% ממשקל פרי ההדר שמועצת הצמחים שיווקה לפי נתונה לכלל היצרנים בארץ הם גוף משווק למוצרי פרי הדר.⁴³¹ שביעית, החלטה של שר הכלכלה והתעשייה להסמיך יותר משבעה יצואנים של מוצרי פרי הדר טעונה התייעצות

3. יש לתקן את החוק המקיים כך שייקבע בו כי השר יידרש ליידע את ועדת הכלכלה על החלטתו להסמיך יותר משבעה יוצאנים של מוצרי פרי הדר, במקום שיהיה חייב להתייעץ עימה בנוגע להחלטה כאמור.
4. יש לקבוע כי מדי שנה תעביר המועצה לוועדת הכלכלה דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים.
5. יש לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוחות האמורים לוועדה בדיון שיערך בה בהשתתפות ראשי המועצה.
6. יש לבחון את המשך פעילותה של המועצה במתכונתה הנוכחית.

16. המועצה לענף הלול

החוק המקיים: חוק המועצה לענף הלול (ייצור ושיווק), התשכ"ד-1963.

משק הלול בישראל מורכב משלושה ענפים עיקריים – ביצים, פטם והודו – ומושתת על תכנון מרכזי הכולל משטר של רשיונות, מכסות, קביעת מחירים והצמדות בין גורמים שונים בשרשרת הייצור, ברוח תפיסת התכנון החקלאי הריכוזי שהייתה נהוגה בישראל בעשורים הראשונים לקיומה. שר החקלאות ופיתוח הכפר והמועצה לענף הלול ממלאים – על-פי החוק – תפקידי-מפתח במשק זה.⁴³⁶

המועצה לענף הלול היא תאגיד⁴³⁷ שתפקידיו הם לתכנן את היקפו של גידול העופות להטלה, לפיטום ולהדגרה בהתאם להנחיותיו של שר החקלאות ופיתוח הכפר, ולהסדירו בהתאם לתכנון; לפקח על השבחת תכונותיהם התורשתיות של גזעי העופות (טיפוח); להסדיר את הייצור של חומר רבייה (ביצי דגירה ואפרוחים בני-יומם) ואת שיווקו בארץ ומחוצה לה; להסדיר שיווק של ביצים ובשר עוף בארץ ומחוצה לה; לספק עידוד וסיוע להתקנת בשר עוף לשיווק, להקמת מחסני מיון ואריזה לביצים, ולחקר השווקים ושיטות הייצור של ענף הלול ודרכי הטיפול בתוצרת; לתת שירותים בכל הנוגע בעופות ובתוצרת הלול (למעט שירותים בעת עיבוד של עופות שנעשה לאחר התקנתם); ולפעול להגברת הצריכה של תוצרת ענף הלול בארץ ומחוצה לה.⁴³⁸ החוק מקנה למועצה סמכויות ביצוע שונות.⁴³⁹ תקנות המועצה לענף הלול (הסדרת ייצור, מיון ושיווק), התשכ"ח-1968, מפרטות סמכויות אלו ומקנות למועצה או למנהל הכללי שלה סמכויות ביצוע נוספות.

עם ועדת הכלכלה של הכנסת.⁴³² שמינית, שר הכלכלה והתעשייה נדרש להביא לאישורה של ועדת הכלכלה של הכנסת בקשה של המועצה לשנות את שיעור ההיטל המרבי המוטל על יצרנים ויצואנים מוסמכים.⁴³³ תשיעית, החלטה של שר הכלכלה והתעשייה לפרסם צו המורה לפזר את המועצה טעונה התייעצות עם ועדת הכלכלה של הכנסת.⁴³⁴ לבסוף, שר הכלכלה והתעשייה נדרש להביא לידיעתה המוקדמת של ועדת הכלכלה של הכנסת תקנות הנוגעות ביישום החוק.⁴³⁵

אנו בדעה כי יש לתקן את החוק המקיים כך שהחובה המוטלת על שר הכלכלה והתעשייה להביא לאישורה של ועדת הכלכלה החלטה שלפיה גוף משווק הוא יצרן או קבוצת יצרנים הרוכשים יותר מ-12% ממשקל פרי הדר תומר בחובת יידוע של הוועדה. כמו-כן אנו בדעה כי ניתן להסתפק בחובת יידוע של הוועדה על החלטה של השר להסמיך יותר משבעה יוצאנים של מוצרי פרי הדר, ולפיכך יש לתקן את החוק בהתאם.

בהיבט, החוק אינו מחייב את המועצה למסור באופן עיתי לוועדת הכלכלה של הכנסת דוחות פעילות או דוחות כספיים שלה. נוסף על כך, מבדיקה שערכנו עולה כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 לא נדונה כלל פעילות המועצה בוועדות הכנסת. אי-לכך אנו ממליצים לקבוע כי מדי שנה תעביר המועצה לוועדת הכלכלה של הכנסת דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים. כן מוצע לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוחות האמורים בדיון בוועדת הכלכלה, שבו ייטלו חלק ראשי המועצה. לבסוף, אנו ממליצים לכנסת לבחון את המשך פעילותה של המועצה במתכונתה הנוכחית – במסגרת בחינת המשך פעילותן של כל מועצות הייצור החקלאיות – לנוכח העובדה שמערך הפיקוח הפרלמנטרי המוטל על המועצה מסועף למדי.

המלצות

1. יש לתקן את החוק המקיים כך שייקבע בו כי מועצות למוצרי פירות וירקות תהיינה נתונות בפיקוחו של מבקר המדינה.
2. יש לתקן את החוק המקיים כך שייקבע בו כי שר הכלכלה והתעשייה יהיה חייב ליידע את ועדת הכלכלה של הכנסת על החלטתו לקבוע כי רק יצרן או קבוצת יצרנים הרוכשים יותר מ-12% ממשקל פרי הדר הם גוף משווק למוצרי פרי הדר, במקום שיהיה חייב לקבל את אישור הוועדה להחלטה כאמור.

משרדי המועצה נמצאים בתל-אביב. האורגנים של המועצה הם מליאת המועצה,⁴⁴⁰ הוועד הפועל⁴⁴¹ והמנהל הכללי.⁴⁴² תחת המנהל הכללי פועלים חמישה אגפים: חשבונות והנהלת חשבונות, תכנון וכלכלה, מנהל ומשאבי-אנוש, מחשוב ופיקוח.⁴⁴³ החוק מתיר לשר החקלאות ופיתוח הכפר – בהסכמת שר האוצר ולאחר שנתן למועצה הזדמנות להשמיע את עמדתה – לקבוע כללים המחייבים מגדלים או קבלנים מורשים בתשלום היטלים על כל מין של תוצרת הלול או על אמצעים אשר משמשים או מיועדים לשמש לייצור תוצרת הלול מאותו מין, בהתקיים תנאים מסוימים הקבועים בחוק.⁴⁴⁴ נוסף על כך החוק מתיר לשר החקלאות ופיתוח הכפר לקבוע בכללים כי תיגבה אגרה בעד מתן שירותי פיקוח על הטיפול ובעד מתן שירותים בכל הנוגע בעופות ובתוצרת הלול.⁴⁴⁵ כמו-כן, החוק מתיר למועצה לגבות מדמי המכר של תוצרת הלול שהיא קיבלה לשיווק את הוצאותיה הנובעות משיווק התוצרת.⁴⁴⁶ שר החקלאות ופיתוח הכפר ושר הכלכלה והתעשייה ממונים על יישום החוק.⁴⁴⁷ החוק אינו כולל קביעה בדבר כפיפותה של המועצה לפיקוחו של מבקר המדינה, ועל-כן אנו מציעים להוסיף לחוק הוראה בנדון.

החוק קובע כמה הסדרים ממוקדים של פיקוח פרלמנטרי על המועצה. ראשית, שר החקלאות ופיתוח הכפר ושר הכלכלה והתעשייה⁴⁴⁸ נדרשים להביא לאישורה של ועדת הכלכלה של הכנסת כללים לבחירת נציגי המגדלים במועצה.⁴⁴⁹ שנית, שר החקלאות ופיתוח הכפר ושר האוצר נדרשים לקבל את אישורה של ועדת הכספים של הכנסת בבואם לקבוע בהודעה מכסה מרבית ומכסה מזערית לגבי כל מין של תוצרת הלול. בהמשך לכך, שר החקלאות ופיתוח הכפר ושר האוצר נדרשים להביא לאישורה של ועדת הכלכלה של הכנסת את קביעתם בדבר גובה הפיצוי שהמדינה תשלם לבעל מכסה שהודיע למועצה כי הוא מוותר על מכסתו ואת קביעתם בדבר אופן הפיצוי האמור.⁴⁵⁰ שלישית, שר החקלאות ופיתוח הכפר ושר הכלכלה והתעשייה נדרשים לקבל את אישורה של ועדת הכספים של הכנסת – נוסף על הסכמת שר האוצר – בבואם לפרסם צו המתיר לכלל המגדלים בעלי המכסות האישיות לייצור ולשיווק של מין פלוני של תוצרת הלול לייצר ולשווק מעל למכסתם.⁴⁵¹ רביעית, שר החקלאות ופיתוח הכפר נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכלכלה של הכנסת – נוסף על התייעצות עם המועצה – בבואו להתקין תקנות בדבר אגרות שתשולמנה למועצה בעד בקשה להיתר ייצוא ובעד מתן היתר ייצוא, חידושו או הארכתו.⁴⁵² חמישית, שר החקלאות ופיתוח הכפר נדרש להתייעץ עם ועדת הכלכלה של הכנסת בבואו לקבוע כללים בדבר אגרות שתשולמנה בעד מתן שירותים שונים.⁴⁵³ אנו בדעה כי ניתן להותיר את הסדרי הפיקוח הממוקדים על כנם, שכן אלה עוסקים בגביית תשלומים ובהוצאת צווים.

לעומת זאת, אין החוק המקים מחייב את המועצה להגיש באופן עיתי לוועדת הכלכלה דוחות פעילות או דוחות כספיים שלה. מבדיקה שערכנו עולה כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 הקדישה ועדת הכלכלה של הכנסת יותר מחמש-עשרה ישיבות לעיסוק בסוגיות הקשורות למועצה, בעיקר בתקנות המסדירות את פעילותה.⁴⁵⁴ אי-לכך אנו מציעים לקבוע כי מדי שנה תעביר המועצה לוועדת הכלכלה של הכנסת דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים. כן מוצע כי העברת הדוחות האמורים לוועדה תלווה מדי שנה בדיון שייערך בה בהשתתפות ראשי המועצה – יושב-הראש והמנכ"ל. זאת, לנוכח היקף הייצור של הענף, העומד על יותר מ-6 מיליארד ש"ח בשנה.⁴⁵⁵ נוסף על כך אנו מציעים לתקן את החוק המקים כך שייקבע בו כי לנציגי המגדלים לא יהיה רוב בוועדת מכסות – מצב אשר מעמיד את המגדלים בניגוד עניינים.⁴⁵⁶ לבסוף, אנו מציעים לבחון את המשך פעילותה של המועצה במתכונתה הנוכחית – במסגרת בחינת המשך פעילותן של כל מועצות הייצור החקלאיות – ובמיוחד את ההוראות העוסקות בקביעת מכסות ייצור, שאנו מטילים ספק בנחיצותן.

המלצות

1. יש לתקן את החוק המקים כך שייקבע בו כי המועצה נתונה בפיקוחו של מבקר המדינה.
2. יש לקבוע כי המועצה תעביר מדי שנה לוועדת הכלכלה של הכנסת דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים.
3. יש לקבוע כי העברת הדוחות האמורים לוועדת הכלכלה תלווה מדי שנה בדיון שייערך בה בהשתתפות ראשי המועצה.
4. יש לתקן את החוק המקים כך שייקבע בו כי לנציגי המגדלים לא יהיה רוב בוועדת מכסות.
5. יש לבחון את המשך פעילותה של המועצה במתכונתה הנוכחית.

17. מועצות בתי-העלמין בברקת ובתל-רגב

החוק שמכוחו הוקמה המועצה בברקת: חוק שירותי הדת היהודיים [נוסח משולב], התשל"א-1971.

החוקים שמכוחם הוקמה המועצה בתל-רגב: חוק שירותי הדת היהודיים [נוסח משולב], התשל"א-1971, וחוק הזכות לקבורה אזרחית חלופית, התשנ"ו-1996.

מספר העובדים במועצה בתל-רגב (2020): 4. 457

מועצת בתי-העלמין בברקת הוקמה מכוח תקנות שירותי הדת היהודיים (מועצת בתי העלמין היהודיים בברקת), התשס"ג-2002 (להלן: תקנות המועצה בברקת),⁴⁵⁸ ותקנות אלו הותקנו מכוח סעיף 15(א)(4) לחוק שירותי הדת היהודיים. מועצת בתי-העלמין בתל-רגב הוקמה מכוח תקנות שירותי הדת היהודיים (מועצת בתי העלמין בתל רגב), התשנ"ח-1998 (להלן: תקנות המועצה בתל-רגב),⁴⁵⁹ ותקנות אלו הותקנו מכוח סעיף 15(א)(4) לחוק שירותי הדת היהודיים ומכוח סעיפים 6-7 לחוק הזכות לקבורה אזרחית חלופית. כלומר, להבדיל מרוב התאגידים החקוקים, שני התאגידים האמורים הוקמו בעקיפין באמצעות חוקים שקיבלה הכנסת.

המועצות הוקמו בשל הצורך להכשיר ולפתח מתחמי קבורה גדולים למדי, אשר החברות קדישא המקומיות לא היו יכולות להכשיר בעצמן.⁴⁶⁰ התפקידים שהוטלו על מועצות בתי-העלמין הם לתכנן, להקים, להחזיק, לנהל ולפתח בתי-עלמין ודרכי גישה אליהם, ולפקח על בתי-העלמין; להסדיר בבתי-העלמין את ענייני הקבורה מבחינה טכנית; להקים, להחזיק ולנהל מבנים הדרושים לקיום שירותי קבורה; לפקח על הסידורים הכספיים והמנהליים של החברות שתפעלנה בבתי-העלמין;⁴⁶¹ להקצות בבתי-העלמין חלקות לחברות ולקבוע את דרכי השימוש בהן; לדווח לשר לשירותי דת באיזו מידה החברות ממלאות את תפקידן, ולהמליץ לפני השר על ביטול רישיון של חברה שאינה ממלאת את תפקידיה כראוי; להחזיק ולטפח בתי-עלמין שאינם פעילים ואשר אין חברה אחרת שמטפלת בהם; ולארגן השתלמויות והדרכות לעובדי החברות לשיפור השירות ותדמיתו. על המועצה בברקת הוטל גם לפתח קבורה בקומות וקבורה רוויה ולעודד את השימוש בה.⁴⁶² מלאכת הקבורה עצמה נעשית על-ידי החברות קדישא. נוסף על כך יש לציין כי בתי-העלמין בתל-רגב הוא המקום היחיד באזור חיפה הכולל מתחם לקבורה אזרחית.⁴⁶³

השר לשירותי דת ממונה על יישום שני החוקים, והוא שהתקין את התקנות מכוח החוקים שעל בסיסן הוקמו המועצות.⁴⁶⁴ מועצות בתי-העלמין רשאיות – באישור השר לשירותי דת ומכוח תקנות שהוא התקין – להטיל אגרות תמורת שירותיהן.⁴⁶⁵ אנו מציעים לקבוע כי הטלת אגרות כאמור תותנה בהתייעצות עם ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת. פעילות המועצה בתל-רגב ממומנת מאוצר המדינה ומהכנסות עצמאיות בדמות תקורות מהחברות קדישא. המדינה אינה מתקצבת את החברות קדישא בבניית הקברים; החברות הן שמממנות את בניית הקברים.⁴⁶⁶ תקנות המועצה בתל-רגב קובעות כי המועצה תגיש לשר לשירותי דת דוחות על פעולותיה באופן ובמועדים שיקבע השר – אם דרך כלל ואם לנושא מסוים.⁴⁶⁷ תקנות המועצה בברקת קובעות גם-כן כי המועצה תגיש לשר דוחות על פעולותיה באופן ובמועדים שיקבע השר – אם דרך כלל ואם לנושא מסוים – אך לא פחות מדוח שנתי מסכם.⁴⁶⁸ התקנות אינן כוללות קביעה כי הדוחות יוגשו גם לוועדה מוועדות הכנסת – מצב שאנו מציעים לשנות.

לעומת זאת, חוק שירותי הדת היהודיים כולל כמה הסדרים של פיקוח פרלמנטרי. השר לשירותי דת נדרש להגיש לוועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת דוח על-אודות הפיקוח והאכיפה של ההסדרים העוסקים ברכישת חלקת קבר בחיים בקרב גופי הקבורה השונים – לא רק בקרב מועצות בברקת ובתל-רגב – עד 30 ביוני בכל שנה ביחס לשנה הקודמת.⁴⁶⁹ דוח זה אכן מתייחס לפועלו של המשרד בתחום הקבורה בכללותו, ושם דגש בפעילות הפיקוח שלו, מבלי להתמקד בשתי המועצות.⁴⁷⁰ סעיפים אחרים בחוק קובעים כי נדרש אישור של ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת לצורך קביעת קדימויות לקבורה בין צאצאים ואחים של נפטר ולצורך קביעת הסדרים כספיים ומנהליים שונים של שירותי הלוויה וקבורה.⁴⁷¹

למועצת בתי-העלמין בתל-רגב יש קשרי עבודה עם ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת.⁴⁷² מבדיקה שערכנו עולה כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 קיימו ועדות הכנסת שני דיונים בלבד, ושניהם עסקו בנושא נקודתי הקשור למועצת בתי-העלמין בתל-רגב.⁴⁷³ פעילות המועצות ומצבן הכספי לא נדונו כלל בנושאים מרכזיים בוועדות הכנסת. לפיכך אנו מציעים לקבוע כי מדי שנה תעברנה שתי המועצות לוועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים. נוסף על כך מוצע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוחות לוועדה בדיון שיערך בה בהשתתפות ראשי המועצות. לבסוף, לא מצאנו כי למועצות יש אתרי מרשתת אשר מאפשרים לחברי הכנסת ולאזרחים אחרים להכיר את פעילותן

ולעקוב אחר תפקודן. אי-לכך אנו ממליצים לחברי הכנסת לוודא כי כל אחת מהמועצות תקים אתר מרשתת שיתאר את פעילותה ואת המבנה שלה.

המלצות

1. יש לתקן את חוק שירותי הדת היהודיים כך שייקבע בו כי לצורך הטלת אגרות תמורת שירותיהן תידרשנה מועצות בתי-העלמין להתייעץ עם ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת, נוסף על קבלת אישור מהשר לשירותי דת.
2. יש לקבוע כי מדי שנה תעברנה שתי המועצות לוועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים.
3. יש לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוחות לוועדת הפנים והגנת הסביבה בדיון שיערך בה בהשתתפות ראשי המועצות.
4. יש לוודא כי כל אחת משתי המועצות תקים אתר מרשתת שיתאר את פעילותה ואת המבנה שלה.

18. המכון הלאומי למצוינות בספורט (מכון וינגייט)

החוק המקים: חוק המכון הלאומי למצוינות בספורט (מכון וינגייט), התשע"ז-2017.

מספר העובדים (2022): 432.474

המכון הלאומי למצוינות בספורט הוא תאגיד שהוקם מכוח חוק המכון הלאומי למצוינות בספורט (מכון וינגייט) (להלן: חוק המכון הלאומי למצוינות בספורט או החוק), והוא החל לפעול ב-1 ביולי 2018 (לאחר דחייה של ארבעה חודשים).⁴⁷⁵ המכון קלט את העובדים, הנכסים, החובות והזכויות של עמותת מכון וינגייט לחינוך גופני ולספורט (ע"ר), שהוקמה בשנת 1957.⁴⁷⁶ מטרתו של המכון הן לקדם את תרבות הספורט בישראל; לפתח ולקדם את פעילויות הספורט בישראל בכל הענפים והרמות, וליזום פעילויות כאמור כתשתית לפיתוח הספורט ההישגי; ולקדם את המצוינות בספורט ההישגי, ובכלל זה לסייע לספורטאים ההישגיים בהתקדמותם המקצועית. החוק מפרט פעולות שעל המכון לבצע על-מנת להשיג את מטרתו: לנהל ולהפעיל יחידות שונות במסגרתו;⁴⁷⁷ להוציא לאור פרסומים בתחומי פעילותו; ולהקים, לתחזק ולהפעיל

– במקרקעין המשמשים את המכון – מתקני ספורט ומתקני עזר המיועדים לשמש ספורטאים, מדריכי ספורט, מאמני ספורט או אנשי צוות מקצועי נלווה, או לשמש להכשרתם. המכון רשאי לבצע פעולות נוספות, ביניהן שיתוף-פעולה מקצועי עם גופים בתחום הספורט והענקת סיוע מקצועי בארגון תחרויות בין-לאומיות רשמיות ומשמעותיות.⁴⁷⁸

המכון שוכן סמוך לגבולה הדרומי של נתניה. האורגנים של המכון הם המועצה,⁴⁷⁹ המנהל הכללי⁴⁸⁰ וועדת הביקורת.⁴⁸¹ למכון יש תאגיד-בת – "חברת מכון וינגייט – מלון הספורט בע"מ" – המפעיל את "בית הנבחרות".⁴⁸² החוק קובע כי פעילות המכון תמומן מתקציב המדינה ומהכנסות הנובעות מפעילותו. חלקו של התקציב השנתי של המכון מתוך תקציב המדינה ייקבע בחוק התקציב השנתי. כמו-כן, המכון רשאי לקבל תרומות, עזבונות ומענקים.⁴⁸³ תקציב המכון לשנת 2022 – כולל תקציב פיתוח – עומד על 154.5 מיליון ש"ח. נוסף על כך, למכון יש תקציבי פיתוח רב-שנתיים.⁴⁸⁴ שר התרבות והספורט ממונה על יישום החוק.⁴⁸⁵ המכון נתון בפיקוחו של מבקר המדינה.⁴⁸⁶

החוק קובע כי המנהל הכללי של המכון יערוך דוח שנתי על פעולות המכון בכל אחד מתחומי הפעילות המתקיימים במסגרתו ובמסגרת התאגיד-הבת, יגיש אותו לאישור המועצה, וזו תגישו לשר התרבות והספורט עד 31 במרץ בכל שנה. עם זאת, אין בחוק קביעה כי דוח זה יוגש גם לוועדה מוועדות הכנסת. כמו-כן, אין בחוק הוראה המחייבת את המכון להגיש באופן עיתי לוועדה מוועדות הכנסת (או לשר) דוחות כספיים שלו. מבדיקה שערכנו עולה כי מאז נחקק החוק בשנת 2017 עד אוגוסט 2021 התקיימה במסגרת ועדות הכנסת ישיבה אחת בלבד שעסקה בענייני המכון.⁴⁸⁷

הנתונים הללו מצביעים על כך שהפיקוח הפרלמנטרי על המכון לוקה בחסר. בשל כך אנו מציעים להפוך את ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת לוועדה העיקרית שתפקח על פעילות המכון. במסגרת זאת מוצע לקבוע כי מדי שנה יעביר המכון לוועדה דוח פעילות כספי ודוחות כספיים שנתיים. בהמשך לכך, לנוכח גודל תקציבו של המכון ומספר העובדים המועסקים בו, אנו מציעים לקבוע כי העברת הדוחות לוועדה תלווה מדי שנה בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק יושב-ראש המכון והמנכ"ל שלו.

המלצות

1. יש לקבוע כי מדי שנה יעביר המכון לוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים.
2. יש לקבוע כי העברת הדוחות האמורים לוועדת החינוך, התרבות והספורט תלווה מדי שנה בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק ראשי המכון.

19. מכון התקנים הישראלי (מת"י)

החוק המקים: חוק התקנים, התשי"ג-1953.

מספר העובדים (2019): 488.932

מכון התקנים הישראלי הוא תאגיד⁴⁸⁹ שהוקם במקומה של "חברת מכון התקנים הישראלי", שראשיתה בימים שלפני הקמת המדינה.⁴⁹⁰ מטרת המכון היא תקינה והבטחת איכות נאותה של המצרכים באמצעות קביעת תקנים או בדרך אחרת. במסגרת זו המכון רשאי לערוך מחקרים, סקרים ובדיקות של חומרים, מוצרים ומתקנים; לאשר מפרטים וכללים טכניים ולעודד את השימוש בהם; לקיים השגחה על ייצור מצרכים בהתאם לכללים שהוא קבע; וכן לעסוק באיסוף מידע, במינון ובהפצתו.⁴⁹¹

לאורך עשרות רבות של שנים היה המכון חלק ממערך של הגנה על תוצרת מקומית ישראלית מפני תחרות עם מוצרים מיובאים ועל יבואנים גדולים מפני תחרות עם יבואנים מקבילים.⁴⁹² בעשור האחרון – בעקבות המלצותיהן של ועדות שונות ולחצים פוליטיים – נערכו תיקונים נרחבים בחוק התקנים, שהובילו לשינויים משמעותיים בפעילותו של המכון ובהרכב הגופים הפועלים במסגרתו, וכתוצאה מכך להקלה בייבוא מוצרים לישראל.⁴⁹³ התחומים שהמכון מתמקד בהם כיום הם תקינה מקומית ותקינה בין-לאומית (באמצעות אימוץ תקנים בין-לאומיים),⁴⁹⁴ עריכת בדיקות למגוון מוצרים ושירותים, מתן אישורי התאמה לתווי תקן שונים וביצוע התעודות לצורך קבלת תקנים בין-לאומיים שונים,⁴⁹⁵ העברת הדרכות מגוונות לקהל רחב ומגוון,⁴⁹⁶ הספקת מידע באמצעות הפעלת ספרייה ושירותי מידענות, וקידום יזמות וחדשנות.⁴⁹⁷ נוסף על כך יצוין כי בשנת 2020 פעלו בישראל, לצד מכון התקנים, שלוש מעבדות מוכרות שסיפקו שירותים לבדיקת עמידה של טובין מיובאים בדרישות התקנים הרשמיים החלים עליהם.⁴⁹⁸ כמו-כן, במדינה פועלות כמאתיים ושישים מעבדות המספקות הסמכה והתעדה בתחומים שונים.⁴⁹⁹

ההנהלה הראשית של המכון יושבת בתל-אביב, ולצידה פועלים שמונה סניפים הפרושים ברחבי הארץ.⁵⁰⁰ האורגנים של המכון הם יושב-הראש⁵⁰¹ וסגנו⁵⁰² וכן הוועד הפועל.⁵⁰³ נוסף על כך, למכון יש מנהל כללי.⁵⁰⁴ תחת המנהל הכללי פועלים ארבעה אגפים מקצועיים: אגף התקינה, אגף התעשייה, אגף בניין ואגף איכות והסמכה.⁵⁰⁵ בעת כתיבתן של שורות אלו פועלות במכון שמונה-עשרה ועדות מרכזיות לתקינה ישראלית לסוגים שונים של מוצרים ושירותים, ואלה בתורן הקימו ועדות טכניות המעבדות תקנים וקובעות אותם. נוסף על כך פועלות במכון ועדת תיאום, שתפקידה לתאם את כל עבודת התקינה המתבצעת בתאגיד,⁵⁰⁶ וועדת אימוץ, שתפקידה לבחון שינויים שחלו בתקנים הבין-לאומיים.⁵⁰⁷ מקורות המימון של המכון כוללים הכנסות מבדיקות תעשייה ומבדיקות בניין, הכנסות מאישור מוצרים ומערכות איכות, תקציב ממשלתי, הכנסות מהדרכות והכנסות אחרות.⁵⁰⁸ שר הכלכלה והתעשייה ממונה על יישום החוק.⁵⁰⁹ המכון נתון בפיקוחו של מבקר המדינה.⁵¹⁰

בשנים האחרונות ערך המבקר שלושה סבבי ביקורת במכון. בסבב הראשון, שנערך מדצמבר 2018 עד דצמבר 2019, נבחנו היבטים בממשל התאגידי של המכון. ממצאי הביקורת כללו, בין היתר, אישור מאוחר של הדוחות הכספיים של המכון על-ידי הוועד הפועל, קיומו של ניגוד עניינים מוסדי בעצם כהונתו של הממונה על התקינה במשרד הכלכלה והתעשייה בוועד הפועל, התמהמהות בגיבוש תוכנית עבודה רב-שנתית, אי-כינוסה של ועדת ההשקעות של המכון לאורך פרק-זמן ארוך, אי-מינוי מנהל קבוע לאגף המנהל במכון לאורך תקופה ארוכה ועוד.⁵¹¹

בסבב השני, שנערך בחודשים ינואר-מרץ 2020, בחן המבקר באופן יסודי את מצבו הפיננסי של המכון. בין ממצאי הביקורת ניתן למנות החזקה ביתרה גדולה של הכנסות מראש בגין עבודות שטרם בוצעו; החזקה בהיקף גדול של יתרות לקוחות בזכות שטרם הוחזרו ללקוחות; אי-דיווח של המכון על פעילות מגזרים בדוחותיו הכספיים, כך שאגפים מסוימים במכון מסבסדים למעשה אגפים אחרים; אי-חתימה של בעלי תפקידים במכון על הצהרות בדבר נכונות הנתונים בדוחות הכספיים ובדבר התכליתיות (האפקטיביות) של הבקרה הפנימית, והעדר בדיקה לעומק על-ידי רואה-חשבון של תכליתיות הבקרה הפנימית; הצטברות הפסדים של מאות מיליוני ש"ח במחלקת הבנייה ובמחלקת הקרקע; השקעה בחסר של המכון ברכוש קבוע, ועוד.⁵¹²

בסבב השלישי, שנערך מאוגוסט 2020 עד ינואר 2021, בחן המבקר באופן מעמיק ומפורט את הרפורמה בתחום התקינה במכון התקנים ובגופים נוספים. בעניין מכון התקנים נמצא כי הוא מבצע עדיין את רובן המכריע של בדיקות הטובין המיובאים, בעוד שיעור הבדיקות הנעשות במעבדות הפרטיות עודנו זניח. על בסיס ממצא זה קבע המבקר כי הרפורמה בתקינה לא הצליחה להשיג את המטרות שעמדו בבסיסה. לעומת זאת צוין כי חל שינוי לטובה בהרכב הוועד הפועל של המכון ובוועדות התקינה שלו, וכי הסתמן שיפור במצבו הפיננסי בעקבות פרישה מוקדמת של עובדים רבים.⁵¹³ אנו סבורים כי על הוועדה לענייני ביקורת המדינה וועדת הכלכלה של הכנסת לוודא כי הליקויים שנמצאו בשלושת סבבי הביקורת (וטרם תוקנו) יבואו על תיקונם בתוך פרק־זמן סביר.

החוק קובע הסדרים אחדים של פיקוח פרלמנטרי על פעילות המכון. ראשית, המכון נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכלכלה של הכנסת – נוסף על הסכמתו של שר הכלכלה והתעשייה – על־מנת לקבוע כללים לתקן זמני.⁵¹⁴ שנית, שר הכלכלה והתעשייה נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכלכלה של הכנסת – נוסף על הסכמת שר האוצר – על־מנת לקבוע בצו מצרכים או סוגי מצרכים המיובאים לשימוש אישי או לשימוש משפחתי שהוראות בחוק העוסקות בשמירה על תקן רשמי תחולנה עליהם, ומצרכים או סוגי מצרכים שההוראות האמורות לא תחולנה עליהם.⁵¹⁵ שלישית, צווים ששר הכלכלה והתעשייה מפרסם בדבר המחירון של המכון לתשלום בעד מתן היתר לסמן בתו תקן טעונים אישור של ועדת הכלכלה של הכנסת.⁵¹⁶ רביעית, שר הכלכלה והתעשייה נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכלכלה של הכנסת – נוסף על הסכמת שר המשפטים – על־מנת לקבוע מקרים, נסיבות ושיקולים שבגינם יהיה אפשר להטיל עיצום כספי בסכום שנמוך מהסכומים הקבועים בחוק בשיעורים שהשר יקבע.⁵¹⁷ חמישית, שר הכלכלה והתעשייה נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכלכלה של הכנסת – לאחר התייעצות עם שר המשפטים – כדי לקבוע הוראות בדבר הדרכים שתמנענה ככל האפשר את העיון בפרטים על עיצום כספי שהוטל לאחר שחלפה תקופת הפרסום שהוגדרה (ארבע שנים לתאגיד ושנתיים ליחיד).⁵¹⁸ שישית, שר הכלכלה והתעשייה נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכלכלה של הכנסת בבואו לפרסם צו הקובע בתוספת השנייה לחוק גופים שיבואו במקום גופים המנויים בחוק שהתקיימו ביחס אליהם נסיבות שונות (שינוי מטרות, פירוק או כינוס נכסים ועוד).⁵¹⁹

בעוד החוק קובע כאמור שורה של הסדרי פיקוח ספציפיים על פעולות ומהלכים שונים שהמכון נוקט, אין הוא מחייב את המכון למסור באופן עיתי לוועדת הכלכלה של הכנסת דוחות כספיים ודוחות פעילות שלו ולדון בהם. נוסף על כך, מבדיקה שערכנו עולה כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 עסקו ועדות הכנסת במכון התקנים פעם אחת בלבד.⁵²⁰ אי־לכך אנו מציעים לקבוע כי מדי שנה יעביר המכון דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים לוועדת הכלכלה של הכנסת. נוסף על כך, לנוכח השפעתו המשמעותית של המכון על הכלכלה הישראלית וגובה הכנסותיו,⁵²¹ אנו מציעים כי מדי שנה, לאחר שהדוחות האמורים יועברו לוועדת הכלכלה, היא תקיים בהם דיון בהשתתפות יושב־ראש המכון והמנכ"ל שלו.

המלצות

1. על הוועדה לענייני ביקורת המדינה וועדת הכלכלה של הכנסת לוודא כי הליקויים שמבקר המדינה מצא בשלושת סבבי הביקורת האחרונים שלו במכון (ואשר טרם תוקנו) יתוקנו בתוך פרק־זמן סביר.
2. יש לקבוע כי מדי שנה יעביר המכון דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים לוועדת הכלכלה של הכנסת.
3. יש לקבוע כי מדי שנה תלווה העברת הדוחות האמורים לוועדת הכלכלה בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק ראשי המכון.

20. המכון למורשת דוד בן־גוריון

החוק המקים: חוק דוד בן־גוריון, התשל"ז-1976.

מספר העובדים (2022): כ־35.⁵²²

המכון למורשת דוד בן־גוריון הוא תאגיד שהוקם בצד בית דוד בן־גוריון (ראו לעיל).⁵²³ המכון שוכן במדרשת שדה־בוקר ובקיבוץ שדה־בוקר. בחוק נקבע כי הוא יכלול את הצריף שבו התגוררו דוד בן־גוריון ורעייתו פולה (בקיבוץ),⁵²⁴ את ספרייתו (בקיבוץ), ארכיון (במדרשה) וכן מרכז למחקר, להוראה ולכינוסים (במדרשה).⁵²⁵ המכון נועד לכינוס החומר הספרותי, המדעי והתייעודי הקשור לאישיותו של בן־גוריון, להגותו, לפועלו ולשליחתו במחנה העובדים, בתנועה הציונית ובמדינה; ללימוד וחקר של תקומת ישראל בארץ־ישראל ולפרסום תוצאות המחקרים; וכן לפעולות להנצחת זכרו ומורשתו של בן־גוריון.⁵²⁶ לפני כחמש שנים קיים צוות המכון תהליך מעמיק לבחינת זהותו. בסוף התהליך הוחלט כי המכון הוא מוסד חינוכי־היסטורי

שמרכזו בנגב ואשר בוחן את הרלוונטיות של מורשת בן-גוריון לחברה הישראלית. חמש אבני-הליבה המנחות את המכון בפעילותו הן ממלכתיות, חלוציות, מנהיגות ברוחו של בן-גוריון, חברת מופת והנגב.⁵²⁷

המכון רשאי להעביר לאוניברסיטת בן-גוריון בנגב מתפקידי הלימוד והמחקר שלו, למעט התפקידים הקשורים להחזקת החומר הארכיוני.⁵²⁸ כך אכן נעשה. מכון בן-גוריון לחקר ישראל והציונות פועל במסגרת אוניברסיטת בן-גוריון ומרכז את כל הפעילות המחקרית. ארכיון המכון הוא חלק מגנזך המדינה, אולם נקבע כי גנז המדינה יפעיל את סמכויותיו ביחס לארכיון בתיאום עם מועצת המכון.⁵²⁹ המכון למורשת בן-גוריון אחראי להנגשת הארכיון לציבור הרחב, ואילו מכון בן-גוריון לחקר ישראל והציונות אחראי לפן האקדמי שלו. משכנו החדש של הארכיון נפתח במחצית השנייה של שנת 2022.⁵³⁰ המכון למורשת בן-גוריון ומכון המחקר הופרדו זה מזה באופן סופי לפני כשש שנים.⁵³¹

האורגנים של המכון הם המועצה, הוועד המנהל ומנהלת הצריף.⁵³² המכון כולל כמה יחידות: היחידה לקהל הרחב ולמבקרי חו"ל, היחידה למערכת הביטחון, היחידה למערכת החינוך, יחידת הפיתוח (שההיסטוריונים העובדים בה מפתחים את תוכני ההדרכה בעבור היחידות האחרות) ואתר צריף בן-גוריון (הכולל את צריף המגורים המקורי של פולה ודוד בן-גוריון ומתחם פעילויות ותערוכות חינוכיות-היסטוריות). לצידן פועלת יחידת מנהלה. כמו-כן, המכון מפעיל שלוחה צפונית בחיפה.⁵³³ בשנים האחרונות התקיימו במסגרת המכון פעילויות רבות ומגוונות: הרצאות בשטח והרצאות מקוונות, סדנאות ברחבי הארץ, מיצגים ניידים, השתלמויות, סיורים ברחבי הארץ, סיורים מקוונים לקהל מישראל ומהעולם, "חדרי בריחה" ניידים, ספרי ילדים, הסכתים ועוד. למתקני המכון השונים מגיעים כ-200,000 מבקרים בשנה.⁵³⁴ פעילות המכון ממומנת מהכנסות, מתקציב המדינה ומתרומות.⁵³⁵ נכסי המקרקעין של המכון ועסקותיו בנכסים אלו פטורים מכל מס, אגרה ותשלום-חובה אחר המשתלמים למדינה ולרשות המקומית.⁵³⁶ כפי שציינו לעיל, בעת חקיקת חוק דוד בן-גוריון נקבע כי שר החינוך והתרבות ממונה על יישומו, אולם בשנת 2013 הועברו סמכויותיו של השר לראש הממשלה.⁵³⁷ המכון עובד מול משרד ראש הממשלה שאחראי עליו, מול משרד החינוך ומול משרד התרבות והספורט.⁵³⁸ המכון נתון בפיקוחו של מבקר המדינה.⁵³⁹

החוק אינו מחייב את אחד מאורגני המכון למסור באופן עיתי לוועדה מוועדות הכנסת דוחות כספיים או דוחות פעילות של המכון. נוסף על כך, מבדיקה שערכנו עולה כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 לא נדונה פעילות המכון בוועדות הכנסת. עם זאת, חברי כנסת מגיעים מדי פעם לבקר במכון. כמו-כן, לאחרונה הוזמן מנכ"ל המכון לדיונים שונים בוועדות הכנסת.⁵⁴⁰ אי-לכך אנו סבורים כי יש להפוך את ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת לוועדה העיקרית המפקחת על המכון, לנוכח עיסוקו של המכון בנושאים חינוכיים ותרבותיים במהותם. בהמשך לכך אנו מציעים לקבוע כי מדי שנה יעביר המכון לוועדת החינוך, התרבות והספורט דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים. כן מוצע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוחות האמורים בדיון שיערך בוועדה בהשתתפות ראשי המכון.

המלצות

- יש לקבוע כי מדי שנה יעביר המכון לוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים.
- יש לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוחות האמורים לוועדה בדיון שיערך בה בהשתתפות ראשי המכון.

21. המרכז הישראלי לקידום תרבות האדם (מכון ון ליר)

החוק המקים: חוק המרכז הישראלי לקידום תרבות האדם, התשי"ט-1958.

מספר העובדים (2022): 60 בתקן של 45 משרות.⁵⁴¹

המרכז הישראלי לקידום תרבות האדם (להלן: מכון ון ליר או המכון או המרכז) הוא תאגיד⁵⁴² שהוקם ביוזמת הנדבנית ההולנדית פולי ון ליר במטרה "לבקש ולגלם בערכים אנושיים את הישגי ההגות, המדע, המחקר, הספרות והאמנות".⁵⁴³ לשם הגשמתה של מטרה זו נקבע בחוק כי המכון ישמש מקום מפגש לאומי ובין-לאומי להוגים, לאנשי מדע, לחוקרים, לסופרים ולאומנים לשם בירור עקרוני של השפעת ההגות, המדע, המחקר, האומנות והספרות על האדם ועל החברה בזמננו; יעודד שיתוף-פעולה בהיקף לאומי ובין-לאומי בין אנשי הרוח בתחומים השונים לשם הגשמת מטרת המכון; וייתן פרסום בישראל ומחוץ לה לדיונים המתקיימים בו שיש בהם כדי לקדם את מטרות המכון.⁵⁴⁴ לחקיקת החוק המקים קדמה החלטת ממשלה בעניין המרכז משנת 1955.⁵⁴⁵

המכון שוכן בשכונת טלביה (קוממיות) בירושלים, סמוך לאקדמיה הלאומית הישראלית למדעים ולמועצה להשכלה גבוהה. פעילותו של המכון משלבת מחקר עיוני עם מעורבות חברתית. לאורך השנים הועסקו במכון חוקרים שחקרו תחומי דעת שונים במדעי הרוח והחברה.⁵⁴⁶ בעת כתיבתן של שורות אלו תחומי המחקר שהמכון עוסק בהם הם קדושה, דת וחילון; גלובליזציה וריבונות; מדע, טכנולוגיה וציוויליזציה; ישראל במזרח התיכון; מגדר ופמיניזם; ואתגר החיים המשותפים.⁵⁴⁷ נוסף על כך, בשנת 2014 הוקמה במסגרת המכון האקדמיה על-שם לאונרד פולונסקי, המהווה בית לחקר וחוקרים העושים השתלמות בתר-דוקטורט במדעי הרוח ובמדעי החברה מתוך מטרה להשתלב בעולם האקדמי בישראל ומחוץ לה.⁵⁴⁸ כמו-כן, זה כשלושים שנה פועלת במכון הוצאה לאור המפרסמת ספרים, ניירות עמדה וכתבי-עת (דוגמת כתב-העת **תיאוריה וביקורת**) בנושאים הכלולים בתחומי המחקר שלו.⁵⁴⁹ לצד המחקרים הנערכים במכון ולצד הפרסומים הרואים אור מטעמו נערכים בין כתליו אירועים רבים ומגוונים.⁵⁵⁰ לבסוף, בשנים האחרונות פועלות במכון שתי מסגרות המיועדות ליוצרות וליוצרים בתחום הקולנוע התיעודי.⁵⁵¹

למכון יש הנהלה וועדה אקדמית,⁵⁵² ומעליהן פועלים חבר הנאמנים של המכון,⁵⁵³ העוסק בגיוס משאבים למימון הפעילות, וקרן ון ליר העולמית.⁵⁵⁴ על-מנת להבטיח את עצמאותו של מכון ון ליר נקבע בחוק כי בתחום סמכויותיו – לפי החוק ולפי התקנון – המכון חופשי לנהל את ענייניו כטוב בעיניו.⁵⁵⁵ עוד קובע החוק כי כל עסקה של המכון וכל נכסיו יהיו פטורים מכל אגרה, ארנונה או תשלום-חובה אחר המשתלמים למדינה או לרשות מקומית.⁵⁵⁶ פעילות המכון ממומנת בראש ובראשונה על-ידי קרן ון ליר (70% מהתקציב), על-ידי קרן פולונסקי (שמכספיה הוקם בניין האקדמיה על-שם פולונסקי וממומנות מלגות בתר-דוקטורט באקדמיה) ועל-ידי גורמים פילנתרופיים נוספים.⁵⁵⁷ לעיתים גורמים ציבוריים, דוגמת משרד המדע והטכנולוגיה או מפעל הפיס, מממנים מיזמים מסוימים.⁵⁵⁸ תקציב המכון לשנת 2022 צפוי לעמוד על כ-26.5 מיליון ש"ח.⁵⁵⁹ שר החינוך והתרבות ממונה על יישום החוק.⁵⁶⁰ החוק אינו כולל קביעה בדבר כפיפותו של המכון לפיקוחו של מבקר המדינה, ולפיכך אנו מציעים להוסיף לחוק הוראה בנדון.

באשר לפיקוח הפרלמנטרי על המכון, החוק אינו מחייב אותו למסור באופן עיתי לוועדה מוועדות הכנסת דוחות פעילות או דוחות כספיים שלו. נוסף על כך, ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 לא דנו ועדות הכנסת, ביוזמתן, בפעילות הנעשית במכון או בתקציבו, להוציא שני

דיונים של הוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי של הכנסת – ביולי 2015 ובנובמבר 2016 – שבהם הוצג באופן ממוקד מדד המגדר השנתי של המרכז לקידום נשים בזירה הציבורית במכון ון ליר. כמו-כן, גורמים במכון השתתפו בדיון שנערך בוועדת הכספים במצבם של מדעי הרוח בישראל.⁵⁶¹

אנו סבורים כי כל עוד המכון פועל מכוח חוק ופטור מתשלומי-חובה שונים – גם אם הוא אינו מתקצב במישרין על-ידי המדינה – יש לחייבו במתן דיווח עיתי לכנסת על פעילותו. על-כן אנו מציעים לקבוע כי המכון יעביר מדי שנה לוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת – שתהפך לוועדה העיקרית שתפקח על המכון – דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים. נוסף על כך מוצע לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוחות לוועדה בדיון, שבו ייטלו חלק ראש המכון והמנכ"ל שלו, ואשר במהלכו ייבחן כיצד המכון מממש את המטרות שנקבעו לו בחוק.

המלצות

1. יש לתקן את החוק המקים כך שייקבע בו כי המכון נתון בפיקוחו של מבקר המדינה.
2. יש לקבוע כי מדי שנה יעביר המכון לוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים.
3. יש לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוחות האמורים לוועדת החינוך, התרבות והספורט בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק ראשי המכון.

22. מרכז זלמן שזר לחקר תולדות העם היהודי

החוק המקים: חוק מרכז זלמן שזר לחקר תולדות העם היהודי, התשע"א-2010.

מספר העובדים (2022): 14 (לא כולם במשרה מלאה).⁵⁶²

מרכז זלמן שזר לחקר תולדות העם היהודי הוא תאגיד⁵⁶³ שמטרותיו הן לקדם את חקר תולדות העם היהודי בתפוצות ואת הפצתן, לטפח את התודעה ההיסטורית היהודית ברוח המורשת של זלמן שזר, ולשקף את אישיותו של שזר כנשיא המדינה בשנים 1963–1973, את פועלו ואת מורשתו.⁵⁶⁴ במקור הוקם המרכז בשנת 1973 – כאשר שזר היה בין החיים – כעמותה-בת של החברה ההיסטורית הישראלית. שורשיה של החברה ההיסטורית, ששזר היה אחד

מראשיה, הם בני כמאה שנים. תפיסתו של שזר, שעמדה בבסיס פעילותו של המרכז, גרסה כי קיומה של מדינת ישראל תלוי בחיבור של אזרחיה לתולדות העם היהודי.⁵⁶⁵

בשנותיה הראשונות הוציאה העמותה לאור חומרי לימוד בתחום ההיסטוריה של עם ישראל. החל בראשית שנות השמונים של המאה הקודמת התבססה העמותה כמוקד של פרסום ספרים אקדמיים בעברית בנושאי היסטוריה יהודית. בהמשך שמה העמותה דגש בהפצת הידע על תולדות העם היהודי. החוק המקים, שהתקבל כאמור בסוף העשור הראשון של המאה העשרים ואחת, יצר תאגיד חקוק שבא במקום העמותה. המרכז מבקש להציג את הסיפור השלם של העם היהודי, ולא להתמקד באופן בלעדי בתקופות מסוימות או באזורים מסוימים.⁵⁶⁶

הפעילויות של המרכז בשנים האחרונות כוללות תמיכה במחקרים והוצאה לאור של ספרים וכתבי-עת;⁵⁶⁷ ארגון כינוסים מדעיים, קורסים, השתלמויות מורים וסדנאות;⁵⁶⁸ חלוקת פרסים ומלגות;⁵⁶⁹ מיזם של איסוף סיפורים מהעולם היהודי; מיזם של איסוף מכתבים אישיים ("אוצרות"); מיזם בתחום הדיגיטל בשיתוף תאגיד השידור הישראלי, ועוד. המרכז מקיים שיתופי-פעולה עם כל האוניברסיטאות בישראל ועם תאגידים חקוקים אחרים העוסקים בתולדות העם היהודי ומדינת ישראל.⁵⁷⁰

המרכז שוכן בירושלים. האורגנים של המרכז הם המועצה⁵⁷¹ והמנהל הכללי.⁵⁷² במרכז פועלות שלוש חטיבות: חטיבת ההוצאה לאור, חטיבת הלימוד והאקדמיה, וחטיבת התרבות והאירועים.⁵⁷³ פעילות המרכז ממומנת מתקציב המדינה – בסכום הנדרש לקיומו, להחזקתו, לפיתוחו ולניהול מכלול פעילויותיו – וכן מתרומות למרכז ומהכנסותיו.⁵⁷⁴ שר התרבות והספורט ממונה על יישום החוק.⁵⁷⁵ למרכז יש קשרי עבודה עם משרד התרבות והספורט, עם משרד החינוך, עם משרד ראש הממשלה, עם המשרד לענייני ירושלים ומורשת, עם משרד התפוצות, עם המשרד לשוויון חברתי ועם המשרד לשירותי דת.⁵⁷⁶ המרכז נתון בפיקוחו של מבקר המדינה.⁵⁷⁷

למרכז אין קשרי עבודה סדירים עם הכנסת.⁵⁷⁸ החוק אינו מחייב את המרכז למסור באופן עיתי לוועדה מוועדות הכנסת דוחות כספיים או דוחות פעילות שלו. יתרה מזו, מבדיקה שערכנו עולה כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 לא נערך בשום ועדה מוועדות הכנסת דיון שנושא העיקרי היה פעילות המרכז. על-כן אנו מציעים להפוך את ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת לוועדה הפרלמנטרית העיקרית שתפקח על פעילות המרכז. נוסף על כך אנו מציעים לקבוע

כי מדי שנה יעביר המרכז לוועדת החינוך, התרבות והספורט דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים. בהמשך לכך מוצע לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוחות האמורים בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק יושבי-ראש מועצת המרכז ומנכ"ל המרכז.

המלצות

1. יש לקבוע כי מדי שנה יעביר המרכז לוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים.
2. יש לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוחות האמורים לוועדה בדיון שיתקיים בה בהשתתפות ראשי המרכז.

23. מרכז יצחק רבין לחקר ישראל

החוק המקים: חוק המרכז להנצחת זכרו של יצחק רבין, התשנ"ז-1997.

מספר העובדים (2021): קרוב ל-30.⁵⁷⁹

מרכז יצחק רבין לחקר ישראל הוא תאגיד⁵⁸⁰ שנועד להנציח לדורות את פועלו ומורשתו של יצחק רבין,⁵⁸¹ שנרצח בשנת 1995 בזמן שניהן כראש הממשלה וכשר הביטחון. רבין כיהן גם כרמטכ"ל צה"ל בזמן מלחמת ששת-הימים וכשגריר ישראל בארצות-הברית לאחר המלחמה. המרכז שוכן בצפונה של תל-אביב, וכולל אתר הנצחה שבתחומו נמצאים מוזיאון (שנפתח בשנת 2010),⁵⁸² מכון⁵⁸³ וארכיון.⁵⁸⁴ במסגרת המרכז נערכים כינוסים, ימי עיון,⁵⁸⁵ תערוכות ופעילויות חינוכיות לגופים במגזר הפרטי ובמגזר הציבורי, ובכלל זה למערכת החינוך ולמערכת הביטחון.⁵⁸⁶ נוסף על כך, המרכז עורך אירועים לציון יום הרצח של יצחק רבין, ומסייע לגופים שונים – מוסדות חינוך, תנועות נוער, רשויות מקומיות ויחידות צה"ל – בעריכת טקסי זיכרון ליצחק רבין.⁵⁸⁷

האורגנים של המרכז הם המועצה,⁵⁸⁸ הוועד המנהל⁵⁸⁹ וראש המרכז.⁵⁹⁰ החוק קבע כי הקמת המרכז תמומן מכספי תרומות. פעילות המרכז ממומנת ברובה מתקציב המדינה וכן מתרומות והכנסות שיש למרכז. היקף התרומות בשנים האחרונות מצומצם מאוד.⁵⁹¹ ראש הממשלה או שר שייקבע על-ידי ממונים על יישום החוק.⁵⁹² למעשה, ראש הממשלה ממונה על יישום החוק, ומשרד ראש הממשלה מפקח על פעילות המרכז.⁵⁹³ המרכז נתון בפיקוחו של מבקר המדינה.⁵⁹⁴

החוק אינו מחייב את המרכז למסור באופן עיתי לוועדה מוועדות הכנסת דוחות פעילות או דוחות כספיים שלו. נוסף על כך, מבדיקה שערכנו עולה כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 לא נדונה פעילות המרכז בנושא מרכזי בשום ועדה מוועדות הכנסת. עם זאת, נציגים מהמרכז הגיעו לדיונים נקודתיים בוועדות הכנסת.⁵⁹⁵ מכיוון שהמרכז עוסק בסוגיות חינוכיות ומורשתיות, אנו מציעים להפוך את ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת לוועדה הפרלמנטרית העיקרית המפקחת על המרכז. נוסף על כך אנו מציעים לקבוע כי מדי שנה יעביר המרכז לוועדת החינוך, התרבות והספורט דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים. בהמשך לכך מוצע לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוחות לוועדה בדיון שייערך בה בהשתתפות ראשי המרכז.

המלצות

- יש לקבוע כי מדי שנה יעביר המרכז לוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים.
- יש לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוחות האמורים בדיון בוועדת החינוך, התרבות והספורט, שבו ייטלו חלק ראשי המרכז.

24. המרכז להנצחת מורשת גוש קטיף וצפון השומרון (מרכז קטיף)

החוק המקים: חוק המרכז להנצחת מורשת גוש קטיף וצפון השומרון, התשס"ח-2008.

מספר העובדים (2021): 7.⁵⁹⁶

המרכז להנצחת מורשת גוש קטיף וצפון השומרון הוא תאגיד⁵⁹⁷ שהוקם על-מנת להנציח את מורשת ההתיישבות בגוש קטיף ובצפון השומרון, ולהנחיל באמצעות המרכז ערכים לאומיים וחינוכיים.⁵⁹⁸ החוק קובע כי המרכז יקים אתר הנצחה למורשת גוש קטיף שבו תוצג תערוכה מתמדת של ההתיישבות בגוש ותקוימנה פעילויות הנצחה ופעולות חינוך והסברה שתעסוקנה ביישובים שנכללו בגוש, בתושביו ובהתמודדותם עם אתגרי התקופה.⁵⁹⁹ נוסף על כך החוק קובע כי המרכז יקים מכון מחקר שיפעל להעמקה, להעשרה ולהפצה של הידע הקשור להתיישבות בגוש קטיף ולמורשתה,⁶⁰⁰ ואשר יארגן בתוך כך קבוצות מחקר, סמינרי מחקר, הרצאות פומביות, כינוסים ופעילויות לאיסוף חומר הקשור לפעילות המרכז.⁶⁰¹

עוד נקבע כי המכון יקיים ויפעיל ספריית מחקר ועיון בתחומי פעילותו,⁶⁰² יוציא לאור פרסומים בתחומי פעילותו, ויקים ויפעיל אתר מרשתת שיציג את פעילות המרכז.⁶⁰³ כמו-כן החוק קובע כי המרכז יקים ארכיון.⁶⁰⁴

עם פעילויותיו של המרכז לאורך השנים ניתן למנות עריכה של כינוסים וימי עיון;⁶⁰⁵ הוצאת ספרים ועריכת מחקרים (כולל חלוקת מלגות);⁶⁰⁶ הפקת סרטים;⁶⁰⁷ תיעוד בעל-פה של אישים שהיו קשורים להקמת ההתיישבות בחבל עזה ובצפון השומרון, של אישים ומשפחות שחיו בהתיישבות ושל אישים שהיו מעורבים בפינויה;⁶⁰⁸ ארגון יום גוש קטיף במערכת החינוך בכ"ב בשבט, לרבות הוצאה לפועל של "מסע כיסופים" מדי שנה;⁶⁰⁹ הפעלת תוכניות חינוכיות ואקדמיות אחרות, דוגמת סמינריון עמיתים לתלמידי כיתות ז-ח ("סיירי קטיף");⁶¹⁰ ציון יום השנה לעקירת יישובי גוש קטיף וצפון השומרון ברחבי הארץ;⁶¹¹ הפקת אירועי "חגיגה בקטיף" בשיתוף עם המועצה האזורית חוף אשקלון;⁶¹² הפעלת חנות מקוונת של ספרים ומזכרות,⁶¹³ ועוד. שלושת עוגני הפעילות של המרכז כיום הם ההתיישבות בגוש קטיף ובצפון השומרון לדורותיה, האחריות הלאומית שהפגינו המפונים במהלך ההינתקות מגוש קטיף ומצפון השומרון ולאחריה, והצמיחה מחדש של המפונים במסגרת התיישבות מחדש בארבעה אזורים (אשכול, לכיש, ניצן ונחל שורק).⁶¹⁴

האורגנים של המרכז הם המועצה⁶¹⁵ והמנהל הכללי.⁶¹⁶ על-פי החוק, הקמת המרכז ופעילותו תמומנה מתקציב המדינה – בסכום שלא יפחת מ-4.5 מיליון ש"ח לשנה – וכן מתרומות והכנסות שתהיינה למרכז.⁶¹⁷ פעילות המרכז ממומנת ברובה מאוצר המדינה, והשאר ממומן מהכנסות עצמיות שמקורן במבקרים, בפעילויות חינוכיות ועוד.⁶¹⁸ ראש הממשלה ממונה על יישום החוק, ומשרד ראש הממשלה מפקח על המרכז.⁶¹⁹ גם הממונה על השכר במשרד האוצר מפקח על פעילות המרכז. נוסף על כך, למרכז יש קשרי עבודה עם משרד החינוך, עם המשרד לענייני ירושלים ומורשת, ובמידה מועטה גם עם משרד התיירות.⁶²⁰ המרכז נתון בפיקוחו של מבקר המדינה.⁶²¹

החוק אינו מחייב את המרכז למסור לוועדה מוועדות הכנסת דוחות פעילות או דוחות כספיים שלו. נוסף על כך, מבדיקה שערכנו עולה כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 הקדישו ועדות הכנסת שתי ישיבות בלבד לדיון בסוגיות הקשורות לפעילות המרכז.⁶²² נראה כי פעילותו של המרכז לא נדונה באופן כולל ושיטתי בוועדות, וכי הפיקוח הפרלמנטרי על המרכז לוקה בחסר. עם זאת, יושבי-ראש הכנסת בעבר ובהווה היו בקשר עם המרכז וגילו עניין בפעילותו.⁶²³

על-כן אנו מציעים להפוך את ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת לוועדה העיקרית שתפקח על פעילות המרכז, שכן פעילות המרכז מתמקדת במורשת ובחינוך. במסגרת זאת מוצע לקבוע כי מדי שנה יעביר המרכז לוועדה דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים. בהמשך לכך מוצע לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוחות האמורים בדיון שיתקיים בוועדה, שבו ייטלו חלק יושב-ראש מועצת המרכז והמנכ"ל שלו.

המלצות

- יש לקבוע כי מדי שנה יעביר המרכז לוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים.
- יש לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוחות לוועדת החינוך, התרבות והספורט בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק ראשי המרכז.

25. המרכז למורשת הדרוזים בישראל

החוק המקים: חוק המרכז למורשת הדרוזים בישראל, התשס"ז-2007.

מספר העובדים (2022): 10.624

המרכז למורשת הדרוזים בישראל הוא תאגיד⁶²⁵ בסוף שנת 2019 חיו בישראל יותר מ-145,000 דרוזים.⁶²⁶ שורשיה של הדת הדרוזית מגיעים עד למאה האחת-עשרה לספירה, ורוב המאמינים בה חיים במזרח התיכון. בישראל הדרוזים מרוכזים בכרמל, בגליל ובגולן. כבר בתקופת המנדט הבריטי התקיימו קשרים בין העדה הדרוזית בארץ-ישראל לבין הנהגת היישוב היהודי. קשרים אלו הועמקו ומוסדו לאחר הקמת המדינה, וכללו השתלבות של בני העדה הדרוזית בתפקידים שונים ובדרגות שונות בכוחות הביטחון ובמערכות ציבוריות נוספות. החוק המקים קובע כי המרכז יכלול מכון לחקר הדרוזים ובו ספרייה,⁶²⁷ ארכיון⁶²⁸ ומוזיאון,⁶²⁹ ומפרט את תפקידיהם. חרף העובדה שהחוק נחקק לפני יותר מעשור, התקציב להקמת המרכז אושר רק כאשר הוא החל לפעול בשנת 2019,⁶³⁰ והעבודות להקמת המרכז, בתחומי המועצה המקומית יאנוח-ג'ת, החלו בשנת 2020.⁶³¹ בשנים האחרונות נערכו במסגרת המרכז כמה אירועים, פורסמו "קולות קוראים" לתמיכות, למלגות ולפרסים בתחום העדה הדרוזית,⁶³² והוחלט על יצירת ה"דרוזפדיה" – האנציקלופדיה הדיגיטלית הדרוזית הראשונה בעולם.⁶³³

האורגנים של המרכז הם המועצה,⁶³⁴ הוועד המנהל⁶³⁵ והמנהל הכללי.⁶³⁶ החוק קובע כי הקמת המרכז תמומן מתקציב המדינה, וכי פעילות המרכז תמומן מתקציב המדינה וכן מתרומות והכנסות שתהיינה למרכז.⁶³⁷ שר התרבות והספורט ממונה על יישום החוק.⁶³⁸ המרכז נתון בפיקוחו של מבקר המדינה.⁶³⁹

החוק המקים אינו מחייב את המרכז למסור באופן עיתי לוועדה מוועדות הכנסת דוחות כספיים או דוחות פעילות של המרכז. ייתכן שקביעת חובת דיווח כזו בחוק הייתה מטייבת את הפיקוח הפרלמנטרי על פעילות המרכז ומזרזת את תהליכי הקמת משכנו. נוסף על כך, מבדיקה שערכנו עולה כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 לא נערכו בוועדות הכנסת ישיבות שעסקו בפעילות המרכז או בתהליכי הקמתו. לפיכך אנו מציעים להפוך את ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת לוועדה העיקרית המפקחת על המרכז. במסגרת זאת אנו מציעים לקבוע כי מדי שנה יעביר המרכז לוועדת החינוך, התרבות והספורט דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים. בהמשך לכך מוצע לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוחות בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק ראשי התאגיד.

המלצות

- יש לקבוע כי מדי שנה יעביר המרכז לוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים.
- יש לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוחות האמורים בדיון בוועדת החינוך, התרבות והספורט, שבו ייטלו חלק ראשי המרכז.

26. המרכז למורשת יהדות אתיופיה

החוק המקים: חוק המרכז למורשת יהדות אתיופיה, התשע"ב-2012.

מספר העובדים (2021): 7.640

המרכז למורשת יהדות אתיופיה הוא תאגיד⁶⁴¹ שמטרתו היא לחקור את מורשת יהדות אתיופיה ולשמרה, ובכלל זה לאסוף ולמפות את המחקר הקיים וכן חומר ארכיוני העוסקים במורשת יהדות אתיופיה, ולרכז את הפעילות שנעשתה בתחום חקר המורשת של יהדות אתיופיה.⁶⁴² בחוק נקבע כי במרכז יפעלו מכון מחקר,⁶⁴³ שיכלול ספריית מחקר ועיון,⁶⁴⁴ וכן ארכיון.⁶⁴⁵ ההחלטה להקים מכון למורשת יהדות אתיופיה במימון המדינה התקבלה כבר באוקטובר

1985, במסגרת הסכמים שנחתמו על-ידי ראש ממשלת ישראל, השר לקליטת עלייה ומנכ"ל משרד הדתות באותה עת. בשנת 1996 החליטה הממשלה להקים את בית מורשת יהדות אתיופיה ("בהלצ'ין"), אך התקציבים שהיא הקצתה להקמתו לא הספיקו להשלמת הבנייה. תקצוב בית המורשת נפסק לאחר שנחקק חוק המרכז למורשת יהדות אתיופיה. תהליך הקמתו של התאגיד נפרש על-פני שנים אחדות, ועקב שיהוי זה בהקמה עתר בית מורשת יהדות אתיופיה לבג"ץ בדרישה להורות לממשלה לחדש את תקצובו של בית המורשת בהתבסס על ההסכמים שנחתמו בשנת 1985.⁶⁴⁶

התאגיד החל לפעול בשנת 2016, לאחר שהושלמה הקמת התשתית הארגונית שלו. בין פעולותיו בשנים האחרונות ניתן למנות עריכת מחקרים על תולדות יהודי אתיופיה באתיופיה עצמה ובדרום ישראל, ועל קליטתם בארץ, ובכלל זה עריכת ראיונות עם אישים בקהילה האתיופית בישראל, תיעוד של נוסחי התפילה המיוחדים שלה, חלוקת מלגות לחוקרים והוצאה לאור של ספרים; ארגון הטקסים בחג הסיגד וביום ירושלים (שהוא גם היום לזכר יהודי אתיופיה שנספו בדרום לארץ-ישראל), ועריכת פעילויות לימודיות בחג הסיגד; העברת קורס בשפת הגעז באופן מקוון; העלאת תכנים ברשתות חברתיות והקמת תשתית לאתר מרשתת לתאגיד, ועוד.⁶⁴⁷

משרדי התאגיד נמצאים בתל-אביב. האורגנים של המרכז הם המועצה⁶⁴⁸ והמנהל.⁶⁴⁹ החוק קובע כי הקמת המרכז ופעילותו תמומנה מתקציב המדינה, וכן מתרומות והכנסות שתהיינה למרכז.⁶⁵⁰ שר התרבות והספורט ממונה על יישום החוק,⁶⁵¹ ומשרד התרבות והספורט מפקח על פעילות המרכז. נוסף על כך, למרכז יש קשרי עבודה עם משרד החינוך, עם המשרד לקליטת עלייה ועם המשרד לענייני ירושלים ומורשת.⁶⁵² המרכז נתון בפיקוחו של מבקר המדינה.⁶⁵³

החוק המקים אינו מחייב את התאגיד לדווח באופן עיתי לוועדה מוועדות הכנסת על פעילותו או על מצבו הכספי. נוסף על כך, מבדיקה שערכנו עולה כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 נערך בוועדות הכנסת דיון אחד בלבד בנוגע לתאגיד.⁶⁵⁴ על-כן אנו מציעים לקבוע כי ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת תהיה הוועדה העיקרית שתפקח על התאגיד, לנוכח עיסוקו של המרכז בתרבות ובמורשת היסטורית. במסגרת זאת מוצע לקבוע כי מדי שנה יעביר המרכז לוועדה דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים. נוסף על כך אנו מציעים לקבוע כי אחת לשלוש שנים תערוך הוועדה דיון בדוחות האמורים זמן קצר לאחר שהועברו אליה, בהשתתפות יושב-ראש מועצת התאגיד והמנהל שלו.

המלצות

1. יש לקבוע כי מדי שנה יעביר המרכז לוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים.
2. יש לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוחות האמורים בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק ראשי המרכז.

27. המרכז למורשת מלחמת ששת הימים, שחרור ירושלים ואיחודה – גבעת התחמושת

החוק המקים: חוק המרכז למורשת מלחמת ששת הימים, שחרור ירושלים ואיחודה, בגבעת התחמושת, התשע"ז-2017.

מספר העובדים (2021): 18.⁶⁵⁵

המרכז בגבעת התחמושת הוא תאגיד.⁶⁵⁶ בגבעה נערך קרב קשה בין חטיבה 55 של צה"ל (חטיבת המילואים של הצנחנים) לבין חיילי הלגיון הירדני במהלכה של מלחמת ששת-הימים. זמן קצר לאחר המלחמה – בלחצם של הורים ששכלו את בניהם בקרב על גבעת התחמושת – הוחלט להפוך את הגבעה לאתר להנצחת המערכה לשחרור ירושלים ולזכר 182 חלליהן של שלוש החטיבות שלחמו על שחרור העיר: חטיבה 10 (הראל), חטיבה 16 (ירושלים) וחטיבה 55. האתר נחנך בשנת 1975 ונוהל על-ידי עמותה.⁶⁵⁷

החל בראשית שנות השמונים של המאה העשרים נערך באתר מדי שנה, ביום ירושלים, טקס האזכרה הממלכתי לחללי מלחמת ששת-הימים. בשנת 1989 הוכרזה גבעת התחמושת כאתר הנצחה ממלכתי. לאורך השנים זכה האתר בתמיכה כספית של משרד הביטחון, ונגבו מהמבקרים בו דמי כניסה לצורך תחזוקת האתר. בראשית העשור השני של המאה העשרים ואחת, בעקבות דוח של מבקר המדינה, נקבע כי הכניסה לאתר לא תהיה בתשלום, וכי התשלום ייגבה רק בעבור שימוש בשירותים נלווים, כגון ביקור במיצג האורקולי ובמוזיאון. בהמשך לכך, בשנת 2013 כספי התמיכה שמשרד הביטחון העביר לעמותה כבר לא הספיקו לתחזוקת האתר. בעבור שנים אחדות נחשף השר לענייני ירושלים ומורשת דאז זאב אלקין, במהלך ביקורו באתר, למצב הכספי הקשה של העמותה והאתר. עקב כך הוא הבטיח כי בשנת 2017 – שנת היובל למלחמת ששת-הימים – ייחקק חוק ייעודי לאתר, וכך אכן היה.⁶⁵⁸ המרכז בא במקומה של עמותת גבעת התחמושת וקיבל את נכסיה, את חובותיה ואת זכויותיה.⁶⁵⁹

מטרות המרכז הן העמקת הידע על מלחמת ששת־הימים, על המערכה לשחרור ירושלים ולא־יחודה ועל מורשתן, העשרת הידע האמור והפצתו, והגברת התודעה בנדון; טיפוח והנחלה של מורשת הקרב ומורשת הלוחמים במלחמת ששת־הימים ובמערכה לשחרור ירושלים ולא־יחודה, והנצחת זכר הנופלים בהן; חיזוק מעמדה ומרכזיותה של ירושלים בקרב העם היהודי.⁶⁶⁰ החוק קובע כי לשם הגשמת המטרות האמורות יפתח המרכז את אתר ההנצחה, יתחזקו ויפעילו; יקים מכון,⁶⁶¹ מוזיאון⁶⁶² וארכיון⁶⁶³ ויפעילם; יערוך באופן סדיר פעילויות, כנסים ואירועים אחרים לציבור; ויעמיד את אתר ההנצחה לרשות הגורם הממשלתי שהופקד על עריכת טקס ממלכתי מרכזי לציון יום ירושלים (כ"ח באייר) לשם עריכת אותו טקס, ויהיה רשאי לסייע לו בעריכת הטקס.⁶⁶⁴

בשנים האחרונות התקיימו במרכז פעילויות מגוונות: תוכניות לבתי־ספר ולנוער בסיכון, סיורים לתנועות נוער ולמכינות קדם־צבאיות, הדרכות לחיילים, סיורים למשפחות, תוכניות למבוגרים, השתלמויות למורי־דרך, הרצאות ושיעורים מקוונים (למן פרוץ מגפת הקורונה), הקמת מרכז לתיעוד המורשת של הלוחמים היהודים לדורותיהם ולהנצחתה, אירוח אנשי צבא ירדנים, טקסי קבלת כומתה לחיילי חטיבת הצנחנים ועוד.⁶⁶⁵ נוסף על כך, ניתן להשכיר חלקים במתחם לשם עריכת אירועים.⁶⁶⁶

האורגנים של המרכז הם המועצה⁶⁶⁷ והמנהל הכללי.⁶⁶⁸ למן הקמתו מתמודד התאגיד עם קשיים באיוש התקנים של חברי המועצה שלו, בגלל קצב קבלת ההחלטות של הוועדה לבדיקת מינויים. נכון לאפריל 2022, יושב־ראש מועצת המרכז, שתוקף כהונתו פג, ממשיך בתפקידו על־פי קביעת הייעוץ המשפטי בציפייה לחידוש כהונתו על־ידי הוועדה. זהו המצב גם ביחס לחברי מועצה אחרים.⁶⁶⁹ מציאות זו אינה תקינה, ועל הוועדה לבדיקת מינויים לפעול בעניין בהקדם.

תקציב המרכז ממומן מתקציב המדינה, והמרכז רשאי לקבל תרומות, עזבונות ומענקים.⁶⁷⁰ בשנים הראשונות לקיומו של התאגיד התמודדה הנהלתו עם בעיות תקציביות, אך אלה באו על פתרון עם אישור תקציב המדינה לשנים 2021 ו־2022.⁶⁷¹ השר לענייני ירושלים ומורשת ממונה על יישום החוק, והמשרד לענייני ירושלים ומורשת מפקח על פעילות התאגיד.⁶⁷² נוסף על כך, למרכז יש קשרי עבודה עם משרד החינוך, עם משרד התיירות ועם משרד התפוצות.⁶⁷³ המרכז נתון בפיקוחו של מבקר המדינה.⁶⁷⁴

החוק קובע כי מנהל המרכז יגבש דוח שנתי על פעולות המרכז בכל אחד מתחומי הפעילות המתקיימים במסגרתו ועל תקציב המרכז

וביצועו, ויגיש דוח זה לאישורה של מועצת המרכז, וכי זו תגיש את הדוח לשר לענייני ירושלים ומורשת ולשר האוצר לא יאוחר מ־31 במרץ בכל שנה.⁶⁷⁵ אולם המחוקק לא קבע כי דוח הפעילות השנתי יועבר גם לעיונה של ועדה מוועדות הכנסת, ואין גם חובה להעביר לוועדה בכנסת דוחות כספיים שנתיים. לעומת זאת, החוק קובע כי התקנות שהשר לענייני ירושלים ומורשת יתקין לצורך יישום החוק טעונות אישור של ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת.⁶⁷⁶ מבדיקה שערכנו עולה כי מאז נחקק החוק המקים בשנת 2017 ועד לאוגוסט 2021 לא נדונה כלל פעילות המרכז בוועדות הכנסת. עם זאת, חברי כנסת שונים ביקרו במרכז למן הקמתו.⁶⁷⁷ לנוכח האמור אנו מציעים לקבוע כי הדוח השנתי של המרכז יועבר – יחד עם הדוחות הכספיים השנתיים – לוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת עד 30 באפריל בכל שנה (כחודש לאחר העברתו לשרים האחראים). בהמשך לכך מוצע לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוח לוועדה בדיון שייערך בה בהשתתפות יושב־ראש מועצת המרכז והמנכ"ל שלו.

המלצות

1. יש לקבוע כי דוח הפעילות השנתי והדוחות הכספיים השנתיים של המרכז יועברו לוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת עד 30 באפריל בכל שנה.

2. יש לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוחות האמורים לוועדה בדיון שייערך בה בהשתתפות ראשי המרכז.

28. מרכז מורשת מנחם בגין

החוק המקים: חוק להנצחת זכרו של מנחם בגין, התשנ"ח־1998.

מספר העובדים (2021): כ־30. נוסף על כך הועסקו במרכז בעבר כ־60 מדריכים על בסיס שעותי.⁶⁷⁸

מרכז מורשת מנחם בגין הוא תאגיד⁶⁷⁹ שמטרותיו הן להנציח את זכרו של מנחם בגין – ששימש מפקד האצ"ל, מנהיג תנועת החירות, חבר הכנסת, שר וראש ממשלת ישראל – ולחקור את המאבק הציוני לעצמאות ישראל.⁶⁸⁰ המרכז שוכן בירושלים, וכולל אתר שבתחומו נמצאים מוזיאון,⁶⁸¹ מכון שבמסגרתו פועלת ספרייה⁶⁸² וארכיון.⁶⁸³ בין הפעילויות המתקיימות בין כותלי המרכז בשנים האחרונות ניתן למנות עריכת אירועים (ובכלל זה הרצאות לציבור הרחב),⁶⁸⁴ עריכת פעילויות חינוכיות מגוונות,⁶⁸⁵ חלוקת פרסי מחקר,⁶⁸⁶

29. קרן וולף

החוק המקיף: חוק קרן וולף, התשל"ה-1975.

מספר העובדים (2021): 2.701

קרן וולף היא תאגיד שהוקם ביוזמת ד"ר ריקרדו וולף – לשעבר שגריר קובה באיטליה ובישראל – ורעייתו פרנסיסקה סובירנה-וולף ובשיתוף האישים שכינה באותה עת כנשיא מדינת-ישראל, כראש ממשלת ישראל וכשר החינוך והתרבות. הקרן הוקמה בהשראת קרן נובל השוודית.⁷⁰² לקרן שלוש מטרות: לקדם את תחומי המדע ואת תחומי האומנות השונים; להעניק פרסים למדענים ולאומנים על הישגיהם למען האנושות ולמען יחסי ידידות בין עמים; להעניק מלגות לסטודנטים, לתת מענקים לאנשי מדע העוסקים במחקר, ולספק הלוואות לאוניברסיטאות ולמוסדות אחרים להשכלה גבוהה בישראל, דוגמת הטכניון ומכון ויצמן למדע.⁷⁰³

משרדי הקרן נמצאים בהרצליה פיתוח. תקנון הקרן, המופיע בתוספת לחוק, מגדיר את האורגנים של הקרן ומפרט את תפקידיהם: קבר הנאמנים,⁷⁰⁴ המועצה⁷⁰⁵ והמנהל הכללי.⁷⁰⁶ מקורות המימון של הקרן שנקבעו בחוק כוללים את תרומת מייסדיה (שגובהה בזמן חקיקת החוק עמד על 10 מיליון דולר אמריקאי), תרומות והקצבות אחרות שהקרן תקבל, ואת הכנסות הקרן מהשקעותיה.⁷⁰⁷ הקרן נהנית מפטור ממיסים שונים⁷⁰⁸ ומפטור מהגבלות הפיקוח על מטבע חוץ.⁷⁰⁹ סדרי הניהול של הקרן ונכסיה, קביעת הכנסותיה, ארגון הענקת פרסים ושאר ענייני הקרן נקבעו בתקנון הקרן. עוד קובע התקנון כי לפחות 60% מהכנסות הקרן תוקדשנה מדי שנה להענקת פרסים; לפחות 10% – להגדלת הון הקרן; ו-15% לכל-היותר – להוצאות המנהליות של הקרן ולהוצאות הכרוכות בבחירת הזוכים בפרסים ובשאר פעולות הקרן.⁷¹⁰ בשנים האחרונות, לנוכח שיעורי הריבית הנמוכים בשוקי ההון, קיבלה הקרן סיוע תקציבי מאוצר המדינה לצורך מילוי תפקידיה.⁷¹¹

התקנון קובע כי מדי שנה תעניק הקרן, במסגרת טקס שייערך במשכן הכנסת, פרסים למועמדים שהצטיינו בתחומי המדע הבאים: פיזיקה, כימיה, רפואה, חקלאות ומתמטיקה. הטקס נערך במעמד נשיא המדינה, יושב-ראש הכנסת ושר החינוך. נוסף על כך, המועצה, בהסכמת הנאמנים, רשאית לקבוע הענקה של פרס שישו בתחום האומנות (מוזיקה, ציור, פיסול או אדריכלות) או להחליט כי הפרס בתחום האומנות יוענק במקום הפרס בתחומי המדע. ניתן לבחור לפרס אחד עד שלושה חתנים וכלות. רבים מהזוכים בפרס

הפעלת תוכנית עמיתי ממשל⁶⁸⁷ והפעלת מכון המחקר למשפט וציונות בשיתוף המרכז האקדמי שערי מדע ומשפט.⁶⁸⁸

המרכז שוכן בירושלים, ויש לו שלוש שלוחות ברחבי הארץ: בקרית-אתא, בשדרות ובאריאל.⁶⁸⁹ האורגנים של המרכז הם המועצה,⁶⁹⁰ הוועד המנהל⁶⁹¹ וראש המרכז.⁶⁹² תהליך מינוים של חברי המועצה ארוך למדי.⁶⁹³ החוק קובע כי הקמת המרכז תמומן מכספי תרומות, ואילו פעילות המרכז תמומן מתקציב המדינה וכן מתרומות והכנסות שתהיינה לו.⁶⁹⁴ כיום רוב פעילותו של המרכז ממומנת מתקציב המדינה, ושאר התקציב מגיע מפעילויות שונות של המרכז. היקף התרומות שהמרכז מקבל קטן למדי.⁶⁹⁵ בחוק נקבע כי ראש הממשלה או שר שימונה על-ידי ממונים על יישום החוק.⁶⁹⁶ למעשה, ראש הממשלה ממונה על יישום החוק, ומשרד ראש הממשלה מפקח על פעילות המרכז.⁶⁹⁷ נוסף על כך, למרכז יש קשרי עבודה עם משרד האוצר, עם משרד החינוך, עם המשרד לענייני ירושלים ומורשת ועם משרד התיירות.⁶⁹⁸ המרכז נתון בפיקוחו של מבקר המדינה.⁶⁹⁹

החוק אינו כולל הסדרים כלליים או ממוקדים של פיקוח פרלמנטרי על פעילות המרכז. נוסף על כך, מבדיקה שערכנו עולה כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 לא הייתה פעילות המרכז נושא מרכזי לדיון בשום ועדה מוועדות הכנסת. עם זאת, נציגים מטעם המרכז השתתפו בדיונים של ועדת החינוך, התרבות והספורט וכן בדיון של הוועדה לענייני ביקורת המדינה שעסק בהנצחת נשיאים וראשי ממשלה.⁷⁰⁰ אי-לכך אנו מציעים להפוך את ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת לוועדה העיקרית שתפקח על המרכז, לנוכח עיסוקו של המרכז בתכנים חינוכיים ותרבותיים. במסגרת זאת מוצע לקבוע כי מדי שנה יעביר המרכז לוועדה דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים. כמו-כן אנו מציעים לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוחות בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק ראשי המרכז.

המלצות

- יש לקבוע כי מדי שנה יעביר המרכז לוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים.
- יש לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוחות האמורים לוועדת החינוך, התרבות והספורט בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק ראשי המרכז.

המלצות

1. יש לקבוע כי מדי שנה תעביר הקרן לוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים.
2. יש לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוחות האמורים לוועדת החינוך, התרבות והספורט בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק ראשי הקרן.

30. קרנית – קרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים

החוק המקיים: חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975.

מספר העובדים (2021): 67.722

קרנית היא תאגיד⁷²³ שתפקידו הוא לפצות – על נזקי גוף בלבד – נפגע תאונת־דרכים שזכאי לפיצויים לפי החוק ואשר אין באפשרותו לתבוע פיצויים ממבטח בשל אחד מהטעמים הבאים: זהות הנוהג האחראי לפיצויים אינה ידועה (תאונת "פגע וברח"); אין לנוהג ביטוח לפי פקודת הביטוח או שהביטוח שיש לו אינו מכסה את החבות הנדונה; למבטח מונה מנהל מורשה לפי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981, בהוראת הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון, מכיוון שהמבטח אינו יכול לקיים את התחייבויותיו, ושר האוצר אישר – בהמלצת הממונה – כי מן הראוי שהקרן תפעל בנדון; המבטח נמצא בפירוק. החוק כולל גם הסדרים לפיצוי נפגעי תאונות־דרכים שאירעו בשטחי האחריות האזרחית של הרשות הפלסטינית.⁷²⁴ לשם כך הקים המושל הצבאי את תאגיד "קרנית שטחים", המופעל על־ידי קרנית.⁷²⁵ התאגיד פועל אפוא במרחבי ביטוח שבהם המגזר הפרטי אינו פועל.

משרדי הקרן נמצאים בתל־אביב. הקרן מנוהלת על־ידי מנהלה.⁷²⁶ בעת כתיבתן של שורות אלו מכהן במנהלה חבר אחד בלבד מתוך שבעה, וזהו מצב לא־תקין.⁷²⁷ המנהלה ממנה מנהל כללי, המופקד על יישום החלטות המנהלה ונושא באחריות לפעולות השוטפות של הקרן.⁷²⁸ פעילות הקרן ממומנת מהפרשות של חלק מפרמיית ביטוח־החובה לטובתה – העומדות כיום על 1% מגובה הפרמיה שחברות הביטוח הפרטיות גובות על ביטוח־חובה לרכב⁷²⁹ – וכן מסכומים המועברים לה מהקרן הפלסטינית מכוח ההסכם בין הרשות הפלסטינית לבין מדינת־ישראל מ־28 בספטמבר 1995 (הסכם אוסלו ב).⁷³⁰ הסכום המתקבל כתוצאה מהפרשת 1% מגובה הפרמיה עומד כיום על כ־50 מיליון ש"ח, ואילו סכום הפיצויים שקרנית משלמת

וולף בתחומי המדעים זכו מאוחר יותר בפרס נובל. פרס וולף בתחום החקלאות הוא היוקרתי ביותר בתחום.⁷¹² הקרן החלה להעניק את פרס וולף בשנת 1978.⁷¹³ הענקת הפרס מאפשרת לחשוף את ישראל ואת המדע הישראלי לחוקרים מרחבי העולם, וליצור זיקה בינם לבין המדינה.⁷¹⁴

בשנת 1991 החלה קרן וולף להעניק – אחת לשנתיים – את פרס קיפר לעידוד אומנים צעירים עד גיל שלושים וחמש (מלגת אינגבורג בכמן), הממומן מהתשואה על כספי הזכייה של אחד מחתני פרס וולף לאומנות המושקעים בשוק ההון,⁷¹⁵ והחל בשנת 2005 היא מעניקה מדי שנה לעשרה חוקרים ישראלים צעירים ומבטיחים את פרס קריל להצטיינות במחקר מדעי, הממומן מכספי קרן פילנתרופיק.⁷¹⁶ נוסף על כך, מהקמתה ועד למועד כתיבתן של שורות אלו העניקה הקרן יותר מ־7,500 מלגות ומענקי מחקר לסטודנטים וחוקרים בישראל.⁷¹⁷

שר החינוך משמש יושב־ראש מועצת הקרן,⁷¹⁸ והוא ממונה על יישום החוק.⁷¹⁹ לקרן יש קשרי עבודה עם משרד החינוך, עם משרד האוצר, עם משרד החוץ ועם משרד המדע והטכנולוגיה.⁷²⁰ הקרן נתונה בפיקוחו של מבקר המדינה.⁷²¹ החוק אינו מחייב את הקרן למסור באופן עיתי לוועדה מוועדות הכנסת דוחות פעילות או דוחות כספיים שלה. נוסף על כך, מבדיקה שערכנו עולה כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 לא נדונו כלל פעילות הקרן ומצבה הכספי בוועדות הכנסת.

אנו סבורים כי כל עוד הקרן פועלת מכוח חוק ופטורה מתשלומי־חובה שונים – גם אם אין היא נשענת על תקציבי מדינה – יש לחייבה במתן דיווח עיתי לכנסת. אי־לכך אנו מציעים להפוך את ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת לוועדה העיקרית שתפקח על הקרן, לנוכח עיסוקה במחקר, בהשכלה גבוהה ובתרבות. במסגרת זאת מוצע לקבוע כי מדי שנה תעביר הקרן לוועדת החינוך, התרבות והספורט דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים. נוסף על כך מוצע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוחות לוועדה בדיון על פעילות הקרן, שבו ייטלו חלק ראשי הקרן.

המלצה

יש לקבוע כי הדיווח השנתי לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת על מצבה של הקרן ילווה בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק ראשי הקרן.

31. הרשות הישראלית לחילופי נוער וצעירים

החוק המקים: חוק הרשות הישראלית לחילופי נוער וצעירים, התשס"ח-2008.

מספר העובדים (2021): 2,738

הרשות הישראלית לחילופי נוער וצעירים היא תאגיד⁷³⁹ שתפקידיו הם לעודד חילופים של משלחות נוער וצעירים בין ישראל לבין מדינות אחרות; לנהל משא-ומתן עם ארגונים ועם גופים מוסמכים דומים המופקדים על חילופי נוער וצעירים בעולם, ולחתום על מזכרי הבנה לשיתוף פעולה בתחום חילופי נוער וצעירים, בכפוף לאישור שר החוץ; לשמש כתובת לציבור הרחב בנוגע לפיתוח של קשרים בין-לאומיים בין בני-נוער וצעירים ושל יחסי-גומלין בתחום חילופי משלחות; להמליץ על קווים למדיניות הממשלה בנושא חילופי נוער וצעירים; ולייעץ לארגונים ולגופים בישראל העוסקים בחילופי נוער וצעירים.⁷⁴⁰

שורשיה של הרשות נטועים בשנת 1955, כאשר החלו חילופים בין צעירים מישראל לבין צעירים מגרמניה המערבית – עשור לפני כינון היחסים הרשמיים בין שתי המדינות. במרוצת השנים נחתמו הסכמים עם מדינות נוספות, והדבר הוביל להרחבת המסגרת של חילופי צעירים מישראל עם צעירים ממדינות אחרות. בינואר 1973 הוקמה בהחלטת ממשלה המועצה הציבורית לחילופי נוער וצעירים, ובשנת 1990 הוקמה עמותת "המועצה הציבורית לחילופי נוער וצעירים (ע"ר)". הרשות הוקמה בחוק במקום העמותה, אשר פורקה לנוכח העובדה שמאפייני הפעילות שלה לא התאימו לתנאים הקבועים בחוק העמותות.⁷⁴¹

פעילותה של הרשות מערבת מוסדות וארגונים שונים בישראל: מרכז השלטון המקומי, הסתדרות העובדים החדשה, תנועות נוער שונות, התאחדות הסטודנטים בישראל ועוד. גילי המשתתפים בתוכניות החילופים שהרשות מקדמת נעים בין שש-עשרה לבין שלושים וחמש. רובן המכריע של התוכניות אינן מיועדות לבני-נוער, אלא למשתתפים מבוגרים יותר. המדינה העיקרית שהרשות עובדת מולה – ואשר מולה עבדו הגופים שקדמו לה – היא גרמניה: כ-90%

מדי שנה עומד על כ-250 מיליון ש"ח. הגירעון הנוצר כתוצאה מההפרש – בגובה כ-200 מיליון ש"ח – אמור להיות מכוסה בסופו של דבר באמצעות תשואות בשוק ההון, שכן הליך קבלת הפיצויים נמשך לא מעט זמן. ברם, בשנים האחרונות התאגיד אינו מצליח לצמצם במידה מספקת את הגירעון במסגרת השקעותיו בשוק ההון. יצוין כי תקציב התאגיד עצמו (הוצאות הנהלה והוצאות כלליות) עומד על כ-30 מיליון ש"ח לשנה.⁷³¹ החוק מסמיך את שר האוצר לקבוע הוראות לצורך יישומם של סעיפים שונים המסדירים את פעילות הקרן. בחלק מהמקרים נדרשת הסכמה של שר נוסף. רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר מפקחת על פעילות התאגיד.⁷³² הקרן נתונה בפיקוחו של מבקר המדינה.⁷³³

החוק כולל כמה הסדרים של פיקוח פרלמנטרי על פעילות הקרן. ראשית, תקנון הקרן וכל תיקון או שינוי בו טעונים אישור של ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, נוסף על אישורו של שר המשפטים.⁷³⁴ שנית, ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת רשאית לקבוע כי סכום כסף עודף (הסכום שמעבר לזה הדרוש לקרן למימון פעולותיה ולהבטחת יציבותה) שהצטבר בקרן בהיקף של יותר מ-350 מיליון ש"ח לא יועבר למבוטחים.⁷³⁵ שלישית, נקבע כי ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת תקבל ב-1 במאי בכל שנה דיווח על הסכום שהיה קיים בחשבון הקרן ב-31 בדצמבר בשנה שקדמה למועד הדיווח, על הסכום שהקרן העבירה למבוטחים מתוך הסכום העודף בשנה שקדמה למועד הדיווח ודרך העברתו, ועל הסכום שהקרן צפויה להעביר למבוטחים מתוך הסכום העודף בשנת הדיווח והדרך שבה היא צפויה להעבירו.⁷³⁶ לבסוף, שר האוצר נדרש לקבל את אישורה של ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת לרשימת הגופים שהוא רשאי להעביר אליהם מידע על שם המבטח של רכב שהיה מעורב בתאונה ועל מספר הפוליסה שלו.⁷³⁷

מבדיקה שערכנו עולה כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 לא היו פעילות הקרן ומצבה הכספי נושא מרכזי לדיון בוועדות הכנסת. על-כן, אף שההסדרים הקבועים בחוק מבקשים להבטיח פיקוח שוטף ושיטתי על פעילות הקרן, בפועל פיקוח זה לוקה בחסר. לפיכך אנו מציעים לקבוע כי הדיווח השנתי על מצבה הכספי של הקרן ילווה בדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, שבו ייטלו חלק יושב-ראש מנהלת הקרן והמנכ"ל שלה. ההצדקה לקיום דיוני פיקוח שנתיים נשענת על ההיקף הגדול של כספי הביטוח שהקרן מנהלת. שאר ההסדרים הקיימים של פיקוח פרלמנטרי יכולים להישאר על כנם.

מתוכניות החילופים הן בין צעירים ישראלים לצעירים גרמנים (כ־350 תוכניות הדדיות), וזאת בהתאם לרעיון המקורי שכונן את תוכניות חילופי הנוער והצעירים. כמו־כן, הרשות עובדת מול ארצות־הברית (קיימות שתי תוכניות המשותפות לישראל ולארצות־הברית, ביניהן תוכנית "שגרירים צעירים"), מול טייוואן, מול סין, מול קוריאה הדרומית ועוד.⁷⁴²

משרדי הרשות שוכנים בכפר הירוק שברמת־השרון, ובמאי 2022 הם עתידים לעבור לרמת־אפעל.⁷⁴³ האורגנים של הרשות הם המועצה⁷⁴⁴ והמנהל הכללי.⁷⁴⁵ נכון לאוגוסט 2021 לא כיהן במועצת התאגיד אפילו חבר אחד,⁷⁴⁶ אולם מאז אושרו כמה מינויים.⁷⁴⁷ פעילות הרשות ממומנת מתקציב המדינה וכן מתרומות והכנסות שתהינה לה.⁷⁴⁸ תקציב הרשות כולל מרכיבים קבועים ומרכיבים המשתנים בהתאם להיקף פעילותה. נוסף על כך, כל ארגון מממן את חילופיו, וגם הרשות מממנת את חילופיה עם גופים המקבילים לה במדינות אחרות.⁷⁴⁹ שר החינוך ושר החוץ ממונים על יישום החוק, ומשרד החינוך ומשרד החוץ מפקחים על פעילות הרשות.⁷⁵⁰ הרשות עובדת גם מול משרד האוצר.⁷⁵¹ הרשות נתונה בפיקוחו של מבקר המדינה.⁷⁵²

החוק קובע כי הרשות תגיש לשרים האחראים עליה דוח פעילות שנתי שאושר במועצת הרשות,⁷⁵³ אולם הוא אינו קובע הסדר שלפיו דוח הפעילות יימסר לוועדה מוועדות הכנסת. גם אין בחוק קביעה כי הרשות תגיש דוחות כספיים שנתיים לאחת הוועדות. נוסף על כך, מבדיקה שערכנו עולה כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 לא נערכו בוועדות הכנסת דיונים שעסקו בפעילות הרשות או במצבה הכספי, להוציא מקרה אחד, בשנת 2018, שבו הגיעו נציגי הרשות לוועדה לענייני ביקורת המדינה של הכנסת כדי להלין על כך שהרשות לא קיבלה תקציב.⁷⁵⁴

על־כן אנו מציעים להפוך את ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת לוועדה הפרלמנטרית העיקרית שתפקח על הרשות. במסגרת זאת מוצע לקבוע כי מדי שנה תעביר הרשות לוועדת החינוך, התרבות והספורט דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים. בהמשך לכך מוצע לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה הגשת הדוחות לוועדה בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק יושב־ראש מועצת הרשות והמנכ"ל שלה.

לבסוף, לרשות אין אתר מרשתת המתאר את פעילותה ואת המבנה שלה. למיטב הבנתנו, הדבר נובע מהעדר משאבים להקמת אתר כאמור ולתפעולו.⁷ לשם קידום שקיפותה של המועצה לציבור הרחב

ולחברי הכנסת בפרט, אנו ממליצים לחברי הכנסת לפעול להקצאת התקציב הנדרש לשם הקמת אתר ותפעולו.

המלצות

- יש לקבוע כי מדי שנה תעביר הרשות לוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים.
- יש לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה הגשת הדוחות האמורים לוועדת החינוך, התרבות והספורט בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק ראשי הרשות.
- יש לתקצב הקמה של אתר מרשתת לרשות ותפעול שוטף שלו.

32. הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים (רלב"ד)

החוק המקים: חוק הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים, התשס"ו-2006.

מספר העובדים (2022): כ־70 (תקן של 68 עובדים).⁷⁵⁶

הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים (להלן: רלב"ד או הרשות) היא תאגיד⁷⁵⁷ שהוקם בעקבות המלצותיה של ועדה ציבורית (ועדת שיינין) במטרה להגביר באופן משמעותי את הבטיחות בדרכים על בסיס תוכנית אסטרטגית. הוועדה הוקמה לנוכח מספר ההרוגים הגבוה בתאונות־דרכים בישראל לקראת אמצע העשור הראשון של המאה העשרים ואחת. תאגיד זה החליף את הרשות שפעלה במסגרת משרד התחבורה.⁷⁵⁸ הקמת תאגיד זה נועדה ליצור מצב שבו לשר התחבורה והבטיחות בדרכים תהיינה שתי זרועות פעולה – משרד התחבורה ורשות ייעודית למאבק בתאונות־הדרכים – ויהיה עליו למצוא את האיזון בין הדרישה לפתח את תשתיות התחבורה לבין הדרישה לצמצם את תאונות־הדרכים. הוועדה קבעה למדינה יעד להוריד את מספר ההרוגים בתאונות־הדרכים בכ־30% בתוך חמש שנים, ויעד זה הושג.⁷⁵⁹

תפקידי הרשות הם לקיים ולהפעיל מערך בקרה על פעולתן של רשויות תמרוך מקומיות; לפעול לתגבור המימון של פעולות בתחום הבטיחות בדרכים ברשויות המקומיות; לגבש תוכנית רב־שנתית להגברת הבטיחות בדרכים ולפעול ליישומה באמצעות תוכניות שנתיות; לקדם, לתכנן ולקיים פעילות הסברה וכל פעילות אחרת במטרה להגביר את מודעות הציבור בנושא הבטיחות בדרכים; להקים ולנהל מרכז לאומי למידע ולמחקר בתחום הבטיחות בדרכים;

לייעץ ולסייע למערכת החינוך, בכל הסוגים של מוסדות החינוך, לגבי תכנים של לימודים עיוניים בנושאי החינוך התעבורתי והבטיחות בדרכים; לייעץ לגופים העוסקים בחינוך ובהצלה, לאחר שמיעת עמדתם, בדבר הפעולות הנדרשות לצורך ייעול ושיפור של הטיפול בנפגעי תאונות דרכים ושל התיאום בין הגופים האמורים, ולפעול – על-פי אמות-מידה שתגבש – למימון פעולות כאמור; לסייע בתגבור מערך האכיפה של דיני התעבורה; לייעץ לשר התחבורה והבטיחות בדרכים ולממשלה בתחומי הבטיחות בדרכים, בטיחות הרכב ורישוי נהגים; למלא כל תפקיד אחר שהוטל עליה לפי החוק.⁷⁶⁰

בשנים האחרונות קיימה הרשות פעילויות מגוונות: עריכת מסעות הסברה,⁷⁶¹ עריכת מחקרים,⁷⁶² יישום תוכניות חינוכיות מגוונות לקידום הבטיחות בדרכים במערכת החינוך הרשמית ובמערכת החינוך הלא-רשמית במגזרים שונים,⁷⁶³ הפעלת ניידות בטיחות יחד עם משרד התחבורה,⁷⁶⁴ הפעלת מיזם "שומרי הדרך – שינוי חברתי בכבישים" בשיתוף אגף התנועה במשטרת ישראל ועמותת "נתיב בטוח",⁷⁶⁵ הפעלת מיזם "מוביל בטוח" יחד עם גורמים נוספים,⁷⁶⁶ ארגון אירועי "שבוע הבטיחות בדרכים" במסגרות שונות ברחבי הארץ,⁷⁶⁷ השקת שירות "ASK רלב"ד"⁷⁶⁸ ועוד.

משרדי הרשות נמצאים בירושלים. האורגנים של הרשות הם המועצה והמנהל. נכון למרץ 2022 מכהנים במועצת הרשות שישה חברים מתוך חמישה-עשר. תקציב הרשות ממומן מאוצר המדינה ומאגרות המשולמות לצורך שימוש בשירותיו של מרכז המחקר והמידע של הרשות. כמו-כן, באפשרותה של הרשות לקבל הכנסות נוספות, לרבות תרומות, עזבונות ומענקים. שר התחבורה והבטיחות בדרכים ממונה על יישום החוק. לרשות יש קשרי עבודה עם משרד התחבורה והבטיחות בדרכים, עם המשרד לביטחון הפנים, עם משרד הבריאות ועם משרד האוצר. הרשות נתונה בפיקוחו של מבקר המדינה.⁷⁷⁵

החוק קובע הסדרי פיקוח אחדים של הכנסת על פעילות הרשות. ראשית, שר התחבורה והבטיחות בדרכים נדרש להגיש לוועדת הכלכלה של הכנסת עד 31 במרץ בכל שנה דוח על ביצוע התוכנית השנתית על-ידי הרשות במהלך שנת התקציב שקדמה למועד הדיווח.⁷⁷⁶ במקביל, ראש הממשלה נדרש לדווח לכנסת עד 31 במרץ בכל שנה על ביצוע התוכנית השנתית על-ידי הרשות ועל ההתקדמות בהשגת היעדים שנקבעו בתוכניות במהלך שנת התקציב שקדמה למועד הדיווח.⁷⁷⁷ יתרה מזו, הרשות נדרשת להעביר לוועדת הכלכלה של הכנסת עותק מהדוח השנתי שהיא מוסרת מדי שנה לשר התחבורה והבטיחות בדרכים ולשר האוצר על ביצוע

תקציב הרשות, הכנסותיה והוצאותיה.⁷⁷⁸ שר החינוך נדרש להגיש לוועדת הכלכלה של הכנסת עד ל-31 במרץ מדי שנה דוח על ביצוע תוכניות הלימודים העיוניים בנושאי החינוך התעבורתי והבטיחות בדרכים במוסדות החינוך במהלך שנת התקציב שקדמה למועד הדיווח.⁷⁷⁹ נוסף על כך נקבע כי תקנות המותקנות מכוחו של החוק טעונות אישור של ועדת הכלכלה של הכנסת.⁷⁸⁰ לדעתנו, זהו מערך הסדרים מרשים של פיקוח פרלמנטרי על תחום הבטיחות בדרכים, והוא עולה בקנה אחד עם חשיבותו הציבורית של הנושא.

בפועל, מבדיקה שערכנו עולה כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 קיימו ועדות הכנסת יותר מעשרה דיונים בנושאים הקשורים לפעילות הרשות.⁷⁸¹ בהקשר זה יש לציין כי לרשות יש קשר שוטף ופורר עם ועדת-המשנה של ועדת הכלכלה לעניין המאבק בתאונות-הדרכים.⁷⁸² עם זאת, דיונים אלו לא התמקדו בדוחות הפעילות השנתיים של הרשות (דוחות הביצוע) או בדוחות הכספיים השנתיים שלה. אנו סבורים כי יש לקבוע שהגשת הדוחות האמורים מדי שנה תלווה בדיון בהם בוועדת הכלכלה, שבו ייטלו חלק יושבי-ראש מועצת הרשות והמנהל שלה. זאת, לנוכח החשיבות הרבה שיש לפעילות הרשות לגבי השמירה על חייהם של אזרחי המדינה בדרכים, ולנוכח היקף תקציבה השנתי – כ-70 מיליון ש"ח.⁷⁸³

לבסוף, לצורך הגברת יכולתה של הרלב"ד למלא את התפקידים שנקבעו לה בחוק המקים אנו קוראים לכנסת לבחון בכובד-ראש את האפשרות לתקן את החוק כך שייקבע בו כי חוקרים מטעם הרשות יוכלו לחקור לעומק תאונות-דרכים במקביל למשטרת ישראל, על-מנת להפיק לקחים שיסייעו בצמצום תאונות בעתיד. זאת, בדומה לשני סוגי החקירות המתקיימות במקביל כאשר מתרחשת תאונה בצה"ל (אחת במישור הפיקודי-המבצעי ואחת במישור הפלילי). כיום הרשות תלויה ברצונה הטוב של המשטרה בבואה לחקור תאונות כאמור. כמו-כן אנו מציעים לכנסת לבחון את האפשרות לתקן את החוק המקים כך שלעובדי הרשות תינתן הסמכות לדרוש מגופים ציבוריים מידע על-אודות היקף השקעתם הכספית במאבק בתאונות-הדרכים.⁷⁸⁴

המלצות

1. יש לקבוע כי הגשת דוח הביצוע והדוחות הכספיים השנתיים של הרשות לוועדת הכלכלה תלווה בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק ראשי הרשות.
2. יש לבחון את האפשרות לתקן את החוק המקיים כך שייקבע בו כי חוקרים מטעם הרשות יוכלו לחקור לעומק תאונות-דרכים במקביל למשטרת ישראל.
3. יש לבחון את האפשרות לתקן את החוק המקיים כך שייקבע בו כי לעובדי הרשות תהיה הסמכות לדרוש מגופים ציבוריים מידע על-אודות היקף השקעתם הכספית במאבק בתאונות-הדרכים.

3.3. הרשות הלאומית להסמכת מעבדות

החוק המקיים: חוק הרשות הלאומית להסמכת מעבדות, התשנ"ז-1997.

מספר העובדים (2021): 13. נוסף על כך הרשות מעסיקה כ-100 מומחים חיצוניים בתחומי הסמכה שונים.⁷⁸⁵

הרשות הלאומית להסמכת מעבדות היא תאגיד⁷⁸⁶ שהוקם בעקבות התגברות המודעות בישראל ובעולם כולו לחשיבות איכותם של מוצרים שונים הנמכרים בשוק והתאמתם לתקנים לאומיים ובין-לאומיים. עמידתם של מוצרים בתקנים כאמור נבדקת במעבדות ייעודיות. לשם הקמת מערכת ישראלית להסמכת מעבדות, אשר תפעל על-פי כללים אחידים וברורים ותוכר גם במדינות אחרות, מינה שר התעשייה והמסחר, בשנת 1992, ועדה לבדיקתה של סוגיה זו. הוועדה המליצה על הקמת מערכת הסמכה לאומית. בשנת 1993 החליט השר להקים רשות לאומית להסמכת מעבדות, וזו הוקמה בחוק כעבור ארבע שנים על בסיס תוצרי עבודתו של צוות מייעץ לשר.⁷⁸⁷ במקביל קבעה אמנת ברצלונה, שנחתמה בשנת 1995, כי יש להקים גוף בלתי-תלוי שיבדוק את כשירותם המקצועית של גורמים המבצעים בדיקות למוצרים ולשירותים.⁷⁸⁸ הרשות נועדה אפוא לתת מענה לבדיקה במעבדות של המוצרים הישראליים הן בשוק הישראלי והן בשוק הבין-לאומי.

התפקידים והסמכויות של הרשות הם לקבוע תחומים וסוגי בדיקות שלגביהם תינתן הסמכה למעבדות; לקבוע דרישות לגבי השכלה והכשרה מקצועית של עובדים ומנהלים במעבדות המבקשות לקבל הסמכה, ולגבי ביצוע בדיקות וציוד בדיקות; לתת למעבדות

שתבקשנה זאת הסמכה בתחומים ובסוגי בדיקות שקבעה הרשות, ולקבוע דרישות למתן ההסמכה ותנאים לקיומה; לשמש הנציגה הבלעדית של המדינה בכל עניין הקשור לתפקידיה, ובכלל זה להכיר באופן הדדי ברשויות הסמכה של מדינות אחרות או של ארגונים בין-לאומיים; לבטל הסמכה של מעבדה אם גם לאחר שניתנה למעבדה אפשרות להשמיע את טענותיה נמצא כי היא אינה עומדת בדרישות שנקבעו למתן ההסמכה; ליזום כל פעולה הקשורה להסמכה של מעבדות המבצעות בדיקות, לרבות פעולות הדרכה, פרסום והסברה; לבצע ולרכז את כל הפעולות הנדרשות למילוי התפקידים האמורים.⁷⁸⁹

הרשות מסמיכה מעבדות פרטיות ומעבדות ציבוריות. רוב המעבדות מחויבות לקבל הסמכה מן הרשות מכוח חוקים ותקנות, והיתר פונות לקבל הסמכה מן הרשות מרצונן על יסוד שיקולים עסקיים. כל מעבדה עוברת מבדק אחת לשנתיים. תחומי ההכרה וההסמכה של הרשות הם מגוונים, וכוללים תעשייה, בניין, בריאות, מזון, איכות הסביבה, חקלאות, תחבורה, זיהוי פלילי ועוד. בצד החוק המקיים, פעילותה של הרשות מונחית גם על-ידי רשומות (מסמכים הקובעים באילו תחומים הרשות רשאית להסמיך) ועל-ידי תקינה בין-לאומית (ISO/IEC17011).⁷⁹⁰

משרדי הרשות נמצאים בקריית שדה-התעופה בלוד. האורגנים של הרשות הם המועצה⁷⁹¹ והמנהל הכללי.⁷⁹² נוסף על כך החוק קובע כי תמונה ועדה מייעצת למועצה ולמנהל הכללי.⁷⁹³ תחת המנכ"ל פועלים סמנכ"ל הסמכה, סמנכ"ל כספים ומנהל איכות. תחת סמנכ"ל הסמכה פועלים שישה אגפים: אגף מזון ובריאות, אגף טכנולוגיה ותשתיות, אגף סביבה ו-GLP,⁷⁹⁴ אגף רפואה, אגף הנדסה ואגף כיוול.⁷⁹⁵ תקציב הפיתוח של הרשות ממומן מאוצר המדינה במסגרת חוק התקציב, והתקציב השוטף של הרשות ממומן מהכנסות מאגרות ומתשלומים הנגבים בעבור שירותיה – לרבות הסמכות, פיקוח והדרכה – וכן מהכנסות ריבית. שר האוצר רשאי לאשר השתתפות מתקציב המדינה גם בתקציב השוטף של הרשות, אך בפועל הדבר לא נעשה.⁷⁹⁶ שר הכלכלה והתעשייה ממונה על יישום החוק.⁷⁹⁷ הרשות נתונה בפיקוחו של מבקר המדינה.⁷⁹⁸

מנהל הרשות נדרש להכין דוח שנתי על פעולות הרשות ולהגישו לשר לאחר שאושר על-ידי המועצה,⁷⁹⁹ אולם החוק אינו מחייב את הרשות להגיש לוועדה מוועדות הכנסת את הדוח הזה או דוחות כספיים שנתיים של הרשות. נוסף על כך, מבדיקה שערכנו עולה כי פעילות הרשות ותקציבה לא היו נושא מרכזי לדיון בוועדות הכנסת

ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021. עם זאת, מנכ"לית הרשות השתתפה בישיבות של ועדות כנסת שונות, כגון ועדת הכלכלה והוועדה לענייני ביקורת המדינה, שעסקו בנושאים בעלי נגיעה בתחומי פעילותה של הרשות.⁸⁰⁰ אם כן, הפיקוח הפרלמנטרי על הרשות טעון שיפור.

אי-לכך אנו מציעים להפוך את ועדת הכלכלה של הכנסת לוועדה העיקרית שתפקח על הרשות. במסגרת זאת מוצע לקבוע כי מדי שנה יועבר דוח הפעילות השנתי של הרשות גם לוועדת הכלכלה, ועימו גם הדוחות הכספיים שלה. נוסף על כך אנו מציעים לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת דוח הפעילות השנתי והדוחות הכספיים השנתיים של הרשות בדיון בוועדת הכלכלה, שבו ייטלו חלק יושב-ראש מועצת הרשות והמנכ"ל שלה.

המלצות

- יש לקבוע כי מדי שנה יועברו דוח הפעילות השנתי של הרשות והדוחות הכספיים שלה לוועדת הכלכלה של הכנסת.
- יש לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוחות האמורים לוועדת הכלכלה בדיון בוועדה בהשתתפות ראשי הרשות.

34. הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית (רשות החדשנות)

החוק המקים: חוק לעידוד מחקר, פיתוח וחדשנות טכנולוגית בתעשייה, התשמ"ד-1984.

מספר העובדים (2021): כ-150 ועוד 180 בודקים טכנולוגיים חיצוניים.⁸⁰¹

הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית (להלן: רשות החדשנות או הרשות) היא תאגיד שהוקם בשנת 2016 מכוח תיקון מס' 7 לחוק לעידוד מחקר, פיתוח וחדשנות טכנולוגית בתעשייה (להלן: חוק המו"פ).⁸⁰² המטרות שהחוק נועד לקדם הן יצירת מקומות עבודה בתעשייה וקליטת כוח-אדם מדעי וטכנולוגי; יצירת תשואה עודפת למשק הישראלי; פיתוח תעשייה עתירת מדע תוך כדי ניצול והרחבה של התשתית הטכנולוגית והמדעית ומשאבי-האנוש הקיימים במדינה; עידוד הצמיחה, הגדלת הפרייה וקידום החדשנות הטכנולוגית בתעשייה בישראל; ושיפור מאזן התשלומים של המדינה על-ידי ייצור וייצוא של מוצרים עתירי מדע שיפותחו

בה.⁸⁰³ כדי להגשים את מטרות החוק, על הרשות לפעול – במישרין או בעקיפין – לעידוד וקידום של החדשנות הטכנולוגית בתעשייה, לתמיכה בה ולסיוע לה, וכן לפיתוח התשתיות הנדרשות לשם כך, בין היתר באמצעות מתן הטבות שונות.⁸⁰⁴

שורשיה של הרשות נטועים בלשכת המדען הראשי, שהוקמה בשנת 1965 במשרד המסחר והתעשייה. בראשית הדרך תמכה הלשכה בעיקר בתוכניות מחקר ופיתוח (להלן: מו"פ) שיושמו בגופים ממשלתיים. בשנות השבעים של המאה הקודמת חל שינוי משמעותי בתחום המו"פ, כאשר המדען הראשי דאג, תא"ל (במיל') יצחק יעקב, הציע לגופים לא-ממשלתיים לקבל מימון מהמדינה לצורך הפיכת רעיונות למיזמים – תוך כדי הקטנת הסיכון ליזמים – והגדלת הייצוא התעשייתי של מוצרים עתירי ידע.⁸⁰⁵

לאורך השנים חל גידול משמעותי בהשקעה האזרחית במו"פ במדינת-ישראל. במקביל עבר מערך המו"פ של הממשלה בתעשייה תמורות והתאמות נוספות לצרכים המשתנים של השוק הישראלי והשוק הבינלאומי, לרבות חקיקת החוק לעידוד מחקר ופיתוח בתעשייה (כשמו במקור) בשנת 1984, עיצוב מחדש של לשכת המדען הראשי והפעלת תוכניות ומיזמים שונים. מהלכים אלו תרמו להפיכת התעשייה הישראלית עתירת הידע למפותחת ומשגשגת ברמה העולמית. לבסוף, בעשור הקודם, הוקמה הרשות כסוכנות נפרדת – מחוץ למשרד הכלכלה והתעשייה – הכוללת זירות התמחות שונות. הפרדת מערך המו"פ מהמשרד הממשלתי הרחיקה את המערך מהפוליטיקה המפלגתית, והיא מאפשרת לו ליהנות מעצמאות וגמישות רבות יותר בעבודה מול התעשייה עתירת הידע ולפעול כגוף ביצוע מצטיין.⁸⁰⁶

משרדי הרשות נמצאים בירושלים. האורגנים של הרשות הם המועצה,⁸⁰⁷ המנהל הכללי⁸⁰⁸ וועדות המחקר.⁸⁰⁹ המדען הראשי לחדשנות במשרד החדשנות, המדע והטכנולוגיה הוא ראש הרשות, והוא מכהן כחבר ויושב-ראש של מועצת הרשות וכחבר ויושב-ראש של ועדות המחקר.⁸¹⁰ ברשות פועלות שבע זירות חדשנות: זירת תשתיות טכנולוגיות, זירת הזנק, זירת חברות בצמיחה, זירת ייצור מתקדם, הזירה החברתית-הציבורית, החטיבה הבינלאומית ואיסרד (ISERD) – המנהלת הישראלית למו"פ האירופי. לצידן פועלים שישה גופי מטה.⁸¹¹

עם פעילויותיה של הרשות בשנים האחרונות ניתן למנות הקמה של מיזמים מגוונים של יזמות וחדשנות בגליל ובנגב, הפעלת תוכניות שונות להכשרת כוח-אדם בתחומי הטכנולוגיה העילית, השקת

מסלול לעידוד יזמות נשים, פעילות לגיבוש תוכנית לאומית בתחום הבינה המלאכותית, נקיטת פעולות שונות להגדלת היקפו של שוק ההון והחוב הזמין לחברות צומחות, הקמת שלוחה ישראלית של מרכז האסדרה לטכנולוגיות חדשניות של הפורום הכלכלי העולמי, עידוד הגופים המוסדיים להשקיע בענף הטכנולוגיה העילית במהלך מגפת הקורונה, ביצוע השקעות בחברות הזנק במהלך מגפת הקורונה ועוד.⁸¹²

התקציב השנתי של הרשות ממומן מתקציב המדינה, והוא מופיע כתחום פעולה נפרד בסעיף התקציב של משרד החדשנות, המדע והטכנולוגיה.⁸¹³ נוסף על כך, החוק קובע כי הכנסות הרשות מתמלוגים או ממקורות נוספים תועברנה לאוצר המדינה ותשמנה לעידוד החדשנות הטכנולוגית בתעשייה באמצעות הרשות.⁸¹⁴ יתר על כן, על-מנת לממן מסלולי הטבה שנקבעו מראש על-ידי המועצה, הרשות רשאית בתנאים מסוימים לגייס הון בישראל ומחוץ לה כנגד חוב בלבד.⁸¹⁵ שר החדשנות, המדע והטכנולוגיה ושר האוצר ממונים על יישום החוק.⁸¹⁶ לרשות יש ממשקי עבודה עם משרד הביטחון, עם משרד התחבורה, עם משרד הבריאות, עם משרד החקלאות ופיתוח הכפר ועוד.⁸¹⁷ הרשות נתונה בפיקוחו של מבקר המדינה.⁸¹⁸

החוק קובע שורה של הסדרים לפיקוח פרלמנטרי על הרשות. ראשית, שר האוצר נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכספים של הכנסת לשם קביעת כללים ותנאים שלפיהם תשלם הרשות גמול או החרז הוצאות לחבר מועצה בעבור השתתפות בישיבות של המועצה או של ועדה מוועדותיה, ולשם קביעת גובה התגמול או ההחרז.⁸¹⁹ שנית, החלטת הרשות לגייס הון בישראל או מחוץ לה לצורך מימון מסלולי הטבה מסוימים טעונה אישור של ועדת הכספים של הכנסת, נוסף על אישור מאת שר החדשנות, המדע והטכנולוגיה ושר האוצר.⁸²⁰ שלישית, השרים נדרשים לקבל את אישורה של ועדת הכספים של הכנסת כאשר הם מחליטים, בעקבות חוות-דעת של המועצה, לתת העדפה – במסלול הטבות זה או אחר – לאזורי עדיפות שאינם אזורי עדיפות א או ב, כפי שהוגדרו בחוק לעידוד השקעות הון, התשי"ט-1959.⁸²¹ רביעית, שר החדשנות, המדע והטכנולוגיה נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכלכלה של הכנסת על-מנת לקבוע תנאים לשמירה על איכות הסביבה וכן הוראות העוסקות בשמירה על שכר-מינימום שהרשות תצטרך לעמוד עליהם כחלק מהליך אישורה של תוכנית מחקר.⁸²² חמישית, שר החדשנות, המדע והטכנולוגיה ושר האוצר נדרשים להביא לאישורה של ועדת הכספים של הכנסת החלטה לגבות אגרות בעבור טיפול בבקשות המוגשות מכוח חוק המו"פ או בעבור שירות אחר הניתן על-ידי הרשות.⁸²³ שישית,

הרשות נדרשת להעביר לוועדת הכספים של הכנסת (נוסף על העברה לשר החדשנות, המדע והטכנולוגיה ולשר האוצר), עד 1 במרץ כל שנה, דיווח על התפתחות החדשנות הטכנולוגית בענפי התעשייה ובענפי השירותים בה; על מסלולי ההטבות שהמועצה קבעה בשנה שקדמה למועד הדיווח, מטרותיהם ויעדיהם; על הערכת פעילותם של מסלולי ההטבה והשפעותיהם על-פי מטרותיהם; על ההשפעה של פעילות הרשות ומסלולי ההטבה על יצירת מקומות עבודה ועל צמצום פערים חברתיים-כלכליים; ועל תקציב הרשות וביצועו.⁸²⁴ בעינינו דיווח שנתי זה מהווה מעין דוח פעילות.

עם זאת, אף שהחוק קובע כי מועצת הרשות תגיש עד 31 במרץ בכל שנה את הדוחות הכספיים של הרשות לשר החדשנות, המדע והטכנולוגיה ולשר האוצר, לאחר שאישרה אותם וחתמה עליהם,⁸²⁵ אין המועצה חייבת להגיש את הדוחות גם לוועדה מוועדות הכנסת. נוסף על כך, מבדיקה שערכנו עולה כי ועדות הכנסת מיעטו לדון בפעילותה של רשות החדשנות מיום הקמתה ועד לאוגוסט 2021.⁸²⁶ נראה אפוא כי הדוח השנתי של הרשות לא נדון מדי שנה בוועדת הכספים של הכנסת.

לפיכך אנו מציעים לקבוע כי גם הדוחות הכספיים השנתיים של הרשות – ולא רק הדוח השנתי האמור – יועברו לעיונם של חברי ועדת הכספים של הכנסת. בהמשך לכך, לנוכח השפעתה של הרשות על המשק הישראלי ולנוכח היקף תקציבה השנתי – בין 40 ל-50 מיליון ש"ח⁸²⁷ – מוצע לקבוע כי העברת הדוחות לוועדת הכספים מדי שנה תלווה בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק יושב-ראש מועצת הרשות והמנכ"ל שלה.

לבסוף, אנו מציעים לתקן את החוק המקים כך שייקבע בו כי שר החדשנות, המדע והטכנולוגיה יצטרך ליידע את ועדת הכספים של הכנסת – במקום לקבל את אישורה של ועדת הכלכלה של הכנסת – באשר לתנאים והוראות שהוא קובע לרשות לצורך שמירה על איכות הסביבה ושמירה על שכר-מינימום כחלק מהליך אישורה של תוכנית מחקר. ההצעה לדרוש מהשר ליידע ועדה בכנסת, במקום לקבל את אישורה, נובעת מכך שדי לדעתנו ביידוע להבטחת פיקוח פרלמנטרי הולם על פעילות הרשות. ההצעה לחייב דיווח של שר החדשנות הכספים, במקום לוועדת הכלכלה, נועדה לרכז את כלל הסדרי הפיקוח הפרלמנטרי על הרשות בוועדה אחת. כפי שהראינו לעיל, רוב הסדרי הפיקוח הפרלמנטרי על הרשות כיום מתייחסים לוועדת הכספים.

המלצות

1. יש לקבוע כי הדוחות הכספיים השנתיים של הרשות יועברו מדי שנה לוועדת הכספים של הכנסת.
2. יש לקבוע כי העברת דוח הפעילות השנתי והדוחות הכספיים השנתיים לוועדת הכספים תלווה מדי שנה בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק ראשי הרשות.
3. יש לתקן את החוק המקיים כך שייקבע בו כי שר החדשנות, המדע והטכנולוגיה יצטרך ליידע את ועדת הכספים של הכנסת – במקום לקבל את אישורה של ועדת הכלכלה – באשר לתנאים שהוא קובע לרשות לצורך שמירה על איכות הסביבה ובאשר להוראות שהוא קובע לרשות בעניין שמירה על שכר-מינימום כחלק מהליך אישור תוכנית מחקר.

35. הרשות הלאומית לתרבות היידיש

החוק המקיים: חוק הרשות הלאומית לתרבות היידיש, התשנ"ו-1996.

מספר העובדים (2021): 3 במשרה חלקית.⁸²⁸

הרשות הלאומית לתרבות היידיש היא תאגיד⁸²⁹ שמטרותיו הן להעמיק בציבור את הכרת תרבות היידיש על כל צורותיה ולטפח את חקר התרבות הזו ואת הוראתה, לרבות באמצעי התקשורת למיניהם; לקדם ולעודד את היצירה בת זמננו ביידיש; לסייע בהקמה ובשימור של מוסדות המקיימים פעילות המתייחסת לתרבות היידיש; לקדם ולעודד את האיסוף, התייעוד והקטלוג של אוצרות תרבות היידיש העממית שבעל-פה ותרבות היידיש שבכתב; לקדם ולעודד הוצאה לאור של יצירות נבחרות מהתרבות העממית ביידיש ואת הכתיבה ביידיש – הן במקור והן בתרגומים הולמים לעברית.⁸³⁰

בשנים האחרונות הייתה הרשות מעורבת בפעילויות שונות, לרבות תמיכה כספית במיזמים התורמים לשימור תרבות היידיש ולפיתוחה, ובכלל זה בקבוצות העוסקות בתרבות היידיש ופזורות ברחבי המדינה; הענקת מלגות לסטודנטים לתארים מתקדמים במוסדות אקדמיים בישראל אשר מחקרים תורם לשימור תרבות היידיש ולפיתוחה; הענקת פרסי הוקרה ליוצרים על פועלם בתחומים שונים של תרבות היידיש בישראל; עריכת תחרות הסיפור הקצר ביידיש ליוצרים חדשים; תמיכה כספית במיזמים של תלמידים במגמת היידיש התיכונית היחידה בישראל, הפועלת בבית-הספר "אורט

חולון"; תמיכה בסדנאות לשירה ביידיש בבתי-הספר "תלמה ילון" ו"בן צבי"; תמיכה בפעילות ביידיש בבית-הספר "פלך"; פעילות ברחבי המרשתת, ועוד.⁸³¹

משרדי הרשות נמצאים בתל-אביב. האורגנים של הרשות הם המועצה,⁸³² הוועד המנהל⁸³³ והמנהל הכללי.⁸³⁴ הרשות חופשית לכלכל את ענייניה בתחום סמכויותיה הקבועות בחוק ובתקנון שלה.⁸³⁵ פעילות הרשות ממומנת מתקציב המדינה. נוסף על כך, בעקבות תיקון לחוק שהתקבל בשנת 2018, הרשות רשאית לקבל הכנסות נוספות בדמות תרומות, עזבונות ומענקים מעבר לאומדן שנקבע להכנסות אלו בתקציב השנתי. תרומות טרם התקבלו.⁸³⁶ שר התרבות והספורט ממונה על יישום החוק,⁸³⁷ והרשות נתונה בפיקוח שוטף של משרד התרבות והספורט.⁸³⁸ הרשות נתונה בפיקוחו של מבקר המדינה.⁸³⁹

החוק קובע כי המנהל הכללי של הרשות יבין דוח שנתי על פעולות הרשות ועל תקציב הרשות וביצעו ויגישו לשר באישור מועצת הרשות,⁸⁴⁰ אולם המחוקק לא קבע חובת דיווח עיתית ושיטתית של הרשות לוועדה מוועדות הכנסת. נוסף על כך, מבדיקה שערכנו עולה כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 נערכה במסגרת ועדות הכנסת ישיבה אחת בלבד בנושא הרשות.⁸⁴¹ הפיקוח הפרלמנטרי על פעילות הרשות לוקה אפוא בחסר.

על-כן אנו מציעים להפוך את ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת לוועדה העיקרית שתפקח על פעילות הרשות. במסגרת זאת מוצע לקבוע כי מדי שנה תעביר הרשות לוועדה את הדוח השנתי המוגש לשר וכן דוחות כספיים שנתיים. בהמשך לכך אנו מציעים לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוח השנתי והדוחות הכספיים לוועדה בדיון שיערך בה בהשתתפות יושב-ראש מועצת הרשות והמנכ"ל שלה.

המלצות

1. יש לקבוע כי מדי שנה תעביר הרשות לוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת את הדוח השנתי ואת הדוחות הכספיים שלה.
2. יש לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוחות האמורים לוועדה בדיון שיערך בה בהשתתפות ראשי הרשות.

36. הרשות הלאומית לתרבות הלאדינו

החוק המקים: חוק הרשות הלאומית לתרבות הלאדינו, התשנ"ו-1996.

מספר העובדים (2021): 2 במשרה חלקית.⁸⁴²

הרשות הלאומית לתרבות הלאדינו היא תאגיד⁸⁴³ שמטרותיו הן להעמיק בציבור את הכרת תרבות הלאדינו על כל צורותיה ולטפח את חקר התרבות הזו ואת הוראתה, לרבות באמצעי התקשורת למיניהם; לקדם ולעודד את היצירה בת זמננו בלאדינו; לסייע בהקמה ובשימור של מוסדות המקיימים פעילות המתייחסת לתרבות הלאדינו; לקדם ולעודד את האיסוף, התיעוד והקטלוג של אוצרות תרבות הלאדינו העממית בעל־פה ותרבות הלאדינו הכתובה; לקדם ולעודד הוצאה לאור של יצירות נבחרות מהתרבות העממית בלאדינו ואת הכתיבה בלאדינו – הן במקור והן בתרגומים הולמים לעברית.⁸⁴⁴

פעילות הרשות בשנים האחרונות כללה ארגון אירועי תרבות,⁸⁴⁵ תמיכות כספיות קבועות (בחוגי לאדינו, בקורסים אוניברסיטאיים בלאדינו ועוד)⁸⁴⁶ ותמיכות כספיות חד-פעמיות,⁸⁴⁷ חלוקת פרסים,⁸⁴⁸ הפעלת שד"רים (שליחי דרשות) במדינות שונות בעולם⁸⁴⁹ ועוד. בשנים האחרונות תמכה הרשות בהוצאה לאור של ספרים ותקליטורים בלאדינו, במופעים בלאדינו, בהפקת סרטים בלאדינו ועוד.

משרדי הרשות נמצאים בירושלים. האורגנים של הרשות הם המועצה,⁸⁵⁰ הוועד המנהל⁸⁵¹ והמנהל הכללי.⁸⁵² הרשות חופשית לכלכל את ענייניה בתחום סמכויותיה הקבועות בחוק ובתקנון שלה.⁸⁵³ פעילות הרשות ממונת מתקציב המדינה, אך היא רשאית לקבל הכנסות נוספות בדמות תרומות, עזבונות ומענקים מעבר לאומדן שנקבע להכנסות אלו בתקציב השנתי.⁸⁵⁴ שר התרבות והספורט ממונה על יישום החוק.⁸⁵⁵ הרשות נתונה בפיקוחו של מבקר המדינה.⁸⁵⁶

בדומה לאמור ביחס לרשות הלאומית לתרבות היידיש, החוק קובע כי המנהל הכללי של הרשות יכין דוח שנתי על פעולות הרשות ועל תקציב הרשות וביצועו ויגישו לשר באישור מועצת הרשות,⁸⁵⁷ אולם המחוקק לא קבע חובת דיווח עיתית ושיטתית של הרשות לוועדה מוועדות הכנסת. נוסף על כך, ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 התקיימה ישיבה אחת בלבד בנושא הרשות במסגרת אחת מוועדות

הכנסת.⁸⁵⁸ כמו־כן, מבירור שערכנו עולה כי לרשות אין קשרי עבודה עם הכנסת.⁸⁵⁹ הפיקוח הפרלמנטרי על פעילות הרשות לוקה אפוא בחסר.

אי־לכך אנו מציעים להפוך את ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת לוועדה העיקרית שתפקח על פעילות הרשות. במסגרת זאת מוצע לקבוע כי מדי שנה תעביר הרשות לוועדה את הדוח השנתי ואת הדוחות הכספיים שלה. בהמשך לכך אנו מציעים לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוח השנתי והדוחות הכספיים לוועדה בדיון שייערך בה בהשתתפות יושב־ראש מועצת הרשות והמנכ"ל שלה.

המלצות

- יש לקבוע כי מדי שנה תעביר הרשות לוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת את הדוח השנתי והדוחות הכספיים שלה.
- יש לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוחות האמורים לוועדה בדיון שייערך בה בהשתתפות ראשי הרשות.

37. רשות העתיקות

החוק המקים: חוק רשות העתיקות, התשמ"ט-1989.

מספר העובדים (2021): כ־700.⁸⁶⁰

רשות העתיקות היא תאגיד שהוקם על־מנת לטפל בכל ענייני העתיקות בישראל, לרבות עתיקות תתי־מיות.⁸⁶¹ הרשות הוקמה במקום אגף העתיקות שפעל במשך שנים רבות במשרד החינוך והתרבות (שמו של המשרד בעבר).⁸⁶² לשם מילוי תפקידיה הוענקו לרשות סמכויות משמעותיות: לחשוף ולחפור אתרים; לשמר, לשחזר ולפתח אתרים; לנהל, להחזיק ולהפעיל אתרים ולשמור עליהם; לשמר ולשחזר עתיקות; לפקח על חפירות ארכיאולוגיות; לנהל את אוצרות העתיקות של המדינה, לשמור אותם ולפקח עליהם; להפעיל פיקוח לעניין עברות על חוק העתיקות, התשל"ח-1978; לערוך מחקרים ארכיאולוגיים ולקדםם; לנהל ולהחזיק ספרייה מדעית לארכיאולוגיה ולהיסטוריה של ארץ־ישראל ושכנותיה; לרכז, לתעד ולרשום מידע ארכיאולוגי; לקיים ולעודד פעולות חינוך והסברה בתחום הארכיאולוגיה; ולקיים קשרים מדעיים בין־לאומיים בתחום הארכיאולוגיה.⁸⁶³

משרדיה של הנהלת הרשות שוכנים במתחם מוזיאון רוקפלר בירושלים, וליחידות שונות ברשות יש משרדים בירושלים ובאתרים שונים ברחבי הארץ. עם פעילויותיה של רשות העתיקות בשנים האחרונות ניתן למנות ביצוע חפירות ארכיאולוגיות ושימור אתרים ברחבי הארץ, והנפקת אישורי חפירה לגורמים אחרים;⁸⁶⁴ הוצאה לאור של פרסומים מדעיים בתצורות שונות – דוחות, ספרים, כתבי-עת ומפות;⁸⁶⁵ הפעלת ספרייה הפתוחה לציבור הרחב;⁸⁶⁶ הפעלת ארכיונים;⁸⁶⁷ ארגון כינוסים וימי עיון;⁸⁶⁸ הפעלת תוכניות חינוכיות במסגרת ארבעת המרכזים של הרשות ברחבי הארץ;⁸⁶⁹ הפעלת "פסיפס" – חוג נאמני עתיקות;⁸⁷⁰ ביצוע מיזם הנחלה לקירוב הציבור הרחב לארכיאולוגיה;⁸⁷¹ פיתוח אלגוריתם המשווה בין דוחות חפירה מאתרים שונים מרחבי העולם;⁸⁷² הפקת סרטונים העוסקים בפעילותה של הרשות באתרים ארכיאולוגיים שונים,⁸⁷³ ועוד.

האורגנים של הרשות הם מועצת הרשות⁸⁷⁴ והמנהל.⁸⁷⁵ המועצה לארכיאולוגיה – להבדיל ממועצת הרשות – מייצעת לרשות ולשר התרבות והספורט.⁸⁷⁶ פעילות הרשות מתבצעת בארבעה מרחבים אזוריים – צפון, מרכז, ירושלים ודרום – והמרחבים מחולקים למחוזות.⁸⁷⁷ החוק קובע כי תקציב הרשות ימומן מאוצר המדינה ומהכנסות מאגרות ומתשלומים אחרים שישולמו לרשות לפי חוק העתיקות. נוסף על כך, הרשות רשאית לקבל תרומות ולהקים קרנות מחקר, אולם היקף התרומות שהרשות מקבלת בפועל מוגבל למדי.⁸⁷⁸ שר התרבות והספורט ממונה על יישום החוק,⁸⁷⁹ ומשרד התרבות והספורט מפקח על הרשות.⁸⁸⁰ הרשות נתונה בפיקוחו של מבקר המדינה.⁸⁸¹

בעוד החוק קובע כי מועצת הרשות תגיש לשר התרבות והספורט דוח על פעולותיה לפחות אחת לשנה,⁸⁸² אין המועצה מחויבת להגיש דוח זה או דוחות כספיים של הרשות לוועדה מוועדות הכנסת. נוסף על כך, מבדיקה שערכנו עולה כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 לא נערך בוועדות הכנסת דיון שהתמקד בפעילות הרשות או במצבה הכספי. עם זאת, מצאנו כי מנהל הרשות השתתף בדיון בוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת שעסק בסוגיה ממוקדת הקשורה לפעילות הרשות.⁸⁸³

על-כן אנו מציעים להפוך את ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת לוועדה העיקרית שתפקח על הרשות. במסגרת זאת מוצע לקבוע כי מדי שנה תעביר הרשות לוועדה דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים. בהמשך לכך, לנוכח גודלה של הרשות, הסמכויות שהוקנו לה בחוק והיקף תקציבה השנתי – כ-65 מיליון ש"ח⁸⁸⁴ – אנו מציעים לקבוע גם כי הגשת הדוחות תלווה מדי שנה בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק יושב-ראש הרשות והמנהל שלה.

המלצות

- יש לקבוע כי מדי שנה תעביר הרשות לוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים.
- יש לקבוע כי העברת הדוחות האמורים לוועדה תלווה מדי שנה בדיון שיערך בה בהשתתפות ראשי הרשות.

38. הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו

החוק המקים: חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו, התש"ן-1990.

מספר העובדים (2022): 54 – לפי התקן המרבי.⁸⁸⁵

הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו היא תאגיד⁸⁸⁶ שהחל לפעול בשנת 1991 ואשר תפקידו הוא לפקח על שידורי טלוויזיה ולרדיו הפועלים מכוח החוק המקים, דהיינו, שידורים מסחריים הניתנים לציבור על-ידי גופים שונים מהמגזר הפרטי. בעת כתיבתן של שורות אלו הרשות מפקחת על שישה ערוצי טלוויזיה הפועלים מכוח רישיון (קשת 12, רשת 13, עכשיו 14, ערוץ 9, ערוץ 24 והקלא טי.וי.) ועל שבע עשרה תחנות רדיו אזוריות הפועלות מכוח זיכיון.⁸⁸⁷ במסגרת מילוי תפקידה על הרשות לפעול להבטחת השקעה בהפקות מקומיות, בתוכניות סוגה עילית ובשידורי חדשות, לשמירה על אתיקה בשידורים בכלל ובשידורי פרסומת בפרט, להנגשת השידורים לאנשים עם מוגבלות, להגנה על קטינים ועל חסרי ישע, למניעת שידורים אסורים, לעידוד התחרות ולהבטחת שידור מידע מהימן, הוגן ומאוזן.⁸⁸⁸ עד לשנת 2018 היו למועצה תפקידים רבים יותר, אך הם צומצמו בעקבות תיקוני חקיקה שאימצה הכנסת. לאורך השנים הועלו רעיונות שונים לרפורמה ברשות, לרבות איחודה עם המועצה לשידורי כבלים ולשידורי לוויין לכלל גוף מפקח אחד, ואף ביטול של משרד התקשורת. זאת, לנוכח שינויים משמעותיים שחלו בענף התקשורת.⁸⁸⁹

משרדי הרשות שוכנים בירושלים. האורגנים של הרשות הם המועצה⁸⁹⁰ והמנהל הכללי.⁸⁹¹ החוק קובע כי דמי הזיכיון ודמי הרישיון שישולמו לרשות יישמשו אותה לכיסוי ההוצאות הכרוכות במילוי תפקידיה.⁸⁹² נוסף על כך, הרשות רשאית – באישור שר האוצר – לקבל מלוות.⁸⁹³ תקציב הרשות לשנת 2022 – ללא התקציב של מערך "עידן פלוס" ושל ההפצה הלוויינית – עומד על 21 מיליון ש"ח.⁸⁹⁴ שר התקשורת ממונה על יישום החוק.⁸⁹⁵

הרשות נתונה בפיקוחו של מבקר המדינה.⁸⁹⁶ מנובמבר 2016 עד אפריל 2018 בחן מבקר המדינה היבטים שונים בפעילות הרשות במסגרת בחינה רחבה של עצמאותם של גופי ההסדרה בתחום התקשורת. המבקר מצא, בין היתר, כי במשך תקופה היה חסר למועצת הרשות מניין של חברים (קוורום), כי לאורך שנים לא כיהן מנכ"ל קבוע לרשות, וכי במשרד התקשורת לא היה תיעוד מספק של חלקים בהליך איתורם של המועמדים למועצת הרשות.⁸⁹⁷ מאז פורסם הדוח מונתה מנכ"לית לרשות והחלה לכהן מועצת רשות חדשה בהרכב מלא.⁸⁹⁸

החוק כולל שורה של הסדרים לפיקוח פרלמנטרי על היבטים ממוקדים בפעילות הרשות. ראשית, מועצת הרשות נדרשת להביא לידיעת ועדת הכלכלה של הכנסת את הממצאים של הליך הבדיקה שהיא עורכת אחת לארבע שנים בעניין עמידתו של בעל רישיון לשידורי טלוויזיה בהוראות החוק, בכללי המועצה ובהוראות הרישיון. נוסף על כך, על המועצה לעדכן את הוועדה על מקרים שבהם היא נתנה לבעל רישיון הוראות לתיקון הפרות שאינן מצדיקות את ביטולו של הרישיון.⁸⁹⁹ שנית, שר התקשורת נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכלכלה של הכנסת – נוסף על הסכמת מועצת הרשות – על-מנת לשנות בתקנות את ההגבלות שהחוק מחיל על בעלי זיכיון לשידורי רדיו או על-מנת לקבוע הגבלות אחרות או נוספות שתחולנה עליהם.⁹⁰⁰ שלישית, שר המשפטים נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכלכלה של הכנסת בבואו לקבוע הסדרים שלפיהם מורשים לשידורים ירשמו יצירות המוגנות בזכויות יוצרים ובזכויות מבצעים המשודרות על-ידיהם וידווחו עליהן, וכן בבואו לקבוע הסדרים לנשיאה בעלויות הרישום והדיווח.⁹⁰¹

רביעית, שר התקשורת נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכלכלה של הכנסת – נוסף על התייעצות עם מועצת הרשות – על-מנת לשנות את ההגבלות והתנאים הקבועים בחוק ביחס לגורם בעל רישיון לשידורי רדיו המבקש רישיון נוסף לשידורים כאמור ועל-מנת לקבוע הגבלות ותנאים אחרים או נוספים.⁹⁰² חמישית, שר

התקשורת נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכלכלה של הכנסת – נוסף על התייעצות עם מועצת הרשות – על-מנת לשנות את ההגבלות והתנאים הקבועים בחוק ביחס למבקש רישיון לשידורי רדיו ועל-מנת לקבוע הגבלות ותנאים אחרים או נוספים.⁹⁰³ שלישית, שר התקשורת נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכלכלה של הכנסת – נוסף על הסכמת שר האוצר – בבואו להורות לרשות לתכנן ולהקים, בעצמה או באמצעות גורם אחר, תחנת שידור להפצת שידורי רדיו של בעל רישיון לשידורי רדיו ולהפעילה במשך תקופה שהוא יקבע.⁹⁰⁴

שביעית, במקרה שבו בעלי זכויות או בעלי רישיונות לשידורי רדיו מבקשים להתאגד כדי להפיק חדשות ותוכניות בענייני היום, הם כפופים להוראות סימן ד בפרק ד לחוק (שכותרתו "שידורי חדשות בטלוויזיה וחברת החדשות"), בשינויים שתקבע המועצה בכללים באישורה של ועדת הכלכלה של הכנסת. נוסף על כך, מועצת הרשות נדרשת לקבל את אישורה של ועדת הכלכלה של הכנסת בבואה לקבוע כללים בדבר הפקה ושידור משותפים של חדשות – בדרך שונה מזו שפורטה בסעיף הקטן הקודם – על-ידי כמה בעלי זיכיון לשידורי רדיו או כמה בעלי רישיון לשידורי רדיו, וכן על-מנת לקבוע כללים בדבר תוכניות בענייני היום בתנאים מסוימים.⁹⁰⁵ שמינית, מועצת הרשות נדרשת להביא לאישור ועדת הכלכלה של הכנסת כללים לשיווק משותף של זמן שידור של פרסומות שמטרתם להבטיח את קיום התחרות בתחום הפרסום ברדיו.⁹⁰⁶ תשיעית, שר התקשורת נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכלכלה של הכנסת – נוסף על הסכמת שר האוצר – בבואו לקבוע בתקנות את שיעור התמלוגים מהכנסות הנובעות משידורים.⁹⁰⁷

עשירית, הממשלה נדרשת לקבל את אישורה של ועדת החוק והביטחון של הכנסת בבואה להאריך מעבר לשלושים ימים את תוקפה של החלטה בדבר התליה או הגבלה של סמכויות הרשות ושל זכויות לשידורים או רישיונות לשידורים בשל תנאי חירום המחייבים הפקעת תדרי רדיו לצרכים צבאיים.⁹⁰⁸ לבסוף, החוק כולל הסדרים של פיקוח פרלמנטרי על משטר הזכויות בטלוויזיה שהתקיים עד אמצע העשור השני של המאה העשרים ואחת.

במטרה לשפר ולייעל את הבקרה של הכנסת על הרשות, אנו מציעים לבטל או לשנות כמה מההסדרים הממוקדים של פיקוח פרלמנטרי הקבועים כיום בחוק. כך, אנו מציעים לבטל את הסדרי הפיקוח על משטר הזכויות בטלוויזיה, שכן ערוצי הטלוויזיה המסחריים פועלים זה כמה שנים מכוח רישיונות; לבטל את ההסדר המחייב

3. יש לתקן את החוק המקים כך שייקבע בו כי מועצת הרשות תיידע את ועדת הכלכלה בדבר הכללים לשיווק משותף של זמן שידור של תשדירי פרסומת, במקום לדרוש שהמועצה תביא אותם לאישורה של הוועדה.

4. על הכנסת לבחון את הצורך בהסדרי הפיקוח הפרטניים הכלולים בחוק המקים אשר עוסקים בבעלי רישיון או במבקשי רישיון לשידורי רדיו.

5. יש לקבוע כי מדי שנה תעביר הרשות לוועדת הכלכלה דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים.

6. יש לקבוע כי מדי שנה תלווה העברת הדוחות האמורים לוועדת הכלכלה בדיון בוועדה בהשתתפות ראשי הרשות.

39. הרשות לפיתוח הגליל

החוק המקים: חוק הרשות לפיתוח הגליל, התשנ"ג-1993.

מספר העובדים (2022): 912.13

הרשות לפיתוח הגליל היא תאגיד⁹¹³ שתפקידיו הם ליזום פעולות ולהכין תוכניות לפיתוח הכלכלי, החברתי והמדעי-הטכנולוגי של הגליל; לעודד יוזמות כלכליות לפיתוח הגליל; לתאם בין משרדי הממשלה, הרשויות והגופים הפועלים למען פיתוח הגליל; ליזום מחקרים ולספק מידע בכל הקשור ליוזמות, תוכניות ומפעלים כלכליים, חברתיים ומדעיים-טכנולוגיים בגליל; לייעץ ולסייע בכל הקשור לתכנון והקמה של מפעלים כלכליים ומדעיים-טכנולוגיים בגליל; לפעול לריכוז מושבן בגליל של הנהלות של גופים, בעיקר של יחידות ממשלתיות וחברות ממשלתיות; וליזום פעילות ליישוב הגליל ולהגברת היכולת לקלוט בו עלייה.⁹¹⁴ החוק קובע כי במלאה תפקידים אלו תדאג הרשות לכך שפעולותיה תתאמנה את מדיניותה הכלכלית של הממשלה.⁹¹⁵ החוק המקים מעניק לרשות שורה של סמכויות לשם מילוי תפקידיה.⁹¹⁶ הוא נחקק ביוזמתם של שני חברי כנסת – שלמה בוחבוט ושאול עמור – אשר כיהנו במקביל כראשי רשויות מקומיות בגליל ורצו לתת ביטוי וייצוג לתושבי הגליל במדיניות הלאומית ובהבעת לקרב את משרדי הממשלה אל התושבים.⁹¹⁷ כיום הרשות מהווה זרוע ביצוע של המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל – משרד אשר בעת חקיקת החוק לא היה קיים והוקם רק בשנת 2005, תחילה כמשרד המשנה לראש הממשלה.⁹¹⁸

את שר המשפטים לקבל את אישורה של ועדת הכלכלה של הכנסת בבואו לקבוע כללים בעניין רישום זכויות יוצרים ודיווח עליהן, שכן לדעתנו אישור פרלמנטרי בעניין זה אינו הכרחי וניתן להותיר את הטיפול בעניין בידי השר בלבד; ולקבוע כי מועצת הרשות תיידע את ועדת הכלכלה בדבר הכללים לשיווק משותף של זמן שידור של תשדירי פרסומת, במקום לדרוש שהמועצה תביא אותם לאישורה של הוועדה.⁹⁰⁹

לעומת זאת, אנו סבורים כי יש להותיר על כנם את ההסדרים הממוקדים של פיקוח פרלמנטרי שעניינם שינוי או תוספת של הגבלות או תנאים הקבועים בחוק, שכן התגברות על חקיקה מחייבת את הסכמת המחוקק. הוא הדין ביחס להסדר הפיקוח של ועדת החוץ והביטחון של הכנסת על החלטה של הממשלה להאריך מעבר לשלושים יום התליה או הגבלה של סמכויות הרשות בהתקיים תנאי חירום.⁹¹⁰ לבסוף, אנו קוראים למחוקק לבחון את הצורך בהסדרי הפיקוח הפרטניים העוסקים בבעלי רישיון או במבקשי רישיון לשידורי רדיו, שכן כל ערוצי הרדיו המסחריים הנתונים בפיקוחה של הרשות עובדים עדיין בשיטת הזכיונות.

להבדיל מהפיקוח האמור על היבטים ממוקדים בפעילות הרשות, אין בחוק הוראה המחייבת את הרשות להגיש באופן עיתי לוועדה מוועדות הכנסת דוחות כספיים ודוחות פעילות. הוראה כזו הייתה עשויה לשפר את הפיקוח הפרלמנטרי הכולל על הרשות. מבדיקה שערכנו עולה כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 נדונה פעילות הרשות ביותר מעשרים ישיבות של ועדות הכנסת.⁹¹¹ על-כך אנו מציעים לקבוע כי הרשות תעביר לוועדת הכלכלה של הכנסת מדי שנה דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים. בהמשך לכך, לנוכח השפעתה הרבה של הרשות על שוק התקשורת המסחרית בישראל, מוצע לקבוע כי עיקריהם של דוחות אלו יידונו מדי שנה בישיבה של ועדת הכלכלה, שבה ישתתפו יושבי-ראש מועצת הרשות והמנכ"ל שלה.

המלצות

- יש לתקן את החוק המקים כך שיבוטלו ההסדרים הכלולים בו שעניינם פיקוח על משטר הזכיונות בטלוויזיה.
- יש לתקן את החוק המקים כך שיבוטל ההסדר המחייב את שר המשפטים לקבל את אישורה של ועדת הכלכלה של הכנסת על-מנת לקבוע כללים בעניין רישום זכויות יוצרים ודיווח עליהן.

פעילות הרשות נחלקת לארבעה תחומים: התיישבות, תיירות ותרבות, תעשייה ותעסוקה (כולל חינוך) ומרכז מידע. עם פעילויותיה של הרשות בשנים האחרונות ניתן למנות ריכוז נתונים על מיזמי דיור בגליל ובגולן;⁹¹⁹ ריכוז מידע על אתרי תיירות, אירועים, אומנים ומורי־דרך בגליל ובגולן;⁹²⁰ ריכוז מידע על עסקים קטנים ובינוניים בגליל במטרה לעודד חברות וארגונים שונים לרכוש את מוצריהם ושירותיהם;⁹²¹ הקמת מרכז מידע ומחקר על-אודות הגליל;⁹²² הקמת מתחמי עבודה משותפים במקומות שונים בגליל ובגולן;⁹²³ הקמה והפעלה של מרכזי צעירים בצפון הארץ;⁹²⁴ פיתוח תוכניות לטיפוח יזמות בגליל;⁹²⁵ השקת תוכנית שתעודד סטודנטים לרפואה לעשות את הסטאז' שלהם בגליל וכן תוכנית שתעודד סטאז'רים לרפואה לעשות את ההתמחות שלהם בגליל – שתי תוכניות הכוללות קיום פעילויות קהילתיות;⁹²⁶ השקת תוכנית הטבות שתעודד רופאים עולים לגור ולעבוד בגליל;⁹²⁷ פיתוח תוכנית מנהיגות לרופאים בגליל;⁹²⁸ פיתוח תוכניות חינוכיות מגוונות והפעלתן;⁹²⁹ יצירת "רשת צעירי הגליל";⁹³⁰ יישום תוכניות להעצמת נשים ולשילוב אנשים עם מוגבלות בקהילה;⁹³¹ מיזם "מאירים את הגליל" (הארת אתרים היסטוריים בלילות);⁹³² תוכניות השמה למקצועות הטכנולוגיה העילית, ועוד.⁹³³

משרדי הרשות ממוקמים בפארק התעשייה ע"ש חיים בר-לב. האורגנים של הרשות הם המועצה,⁹³⁴ המנהלה⁹³⁵ והמנהל.⁹³⁶ תקציב הרשות ממומן מאוצר המדינה – בעיקר באמצעות המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל – והרשות רשאית לקבל תרומות ומלוות ולהנפיק אגרות-חוב על-מנת למלא את תפקידיה.⁹³⁷ השר לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל ממונה על יישום החוק.⁹³⁸ המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל מפקח על פעילות הרשות.⁹³⁹ נוסף על כך, לרשות יש ממשקי עבודה עם משרד החינוך, עם משרד הבריאות, עם משרד הבינוי והשיכון, עם משרד התיירות, עם המשרד לענייני ירושלים ומורשת, עם המשרד לשוויון חברתי ועוד.⁹⁴⁰

הרשות נתונה בביקוחו של מבקר המדינה.⁹⁴¹ בביקורת שערך מבקר המדינה ברשות לפיתוח הגליל – כמוגם ברשות לפיתוח הנגב (ראו להלן) ובמשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל – מאוגוסט 2017 עד פברואר 2018 זוהו ליקויים שונים בפעילותה של הרשות: הסיוע במימון אירועים ופעילויות ברשויות המקומיות ניתן על-ידי הרשות רק לכחצית מהרשויות בגליל; הרשות תמכה בשני מיזמים שלא התקיימו בגליל; הרשות לא ניצלה אפשרויות שיש לה לשם גיוס כספים, והסתמכה רק על התקציב שקיבלה מהמשרד האחראי עליה; על הרשות הושת קיצוץ תקציבי על-ידי המשרד האחראי עליה

בשנת 2016, והדבר מנע ממנה את האפשרות למלא את תפקידיה כהלכה; הרשות לא פרסמה לוח-זמנים צפוי לפרסום "קולות קוראים" שיאפשר לרשויות המקומיות להיערך להקצאה מראש של תקציב בלתי-רגיל; שיטת המימון התואם של מיזמים שונים (שלפיה כל רשות מקומית נדרשת להקצות לטובת מיזם סכום כספי זהה לזה שהקצתה לו הרשות לפיתוח הגליל) הקשתה השתתפות של רשויות מקומיות חלשות בהם; נוצר מחסור בחברים במועצה ובמנהלה שכהונתם טעונה אישור של הוועדה לבדיקת מינויים; התקבל אישור מאוחר של תוכניות העבודה ושל הצעות התקציב על-ידי מועצת הרשות; והתגלו בעיות בנוגע להעסקת יועץ לקשרי ממשל, בנוגע להעסקתה של יועצת להעצמה נשית ועוד.⁹⁴² יצוין כי היו ליקויים שנמצאו בביקורת ובאו מאז על תיקונם. אנו סבורים כי על הוועדה לענייני ביקורת המדינה וועדת הכלכלה של הכנסת לוודא כי הליקויים שטרם תוקנו יבואו על תיקונם.

החוק קובע כי בתחילת כל שנת כספים תגיש הרשות לוועדת הכספים של הכנסת – כמוגם לשר האוצר ולשר האחראי עליה – דוח לגבי השנה שחלפה, אשר יכלול מאזן שנתי מבוקר על-ידי רואה-חשבון, דוח הכנסות והוצאות, דוחות בדבר המשאבים של הרשות ואופן השימוש בהם, סקירה בדבר ביצוע תקציב הרשות וסקירה על פעולות הרשות באותה שנה.⁹⁴³ תוכן של דרישות הדיווח הללו מניח את דעתנו, אולם אנו מציעים כי לנוכח היקף הפעילות של הרשות ולנוכח גודל התקציב שהיא מנהלת – שמגיע לסכום של 80 מיליון ש"ח בשנה⁹⁴⁴ – תלווה הגשת הדוחות בדיון בוועדת הכספים של הכנסת. כיום אין לרשות קשרי עבודה שוטפים עם הכנסת.⁹⁴⁵ בהמשך לכך יצוין כי מבדיקה שערכנו עולה כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 לא נערכו בוועדת הכנסת דיונים שהתמקדו בפעילותה של הרשות או בדוחות שעליה להגיש בקבוע בחוק. נוסף על כך אנו מוצאים טעם לפגם בכך שמועצת הרשות כוללת חברי כנסת המתגוררים בגליל,⁹⁴⁶ וסבורים כי יש לתקן את החוק המקיים ולבטל נציגות פרלמנטרית זו באורגן של הרשות. הדבר יקדם הפרדה מבנית בין התאגיד המפוקח לבין הכנסת המפקחת עליו.

המלצות

1. יש לוודא כי הליקויים ברשות שצוינו בדוח מבקר המדינה (וטרם תוקנו) יבואו על תיקונם.
2. יש לקבוע כי הדוח השנתי של הרשות יידון מדי שנה בוועדת הכספים של הכנסת לאחר שיוגש לה.
3. יש לתקן את החוק המקים כך שתבוטל חברותם של חברי כנסת תושבי הגליל במועצת הרשות.

40. הרשות לפיתוח הנגב

החוק המקים: חוק הרשות לפיתוח הנגב, התשנ"ב-1991.

הרשות לפיתוח הנגב היא תאגיד⁹⁴⁷ שתפקידיו הם ליזום פעולות ולהכין תוכניות לפיתוח הכלכלי והחברתי של הנגב; לעודד יוזמות כלכליות לפיתוח הנגב; לתאם בין משרדי הממשלה, הרשויות והגופים הפועלים למען פיתוח הנגב; ליזום מחקרים ולספק מידע בכל הקשור ליוזמות, תוכניות ומפעלים כלכליים וחברתיים בנגב; לייעץ ולסייע בכל הקשור לתכנון והקמה של מפעלים כלכליים וחברתיים בנגב; לפעול למען ריכוז מושבן בנגב של הנהלות של גופים, יחידות ממשלתיות וחברות ממשלתיות שעיקר פעילותן בנגב; וליזום פעילות ליישוב הנגב ולהגברת היכולת לקלוט בו עלייה.⁹⁴⁸ החוק קובע כי במלאה תפקידים אלו תדאג הרשות שפעולותיה תתאמנה את מדיניותה הכלכלית של הממשלה.⁹⁴⁹ החוק מעניק לרשות שורה של סמכויות לשם מילוי תפקידיה.⁹⁵⁰ בשנת 2005 עברה הרשות – יחד עם הרשות לפיתוח הגליל – לאחריותו של משרד המשנה לראש הממשלה, אשר לימים נהפך כאמור למשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל.⁹⁵¹

הרשות פועלת בארבעה תחומים עיקריים. התחום הראשון הוא פיתוח כלכלי, ובמסגרתו התבצעו בשנים האחרונות מיזמים שונים לקידום חברות הזנק בנגב,⁹⁵² לחיבור בין עסקים קטנים ובינוניים בנגב לבין לקוחות פוטנציאליים בקרב מוסדות וארגונים גדולים הפועלים באזור⁹⁵³ ולקידום נושא הבריאות בנגב.⁹⁵⁴ התחום השני הוא חינוך, ובמסגרתו יושמו בשנים האחרונות תוכנית חינוכית העוסקת בטכנולוגיה,⁹⁵⁵ תוכנית חינוכית הנסבה סביב משחק הכדורסל⁹⁵⁶ ותוכנית לעידוד וטיפוח של מצוינות בקרב תלמידי מערכת החינוך בנגב.⁹⁵⁷ התחום השלישי הוא תיירות ותרבות, ובמסגרתו מופעלים ארבעה מאיצי תיירות,⁹⁵⁸ מיושמת תוכנית טיולים בנגב לתלמידים

מרחבי הארץ,⁹⁵⁹ מופקים אירועי תרבות מגוונים ברחבי הנגב,⁹⁶⁰ ומוסדות ומיזמי תרבות ואומנות מקבלים תמיכה מהרשות.⁹⁶¹ התחום הרביעי הוא עירוניות וחדשנות, ובמסגרתו הייתה הרשות מעורבת בהקמת הכפר השיקומי "עלה נגב",⁹⁶² בהקמה ושדרוג של מרכזים לגיל הרך,⁹⁶³ בתקצוב אירועים ופעילויות הפגה לתושבי עוטף עזה,⁹⁶⁴ בהקמה של מרכז מבקרים ומורשת לזכרו של הרב ישראל אבו חצירא (הבבא סאלי) בנתיבות,⁹⁶⁵ במימון העסקתם של רכזי צמיחה דמוגרפית במרכזי הצעירים בערי הנגב⁹⁶⁶ ובטיפול ממוקד במגזרים שונים – בדוויים, נשים, עולים וחרדים.⁹⁶⁷ כמו־כן, ברשות פועל מרכז מחקר ומידע התומך בתהליכי קבלת ההחלטות ועיצוב המדיניות של הרשות, של רשויות מקומיות ושל גופים אחרים בנגב.⁹⁶⁸ בשנים האחרונות נערכו במרכז כמה מחקרים בתחום התיירות.⁹⁶⁹

משרדי הרשות נמצאים בבאר־שבע. האורגנים של הרשות הם המועצה,⁹⁷⁰ המנהלה⁹⁷¹ והמנהל.⁹⁷² תקציב הרשות ממומן מאוצר המדינה, והרשות רשאית לקבל תרומות ומלוות ולהנפיק אגרות־חוב לצורך מילוי תפקידיה.⁹⁷³ שר האוצר והשר לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל ממונים על יישום החוק.⁹⁷⁴

הרשות נתונה בפיקוחו של מבקר המדינה.⁹⁷⁵ כאמור בסעיף הקודם, מאוגוסט 2017 עד פברואר 2018 ערך המבקר ביקורת ברשות לפיתוח הנגב, בצד ביקורת ברשות לפיתוח הגליל ובמשרד האחראי על שתי הרשויות. בביקורת זוהו ליקויים שונים בתפקוד הרשות: הרשות לא ניצלה אפשרויות שיש לה לשם גיוס כספים, והסתמכה רק על התקציב שקיבלה מהמשרד האחראי עליה; "הקולות הקוראים" שפרסמה הרשות היו בעברית בלבד – עובדה שהקשתה על המגזר הערבי את הגישה לפעילות הרשות; הרשות לא פעלה במידה מספקת ליידוע הרשויות המקומיות בדבר פרסום "הקולות הקוראים"; הרשות לא פרסמה לוח־זמנים צפוי לפרסום "קולות קוראים" שיאפשר לרשויות המקומיות להיערך להקצאה מראש של תקציב בלתי־רגיל; שיטת המימון התואם של מיזמים שונים (ראו הסבר בסעיף הקודם) הקשתה השתתפות של רשויות מקומיות חלשות בהם; נוצר מחסור בחברים במועצה ובמנהלה שכהונתם טעונה אישור של הוועדה לבדיקת מינויים; התקבל אישור מאוחר של תוכניות העבודה ושל הצעות התקציב על־ידי מועצת הרשות; ברשות לא הועסק שום עובד מהאוכלוסייה הערבית במסגרת תקן המשרד; התקיים הליך בעייתי לבחירת מנכ"ל הרשות; התגלו בעיות בנוגע להעסקת יועץ לקשרי ממשל, ועוד.⁹⁷⁶ יצוין כי היו ליקויים שנמצאו בביקורת ובאו מאז על תיקונם. אנו סבורים כי על

הוועדה לענייני ביקורת המדינה וועדת הכלכלה של הכנסת לוודא כי הליקויים שטרם תוקנו יבואו על תיקונם.

בחוק נקבעו הסדרים אחדים של פיקוח פרלמנטרי על פעילות הרשות. ראשית, הכללים שהרשות קובעת בעניין הוראות, תנאים ואמות-מידה להכרה במיזם חקלאי-תיירותי משולב טעונים אישור של ועדת הכלכלה של הכנסת, נוסף על אישורו של השר לפיתוח הנגב והגליל.⁹⁷⁷ שנית, החוק קובע כי בתחילת כל שנת כספים תגיש הרשות לוועדת הכלכלה של הכנסת דוח לגבי השנה שחלפה אשר יכלול מאזן שנתי מבוקר על-ידי רואה-חשבון, דוח הכנסות והוצאות, דוחות בדבר המשאבים של הרשות ואופן השימוש בהם, סקירה בדבר ביצוע תקציב הרשות וסקירה על פעולות הרשות באותה שנה.⁹⁷⁸ שלישית, השרים נדרשים להביא לאישורה של ועדת הכלכלה של הכנסת תקנות שהם מתקינים לשם יישום החוק.⁹⁷⁹ מבדיקה שערכנו עולה כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 נערכו ישיבות אחדות על-ידי ועדות שונות של הכנסת – בעיקר ועדת הכלכלה – שעסקו בעניינים הנוגעים בפעילותה של הרשות, לרבות ישיבות לצורך קביעת כללים להכרה במיזמים חקלאיים-תיירותיים משולבים, לפי דרישת החוק.⁹⁸⁰ מערך הפיקוח הפרלמנטרי על הרשות מקיף למדי, אולם לנוכח אופי הפעילויות שהרשות מבצעת והשפעתן על חבל ארץ גדול במדינה, אנו מציעים לקבוע כי הגשת הדוח השנתי לוועדת הכלכלה תלויה בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק ראשי הרשות.

המלצות

1. יש לוודא כי הליקויים ברשות שצוינו בדוח מבקר המדינה (וטרם תוקנו) יבואו על תיקונם.
2. יש לקבוע כי הגשת הדוח השנתי של הרשות לוועדת הכלכלה של הכנסת תלויה בדיון בוועדה, שבו ישתתפו ראשי הרשות.

4.1. הרשות לפיתוח ירושלים (הרל"י)

החוק המקים: חוק הרשות לפיתוח ירושלים, התשמ"ח-1988.

מספר העובדים (2021): 26 ועוד 6 עובדים בתחום ההתחדשות העירונית.⁹⁸¹

הרשות לפיתוח ירושלים היא תאגיד⁹⁸² שתפקידיו הם ליזום פעולות ולהכין תוכניות לפיתוח הכלכלי של ירושלים; לעודד יוזמות כלכליות לפיתוח ירושלים; לתאם בין משרדי הממשלה, הרשויות

והגופים הפועלים למען פיתוח ירושלים; לספק מידע בכל הקשור ליוזמות, תוכניות ומפעלים כלכליים בירושלים; לייעץ ולסייע בכל הקשור לתכנון והקמה של מפעלים כלכליים בירושלים; לפעול למען ריכוז הנהלות של יחידות ומשרדים ממשלתיים וארגונים ארציים בירושלים.⁹⁸³ הרשות מהווה זרוע ביצוע של ממשלת ישראל ושל עיריית ירושלים, היא פועלת על-פי תוכניות חומש המאושרות על-ידי הממשלה, והיא מתמקדת בייזום, בתכנון ובאיגום משאבים. העבודות בשטחי המיזמים מבוצעות על-ידי העירייה וחברות שונות: החברה לפיתוח מזרח ירושלים בע"מ (פמ"י), עדן – החברה לפיתוח כלכלי בירושלים בע"מ ועוד.⁹⁸⁴ במלאה את תפקידיה על הרשות לדאוג כי פעולותיה לא תעמודנה בסתירה להחלטות שקיבלה מועצת עיריית ירושלים ותתאמנה את מדיניותה הכלכלית של הממשלה.⁹⁸⁵ החוק מעניק לרשות שורה של סמכויות לשם מילוי תפקידיה.⁹⁸⁶

תחומי הפעילות העיקריים של הרשות כוללים פיתוח תעסוקה ואזורי תעשייה (עטרות, הר חוצבים, מבוא העיר, גבעת שאול, הגן הטכנולוגי במלחה);⁹⁸⁷ שיקום, שימור, תחזוקה ופיתוח של אגן העיר העתיקה בירושלים;⁹⁸⁸ תכנון סטטוטורי של מיזמי תעסוקה, של מיזמי מגורים ושל מיזמים ייחודיים בעלי השפעה עירונית;⁹⁸⁹ שותפות בהקמת פארק ירושלים;⁹⁹⁰ פיתוח המוסדות האקדמיים בעיר, משיכת סטודנטים אליהם וחיזוק הקשר בין האקדמיה לבין התעשייה;⁹⁹¹ פיתוח תשתיות ומוקדים של תרבות ופנאי;⁹⁹² וקידום התחדשות עירונית באמצעות מנהלת ייעודית.⁹⁹³ נוסף על כך, הרשות מפעילה כמה מיזמים שתכליתם לחזק את כלכלת העיר ואת תעשייתה: ביו-ירושלים, NEXT⁹⁹⁵ והמיזם לקולנוע ולטלוויזיה.⁹⁹⁶

האורגנים של הרשות הם המועצה,⁹⁹⁷ המנהלה⁹⁹⁸ והמנהל.⁹⁹⁹ רוב הכסף שהרשות משקיעה במיזמים מגיע מתקציב המדינה. כספי תרומות מהווים מקור נוסף להשקעות, אך היקפם קטן מבעבר.¹⁰⁰⁰ השר היושב בראש ועדת השרים לענייני ירושלים – או השר שהממשלה קבעה לעניין חוק זה (כיום השר לענייני ירושלים ומורשת) – וכן שר האוצר אחראים ליישום החוק.¹⁰⁰¹ המשרד לענייני ירושלים ומורשת מפקח על פעילות הרשות.¹⁰⁰² הרשות נתונה בפיקוחו של מבקר המדינה.¹⁰⁰³

החוק קובע כי בתחילת כל שנת כספים תגיש הרשות לוועדת הכספים של הכנסת – כמוגם לראש עיריית ירושלים ולשר המכהן כיושב-ראש ועדת השרים לענייני ירושלים (או לשר שהממשלה קבעה לעניין חוק זה) ולשר האוצר – דוח על השנה שחלפה. הדוח יכלול

מאזן שנתי מבוקר על-ידי רואה-חשבון, דוח הכנסות והוצאות, דוח בדבר המשאבים של הרשות ואופן השימוש בהם, סקירה בדבר ביצוע תקציב הרשות וסקירה על פעולות הרשות באותה שנה.¹⁰⁰⁴ תוכנה של דרישת פיקוח זו מניח את דעתנו.

עם זאת, בבדיקה שערכנו מצאנו כי למן שנת 2015 ועד למועד כתיבתן של שורות אלו נטלה אומנם הרשות חלק בדיונים שעסקו בסוגיות שבהן היא הייתה אחד הגורמים המעורבים, דוגמת מיקומם של רשות החדשנות ושל תאגיד השידור הישראלי בירושלים,¹⁰⁰⁵ אולם לא נערכו בוועדות הכנסת דיונים שעסקו בפעילות הרשות או במצבה הכספי. לנוכח היקף פעילותה של הרשות והיקף התקציבים שהיא מנהלת – כ-280 מיליון ש"ח בשנה¹⁰⁰⁶ – אנו מציעים לקבוע כי לאחר הגשת הדוח השנתי תקיים ועדת הכספים של הכנסת דיון על-אודותיו בהשתתפות ראשי הרשות.

המלצה

יש לקבוע כי לאחר הגשת הדוח השנתי לוועדת הכספים של הכנסת תקיים הוועדה דיון עליו בהשתתפות ראשי הרשות.

42. הרשות לשיקום האסיר (רש"א)

החוק המקים: חוק הרשות לשיקום האסיר, התשמ"ג-1983.

מספר העובדים (2022): כ-180.¹⁰⁰⁷

הרשות לשיקום האסיר היא תאגיד¹⁰⁰⁸ שתפקידו הם לגבש מדיניות שיקום לאסירים, לרבות אוכלוסיות אסירים מיוחדות; להכין, בתיאום עם שירות בתי-הסוהר (להלן: שב"ס), תוכניות שיקום לאסירים לקראת שחרורם, ולהפעילן לאחר שחרורם בתיאום (במידת הצורך) עם שירות המבחן למבוגרים; לפעול לקליטת אסירים ולשיקומם בקהילה, לרבות בתחומי התעסוקה, ההכשרה המקצועית, הבטחת ההכנסה, הדיור ושירותי הבריאות; לשמש גורם מקצועי מתאם לגבי עברייני מין שהשתחררו או שעומדים להשתחרר ממאסר בפועל או מאשפוז; ליזום הקמה ופיתוח של שירותי-עזר לשיקום האסיר, לרבות שירותי הכוונה וייעוץ; לסייע למשפחות האסירים בעת המאסר ולאחריו באמצעות הלשכות לשירותים חברתיים שליד הרשויות המקומיות וגופים אחרים; לתאם בין משרדי הממשלה, הרשויות המקומיות וגופים אחרים העוסקים בשיקום האסיר; לעודד פעילות התנדבותית בקרב יחידים וגופים העוסקים בתחום שיקום האסיר, להדריכם ולהנחותם; לפקח על גופים מתנדבים העוסקים

בשיקום האסיר ולקבוע כללים להקצבות מתקציב הרשות לגופים אלו; להציע חקיקה וליזום מחקרים בתחום פעילותה של הרשות; ולפעול להגברת המודעות הציבורית לבעיית שיקום האסיר.¹⁰⁰⁹ נוסף על כך, חוק שחרור על-תנאי ממאסר, התשס"א-2001, מעניק לרשות סמכויות הנוגעות בשיקום אסירים ששחררו על-תנאי ממאסרם, וחוק הגנה על הציבור מפני ביצוע עבירות מין, התשס"ו-2006, מערב את הרשות בתהליכים של שיקום מונע בקהילה של עברייני מין.¹⁰¹⁰

לפני הקמת הרשות טופלו אסירים משוחררים על-ידי מערך השירותים של משרד העבודה והרווחה (כשמו בעת הקמת הרשות). האסירים הביעו חוסר אמון במוסדות המדינה, שאותם ראו כאחראים לכליאתם, ולפיכך הוחלט להקים תאגיד חוק נפרד מהמדינה שיעסוק בשיקום אסירים. מאז הרשות פועלת למניעת חזרתם של אסירים לחיי עבריינות ולמאסר באמצעות הפעלת תוכניות שיקומיות. אחריותה של הרשות לשיקומם של אסירים יכולה לחול לתקופה של עד שנתיים מיום שחרורם ממאסר.

הנהלת הרשות יושבת בירושלים. הרשות פועלת ברחבי הארץ במסגרת שלושה מחוזות – מחוז צפון, מחוז מרכז ומחוז ירושלים והדרום – ומעניקה מענה שיקומי לאוכלוסיות אסירים מגוונות: נוער וצעירים, נשים, בני המגזר הערבי ועוד. לרשות יש יועצים בכל בתי-כלא במדינה, ואלה מעריכים – בצד העובדים הסוציאליים של השב"ס בבתי-הכלא – את התאמתם של אסירים לתוכניות שיקום לקראת שחרורם. לכל אסיר משוחרר שנמצא מתאים לתהליך שיקום נבנית תוכנית שיקום אישית המוגשת לוועדת השחרורים, ובמסגרתה הוא מתחייב למלא את הדרישות הכלולות בה. במחוזות השונים נעשות פעילויות שיקומיות מגוונות במסגרת יחידות לאסירות משוחררות, במסגרת המרכזים לשיקום ושילוב של נוער וצעירים, במסגרת ההוסטלים, במסגרת הקהילה ועוד.¹⁰¹¹

האורגנים של הרשות הם המועצה¹⁰¹² והמנהלה, הכוללת את מנהל הרשות.¹⁰¹³ מועצת הרשות מורכבת ממספר גדול למדי של חברים – שלושים ותשעה – אולם רבים מהם אינם מגיעים לשיבות המועצה. לנוכח מצב עניינים זה הועלתה הצעת חוק להקטין את מספר חברי המועצה ולהטיל סנקציות על חברים אשר נעדרים מעל מספר מסוים של ישיבות.¹⁰¹⁴ אנו מציעים לחברי הכנסת לשקול בחיוב אימוץ הצעת חוק ברוח זו. נוסף על כך, במסגרת הרשות פועלות שלוש ועדות: ועדת חקיקה, ועדת מחקר וועדת טיפול ושיקום.¹⁰¹⁵ החוק קובע כי תקציב הרשות ימומן מאוצר המדינה ומתרומות שהרשות

תקבל. ¹⁰¹⁶ שר הרווחה והביטחון החברתי ממונה על יישום החוק. ¹⁰¹⁷ לרשות יש קשרי עבודה עם משרד הרווחה והביטחון החברתי, עם משרד המשפטים, עם המשרד לביטחון הפנים ועם משרד האוצר. ¹⁰¹⁸

הרשות נתונה בפיקוחו של מבקר המדינה. ¹⁰¹⁹ בחודשים מרץ-יולי 2020 ערך המבקר ביקורת בתחום שיקום האסירים בישראל, ואחד הגופים שנבדקו במסגרתה היה הרשות לשיקום האסיר. הממצאים שהעלתה הביקורת ברשות כוללים אי-מיצוי הפוטנציאל של הרשות בשיקום אסירים שאינם חייבים בתוכנית שיקום ובמניעת חזרתם למעגל הפשע; אי-ביצוע של רכיבים מהותיים בתוכנית העבודה של הרשות לשנים 2017-2018 ועקב כך אי-השגה של חלק מהיעדים שהוגדרו בתוכנית; אי-יישום מלא של מזכר ההבנות שנחתם בין הרשות לבין אגף התקציבים במשרד האוצר בשנת 2019; אי-מתן מענה טיפולי לאוכלוסיית האסירים הלוקים במוגבלות נפשית, אשר רבים מהם מועדים לשוב לחיי הפשע; העדר מענה טיפולי ברשות לרוב המכריע (כ-90%) של האסירים המשוחררים שיש להם רקע התמכרותי; קיום חסמים בהעברת נתונים חיוניים מהשב"ס לרשות ובעיות בהבטחת הרצף הטיפולי בין שני הגופים, ועוד. ¹⁰²⁰ על ועדת העבודה והרווחה של הכנסת לוודא כי הליקויים הטעונים תיקון באים על תיקונם.

החוק כולל הסדרים אחדים של פיקוח פרלמנטרי על הרשות. ראשית, החוק קובע כי שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת ביטחון הפנים של הכנסת ¹⁰²¹ – לצד אישורה של מועצת הרשות – לשם קביעת כללים לטיפול באסירים. ¹⁰²² נוסף על כך נקבע כי השר יביא את הצעת התקציב שגיבשה מועצת הרשות לידיעתה של ועדת ביטחון הפנים של הכנסת, ויקבע את תקציב הרשות – כפי שהציעה המועצה או עם שינויים שמצא לנכון לערוך בו – באישור ועדת הכספים של הכנסת. ¹⁰²³ כמו-כן נקבע כי הרשות תעביר את הדוח השנתי שלה לשר הרווחה והביטחון החברתי ולוועדת ביטחון הפנים של הכנסת. ¹⁰²⁴ לבסוף, נקבע כי שר הרווחה והביטחון החברתי יתקין – בהתייעצות עם שר הפנים ומועצת הרשות ובאישורה של ועדת ביטחון הפנים של הכנסת – תקנות בדבר הקמתן, דרכי פעולתן וסמכויותיהן של ועדות להכנת תוכניות שיקום לאסירים לקראת שחרורם ותקנות בדבר דרכי התיאום בין הרשות לבין משרדי הממשלה, רשויות מקומיות וגופים אחרים המטפלים באסיר ובשיקומו. ¹⁰²⁵

בעניינו מערך הפיקוח הפרלמנטרי על הרשות שנקבע בחוק המקים מקיף למדי, אולם אנו מציעים לקבוע כי גם הדוחות הכספיים השנתיים של הרשות יועברו לוועדת ביטחון הפנים של הכנסת. נוסף על כך, מבדיקה שערכנו עולה כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 קיימו ועדות הכנסת ארבעה דיונים שעסקו בהיבטים של פעילות הרשות. ¹⁰²⁶ עם זאת, בוועדת הפנים והגנת הסביבה (שהייתה ממונה על הרשות עד לכנסת העשרים וארבע) לא נערכו על בסיס קבוע דיונים שעסקו באופן כולל בפעילות הרשות, בדוחותיה השנתיים או במצבה הכספי. לנוכח חשיבות פעילותה של הרשות, השפעתה על אוכלוסייה בסיכון והיקף תקציבה – כ-50 מיליון ש"ח לשנה ¹⁰²⁷ – אנו מציעים לקבוע כי ועדת ביטחון הפנים תדון מדי שנה בדוח השנתי של הרשות המועבר אליה וכן בדוחות הכספיים השנתיים של הרשות, שאנחנו מציעים כאמור להעביר גם אותם לוועדת ביטחון הפנים. בדיון זה ישתתפו יושב-ראש מועצת הרשות והמנהל שלה.

המלצות

1. על הכנסת לשקול בכובד-ראש הקטנה של מספר חברי מועצת הרשות ולתקן בהתאם את החוק המקים.
2. יש לקבוע כי הרשות תגיש מדי שנה לוועדת ביטחון הפנים של הכנסת גם את דוחותיה הכספיים.
3. יש לקבוע כי ועדת ביטחון הפנים תדון מדי שנה בדוח השנתי ובדוחות הכספיים השנתיים של הרשות לאחר שיוגשו לה.

4.3. הרשות לשמירת הטבע והגנים הלאומיים (רשות הטבע והגנים – רט"ג)

החוק המקים: חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה, התשנ"ח-1998.

מספר העובדים (2017): כ-1,500 ¹⁰²⁸

הרשות לשמירת הטבע והגנים הלאומיים היא תאגיד שהוקם על בסיס איחוד בין רשות שמורות הטבע לבין רשות הגנים הלאומיים. ¹⁰²⁹ תפקידי הרשות הם לטפל בכל הקשור לשמורות-הטבע ולגנים הלאומיים, לקדם את ענייניהם, להגן על ערכי הטבע והמורשת, לפקח על שמירתם ולטפחם. במסגרת מילוי תפקידיה עליה לאתר שטחים ואתרים לשם הקמת שמורות-טבע וגנים לאומיים; ליזום ולתכנן הקמת שמורות-טבע וגנים לאומיים או שינוי בהם; להקים,

לנהל, להחזיק, להפעיל ולטפח שמורות טבע; לשמר ולשקם ערכי טבע בשמורות טבע ובגנים לאומיים ומחוץ להם; לפקח על שמורות טבע, על גנים לאומיים ועל ערכי טבע ומורשת; לרכז תיעוד ורישום של מידע בתחומי שמירת הטבע וערכי הטבע; ליזום, לקיים ולעודד פעולות חינוך, הסברה והדרכה בתחומי שמירת הטבע וערכי הטבע והמורשת; לקיים קשרים מדעיים בין-לאומיים בכל הנוגע בגנים לאומיים, בשמירת הטבע ובערכי הטבע; ולערוך ולקדם מחקרים בתחומי שמירת הטבע וערכי הטבע.¹⁰³⁰ לשם מילוי תפקידים אלו הוענקו לרשות סמכויות רחבות.¹⁰³¹ נוסף על כך, החוק להגנת חיית הבר, התשט"ו-1955, מעניק לרשות תפקידים העוסקים בהגנה על חיות הבר, לרבות אכיפת הוראות החוק¹⁰³² ומתן ייעוץ לשר החקלאות ופיתוח הכפר בבואו להטיל אגרות לרשימות ולהיתרים הניתנים על-פי החוק.¹⁰³³ בשנת 2018 ניהלה הרשות קרוב ל-570 גנים לאומיים ושמורות טבע, שהשתרעו על שטח של כ-9 מיליון דונם.¹⁰³⁴

הרשות מקיימת מגוון רחב של פעילויות: פעולות אכיפה שונות; פעולות שימור וטיפוח של אתרים ארכיאולוגיים ואתרי מורשת; הפעלת מרכזי חינוך והסברה ברחבי הארץ ומתן הדרכות לאוכלוסיות שונות בשמורות ובגנים השונים; הפעלת תוכניות קהילתיות באתרים שונים; כתיבת מערכי שיעור לבתי-ספר; הפעלת מערכי מתנדבים לשמירה על הטבע, לרבות במסגרת שנת שירות ובמסגרת שירות לאומי; הפעלת מערך ה"חיבולנס" להעברת חיות-בר מוגנות שנפצעו לטיפול בבית-החולים לחיות-בר שבספארי ברמת-גן; עריכת מחקרים, כתיבת ניירות מדיניות ובניית דגמים לקידום שמירה על הטבע; הוצאה לאור של "בשביל הארץ – מגזין טבע, נוף ומורשת" בתצורה מודפסת ובתצורה מקוונת; הוצאה לאור של הירחון "חדשות בעתיקות", ועוד.¹⁰³⁵

המשרדים של מטה הרשות נמצאים בירושלים. האורגנים של הרשות הם המליאה¹⁰³⁶ ומנהל הרשות.¹⁰³⁷ הרשות כוללת שבע חטיבות מטה. היא פועלת במסגרת ארבעה מחוזות – צפון, מרכז, דרום וי"ש – ומפעילה את היחידה לפיקוח בשטחים הפתוחים ("הסיירת הירוקה").¹⁰³⁸ החוק קובע כי תקציב הרשות ימומן מתקציב המדינה ומאגרות המשלמות לפי החוק; אגרות בניסה ושירותים¹⁰³⁹ ואגרות רישוי והיתרים.¹⁰⁴⁰ אנו מציעים לתקן את החוק ולקבוע בו כי אגרות כאמור תוטלנה רק לאחר התייעצות עם ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת. נוסף על כך, הרשות רשאית לקבל תרומות, עזבונות, מתנות ומענקים.¹⁰⁴¹ השר להגנת הסביבה ממונה על יישום החוק בכל הנוגע בגנים לאומיים ובשמורות טבע; שר הפנים ממונה על

יישום החוק בכל הנוגע בייעוד שטחים, בהכרזות עליהם כגנים לאומיים, כשמורות טבע או כאתרים לאומיים, ובהוראות האחרות שבתחום סמכותו; ושר הביטחון ושר הפנים ממונים על יישום החוק בכל הנוגע באתרי הנצחה – כל אחד בתחום סמכותו.¹⁰⁴² כל אחד משלושת השרים רשאי – בתחום סמכותו – להתקין תקנות ליישום החוק.¹⁰⁴³

הרשות נתונה בפיקוחו של מבקר המדינה.¹⁰⁴⁴ מדצמבר 2018 עד דצמבר 2019 בחן מבקר המדינה היבטים בממשל התאגידי ברשות. בין ממצאי הביקורת ניתן למנות את אי-איושם של חלק מהתקנים במליאת הרשות, וכפועל יוצא מכך פגיעה בתפקודן של ועדות-המשנה של המליאה; אישור מאוחר של תקציב הרשות על-ידי הממשלה בחלק מהשנים, ועוד.¹⁰⁴⁵ על הוועדה לענייני ביקורת המדינה וועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת לוודא כי הליקויים שנמצאו (וטרם תוקנו) יתוקנו בתוך פרק-זמן סביר.

באשר לפיקוחה של הכנסת על פעילות הרשות, החוק קובע כי החלטה של שר הפנים לבטל הכרזה על שטח – כולו או חלקו – כגן לאומי או כשמורת טבע טעונה הסכמה של ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת, נוסף על הסכמה של השר להגנת הסביבה, של המועצה לגנים לאומיים, לשמורות טבע ולאתרים לאומיים, ושל כל רשות מקומית שבתחומה נמצא שטח הנכלל בגן הלאומי או בשמורת-הטבע.¹⁰⁴⁶ זוהי אפוא קביעה המתמקדת בהליך מסוים בפעילות הרשות.

לעומת זאת, בעוד הרשות נדרשת להגיש מדי שנה לשר להגנת הסביבה דין-יחשבון על פעולותיה,¹⁰⁴⁷ אין היא מחויבת להגיש באופן עיתי דוח זה או דוחות כספיים שלה לוועדה מוועדות הכנסת. נוסף על כך, מבדיקה שערכנו עולה כי משנת 2015 ועד למועד כתיבתן של שורות אלו לא דנו ועדות הכנסת בפעילות הרשות או במצבה הכספי. הפיקוח הפרלמנטרי על פעילות הרשות לוקה אפוא בחסר.

על-כן אנו מציעים לקבוע כי מדי שנה תעביר הרשות לוועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת את דוח הפעילות שלה – לאחר שזה הוגש לשר להגנת הסביבה – וכן את דוחותיה הכספיים השנתיים. בהמשך לכך מוצע כי לאחר העברת דוח הפעילות והדוחות הכספיים תקיים הוועדה דיון בהם, שבו ייטלו חלק יושב-ראש הרשות ומנהלה. זאת, לנוכח היקף הפעילות הגדול, היקף התקציב, היקף הנכסים המשמעותי של הרשות – ניהול של כ-9.8% משטח המדינה¹⁰⁴⁸ – ומספר העובדים בה.

המלצות

1. יש לתקן את החוק המקים כך שייקבע בו כי אגרות לסוגיהן שהרשות רשאית להטיל תוטלנה רק לאחר התייעצות עם ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת.
2. על הוועדה לענייני ביקורת המדינה וועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת לוודא כי ננקטים צעדים משמעותיים לתיקון הליקויים שעליהם הצביע מבקר המדינה (ואשר טרם תוקנו).
3. יש לקבוע כי מדי שנה תעביר הרשות לוועדת הפנים והגנת הסביבה את דוח הפעילות השנתי שלה ודוחות כספיים שנתיים שלה.
4. יש לקבוע כי לאחר הגשת הדוחות האמורים תקיים ועדת הפנים והגנת הסביבה דיון בהם, שבו ישתתפו ראשי הרשות.

4.4. רשות נחל הירקון ורשות נחל הקישון

החוק המקים: חוק רשויות נחלים ומעיינות, התשכ"ה-1965.

מספר העובדים ברשות נחל הקישון (2022): 1049.9

רשות נחל הירקון היא תאגיד שהוקם בשנת 1990, ואילו רשות נחל הקישון היא תאגיד שהוקם בשנת 1994.¹⁰⁵⁰ תאגידים אלו הוקמו לאחר שנים רבות שבמהלכן כשלו הרשויות השונות במדינה בטיפול בזיהום מקורות המים בישראל בכלל ובאגן נחל הירקון ואגן נחל הקישון בפרט.¹⁰⁵¹ החוק מגדיר את תפקידיה של רשות נחל באופן כללי: להסדיר את זרימת המים בנחל במגמה לשמור על מפלס מים מתאים לאורך כל השנה; לנקז באופן סדיר את המים בתחום הרשות; לקבוע תוואי לנחל או להעביר את מי הנחל או את מקור המים לאפיקים אחרים; להסיר מפגעי תברואה הכרוכים בזיהום הנחל או מקור המים או בזרימתם המשתנה של מימיו; לשמור על הנוף ועל מתנות הטבע לאורך הנחל בשתי גדותיו או מסביב למעיין, למעט נחל או מעיין שבתחומי גן לאומי או שמורת-טבע, ולהכשיר שטחים אלו לצורכי גנים, נופש וספורט; להסדיר את חלוקת המים בין המעוניינים בהם; להסדיר את דרכי השימוש בנחל או במקור המים על-ידי המעוניינים.¹⁰⁵²

צו רשות נחל הירקון, התשמ"ח-1988, הקים באופן ספציפי את רשות נחל הירקון.¹⁰⁵³ הצו מגדיר את תחום הפעולה הגיאוגרפי של הרשות,¹⁰⁵⁴ וקובע כי היא תתכנן ותבצע את הפעולות שנקבעו

בסעיף 3(א) לחוק רשויות נחלים ומעיינות, כמפורט לעיל.¹⁰⁵⁵ הצו מקנה לרשות סמכויות משמעותיות לצורך מילוי תפקידיה.¹⁰⁵⁶ פרסום הצו והקמת הרשות הובילו לשיפור ניכר באיכות מי הירקון ולהפיכת הנחל למוקד של קיט, ספורט ונופש.¹⁰⁵⁷

יעדי הרשות שהושגו ונמצאים בשלב היישום כוללים הכנת תוכנית-אב, גיבוש תפיסה תכנונית כוללת להקטנת סכנת ההצפות באזורים הבנויים, הכנת שתי תוכניות מתאר מחוזיות חלקיות, הגברת המודעות הציבורית למכלול הנושאים הקשורים לירקון, שיקום אקולוגי ושיקום בתי-גידול, יצירת אזורי חיץ כפתרון לחלק מבעיות הזיהום, עריכת מחקרים ללימוד גורמים ותהליכים המשפיעים על הנחל, תכנון וסלילה של שבילי אופניים, ומניעת מטרדי יתושים באמצעים ידידותיים לסביבה.¹⁰⁵⁸

משרדיה של רשות נחל הירקון נמצאים בפארק הירקון בתל-אביב. ברשות מיוצגים כיום שמונה-עשר גופים, לרבות שבע רשויות מקומיות הנמצאות לאורכו של הנחל, משרדי ממשלה, תאגידים שהנחל משמש גורם במילוי תפקידיהם, רשות מקרקעי ישראל, הקרן הקיימת לישראל וכן הציבור הרחב.¹⁰⁵⁹ האורגנים של הרשות הם המועצה¹⁰⁶⁰ והנהלה.¹⁰⁶¹ הנהלה ממנה את מנהל הרשות.¹⁰⁶²

צו רשויות נחלים ומעיינות (רשות נחל הקישון), התשנ"ה-1994 (להלן: צו רשות נחל הקישון או הצו), הקים באופן ספציפי את רשות נחל הקישון.¹⁰⁶³ הרשות הוקמה ביוזמת עיריית חיפה והשר לאיכות הסביבה.¹⁰⁶⁴ הצו מגדיר את תחום הפעולה הגיאוגרפי של הרשות,¹⁰⁶⁵ וקובע כי היא תתכנן ותבצע את הפעולות שנקבעו בסעיף 3(א) לחוק רשויות נחלים ומעיינות, כמפורט לעיל, למעט הסדרתה של חלוקת המים בין המעוניינים בהם.¹⁰⁶⁶ הצו מקנה לרשות סמכויות משמעותיות לצורך מילוי תפקידיה.¹⁰⁶⁷

בין הפעולות שהרשות ביצעה בשנים האחרונות לאור יעדיה ניתן למנות תכנון והוצאה לפועל של תוכנית-אב רב-תחומית וארוכת-טווח לנחל הקישון ולנחל גדורה; בדיקת איכותם של מי נחל הקישון וטיפול באזורי זיהום; השבה של מיני בעלי-חיים לסביבת הנחל; תכנון ופיתוח של פארקים באגן הנחל, לרבות פארק מורד נחל הקישון ופארק מלחת הקישון; סלילת שבילי טיול ורכיבת אופניים; מניעת מימוש של תוכניות שצפויות לפגוע בנחל, ועוד.¹⁰⁶⁸

משרדי הרשות נמצאים במעגן הדיג הסמוך לנמל הקישון בחיפה. ברשות מיוצגים כיום משרדי ממשלה, רשויות מקומיות שתחומן או חלק מתחומן נמצא בתחום הפעולה הגיאוגרפי של רשות הנחל,

המלצות

1. יש לתקן את החוק המקים כך שייקבע בו כי רשות נחל תהיה נתונה בפיקוחו של מבקר המדינה.
2. יש לקבוע כי רשות נחל תהיה מחויבת להעביר מדי שנה לוועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים.
3. יש לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוחות האמורים על-ידי כל אחת מהרשויות בדיון בוועדת הפנים והגנת הסביבה, שבו ישתתפו ראשי רשויות הנחלים.

4.5. רשויות ניקוז שונות

החוק המקים: חוק הניקוז וההגנה מפני שטפונות, התשי"ח-1957.

רשויות הניקוז הן תאגידיים שהוקמו מכוח צו הניקוז וההגנה מפני שטפונות (הקמת רשויות ניקוז), התש"ך-1960 (להלן: צו הניקוז וההגנה מפני שטפונות),¹⁰⁸⁰ אשר פורסם מכוח סעיף 11 לחוק הניקוז וההגנה מפני שטפונות. בישראל פועלות כיום אחת-עשרה רשויות ניקוז: רשות ניקוז ונחלים גליל מערבי,¹⁰⁸¹ רשות ניקוז ים המלח,¹⁰⁸² רשות ניקוז ונחלים ירדן דרומי,¹⁰⁸³ רשות ניקוז ירקון,¹⁰⁸⁴ רשות ניקוז ונחלים כינרת,¹⁰⁸⁵ רשות ניקוז ונחלים כרמל,¹⁰⁸⁶ רשות ניקוז ונחלים ערבה,¹⁰⁸⁷ רשות ניקוז ונחלים קישון,¹⁰⁸⁸ רשות נחל וניקוז שורק לכיש,¹⁰⁸⁹ רשות ניקוז ונחלים שקמה בשור¹⁰⁹⁰ ורשות ניקוז ונחלים שרון.¹⁰⁹¹ לצד רשויות אלו החוק קובע כי שר החקלאות ופיתוח הכפר יקבל ייעוץ ממועצה ארצית לענייני ניקוז.¹⁰⁹²

במשך יותר משלושה עשורים מאז פורסם הצו פעלו רשויות הניקוז שהוקמו מכוחו (עשרים ושש, נכון לאמצע שנות התשעים של המאה הקודמת) בעיקר בשטחים חקלאיים תחת חסותן של מועצות אזוריות. כ-60% משטח המדינה, ובכלל זה שטחים עירוניים מרכזיים, לא שויכו לשום רשות ניקוז. בעקבות הנזקים הרבים שגרמו השטפונות וההצפות שהתחוללו במדינה בעונת החורף של 1991-1992, פרסמה מבקרת המדינה דאז דוח שהצביע על הזנחה ארוכת-שנים של תחום הניקוז. לנוכח ממצאי הביקורת החליטה ממשלת ישראל לארגן מחדש את מערך הניקוז במדינה, ולאחר עבודה מעמיקה שעשה משרד החקלאות ופיתוח הכפר הוחלט לבטל את רשויות הניקוז הוותיקות ולהקים במקומן מספר קטן יותר של

תאגידיים שהנחל משמש גורם במילוי תפקידיהם, בעלי מקרקעין הגובלים בנחל (רשות מקרקעי ישראל ובז"ן), הקרן הקיימת לישראל והציבור הרחב.¹⁰⁶⁹ האורגנים של הרשות הם המועצה¹⁰⁷⁰ והנהלה.¹⁰⁷¹ ההנהלה ממנה את מנהל הרשות.¹⁰⁷² הרשות נתונה בפיקוחם של המשרד להגנת הסביבה ושל משרד האוצר.¹⁰⁷³

החוק קובע כי תקציבה של רשות נחל ימומן על-ידי ארנונות ניקוז או תמורתן, על-ידי מכסות, על-ידי דמי השתתפות ועל-ידי הקצבות ממשלה, מענקים ותקבולים אחרים.¹⁰⁷⁴ נוסף על כך, רשות נחל רשאית, באישור השר להגנת הסביבה, ללוות כספים לשם מילוי תפקידיה, לערוב להלוואות למטרות אלו ולשעבד לשם כך את הכנסותיה ואת נכסיה – כולם או מקצתם.¹⁰⁷⁵ השר להגנת הסביבה ממונה על יישום החוק.¹⁰⁷⁶ החוק המקים אינו כולל קביעה כי רשות נחל תהיה נתונה בפיקוחו של מבקר המדינה, ועל-כן אנו מציעים להוסיף לו הוראה בנדון.

צו רשות נחל הירקון קובע כי הנהלת הרשות תכין דוח על פעולות הרשות בשנה שחלפה, אשר יכלול, בין היתר, סקירה תקציבית ומאזנים, ותגיש אותו למועצת הרשות בתוך שלושה חודשים מתום כל שנה. המועצה תדון בדוח ותעבירו לשר להגנת הסביבה בתוך שישים ימים מהמועד שבו הוא הוגש לה.¹⁰⁷⁷ צו רשות נחל הקישון קובע כי הנהלת הרשות תכין דוח מפורט על פעולות הרשות בשנה שחלפה ותגיש אותו למועצה בתוך שלושה חודשים מתום כל שנה. המועצה תדון בדוח ותעבירו לשר להגנת הסביבה בתוך שישים ימים מהמועד שבו הוא הוגש לה.¹⁰⁷⁸

עם זאת, אין מוטלת חובה על רשות נחל להגיש דוחות אלו לוועדה מוועדות הכנסת או לדווח לוועדה כזו באופן עיתי על היבטים אחרים בפעולותיה. נוסף על כך, מבדיקה שערכנו עולה כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 לא נדונו הפעילויות של שתי הרשויות ותקציביהן בוועדות הכנסת באופן ספציפי ומעמיק. עם זאת, היו חברי כנסת שהגיעו לבקר ברשות נחל הקישון במסגרת פעילותה של ועדת הפנים והגנת הסביבה או במסגרת חברותם בשדולה הסביבתית.¹⁰⁷⁹

נראה לנו כי הפיקוח הפרלמנטרי על שתי רשויות הנחל לוקה בחסר ואינו שיטתי. על-כן אנו מציעים לקבוע שרשות נחל תהיה מחויבת להעביר מדי שנה לוועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים. נוסף על כך מוצע לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה הגשת הדוחות האמורים בדיון בוועדת הפנים והגנת הסביבה, שבו ישתתפו ראשי רשויות הנחלים.

רשויות ניקוז, שתחומי הפעילות המרחביים של כל אחת מהן יחפפו אגני היקוות טבעיים, ואשר תכסינה יחדיו את כל שטחה של ישראל (להוציא יהודה והשומרון).¹⁰⁹³

החוק קובע כי תפקידיה של רשות ניקוז הם לדאוג לניקוז הסדיר של התחום שנקבע לה בצו המקום, ולשם כך להקים, לשנות, להחזיק ולפתח מפעלי ניקוז באותו תחום, וכן לפעול למניעת מפגעי בריאות.¹⁰⁹⁴ החוק מקנה לרשות שורה של סמכויות לשם מילוי תפקידיה. אחת מהן היא הסמכות להיכנס לכל מקום, למעט בית מגורים, במטרה לקדוח, לחפור, להקים מבנים ומתקנים ולהניח צינורות בכל מקום – הכל בהתאם לתוכנית הניקוז – ולסלק מבנים, נטיעות וגידולים בכל מקום ככל שהדבר דרוש להקמת מפעל הניקוז.¹⁰⁹⁵ סמכות אחרת היא הסמכות להיכנס בכל עת סבירה לכל קרקע ובניין ולעשות כל פעולה הדרושה לביורור האפשרות או הצורך למלא כל תפקיד או להשתמש בכל סמכות לפי החוק, או כדי לערוך מדידת מים וקרקע או לבצע חפירות וקידוחים בקרקע.¹⁰⁹⁶ סמכויות אחרות שיש לרשות ניקוז עוסקות בפינוי מקרקעין המיועדים לתפיסה צמיתה במסגרת תוכנית ניקוז, ברכישתם או בחכירתם.¹⁰⁹⁷ סמכות נוספת שיש לרשות ניקוז היא הסמכות להתקין חוקי־עזר באישור שר החקלאות ופיתוח הכפר.¹⁰⁹⁸

יתרה מזו, צו רשויות נחלים ומעיינות (הטלת תפקידי רשות נחל על רשויות ניקוז), התשס"ג-2003 (להלן: צו רשויות נחלים ומעיינות), מטיל על רשויות הניקוז שני תפקידים של רשות נחל ביחס לכל נחל ומקור מים שבתחומן: קביעת תוואי נחל (באישור השר להגנת הסביבה ונציב המים) ושמירת הנוף ומתנות הטבע לאורך הנחל בשתי גדותיו או מסביב למעיין – למעט נחלים ומעיינות הנמצאים בתחומי גן לאומי או שמורת־טבע – והכשרת שטחים אלו לצורכי גנים, נופש וספורט (בהתייעצות עם השר להגנת הסביבה).¹⁰⁹⁹ נוסף על כך, חוק המים, התשי"ט-1959, מאפשר לשר להגנת הסביבה או למנהל הרשות הממשלתית למים ולביוב להעניק לרשות ניקוז סמכויות שתכליתן מניעת זיהום מים בשטחה.¹¹⁰⁰ כמו־כן, יש רשויות שחוקים אחרים הטילו עליהן תפקידים נוספים, דוגמת רשות ניקוז ונחלים כינרת, הממלאת תפקידים גם מכוח חוק הסדרת הטיפול בחופי הכנרת, התשס"ח-2008.

האורגנים של כל אחת מרשויות הניקוז הם המליאה,¹¹⁰¹ ההנהלה¹¹⁰² והמנהל הכללי.¹¹⁰³ נוסף על כך פועלות ברשויות הניקוז ועדות, לרבות ועדת ביקורת¹¹⁰⁴ וועדת מכרזים.¹¹⁰⁵ רשות ניקוז מוסמכת להטיל ארנונות ניקוז שונות באישור שר החקלאות ופיתוח הכפר,¹¹⁰⁶ וכן לקבל מענקים ותקבולים אחרים לצורך כיסוי תקציבה.¹¹⁰⁷ שר החקלאות ופיתוח הכפר ממונה על יישום החוק.¹¹⁰⁸ רשויות הניקוז נתונות בפיקוחו של מבקר המדינה.¹¹⁰⁹

החוק קובע כי רשות ניקוז תגיש אחת לשנה דוח על פעולותיה למנהל הרשות הממשלתית למים ולביוב,¹¹¹⁰ אולם אין היא חייבת להעביר דוח זה או דוחות כספיים שלה לוועדה מוועדות הכנסת. נוסף על כך, מבדיקה שערכנו עולה כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 ערכו ועדות הכנסת השונות שני דיונים בלבד בנושאים הקשורים לפעילותן של רשויות הניקוז.¹¹¹¹ אי־לכך אנו מציעים לקבוע כי מדי שנה יועברו דוחות הפעילות והדוחות הכספיים של רשויות הניקוז לוועדת הכלכלה של הכנסת, אשר לפי תקנון הכנסת עוסקת גם בתחום החקלאות. נוסף על כך מוצע לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוחות האמורים בדיון בוועדה, שבו ישתתפו ראשי רשויות הניקוז.

המלצות

- יש לקבוע כי מדי שנה יועברו דוחות הפעילות והדוחות הכספיים של רשויות הניקוז לוועדת הכלכלה של הכנסת.
- יש לקבוע כי אחת לשלוש שנים תלווה העברת הדוחות האמורים בדיון בוועדה, שבו ישתתפו ראשי רשויות הניקוז.

46. רשות שדות התעופה (רש"ת)

החוק המקום: חוק רשות שדות התעופה, התשל"ז-1977.

מספר העובדים (2021): 2,000 קבועים. נוסף על כך מועסקים ברשות 1,900 עובדים ארעיים.¹¹¹²

רשות שדות התעופה (להלן: רש"ת או הרשות) היא תאגיד¹¹¹³ שתפקידו הם להחזיק, להפעיל, לפתח ולנהל שדות־תעופה השייכים לו, לבצע בהם פעולות תכנון ובנייה ולתת בהם שירותים נלווים לפעולות האלה; לתכנן ולהקים שדה־תעופה שנקבע בתוכנית־אב של שדות־תעופה שאישר שר התחבורה והבטיחות בדרכים; לנקוט אמצעים לבטחונם של שדות־התעופה השייכים לו ושל בני־האדם,

הטובין, כלי-הטיס, המבנים, המתקנים והציוד שבהם, בהתאם להוראות שר התחבורה והבטיחות בדרכים; ולתת בשדה-תעופה צבאי, שאינו שדה-תעופה של הרשות, שירותים שעליהם יורה בצו שר התחבורה והבטיחות בדרכים בהתייעצות עם מועצת הרשות ובאישור שר הביטחון. נוסף על כך הרשות רשאית לספק בשדות-תעופה שלה שירותים אחרים שניתן לספקם אגב מילוי תפקידיה העיקריים. במילוי תפקידים אלו על הרשות לפעול לאור העקרונות הבאים: קידום התובלה האווירית ופיתוחה, יעילות תפעולם של שדות-תעופה שלה וכן השגת רמה נאותה של בטיחות טיסה ושמירה עליה.¹¹¹⁴ כמו-כן, על הרשות לנהל את שדות-תעופה שלה על יסוד חישובים כלכליים וכמפעל הנושא את עצמו.¹¹¹⁵

כיום הרשות אחראית על חמישה שדות-תעופה: שדה-תעופה ע"ש דוד בן-גוריון בלוד (נתב"ג) (לטיסות בין-לאומיות ולטיסות פנים-ארציות), שדה-תעופה ע"ש אילן ואסף רמון בדרום הערבה (לטיסות פנים-ארציות ולטיסות בין-לאומיות), שדה-תעופה ע"ש יצחק בן-יעקב במחניים (לטיסות פנים-ארציות ולתעופה פרטית), שדה-תעופה ע"ש אורי מיכאלי בחיפה (לטיסות פנים-ארציות, לטיסות בין-לאומיות קצרות בחודשי הקיץ ועל-פי דרישה, ולתעופה פרטית) ושדה-תעופה ע"ש מודי אלון בהרצליה (לתעופה פרטית, לבתי-ספר לטיסה, לטיסות חקלאיות ועוד).¹¹¹⁶

שלוש שנים לאחר הקמת הרשות ושנה לאחר חתימת הסכם השלום בין ישראל למצרים נחקק חוק רשות שדות התעופה (הוראת שעה), התש"ם-1980 (להלן: חוק רש"ת (הוראת שעה)). חוק זה הטיל על הרשות תפקידים הקשורים לפעילותם של מסופי המעבר היבשתיים בין ישראל לבין שכנותיה (תחילה עם מצרים ובהמשך עם ירדן, שעמה חתמה ישראל על הסכם שלום כעבור כשש וחצי): להחזיק, להפעיל, לפתח ולנהל מסופי מעבר יבשתיים, לבצע בהם פעולות תכנון ובנייה, ולתת בהם שירותים נלווים לפעולות האלה; לנקוט אמצעים לבטחונם של מסופי המעבר של הרשות ושל בני-האדם, הטובין, כלי-הרכב, המבנים והציוד שבהם, בהתאם להוראות שר התחבורה והבטיחות בדרכים. נוסף על כך הרשות רשאית לתת במסופי המעבר היבשתיים שירותים אחרים שניתן לספקם אגב מילוי שני התפקידים האמורים. עוד נקבע כי מילוי תפקידים אלו צריך להתבסס על עקרונות של מתן שירות יעיל לעוברים במסופים והבטחת תנאי תפעול ברמה נאותה לרשויות הפועלות במסופים.¹¹¹⁷

כיום הרשות אחראית מטעם משרד האוצר על חמישה מסופי מעבר יבשתיים: שניים בגבול ישראל-מצרים (מנחם בגין (טאבה) וניצנה) ושלושה בגבול ישראל-ירדן (נהר הירדן, אלנבי ויצחק רבין). רוב המעברים היבשתיים גרעוניים, ומשרד האוצר מממן את פעילותם.¹¹¹⁸

הנהלת הרשות יושבת במתחם נתב"ג. האורגנים של הרשות הם המועצה¹¹¹⁹ והמנהל הכללי.¹¹²⁰ לרשות יש שמונה זרועות מבצעיות.¹¹²¹ באשר למקורות המימון של הרשות, חוק רשות שדות התעופה קובע כי הרשות רשאית להציע לשר התחבורה והבטיחות בדרכים – או ששר התחבורה והבטיחות בדרכים יכול ליזום בהתייעצות עם הרשות – להתקין תקנות בדבר תעריפיהן של אגרות שתשלמנה לה או לאחרים בעבור השימוש בשדות-תעופה שלה ובמתקנים שבהם, ובעבור השירותים שהיא או גורם אחר נותנים בהם.¹¹²² פעילותם של שדות-תעופה ופיתוחם ממומנים מתקציב הרשות. מקור ההכנסה העיקרי של הרשות הוא הפעילות הבין-לאומית בנתב"ג.¹¹²³ פעילות זו הצטמצמה באופן משמעותי בעקבות התפרצות מגפת הקורונה בישראל במרץ 2020, והדבר יצר בקופת הרשות גירעון של 2 מיליארד ש"ח.¹¹²⁴ בעקבות תיקון החוק בהוראת-שעה הייתה הרשות רשאית – עד לסוף יוני 2022 – לקבל מלוות ולהנפיק אגרות-חוב הן למטרות פיתוח והן לצרכים שוטפים.¹¹²⁵ נוסף על כך, חוק רש"ת (הוראת שעה) קובע כי הקמתם של מסופי המעבר היבשתיים והפעילות בהם תמומנה על-ידי אגרות שתיגבנה בהם, על-ידי הכנסות אחרות שתפיק הרשות במעברים ועל-ידי מקורות אחרים שיועמדו לרשותה.¹¹²⁶ על-פי סיכום בין הרשות לבין הממשלה, כאשר נוצר גירעון כתוצאה מפעילותם של מסופי המעבר היבשתיים, יכוסה ההפרש על-ידי הממשלה. אם פעילות המסופים מסתכמת ברווח, הוא מועבר לקרן ייעודית.¹¹²⁷ שר התחבורה והבטיחות בדרכים ממונה על יישום החוק,¹¹²⁸ והרשות נתונה בפיקוחו ובפיקוח משרדו.¹¹²⁹ הממונה על השכר במשרד האוצר מפקח על נושא השכר ברשות, ונציבות שירות המדינה מטפלת בנושא המשמעת ברשות.¹¹³⁰ רשות התעופה האזרחית (רת"א) מפקחת על הפעילות התעופתית ברש"ת.¹¹³¹

הרשות נתונה בפיקוחו של מבקר המדינה.¹¹³² מאוקטובר 2017 עד פברואר 2018 בחן מבקר המדינה היבטים בכהונתם של מנהלים ועובדים המשמשים חברי ועד עובדים בגופים ציבוריים שונים, ביניהם רשות שדות התעופה. נמצא כי בעלי תפקידים בכירים ברשות מכהנים במקביל כחברי ועד עובדים – מצב העלול ליצור בעיות שונות.¹¹³³ כמו-כן, מדצמבר 2018 עד דצמבר 2019 בחן

מבקר המדינה היבטים בממשל התאגידי ברשות. ממצאי הביקורת כללו העדר איזוּש של תקני חברים במועצת הרשות לאורך תקופה ארוכה, כהונה חריגה באורכה של רואה-החשבון המבקר של הרשות, כהונה של שלושה בני אותה משפחה בוועד העובדים של הרשות ועוד.¹¹³⁴ אנו סבורים כי על הוועדה לענייני ביקורת המדינה וועדת הכלכלה של הכנסת לוודא כי הליקויים שנמצאו (וטרם תוקנו) יתוקנו בתוך פרק-זמן סביר.

החקיקה הקיימת קובעת מספר רב יחסית של הסדרים לפיקוח פרלמנטרי על פעילות הרשות. ראשית, צו שמפרסם שר התחבורה והבטיחות בדרכים בעניין מתן שירותים על-ידי הרשות בשדה-תעופה צבאי צריך להיות מובא לידיעתה של ועדת הכלכלה של הכנסת.¹¹³⁵ שנית, שר התחבורה והבטיחות בדרכים נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכלכלה של הכנסת לצורך התקנת תקנות הקובעות כשירותים למועמדים לחברות במועצת הרשות.¹¹³⁶ שלישית, תקנות המסדירות את הדרך והתנאים לעריכת משאל בין חברי המועצה לשם קבלת החלטות דחופות טעונות אישור של ועדת הכלכלה של הכנסת.¹¹³⁷ רביעית, על מועצת הרשות ליידע את ועדת הכלכלה של הכנסת בדבר משרות או סוגים של משרות שעליהם לא יחולו תנאי העבודה והשכר שנקבעו בהסכם שנחתם בין הרשות לבין ארגון העובדים המייצג את המספר הגדול ביותר של עובדי הרשות.¹¹³⁸ חמישית, החוק קובע כי על שר התחבורה והבטיחות בדרכים להביא לאישורה של ועדת הכלכלה של הכנסת – נוסף על אישור הממשלה – תקנות בדבר תעריפי אגרות הנגבות בגין שימוש בשדות-התעופה של הרשות, במתקנים הנמצאים בהם או בשירותים הניתנים בהם, ובדבר סדרי הגבייה של האגרות.¹¹³⁹ שישית, על-מנת לשנות בצו את סכום התשלום השנתי שהרשות מעבירה למדינה, על שר התחבורה והבטיחות בדרכים ושר האוצר לקבל את אישורה של ועדת הכספים של הכנסת.¹¹⁴⁰ שביעית, שר התחבורה והבטיחות בדרכים ושר האוצר צריכים להודיע לוועדת הכספים של הכנסת על הפחתת שיעור התמלוגים השנתי שהרשות משלמת למדינה.¹¹⁴¹ שמינית, הממשלה נדרשת להביא לאישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת הוראות שתכליתן להתאים את הוראות חוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג-1963, למבנה הרשות.¹¹⁴² תשיעית, שר התחבורה והבטיחות בדרכים נדרש להביא לידיעתה של ועדת הכלכלה של הכנסת החלטה שלו לגרוע שדה-תעופה מרשימת שדות-התעופה של הרשות.¹¹⁴³ עשירית, שר התחבורה והבטיחות בדרכים נדרש להביא לידיעתה המוקדמת של ועדת הכלכלה של הכנסת תקנות שהוא מתקין לשם יישום החוק אם מדובר בעניינים שהסמכות להסדרתם לא ניתנה לרשות באופן מפורש בחוק.¹¹⁴⁴

לבסוף, שר התחבורה והבטיחות בדרכים נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכלכלה של הכנסת על-מנת להוסיף מסוף מעבר או לגרוע מסוף מעבר מרשימת המסופים המופיעה בחוק.¹¹⁴⁵

הסדרי הפיקוח שנקבעו בחוק מתייחסים אפוא להיבטים נקודתיים – גם אם משמעותיים – בפעילות הרשות. את רובם אנו מציעים להותיר על כנם, שכן אחדים מהם כוללים חובת יידוע בלבד ואילו אחרים מחייבים קבלת אישור מאת ועדה בכנסת לצורך ביצוע מהלכים מהותיים: הוספת מסוף יבשתי לאחריות הרשות או גריעת מסוף יבשתי מאחריותה, גביית אגרות מהמשתמשים בשדות-התעופה של הרשות או שינוי סכום התשלום השנתי שהרשות מעבירה לאוצר המדינה. עם זאת, אנו מציעים לתקן בחוק הסדרים נקודתיים אחרים. כך, מוצע לקבוע כי יהיה די ביידוע של ועדת הכלכלה – במקום החובה לקבל את אישורה – לצורך התקנת תקנות הקובעות כשירותים למועמדים לחברות במועצת הרשות ולצורך התקנת תקנות בעניין עריכת משאל בין חברי מועצת הרשות לשם קבלת החלטות דחופות. כן מוצע לשנות את דגם המנגנון המשמעת הנהוג כיום ביחס לעובדי הרשות ולהעביר את הטיפול בתחום המשמעת מנציבות שירות המדינה לרשות.

בהיבט אין בחוק הוראה המחייבת את הרשות להעביר באופן עיתי לוועדה מוועדות הכנסת דוחות פעילות או דוחות כספיים שלה. נוסף על כך, מבדיקה שערכנו עולה כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 קיימו ועדות הכנסת כעשרים דיונים בסוגיות ממוקדות הנכללות בפעילות הרשות – בהתאם לדרישות החוק שפורטו לעיל – ולא דיונים כלליים בפעילותה.¹¹⁴⁶ אנו מציעים לקבוע כי הרשות תעביר מדי שנה לוועדת הכלכלה של הכנסת דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים, וכי ועדה זו תדון בעיקרי הדוחות בנוכחות יושב-ראש מועצת הרשות והמנכ"ל שלה. היקף פעילותה של הרשות, גודל התקציב שלה – 3.5 מיליארד ש"ח בשנת הכספים 2019–2020¹¹⁴⁷ – והשפעתה על המשק הישראלי מצדיקים לדעתנו קיום דיון שנתי כאמור.

לבסוף, אנו מציעים לכנסת לבחון את האפשרות לתקן את החוק המקיים כך שיותר לרשות להקים תאגידים-בנות שבאמצעותם היא תוכל להציע שירותים וידע מקצועי – למשל, בתחום הסב"ר (סייבר) – ללקוחות שונים ברחבי העולם. כך תזכה הרשות במקורות מימון נוספים, שיסייעו לה לצלוח תקופות משבר (דוגמת מבצע צבאי או מגפה עולמית) שבמהלכן היקף התעבורה האווירית בשדותיה מצטמצם.¹¹⁴⁸

המלצות

1. על הוועדה לענייני ביקורת המדינה וועדת הכלכלה של הכנסת לוודא כי ננקטים צעדים משמעותיים לתיקון הליקויים שמבקר המדינה מצא ברשות (ואשר טרם תוקנו).
2. יש לתקן את החוק המקים כך שייקבע בו כי תהיה חובה ליידיע את ועדת הכלכלה – במקום החובה לקבל את אישורה – לשם התקנת תקנות הקובעות כשירותיות למועמדים לחברות במועצת הרשות ולשם התקנת תקנות בעניין עריכת משאל בין חברי מועצת הרשות לשם קבלת החלטות דחופות.
3. יש לתקן את החוק המקים כך שייקבע בו כי נושא המשמעת של עובדי הרשות יטופל במסגרת הרשות.
4. יש לקבוע כי הרשות תעביר מדי שנה לוועדת הכלכלה דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים.
5. יש לקבוע כי העברת הדוחות האמורים לוועדת הכלכלה תלווה בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק ראשי הרשות.
6. על הכנסת לבחון את האפשרות לתקן את החוק המקים כך שייקבע בו כי באפשרותה של הרשות להקים תאגידים-בנות אשר יציעו שירותים וידע מקצועי ללקוחות שונים ברחבי העולם.

4.4. שירות התעסוקה

החוק המקים: חוק שירות התעסוקה, התשי"ט-1959.

מספר העובדים (2022): 550 תקנים מאוישים.¹¹⁴⁹

שירות התעסוקה הוא תאגיד¹¹⁵⁰ שהוקם כפועל יוצא מחתימתה של מדינת-ישראל על אמנה בין-לאומית שחייבה את המדינות החתומות עליה להקים שירות תעסוקה ממלכתי שיפעל ללא תשלום למען עובדים ומעסיקים כאחד. תפקידי השירות הם לרכז ידיעות על המצב בשוק העבודה ועל מגמות ההתפתחות בו, על-מנת להסדירו; לעסוק בהשגת עבודה לדורשיה ובהפניית עובדים לדורשיהם באמצעות לשכות השירות, ולשתף פעולה עם גופים אחרים בענייני הכשרה מקצועית והדרכה בבחירת מקצוע; לעסוק ביעוץ לנערים דורשי עבודה בבחירת מקצוע ובהכוונתם לעבודה מתאימה, ולעקוב אחר השמתם בעבודה והתמדתם בה.¹¹⁵¹ במסגרת מילוי תפקידי השירות מציע מגוון של כלים ותוכניות לעובדים ולמעסיקים: מאגרי

מידע לאיתור משרות;¹¹⁵² שירות "סוכן חכם" לקבלת התראות על משרות;¹¹⁵³ סדנאות, קורסים והכשרות מקצועיות למחפשי עבודה;¹¹⁵⁴ פיתוח קורסים מקוונים למחפשי עבודה;¹¹⁵⁵ ריכוז עצות ומידע חיוני למחפשי עבודה;¹¹⁵⁶ הפעלת תוכנית "מעגלי תעסוקה" לקידום שילובם של תובעי הבטחת הכנסה בשוק העבודה;¹¹⁵⁷ חלוקת שוברים למימון חלקי של קורסי הכשרה מקצועית;¹¹⁵⁸ מערכת סיוע למעסיקים,¹¹⁵⁹ הכוללת, בין היתר, שירות "מועמד הזהב",¹¹⁶⁰ שירות "ציידי המועמדים",¹¹⁶¹ ארגון ימי ראינות מרוכזים למועמדים למשרות,¹¹⁶² סיוע בגיוס עובדים מאוכלוסיות מגוונות,¹¹⁶³ סיוע בליווי עובדים בתהליך הפיטורים,¹¹⁶⁴ השתתפות בביצוע הכשרה מקצועית המותאמת לצורכי המעסיק,¹¹⁶⁵ וריכוז עצות ומידע למעסיקים;¹¹⁶⁶ ביצוע סקירות ומחקרים,¹¹⁶⁷ ועוד.

האורגנים של השירות הם המועצה¹¹⁶⁸ והמנהלה.¹¹⁶⁹ פעילות השירות מתבצעת – בצד המנהלה הארצית – במסגרת חמישה מחוזות מרחביים (צפון, שרון ועמקים, דן, ירושלים ודרום) ושבעים ואחת לשכות הפזורות ברחבי המדינה.¹¹⁷⁰ תקציב השירות ממומן מאוצר המדינה.¹¹⁷¹ שר הכלכלה והתעשייה ממונה על יישום החוק – להוציא כל הנוגע בעובדים זרים ובתיווך עבודה לעובדים זרים¹¹⁷² – והשירות נתון בפיקוחו.¹¹⁷³ שר הפנים הוא הממונה על יישום החוק בכל הנוגע בעובדים זרים ובתיווך עבודה לעובדים זרים.¹¹⁷⁴ השירות נתון בפיקוחו של מבקר המדינה.¹¹⁷⁵

החוק המקים כולל כמה הסדרים של פיקוח פרלמנטרי על היבטים ספציפיים בפעילותו של שירות התעסוקה, בצד הסדרי פיקוח על הפעלת לשכות עבודה פרטיות (הסדרים שאינם מענייננו במחקר זה). ראשית, שר הכלכלה והתעשייה נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת בבואו לקבוע כללים ולהכין תוכניות בדבר שילוב וקידום ענייניהם של אנשים עם מוגבלות במקומות עבודה בדרך של התאמת השירותים הניתנים על-ידי שירות התעסוקה.¹¹⁷⁶ שנית, שר הכלכלה והתעשייה נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת על-מנת לקבוע בתקנות אגרה בעד בחינות מקצוע. תוקפן של התקנות יהיה שנתיים, אך הוועדה רשאית להאריך כל פעם את התוקף לתקופה נוספת, שלא תפחת משנתיים.¹¹⁷⁷ שלישית, שר הכלכלה והתעשייה נדרש להביא לאישור הכנסת (ולא לאישור ועדה בלבד) את הצעת תקציב ההוצאות השנתי של השירות.¹¹⁷⁸

בהבעת, החוק אינו מחייב את שירות התעסוקה למסור באופן עיתי לוועדה מוועדות הכנסת דוחות פעילות או דוחות כספיים שלו. מבדיקה שערכנו עולה כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 ערכו ועדות הכנסת שבעה דיונים שעסקו בנושאים הקשורים לרשות התעסוקה – חלק מהם לצורך אישור תקנות, כקבוע בחוק.¹¹⁷⁹ אנו סבורים כי יש להבטיח פיקוח פרלמנטרי סדיר ושיטתי על השירות, ולפיכך ממליצים לקבוע כי מדי שנה יעביר השירות לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים. בהמשך לכך, לנוכח השפעתו של השירות על המשק הישראלי ועל פרנסתם ורווחתם של אזרחים רבים, אנו מציעים לקבוע כי העברת הדוחות לוועדה תלווה מדי שנה בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק יושבי-ראש מועצת השירות ומנהל השירות.

המלצות

1. יש לקבוע כי מדי שנה יעביר השירות לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים.
2. יש לקבוע כי העברת הדוחות האמורים לוועדת העבודה והרווחה תלווה מדי שנה בדיון בוועדה שבו ישתתפו ראשי השירות.

4.8. תאגיד השידור הישראלי (כאן)

החוק המקים: חוק השידור הציבורי הישראלי, התשע"ד-2014.

מספר העובדים (2019): 987.¹¹⁸⁰

תאגיד השידור הישראלי הוקם מכוח חוק השידור הציבורי הישראלי, והחל לפעול בשנת 2017 במקומה של רשות השידור.¹¹⁸¹ מטרותיו של תאגיד השידור הן לקיים שידורים ולספק סוגי תוכן שונים באמצעים חזותיים, קוליים וכתובים בטלוויזיה, ברדיו ועל גבי המרשתת (תוכן זה יהיה עצמאי, יופנה לכלל אזרחיה ותושביה של מדינת ישראל, ישקף ויתעד את היות ישראל מדינה יהודית ודמוקרטית, את ערכיה ואת מורשת ישראל, וייתן ביטוי הגון, שוויוני ומאוזן למגוון ההשקפות והדעות הרווחות בציבור בישראל); לספק תוכן חדשתי ותוכן בענייני היום – ובכלל זה בשפה הערבית ובנושא מורשת ישראל – באופן מקצועי, הגון, אחראי, עצמאי, ביקורתי, נטול פניות ואמין, בשקיפות ותוך כדי הפעלת שיקול-דעת עיתונאי ונאמנות לאמת העובדתית ולחובת הדיווח לציבור; לספק תוכן מגוון לילדים ולנוער, ולקדם יצירה של תוכן ערכי, חינוכי ולימודי לילדים ולנוער; ולספק תוכן הפונה למגוון האוכלוסיות והזרמים בחברה

הישראלית, ובכלל זה שידורים בשפה העברית, שידורים בשפה הערבית לאוכלוסייה הערבית בישראל ושידורים בשפות נוספות הרווחות בחברה הישראלית. בחוק נקבע כי במסגרת מילוי תפקידים אלו על התאגיד לפעול להרחבת ההשכלה והדעת, לקידום התרבות, היצירה האיכותית הישראלית המקורית והמוזיקה הישראלית, לקידום החדשנות בתחום תוכן השידורים והפצתם ובטכנולוגיות השידור, ולטיפוח וקידום של השפה העברית.¹¹⁸²

משרדיו הראשיים של התאגיד שוכנים בירושלים, ויש לו שלוחות בתל-אביב, בחיפה ובבאר-שבע. האורגנים של התאגיד הם המועצה¹¹⁸³ והמנהל הכללי.¹¹⁸⁴ פעילותו של תאגיד השידור ממומנת מסכומי כסף שמשרד התחבורה והבטיחות בדרכים מעביר מתוך אגרת רישיון הרכב שהוא גובה מציבור בעלי כלי-הרכב,¹¹⁸⁵ משימוש מסחרי בחומר ארכיוני הנמצא ברשות התאגיד,¹¹⁸⁶ מתשדירים ומהודעות חסות,¹¹⁸⁷ וכן מהכנסות הנובעות ממוצרים שפותחו במסגרת מיזמים בתחומים הטכנולוגיים שהתאגיד פועל בהם.¹¹⁸⁸ הרשות רשאית גם ליטול הלוואות למטרות פיתוח בכפוף לתנאים מסוימים.¹¹⁸⁹ מעבר לכך, החוק מפרט סכומים שהתאגיד נדרש להקצות לסוגי תוכן שונים.¹¹⁹⁰ שר התקשורת ממונה על יישום החוק.¹¹⁹¹

התאגיד נתון בפיקוחו של מבקר המדינה.¹¹⁹² משרד מבקר המדינה ערך ביקורת בתאגיד בחודשים יולי-נובמבר 2018, שעסקה בהליכי גיוס עובדים לשורותיו. המבקר מצא ליקויים משמעותיים בהליכים אלו: כללי הגיוס של עובדים לתאגיד ונוהלי התאגיד לא הסדירו את כל ההיבטים הנוגעים בגיוס עובדים, והדבר פגע בהליכי הגיוס; הליכי קבלת ההחלטות בדבר קבלתם לעבודה של יוצאי רשות השידור לא תועדו באופן מלא; התרחשו מאות מקרים שבהם לא קוימו הוראות הדין בדבר מועד מסירת ההודעות למועמדים לעבודה בתאגיד; מנכ"ל התאגיד פנה לגורמים שונים כדי לקבל חוות-דעת "לא-רשמיות" על עובדים ברשות השידור, שחלקן כללו התייחסויות לא-ענייניות ופוגעניות, והביא אותן בחשבון בעת קבלת ההחלטות בדבר קבלתם לעבודה בתאגיד, מבלי ליידע את עובדי הרשות בדבר קיומן; חברים במועצת תאגיד השידור התערבו בהליכי הגיוס של עובדים לתאגיד, ועוד.¹¹⁹³ אנו סבורים כי על הוועדה לענייני ביקורת המדינה וועדת הכלכלה של הכנסת (ראו בהמשך) לוודא כי הליקויים שנמצאו (וטרם תוקנו) יתוקנו בתוך פרק-זמן סביר.

נוסף על כך, ביולי 2021 התפרסם תחקיר עיתונאי שהצביע על מסכת בעייתית של יחסי עבודה עכורים בתאגיד השידור, הכוללת הטרדות מיניות, התעמרויות והשפלות מצד עובדים כלפי עמיתיהם או הכפופים להם, העדר טיפול הולם של הממונים בהטרדות ובהתנהגויות בעייתיות אחרות, חשש של הנפגעים להתלונן, עידוד עובדים להתפטור, איסור דיווח על שעות עבודה נוספות ועוד.¹⁹⁴ בעקבות התחקיר הוקמה ועדת בדיקה בראשות השופטת (בדימ') ד"ר אילה פרוקצ'יה לבירור הטענות שהועלו בו. לאחר ארבעה חודשי עבודה פרסמה הוועדה דוח, בדצמבר 2021, שבו תיארה תרבות ארגונית בעייתית הכוללת תנאי העסקה לא-הוגנים, העדר נורמות אתיות ביחסי העבודה, ניהול שיח מבזה, משפיל ואלים של ממונים עם הכפופים להם, טיפול לקוי בתלונות בענייני משמעת, תחושת העדר ביטחון תעסוקתי ועוד. ברקע של מצב בעייתי זה עמדו היחסים המתוחים בין מועצת התאגיד לבין המנכ"ל שלו.¹⁹⁵

מן הראוי שהכנסת – באמצעות הוועדה לענייני ביקורת המדינה וועדת הכלכלה – תיתן דעתה גם לממצאים קשים אלו של ועדת פרוקצ'יה, ותפעל לשיפור משמעותי ביחסי העבודה בתאגיד ולתיקון ליקויים נוספים שהתגלו. לדעתנו, הממצאים האמורים מחזקים את חשיבות הפיקוח של נבחרי ציבור על תאגידים חקוקים בכלל ועל תאגידים חקוקים גדולים ועתירי כוח-אדם ותקציבים, דוגמת תאגיד השידור הישראלי, בפרט.

מכאן נפנה לדון בפיקוחן של ועדות הכנסת על פעילות התאגיד – פיקוח הלוקה בחסר משמעותי. כך, בעוד החוק מחייב את יושב-ראש מועצת תאגיד השידור הישראלי להגיש לשר התקשורת דוחות כספיים של שנת הכספים הקודמת ודוח פעילות שנתי עד 31 במרץ בכל שנה,¹⁹⁶ הוא אינו מחייב אותו בדיווח עיתי ושיטתי דומה על פעילותו של התאגיד והתנהלותו הארגונית והכספית לכנסת או לאחת מוועדותיה. זאת, להבדיל מהסדר החוקי שהיה נהוג ברשות השידור בחמש השנים האחרונות לקיומה, אשר קבע חובת דיווח שנתי לשתי ועדות של הכנסת, שהתכנסו בצוותא על-מנת לדון בדוחות של הרשות, וכן חובה של יושב-ראש מועצת רשות השידור להגיש מדי שנה דיווח-ביניים, עד 15 ביוני.¹⁹⁷ נוסף על כך, בבדיקה שערכנו מצאנו כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 נדונו נושאים הקשורים לתאגיד – לקראת תחילת פעילותו ולאחריה – ביותר מחמש-עשרה ישיבות של ועדות שונות בכנסת, אך דיונים אלו לא נערכו באופן עיתי, וחלק מהישיבות עסקו בהיבטים ממוקדים של הפעילות.¹⁹⁸

לנוכח האמור אנו מציעים להפוך את ועדת הכלכלה של הכנסת – העוסקת גם בתחום התקשורת – לוועדה העיקרית לפיקוח על התאגיד. במסגרת זאת מוצע לקבוע כי דוח הפעילות השנתי של התאגיד והדוחות הכספיים השנתיים שלו יוגשו לוועדת הכלכלה עד 30 באפריל מדי שנה, כחודש לאחר ששר התקשורת יקבלם לעיונו. בהמשך לכך, לפי הצעתנו, הגשת הדוחות האמורים תלווה בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק יושב-ראש מועצת התאגיד והמנכ"ל שלו. במסגרת הדיון בוועדה יהיה אפשר לבחון אם התאגיד מגשים את מטרותיו ופועל, בין היתר, למתן ביטוי הולם בשידוריו למגוון הדעות הקיימות בקרב הציבור בישראל.¹⁹⁹ לבסוף, אנו סבורים כי יש לבחון באופן כולל את מתכונת פעילותו של השידור הציבורי בישראל ואת היקפו: ברדיו, בטלוויזיה ובדיגיטל.²⁰⁰

המלצות

1. על הוועדה לענייני ביקורת המדינה וועדת הכלכלה של הכנסת לוודא כי ננקטים צעדים משמעותיים לתיקון הליקויים שעליהם הצביעו מבקר המדינה וועדת פרוקצ'יה (ואשר טרם תוקנו).
2. יש לקבוע כי דוח הפעילות השנתי של התאגיד והדוחות הכספיים השנתיים שלו יוגשו לוועדת הכלכלה של הכנסת עד 30 באפריל מדי שנה.
3. יש לקבוע כי הגשת הדוחות האמורים לוועדת הכלכלה תלווה בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק ראשי התאגיד.
4. יש לבחון באופן כולל את מתכונת פעילותו של השידור הציבורי בישראל ואת היקפו.

49. התאגיד לפיקוח וטרינרי

החוק המקים: חוק הרופאים הווטרינרים, התשנ"א-1991.

מספר העובדים (2021): 380–400.²⁰¹

התאגיד לפיקוח וטרינרי החל לפעול בשנת 2020 מכוח חוק הרופאים הווטרינרים, בעקבות תיקון מס' 6 לחוק, משנת 2015, אשר הוסיף לחוק את פרק 11.²⁰² התיקון האמור היווה חלק מרפורמה מקיפה, שנפרשה על-פני ארבע שנים, לאסדרת כל שרשרת הערך של שוק המזון. עד לתחילת פעילותו של התאגיד נערכו הבדיקות הווטרינריות על-ידי הרשויות המקומיות, על-ידי המועצה לענף הלול (ראו לעיל) ועל-ידי רופאים וטרינרים פרטיים. הקמת התאגיד

נועדה להעלות את רמת הפיקוח הווטרינרי על מוצרים מן החי לרמה המקובלת במדינות ה-OECD, ולאפשר העסקה של כוח-אדם מקצועי בהיקף הנדרש לשם כך מחוץ לשירות המדינה. זאת, לנוכח המגבלות המוטלות על העסקת כוח-אדם בשירות המדינה והסתייגותו של משרד האוצר מהפיכת מאות וטרינרים לעובדי מדינה.¹²⁰³

תפקידי התאגיד הם להעסיק פקחים וטרינרים ורופאים וטרינרים מפקחים לשם פיקוח על-פי דין על מזון מן החי ולשם פיקוח וטרינרי נוסף הנעשה לבקשתם של מפעלים המייצאים מזון מן החי; לייעץ לשר החקלאות ופיתוח הכפר ולשר הבריאות בקשר להפעלת הפיקוח הווטרינרי על מזון מן החי ולייעולו; ולגבות אגרות ותשלומים ולהעבירם בהתאם להוראות הקבועות בחוק הגנה על בריאות הציבור (מזון), התשע"ו-2015¹²⁰⁴. נוסף על כך, חוק הגנה על בריאות הציבור (מזון) מקנה לעובדי התאגיד שורה ארוכה של סמכויות.¹²⁰⁵ לפני הקמת התאגיד נערכו הבדיקות רק בשלבי הובלת המוצרים מהחי מהמפעלים לשווקים.¹²⁰⁶

משרדי התאגיד נמצאים בלוד. האורגנים של התאגיד הם המועצה,¹²⁰⁷ המנהל הכללי¹²⁰⁸ וועדת הביקורת.¹²⁰⁹ תקציב התאגיד ממומן מאגרות ומתשלומים. התאגיד גובה שני סוגים של אגרות: האחד – אגרה בעבור הפיקוח במפעלי המזון, הנגבית באופן דיפרנציאלי בהתאם לסוג הפיקוח הנדרש ולהיקפו; והאחר – אגרה לבדיקות-קצה, הנגבית ממשחטות, מבתי-המטבחיים ומיבואני הבשר בהתאם לכמות הבשר שסיפקו למשק. נוסף על כך, החוק קובע כי לשם היערכות התאגיד לתחילת פעילותו תעמיד המדינה לרשותו תקציב שישמש אותו להתקשר בעסקאות הנדרשות לשם כך.¹²¹⁰ שר החקלאות ופיתוח הכפר ושר הבריאות ממונים על יישום הפרק בחוק שמכוחו הוקם התאגיד.¹²¹¹ משרד החקלאות ופיתוח הכפר, משרד הבריאות ומשרד האוצר מפקחים על פעילות התאגיד.¹²¹² התאגיד נתון בפיקוחו של מבקר המדינה.¹²¹³

החוק קובע הסדרים ממוקדים של פיקוח פרלמנטרי על מרכיבים אחדים בפעילות התאגיד. ראשית, שר החקלאות ופיתוח הכפר ושר הבריאות נדרשים להביא לאישורה של ועדת הבריאות של הכנסת צו המשנה את תנאי הכשירות הנדרשים מפקחים וטרינרים ומרופאים וטרינרים מפקחים המועסקים על-ידי התאגיד – תנאים המנויים בחלק א של התוספת השנייה לחוק.¹²¹⁴ שנית, שר החקלאות ופיתוח הכפר נדרש להביא לאישור ועדת הבריאות של הכנסת צו הקובע – בחלק ב לתוספת השנייה לחוק – תנאי כשירות נוספים על אלה המנויים בחלק א לתוספת השנייה לחוק לגבי פקחים וטרינרים

ורופאים וטרינרים מפקחים העוסקים בפיקוח על מפעלי מזון מן החי לפי פקודת מחלות בעלי חיים [נוסח חדש], התשמ"ה-1985, וכן לגבי פקחים וטרינרים ורופאים וטרינרים מפקחים העוסקים בפיקוח על קיום דרישות הנוגעות בייצוא מזון מן החי.¹²¹⁵ שלישית, שר הבריאות נדרש לקבל את אישורה של ועדת הבריאות של הכנסת על-מנת לקבוע בצו – בחלק ג לתוספת השנייה לחוק – תנאים נוספים על אלה המנויים בחלק א לתוספת השנייה לחוק לגבי פקחים וטרינרים ורופאים וטרינרים מפקחים העוסקים בפיקוח באתרי השיווק של מזון מן החי ובפיקוח על מובילים של מזון מן החי, לגבי פקחים וטרינרים ורופאים וטרינרים מפקחים העוסקים בפיקוח על יצרנים של מזון הטעון פיקוח וטרינרי בהתאם לחוק הגנה על בריאות הציבור (מזון), וכן לגבי פקחים וטרינרים ורופאים וטרינרים מפקחים העוסקים בפיקוח על קיום דרישות הנוגעות בייצוא מזון מן החי. רביעית, שר החקלאות ופיתוח הכפר ושר הבריאות נדרשים להביא לאישורה של ועדת הבריאות של הכנסת צו המשנה את התוספת הראשונה והתוספת השלישית לחוק, אשר כוללות חוקים וסעיפי חוקים שמכוחם התאגיד גובה אגרות ותשלומים.¹²¹⁶ מכיוון שהסדרי הפיקוח הפרלמנטרי האמורים עוסקים בהתגברות על הוראות החוק – שינוי התוספות לחוק או הוספה על התוספות לחוק – אנו מוצאים הצדקה לקיומם וסבורים כי יש להותירם על כנם.

עם זאת, החוק בנוסחו הנוכחי אינו דורש מהתאגיד למסור באופן עיתי לוועדה מוועדות הכנסת דוחות פעילות או דוחות כספיים שלו. מבדיקה שערכנו עולה כי מאז הוקם התאגיד בשנת 2020 ועד לאוגוסט 2021 נדונה פעילותו פעם אחת בלבד במסגרת ועדות הכנסת.¹²¹⁷ לפיכך אנו מציעים לקבוע כי מדי שנה יעביר התאגיד לוועדת הבריאות של הכנסת דוח פעילות ודוחות כספיים. בהמשך לכך, לנוכח גודל תקציבו של התאגיד – 157 מיליון ש"ח לשנת הכספים 2022¹²¹⁸ – ולנוכח מספרם הגדול של העובדים המועסקים בו, מוצע לקבוע כי מדי שנה, סמוך להעברת הדוחות לוועדה, תקיים הוועדה דיון בהם, שבו ייטלו חלק יושב-ראש מועצת התאגיד והמנכ"ל שלו.

המלצות

1. יש לקבוע כי מדי שנה יעביר התאגיד לוועדת הבריאות של הכנסת דוח פעילות שנתי ודוחות כספיים שנתיים.
2. יש לקבוע כי מדי שנה תלווה העברת הדוחות האמורים לוועדת הבריאות בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק ראשי התאגיד.

50. תאגידיים חקוקים שטרם הוקמו

במהלך מחקר זה מצאנו כי הכנסת קיבלה כמה חוקים המקימים תאגידיים, אך התאגידיים המיועדים לא הוקמו עד מועד כתיבתן של שורות אלו. כך, בשנת 2005 התקבל חוק הרשות לפיתוח ולקידום התרבות, התיירות וקשרי החוץ של ירושלים, התשס"ו-2005. החוק קובע כי הרשות שתוקם מכוחו תהא תאגיד,¹²¹⁹ וכי תפקידיה יהיו לייזום תוכניות ופעילויות לפיתוחם ולקידומם של התרבות, התיירות וקשרי החוץ של ירושלים; לעודד יוזמות לפיתוחם ולקידומם של התרבות, התיירות וקשרי החוץ של ירושלים; לתאם בין משרדי הממשלה, הרשויות והגופים הפועלים לפיתוחם ולקידומם של התרבות, התיירות וקשרי החוץ של ירושלים; לספק מידע בכל הקשור לתוכניות, לפעילויות וליוזמות בתחומי התרבות, התיירות וקשרי החוץ של ירושלים; לייעץ ולסייע בכל הקשור לתכנונם, להקמתם ולהפעלתם של מפעלי תרבות ותיירות בירושלים ולגופים העוסקים בפיתוח קשרי החוץ שלה; לחזק ולפתח את המוסדות השוכנים בירושלים העוסקים בתחומי הפעולה של הרשות.¹²²⁰

בשנת 2007 התקבל חוק הרשות הלאומית למורשת יהדות בוכרה, התשס"ז-2007. החוק קובע כי הרשות שתוקם מכוחו תהא תאגיד,¹²²¹ וכי היא תפעל להנצחת מורשת יהדות בוכרה ולהנחלתה לדורות הבאים, וכן למחקר ותייעוד של מורשת יהדות בוכרה.¹²²² באותה שנה התקבל גם חוק הרשות הלאומית למורשת יהדות לוב, התשס"ז-2007. חוק זה קובע כי הרשות שתוקם מכוחו תהא תאגיד,¹²²³ וכי היא תפעל להנצחת מורשת יהדות לוב ולהנחלתה לדורות הבאים, וכן למחקר ותייעוד של מורשת יהדות לוב.¹²²⁴

מצב זה, שבו שלושה חוקים מקימים לא תורגמו לשפת המעשה במשך יותר מעשור וחצי, מעיד על פיקוח פרלמנטרי לקוי ביותר, ואנו בדעה כי אין להשלים עימו. על-כן אנו ממליצים כי עד סוף שנת 2023 תפעל הכנסת לכך שהממשלה תנקוט צעדים ממשיים להקמתם של תאגידיים אלו – לרבות קביעת הסדרים של פיקוח פרלמנטרי עליהם שאינם כלולים בחקיקה הקיימת – או לחלופין תפעל לביטולם של החוקים המקימים.

המלצה

על הכנסת לפעול עד סוף שנת 2023 להקמת שלושת התאגידיים האמורים ולהסדיר את מסגרת הפיקוח הפרלמנטרי עליהם או לחלופין לבטל את החוקים המקימים שלהם.

ג. תיאור התאגידיים החקוקים המורכבים לפיקוח, בחינת הפיקוח הפרלמנטרי עליהם והצגת המלצות פרטניות לשיפורו של פיקוח זה

בפרק זה של המחקר נציג את שני התאגידיים הגדולים והמורכבים לפיקוח: המוסד לביטוח לאומי ורשות ניירות ערך – את מטרותיהם, את סמכויותיהם, את אורגניהם ואת מקורותיהם התקציביים, כפי שנקבעו בחוקים שהקימו את התאגידיים וכן בכמה חוקים נוספים. נוסף על כך נמפה את ההסדרים הרבים הקיימים, הכלליים והממוקדים, של הפיקוח הפרלמנטרי על שני תאגידיים אלו. נבחן את הכרחיותם של הסדרים אלו, נצביע על מרכיבים שחסרים בהם, ונבדוק – באמצעות מנוע החיפוש בפרוטוקולים של ועדות הכנסת שבאתר הכנסת¹²²⁵ – את הפיקוח שהפעילו ועדות הכנסת השונות על התאגידיים מראשית כהונתה של הכנסת העשרים, במרץ 2015, ועד לקיץ של שנת 2021. הבחינה של פעילות התאגידיים ושל הסדרי הפיקוח הפרלמנטרי עליהם תלווה בהמלצות לשיפורו של פיקוח זה היכן שהדבר דרוש לדעתנו. במסגרת זאת נציע להוסיף הסדרים, לשנותם או לגרוע אותם מהחוק המקיים.

1. המוסד לביטוח לאומי

החוק המקיף: חוק הביטוח הלאומי, התשי"ד-1953.

מספר העובדים (2022): 4,648 עובדים בתקן, לרבות סטודנטים ומתמחים. נוסף על כך המוסד לביטוח לאומי מעסיק יועצים ועובדי קבלן.¹²²⁶

המוסד לביטוח לאומי (להלן: המוסד) הוא תאגיד שהוקם מכוח חוק בשלהי שנת 1953 והחל לפעול בשנת 1954 על בסיס מסקנותיה של ועדת קנב (1950)¹²²⁷ וברוח דוח בוורידג' (Beveridge) שהתפרסם בבריטניה (1942),¹²²⁸ מתוך רצון להבטיח למוסד מידה רבה של עצמאות ביחס לממשלת ישראל בבואו לקדם יעדים חברתיים שונים באמצעות הפעלת מנגנון של ביטוח חברתי.¹²²⁹ החוק המקיף הוחלף בחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשכ"ח-1968, וזה האחרון הוחלף בחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה-1995 (להלן: חוק הביטוח הלאומי).¹²³⁰ תפקידים נוספים על אלה המפורטים בחוק הביטוח הלאומי מוטלים על המוסד על-ידי חוקים אחרים, כגון חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, התש"ל-1970; חוק הבטחת הכנסה, התשמ"א-1980; חוק תגמולים לאסירי ציון ולבני משפחותיהם, התשנ"ב-1992; חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994; חוק התגמולים לחסידי אומות העולם, התשנ"ה-1995; וחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998. במחקר זה נתמקד במערך הפיקוח הפרלמנטרי על המוסד, שנקבע בחוק הביטוח הלאומי.

תפקידו הראשוני של המוסד היה להבטיח לכל האזרחים והתושבים של ישראל גמלה כספית שתשמש משענת כלכלית לקיומם בתחנות קריטיות לאורך חייהם. במרוצת השנים גדל במידה משמעותית מספרם של סוגי הקצבאות שהמוסד משלם למבוטחיו. כיום המוסד גובה דמי ביטוח מאזרחי ישראל ומתושביה ומספק להם, בהתאם לאמות-מידה שנקבעו, קצבאות ומענקים שונים – זְקָנָה, שאירים, לידה, ילדים, אבטלה, הבטחת הכנסה, נכות ועוד – וכן שירותים שונים, כגון שירותי סיעוד וייעוץ לקשישים וכן שירותי שיקום והכשרה מקצועית לנכים, לאלמנות ולנפגעי פעולות איבה. חלק מן הקצבאות הן קצבות קיום (המותנות במבחן הכנסה), והאחרות הן קצבאות ביטוחיות (שאינן מותנות במבחן הכנסה).¹²³¹ יצוין כי לאורך השנים נעשו נסיונות להקטין את מידת עצמאותו של המוסד, ובשנת 2003 אף תוקן חוק הביטוח הלאומי באופן שהכפיף את המוסד לחשב הכללי של משרד האוצר בכל הנוגע בעניינים כספיים: נקבע כי חשב המוסד יהיה עובד של משרד האוצר, וכי כל עסקה וכל הוצאה כספית של המוסד תהיינה טעונות אישור של חשב המוסד.¹²³²

מטרות המוסד לביטוח לאומי

זה שנים רבות המוסד מהווה אפוא גורם מרכזי, עתיר משאבים ורב השפעה, במערך השירותים החברתיים שהמדינה מספקת, ויש חשיבות מיוחדת לכך שהכנסת תפקח על פעילותו.¹²³³ המוסד נתון בפיקוחו של מבקר המדינה, שהוא כאמור זרוע של הכנסת.¹²³⁴ למרות חשיבותו של המוסד, לא נקבע בחוק המקיף שלו – לא בגרסתו הקודמת ואף לא בגרסתו הנוכחית – סעיף מטרות, שלאורו יפעלו עובדי המוסד ומנהליו. אנו מציעים כי הכנסת תוסיף לחוק סעיף כאמור.

המלצה לעניין מטרות המוסד

לחוק המקיף יוסף סעיף שיגדיר את מטרות המוסד לביטוח לאומי.

מבנה המוסד לביטוח לאומי וניהולו

המשרד הראשי של המוסד לביטוח לאומי נמצא בירושלים, ויש לו עשרים ושלושה סניפים ראשיים וחמישים וארבעה סניפי-משנה ואשנבים ברחבי הארץ.¹²³⁵ האורגנים של המוסד הם המועצה והמנהלה.¹²³⁶ שר הרווחה והביטחון החברתי משמש יושב-ראש מועצת המוסד לביטוח לאומי,¹²³⁷ והוא ממונה על יישום החוק.¹²³⁸ ליד המועצה פועלות ועדות בתחומים שונים – רובן ועדות לענפי הביטוח השונים.¹²³⁹ בראש המנהלה עומד מנהל המוסד לביטוח לאומי, ולצידו מכהנים במנהלה המשנה למנהל המוסד, סגני מנהל המוסד וחשב המוסד.¹²⁴⁰

מנהל המוסד נבחר על-ידי שר הרווחה והביטחון החברתי לאחר התייעצות של האחרון עם מועצת המוסד.¹²⁴¹ עם זאת, משך כהונתו של מנהל המוסד לא נקבע בחוק. משך כהונתם של מנהלי המוסד לאורך השנים נע בין שנה לחמש-עשרה שנים.¹²⁴² לנוכח חשיבותו, גודלו ועצמאותו של המוסד לביטוח לאומי והאחריות הכבדה הכרוכה בניהולו, אנו בדעה כי על המחוקק לקבוע בחוק את משך כהונתו של מנהל המוסד, כפי שעשה בהקשר של שני תאגידים גדולים ומשפיעים אחרים כאשר קבע את משך כהונתם של נגיד בנק ישראל ושל יושב-ראש הרשות לניירות ערך. אנו מציעים כי כהונתו של מנהל המוסד תארך חמש שנים, ובסופה יהיה אפשר למנותו לתקופת כהונה נוספת של חמש שנים. בהמשך לכך, ומאותם טעמים, מוצע לתקן את החוק כך שמינויו של מנהל המוסד לביטוח לאומי על-ידי שר הרווחה והביטחון החברתי ייעשה לא רק לאחר התייעצות עם מועצת המוסד, אלא גם בהסכמתו של ראש הממשלה. אנו מעריכים שתיוקן זה צפוי לחזק את מעמדו של מנהל המוסד.

המלצות לעניין מינויו של מנהל המוסד

1. יש לקבוע בחוק המקים כי מנהל המוסד לביטוח לאומי יתמנה לתקופת כהונה של חמש שנים, ובסופה יהיה אפשר למנותו לתקופת כהונה נוספת של חמש שנים.
2. יש לקבוע בחוק המקים כי מינוי מנהל המוסד לביטוח לאומי על-ידי שר הרווחה והביטחון החברתי יותנה בהסכמתו של ראש הממשלה, נוסף על חובת ההתייעצות עם מועצת המוסד.

מקורות המימון של המוסד לביטוח לאומי

רוב המימון של תוכניות הביטוח החברתי מגיע מתשלום דמי ביטוח על-ידי המבוטחים, קרי עובדים ומעסיקים, ומיעוטו – אם כי עדיין חלק גדול – מגיע מהעברות מתקציב המדינה. כמו־כן, למוסד יש הכנסות מריבית על השקעות של עודפי גבייה באגרות־חוב ממשלתיות. חלקו של תקציב המדינה במימון התוכניות גדל בעשורים האחרונים, והוא נועד, בין היתר, לממן את עלותם של פטורים והנחות שניתנו לאוכלוסיות שונות של מבוטחים.¹²⁴³ עם זאת, העודפים של המוסד הצטמצמו במידה משמעותית לאורך השנים, ובשנת 2021 נוצר לראשונה גירעון בקופת המוסד. הדבר צפוי להקטין את המרכיב הביטוחי בפעילותו ולהגדיל את המרכיב התקציבי בה. לפיכך תלותו של המוסד בממשלת ישראל תגדל ועצמאותו תקטן.¹²⁴⁴ למגמה זו יש משמעות כלכלית וחברתית רבה, ועל חברי הכנסת לתת לה את דעתם, לפעול לצמצום הגירעון בקופת המוסד, ולהבטיח כי בטווח הארוך יוכל המוסד למלא היטב את התפקידים שהוטלו עליו.

הפיקוח הפרלמנטרי על המוסד לביטוח לאומי

החוק המקים כולל שורה ארוכה מאוד של הסדרים לפיקוח פרלמנטרי על המוסד לביטוח לאומי – הן פיקוח כללי־ארגוני על פעילות המוסד ואורגניו והן פיקוח ממוקד על מהלכים שונים שהוא עושה לשם מילוי תפקידיו. תחילה נדון בהסדרי הפיקוח הכלליים, ולאחר־מכן נדון בהסדרי הפיקוח הממוקדים. לפני פירוט הסדרי הפיקוח נציין כי מבדיקה שערכנו עולה כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 קיימה ועדת העבודה, הרווחה והבריאות (ובכנסת העשרים וארבע – ועדת העבודה והרווחה) יותר ממאה ישיבות בנושאים שונים הקשורים לפעילות המוסד. כלומר, פעילות התאגיד תפסה מקום מרכזי בסדר־היום של הוועדה.

ההסדרים הכלליים לפיקוח פרלמנטרי על פעילות המוסד על-פי חוק הביטוח הלאומי

1. קביעת הרכב המועצה, דרך הקמתה ותנאי הפסקת חברות בה טעונה התייעצות עם ועדת העבודה והרווחה של הכנסת.¹²⁴⁵
2. יש להמציא לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת העתק של הצעת התקציב של המוסד, בצירוף ההערות וההמלצות של מועצת המוסד.¹²⁴⁶
3. נדרש אישור של ועדת הכספים של הכנסת – נוסף על הסכמה של שר האוצר – על־מנת לשנות את גובה התשלומים שאוצר המדינה מעביר למוסד החל בשנת 2018 לפי השיעורים הקבועים בחוק.¹²⁴⁷

אנו בדעה כי הסדרי הפיקוח הפרלמנטרי הכלליים על פעילות המוסד לביטוח לאומי במקומם, שכן הם עוסקים בעניינים מהותיים בפעילות התאגיד או בהתגברות על הוראות סעיפים הקבועים בחוק. עם זאת, בעוד החוק קובע כי מועצת המוסד ושר הרווחה והביטחון החברתי יקבלו בתוך שישה חודשים מתום כל שנת כספים דוח כספי ומאזן בצירוף דוח של אקטואר המוסד,¹²⁴⁸ אין חובה להגיש את הדוחות האמורים – הכוללים פרטים חשובים על־אודות מצבו הכספי של המוסד – לוועדה מוועדות הכנסת. על־כן אנו מציעים להוסיף לחוק קביעה שלפיה המוסד לביטוח לאומי יידרש למסור מדי שנה את הדוח הכספי והמאזן ואת הדוח האקטוארי גם לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת. נוסף על כך, לנוכח היקף פעילותו של המוסד, גובה הסכומים שהוא מנהל ומספר עובדיו, אנו מציעים לקבוע כי הגשת הדוחות האמורים תלווה בדיון בוועדת העבודה והרווחה, שבו ייטלו חלק שר הרווחה והביטחון החברתי, מנכ"ל המוסד ואקטואר המוסד. בדיון בוועדה יקבלו חברי הכנסת מידע עדכני והסברים מנומקים על היבטים שונים בפעילות המוסד בשנה שחלפה ולקראת השנה הבאה.

המלצות לעניין ההסדרים הכלליים לפיקוח פרלמנטרי על פעילות המוסד על-פי חוק הביטוח הלאומי

1. יש לקבוע כי בתוך שישה חודשים מתום כל שנת כספים יעביר המוסד לביטוח לאומי לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת דוח כספי ומאזן וכן דוח אקטוארי.
2. יש לקבוע כי העברת הדוחות לוועדת העבודה והרווחה תלווה בדיון בוועדה, שבו ייטלו חלק שר הרווחה והביטחון החברתי, מנכ"ל המוסד ואקטואר המוסד.

הסדרים הממוקדים לפיקוח פרלמנטרי על פעילות המוסד על-פי חוק הביטוח הלאומי

1. החוק קובע שני הסדרים לפיקוח על הגדרות של **מבוטחים כעובדים או כעובדים עצמאים**: שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת על-מנת לקבוע בצו כי מבוטחים אשר עוסקים בסוג עבודה פלוני או נתונים בתנאי עבודה מיוחדים, כמוגדר בצו, ייחשבו לעניין חוק הביטוח הלאומי כעובדים או כעובדים עצמאים או כמי שאינם עובדים ואינם עובדים עצמאים;¹²⁴⁹ כמו-כן, השר נדרש לקבל את אישור הוועדה כדי לקבוע בצו כי מבוטחים שהם חברים בתאגיד או נושאי משרה בתאגיד, כמוגדר בצו, ייחשבו לעניין חוק הביטוח הלאומי כעובדים או כעובדים עצמאים או כמי שאינם עובדים ואינם עובדים עצמאים.¹²⁵⁰

אנו סבורים כי יש להותיר על כנם את ההסדרים האלה, העוסקים בפיקוח על הגדרות של אוכלוסיות מבוטחים, מכיוון שלהגדרות האמורות יש השלכות על התנהלות המוסד מול אוכלוסיות אלו.

2. המוסד נדרש להתייעץ עם ועדת העבודה והרווחה של הכנסת – נוסף על התייעצות עם מועצת המוסד – על-מנת לתת בשם הממשלה או בשם גוף ציבורי, לא דרך קבע, לכלל תושבי המדינה או לסוגים מהם **הטבות סוציאליות שאינן ניתנות לפי חוק כלשהו**. זאת, על-פי הסכם בין המוסד לבין הממשלה או בין המוסד לבין גוף ציבורי שקבע שר הרווחה והביטחון החברתי על דעת הממשלה.¹²⁵¹

אנו בדעה כי הסדר פיקוח פרלמנטרי זה מוצדק, שכן מדובר במתן הטבות חריגות לא מכוח חוק.

3. שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש להתייעץ עם ועדת העבודה והרווחה של הכנסת – נוסף על קבלת הסכמתו של שר המשפטים – בבואו לקבוע כללים ותנאים שלפיהם ישלם המוסד לביטוח לאומי **גמול והחזר הוצאות** לחבר מועצת המוסד או לחבר ועדה של המוסד, ואת שיעוריהם.¹²⁵²

הסדר פיקוח זה מתקבל על דעתנו, שכן הוא נוגע בהוצאות כספיות של המוסד.

4. החוק קובע שורה של הסדרי פיקוח שוועדת העבודה והרווחה של הכנסת מפעילה על עניינים הקשורים ל**ביטוח אימהות**: נדרש אישור של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת לשם קביעת מבחנים ותנאים להכשרה מקצועית בעניין ביטוח אימהות;¹²⁵³

שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת על-מנת לקבוע נסיבות, תנאים וכללים שבהם תקופות מסוימות המוגדרות בחוק תיחשבה תקופות שבהן שולמו בעבור אישה שילדה דמי ביטוח לאומי אף אם אותן תקופות חלו לאחר היום הקובע;¹²⁵⁴ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת על-מנת להתקין תקנות הקובעות הוראות מיוחדות בדבר תשלום דמי ביטוח אימהות בעד כל אדם הנמצא בהכשרה מקצועית, תקנות הקובעות הוראות וכללים להגשת תביעות ודרכי הוכחתן לעניין ביטוח אימהות, וכן תקנות, כללים ותנאים בעניינים שונים הנוגעים במבוטחת שהיא עובדת עצמאית הזכאית לפיצוי מכוח סימן ד בפרק ה לחוק יישום תכנית ההתנתקות, התשס"ה-2005;¹²⁵⁵ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת כדי לערוך שינויים ותיאומים בסעיפי החוק העוסקים במענק אשפוז, במענק לידה, בקצבת לידה ובדמי לידה בעבור אם מיועדת לתינוק שנישא ברחמה של אם פונדקאית;¹²⁵⁶ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת בבואו לקבוע תנאים ושיעורים לתשלום מיוחד בעד יילוד שאמו המבוטחת בביטוח אימהות נפטרה במהלך הלידה או בתוך שנה מיום הלידה;¹²⁵⁷ או בעד יילוד שלאמו המבוטחת נקבעה דרגת אי-כושר בשיעור של 100%.¹²⁵⁸

אנו סבורים כי יש להותיר את ההסדרים הקיימים לפיקוח פרלמנטרי על סוגיות אלו על כנם, שכן הן סוגיות עקרוניות, וההחלטות המתקבלות ביחס אליהן משליכות על תקציב המוסד. כמו-כן, אחד ההסדרים נוגע בעריכת שינויים ותיאומים בסעיפים שונים בחוק, ומהלך זה מחייב לשיטתנו מעורבות של המחוקק.

5. החוק קובע הסדרים לפיקוח פרלמנטרי על הסדר **החיסכון ארוך-הטווח לכל ילד**: שר האוצר נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכספים של הכנסת על-מנת לקבוע שסכום החיסכון הנוסף (סכום קצבת הילדים – במלואו או בחלקו – שניתן להעביר למסגרת החיסכון ארוך-הטווח) לא יועבר;¹²⁵⁹ שר האוצר נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכספים של הכנסת בבואו לקבוע הוראות בעניין הפקדה וניהול של סכום החיסכון הבסיסי וסכום החיסכון הנוסף (סכום החיסכון הכולל);¹²⁶⁰ שר האוצר נדרש לדווח לוועדת הכספים של הכנסת אם ניתן פטור ממכרז לצורך בחירת הגוף שינהל את סכום החיסכון הכולל, וכן לגמק את הטעמים למתן הפטור האמור;¹²⁶¹ המוסד נדרש לדווח מדי

שנה – ולא יאוחר מיום 31 במרץ – לוועדת הכספים של הכנסת על כספי החיסכון הצבור הכולל, על סכום החיסכון הבסיסי ועל סכום החיסכון הנוסף, וכן למסור לוועדה נתונים על מספר הבקשות להעברת סכום הקצבה כסכום חיסכון נוסף ועל ניהול סכום החיסכון הצבור הכולל;¹²⁶² שר האוצר נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכספים של הכנסת על־מנת לקבוע הוראות בעניינים שונים הקשורים לחיסכון: תנאים ודרכים להעברת סכום החיסכון הצבור הכולל לילד זכאי שהגיע לגיל הפדיון, תנאים ודרכים להעברת סכום החיסכון הצבור הכולל במקרה של פטירת ילד זכאי, סכום החיסכון הצבור הכולל שלא הוצא בגיל הפדיון והשימוש שייעשה בו, והאופן שבו יעודכן סכום החיסכון הבסיסי.¹²⁶³

ההסדרים האמורים עוסקים בסוגיות עקרוניות או בהגברת הפיקוח הפרלמנטרי על תוכניות החיסכון לכל ילד, ועל־כן אנו מציעים להותירם על כנם.

6. החוק קובע הסדרים לפיקוח פרלמנטרי על **הסדרים לביטוח נפגעי עבודה**: שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת – לאחר התייעצות עם שר הבריאות – בבואו להתקין תקנות העוסקות בריפוי נפגעי עבודה;¹²⁶⁴ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה בבואו לקבוע נסיבות שלפיהן תובא בחשבון, לצורך הגדלת דרגת הנכות, נכות קודמת כתוצאה מפגיעה בעבודה שבגינה שולמה או משולמת גמלה לפי סימן ה לחוק (העוסק במתן קצבה או מענק לנכה עבודה), אם עקב אופיין המצטבר של הנכויות נפגע במידה ניכרת כושר השתכרותו של נכה העבודה;¹²⁶⁵ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה בבואו לקבוע תעריפים לתמורה בעד הפסד שכר או הכנסה של אדם המתייצב לפני רופא או ועדה רפואית לעררים;¹²⁶⁶ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה – נוסף על התייעצות עם שר האוצר – לצורך קביעת סכומים שונים מאלה שנקבעו באחד הלוחות שבחוק ביחס לאלמנים;¹²⁶⁷ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה – נוסף על התייעצות עם שר האוצר – בבואו לקבוע הוראות ותנאים בעניין הכשרה מקצועית ודמי מחיה לאלמנות וליתומים;¹²⁶⁸ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה על־מנת לקבוע את הסכום המרבי שמותר לנכות בכל חודש מקצבה של נכה עבודה לטובת דמי חברות בארגון של נכי עבודה

ותשלומים נוספים לארגון;¹²⁶⁹ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה לתנאים ולכללים שהוא קובע למימון פעולות המיועדות למניעת תאונות בעבודה במפעלים או במקומות עבודה אחרים;¹²⁷⁰ לבסוף, לגבי התשלום הנגבה מהמעסיק לפי רמת הסיכון להתרחשות פגיעה בעבודה, שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה – נוסף על התייעצות עם שר האוצר – בבואו לקבוע אמות־מידה לחישוב תשלום זה וכן את משקלה של כל אמת־מידה בחישוב זה. יתרה מזו, שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה – נוסף על הסכמת שר המשפטים והתייעצות עם שר האוצר – כדי לקבוע נתונים נוספים על אלה המנויים בחוק לצורך חישוב התשלום לפי רמת הסיכון. עוד נקבע כי הוראות אלו תחולנה גם על מקרים שבהם מתגלה מחלת מקצוע שיש קשר בינה לבין עבודה אצל המעסיק, בשינויים המחויבים ובשינויים שיקבע שר הרווחה והביטחון החברתי בהתייעצות עם שר האוצר ובאישורה של ועדת העבודה והרווחה. כמו־כן, שר הרווחה והביטחון החברתי – בהתייעצות עם שר האוצר ובאישורה של ועדת העבודה והרווחה – נדרש לקבוע, בחלוקה לפי עיסוקים, אמצעים ופעולות להבטחת בטיחות העובדים וקידום בריאותם שנקיטתם על־ידי מעסיק תביא לידי הפחתת התשלום לפי רמת הסיכון שנקבע לגביו. נוסף על כך, המוסד נדרש לדווח מדי שנה לוועדת העבודה והרווחה על ההתקדמות ביישום ההוראות הקשורות לחיוב המעסיק בתשלום לפי רמת הסיכון, על בסיס מחקרים שעליו לערוך.¹²⁷¹

אנו מציעים להותיר את ההסדרים האמורים על כנם, שכן הם עוסקים בסוגיות עקרוניות, לרבות כאלה המשליכות על התשלומים שהמוסד מעביר לנפגעי תאונות־עבודה. שני הסדרים אף כוללים סטייה מהוראות החוק (שינוי שלהן או הוספה עליהן), ולפיכך הדרישה לפיקוח פרלמנטרי עליהם במקומה.

7. שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת בבואו לקבוע כללים ומבחנים **לאובדן כושר התפקוד בעקבות תאונה** לצורך תשלום **דמי תאונה**.¹²⁷²

הסדר פיקוח זה מתקבל על דעתנו, שכן הוא נוגע בסוגיה עקרונית שהחלטה בעניינה משפיעה על תקציב המוסד.

8. החוק קובע שורה של הסדרים לפיקוח פרלמנטרי על **הענקת דמי אבטלה**: ההקצבה המיוחדת שענף ביטוח אבטלה במוסד מעביר לחשבון המיוחד שממנו תשולם **הענקת אבטלה** תיקבע באישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת.¹²⁷³ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש – נוסף על התייעצות עם שר האוצר – לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת כדי להרחיב בתקנות את חוג המבוטחים לעניין ביטוח אבטלה;¹²⁷⁴ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש – נוסף על התייעצות עם שר הביטחון – לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת על-מנת לקבוע סוגי חיילים הזכאים לדמי אבטלה לפני שמלאו להם עשרים שנים, וכן כדי לקבוע נסיבות מיוחדות שבהן יראו אדם שמלאו לו שמונה-עשרה שנים וטרם מלאו לו עשרים שנים כזכאי לביטוח אבטלה, ובלבד שהשלים תקופת אכשרה;¹²⁷⁵ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת על-מנת לקבוע תנאים שלפיהם אדם מובטל יירשם בלשכת שירות התעסוקה כמחוסר עבודה;¹²⁷⁶ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת בבואו לקבוע סוגי עבודה שייחשבו מסוג העבודה העיקרית של המובטל או עבודה התואמת את הכשרתו המקצועית או את רמת ההשכלה שלו;¹²⁷⁷ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת כדי לקבוע מהן הסיבות שהפסקת עבודה בגינן לא תוביל לביטול זכאות לדמי אבטלה בעד תשעים הימים הראשונים ממועד הפסקת העבודה כאמור;¹²⁷⁸ קביעת דרכי החישוב של השכר היומי הממוצע למובטל שאינו חייל טעונה הסכמה של שר האוצר ואישור של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת;¹²⁷⁹ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה – נוסף על התייעצות עם שר האוצר – בבואו להורות בתקנות על הארכת תקופות הזכאות לקבלת דמי אבטלה בעיתות של אבטלה ממושכת או כללית בכל שטח המדינה או באזור מסוים, וכן בבואו לקבוע הוראות מיוחדות בדבר הזכאות לדמי אבטלה, שיעורם ותשלומם בפרק-הזמן שבו הוארכו התקופות;¹²⁸⁰ קביעות שונות של שר הכלכלה והתעשייה או של שר הרווחה והביטחון החברתי בדבר שיעור דמי האבטלה שיינתנו לזכאים המשתתפים בהכשרה מקצועית מסוגים מסוימים טעונות אישור של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת;¹²⁸¹ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת בבואו לקבוע כללים, תנאים, דרכי הוכחה וסייגים לתשלום בעבור עבודה מועדפת לחיילים משוחררים, וכן על-מנת להחליף – בהסכמת שר האוצר – את הלוח בחוק המפרט מקומות וסוגים של עבודה מועדפת ועבודה נדרשת.¹²⁸²

אנו סבורים כי מערך זה של הסדרי פיקוח פרלמנטרי על הענקת דמי אבטלה הוא מוצדק לנוכח ההשלכות על תקציב המוסד הכרוכות בקבלת החלטות בנדון. כמו-כן, הקביעה המאפשרת לשר הרווחה והביטחון החברתי להחליף לוח מסוים בחוק מצדיקה קבלת אישור פרלמנטרי לכך.

9. החוק קובע הסדרים לפיקוח פרלמנטרי על **ביטוח זכויות עובדים בהליכי חדלות פירעון**: שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת על-מנת לקבוע סדרים אחרים מאלה הקבועים בחוק לצורך הגשת תביעה לגמלה ולצורך תשלום גמלה, וכן על-מנת לקבוע הוראות, כללים, תנאים ומבחנים בדבר תשלום גמלה ואישור תביעה לגמלה.¹²⁸³

השלכות ההוראה האמורה על תקציב המוסד וסמכותו של שר הרווחה והביטחון החברתי לסטות מההסדרים הקבועים בחוק מצדיקות לדעתנו קבלת אישור פרלמנטרי בעניין זה.

10. החוק קובע הסדרים לפיקוח פרלמנטרי על **ביטוח נכות**: שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת בבואו לקבוע קביעות שונות הקשורות להגדרות שבפרק החוק העוסק בביטוח נכות;¹²⁸⁴ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת בבואו לקבוע כללים, מבחנים ותנאים לזכויותיה של עקרת-בית נכה לגמלת נכות;¹²⁸⁵ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת בבואו לקבוע כללים ומבחנים בדבר יכולת השיקום המקצועי של נכה;¹²⁸⁶ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת על-מנת לקבוע כללים, מבחנים ושיעורים להשתתפות המוסד לביטוח לאומי במתן שירותים מיוחדים לכלל הנכים או לסוגי נכים, וכן להשתתפות המוסד במתן שירותים מיוחדים למבוטח העומד בתנאים מסוימים אף אם הוא אינו נכה;¹²⁸⁷ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת בבואו לקבוע את סמכויותיהן של ועדה רפואית לעררים, של ועדה לעררים ושל ועדה לשירותים מיוחדים, ואת העקרונות והכללים שינחו אותן;¹²⁸⁸ ועדת העבודה והרווחה של הכנסת היא המוסמכת לקבוע פרקי-זמן ותנאים לבדיקה מחדש של דרגת אי-כושרו של נכה להשתכר או את שיעור נכותו הרפואית, וכן לזכותו של נכה לדרוש בדיקה כאמור;¹²⁸⁹ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת – נוסף על

התייעצות עם שר האוצר – בבואו לקבוע הוראות ותנאים למתן הכשרה מקצועית, דמי מחיה והוצאות אבחון לבן־זוגו של נכה שאינו ניתן לשיקום מקצועי, ואת שיעורי הסכומים שיינתנו;¹²⁹⁰ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת בבואו לקבוע מבחנים ותנאים להגדרת ילד נכה;¹²⁹¹ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת בבואו לקבוע הוראות, תנאים ומבחנים למתן גמלאות בעבור ילד נכה, ואת שיעורי הסכומים שיינתנו, וחלק מהקביעות הללו טעונות גם התייעצות עם שר האוצר.¹²⁹²

אנו מציעים להותיר את הסדרי הפיקוח הפרלמנטריים על ביטוח נכות על כנם, שכן הם עוסקים בפיקוח על סוגיות עקרוניות, ובחלק גדול מהמקרים הם גם משליכים על התנהלותו הכספית של המוסד.

11. החוק קובע הסדרים לפיקוח פרלמנטרי על **ביטוח סיעוד**: שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת – נוסף על הסכמת שר האוצר – בבואו לקבוע תקנות בדבר מבחני ההכנסה שהזכות לגמלת סיעוד ושיעורה מותנים בהם, וכן בבואו לשנות את לוח שירותי הסיעוד המופיע בחוק;¹²⁹³ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת בבואו לקבוע הוראות ליישום הסעיפים העוסקים במתן גמלת סיעוד בכסף, ועל המוסד לביטוח לאומי לדווח לוועדה ב־1 בינואר בכל שנה – בשנים 2020–2023 – על ממצאי המעקב שלו אחר ההשפעה של יישום שניים מהסעיפים בחוק העוסקים בקבלת גמלת סיעוד;¹²⁹⁴ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת – נוסף על הסכמתם של שר האוצר ושר הבריאות – בבואו לקבוע הוראות בעניין מתאם טיפול, וכן לדווח לוועדה מדי שלושה חודשים על יישומן של הוראות אלו;¹²⁹⁵ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת בבואו לקבוע את החוקים וסוגי התשלומים שעל בסיסם יהא אדם זכאי לגמלת סיעוד או לשירותי סיעוד בכסף או בעין מאוצר המדינה;¹²⁹⁶ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת בבואו לקבוע כללים לבדיקת מידת תלותו של זכאי בעזרת זולת לשם ביצוע פעולות יומיומיות ולבדיקת הצורך שלו בהשגחה;¹²⁹⁷ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת – נוסף על הסכמת שר האוצר – כדי להחיל את הזכאות לגמלת סיעוד

גם על מי שטרם הגיע לגיל פרישה, וכדי לקבוע סוגים נוספים של גמלאות שתיתנה למוגבלים בתפקוד וכן כללים, תנאים, מבחנים, שיעורים ומועדים לתשלומן.¹²⁹⁸

אנו סבורים כי יש להותיר את הסדרי הפיקוח האמורים על כנם, שכן הם עוסקים במהלכים המשפיעים על תקציב המוסד, והסדר אחד אף כרוך בשינוי לוח הקבוע בחוק.

12. החוק קובע הסדרים לפיקוח פרלמנטרי על **ביטוח אזרחים ותיקים וביטוח שאירים**: שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת בבואו לקבוע הגדרות מסוימות בפרק החוק העוסק בביטוח אזרחים ותיקים ובביטוח שאירים;¹²⁹⁹ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת על־מנת להגדיל את השיעורים הנקובים בחוק של קצבת האזרח הוותיק ושל תוספת התלויים;¹³⁰⁰ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת – נוסף על התייעצות עם שר האוצר – בבואו לקבוע בצו סכום אחר של הכנסה מרבית לצורך הגדרת אדם בן חמישים ומעלה כתלוי במבוטח;¹³⁰¹ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת על התייעצות עם שר האוצר – על־מנת להגדיל את שיעוריה של קצבת שאירים חודשית;¹³⁰² שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת – נוסף על התייעצות עם שר האוצר – על־מנת לקבוע הוראות ותנאים בדבר מתן הכשרה מקצועית לאלמנה או לאלמן ובדבר תשלומי מחיה והוצאות אבחון בעד יתום המקדיש את עיקר זמנו ללימודים במתכונת המוגדרת בחוק;¹³⁰³ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת – נוסף על התייעצות עם השר לשירותי דת – על־מנת לקבוע סכומים, תנאים ומבחנים לתשלום דמי קבורה לגורמים שונים העוסקים בקבורת נפטרים.¹³⁰⁴

אנו בדעה כי יש להותיר את הסדרי הפיקוח האמורים על כנם, שכן הם עוסקים במהלכים המשפיעים על תקציב המוסד, ובמקרים מסוימים אף כרוכים בשינוי הסדרים הקבועים בחוק.

13. החוק קובע הסדרים לפיקוח פרלמנטרי על **תגמולים למשרתים במילואים**: שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת בבואו לקבוע נסיבות מיוחדות שבהן יחושב תגמול המילואים לפי ההכנסה שהייתה לעובד בחודש שבו שירת במילואים אילולא שירת ואילו

עבד, וכן את דרכי חישוב התגמול;¹³⁰⁵ שר הרווחה והביטחון החברתי (ובמקרה של שירות מילואים המוגדר שירות-חירום – שר הביטחון) נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת – נוסף על התייעצות עם שר האוצר – בבואו לקבוע נסיבות ותנאים שבהם ישולם תגמול המילואים בשיעור מוגדל לכלל המשרתים במילואים או לסוגים מסוימים מביניהם, ללא הגבלה של זמן או לתקופה מוגבלת, וכן את גובה השיעור המוגדל, מקורות מימונו וסדרי תשלומו;¹³⁰⁶ שר הביטחון נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת – נוסף על התייעצות עם שר הרווחה והביטחון החברתי ועם שר האוצר – על-מנת להגדיל, במקרה של שירות מילואים המוגדר שירות-חירום, את שיעור התגמול המזערי שישולם לכלל המשרתים במילואים או לסוגים מסוימים מביניהם;¹³⁰⁷ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת בבואו לקבוע כללים למתן הענקות לנערים עובדים עד גיל שמונה-עשרה שנעדרו מעבודתם עקב השתתפותם בחינוך קדם-צבאי;¹³⁰⁸ שר הביטחון נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת – נוסף על התייעצות עם שר הרווחה והביטחון החברתי ועם שר האוצר – על-מנת להגדיל את שיעור ההענקות, מתוך הסכום השנתי הכולל של תגמולי המילואים, שתוקצינה לפיתוח שירותי רווחה למשרתים במילואים ולבני משפחותיהם;¹³⁰⁹ יש להביא לידיעתה של ועדת הכספים של הכנסת כללים שייקבעו בהסכם בין הממשלה לבין המוסד לביטוח לאומי בעניין הדיווח של המוסד למשרד הביטחון על מספר ימי המילואים ועל סכום תגמולי המילואים.¹³¹⁰

מכיוון שמדובר במהלכים בעלי השלכות על תקציב המוסד, אנו סבורים כי הסדרי הפיקוח עליהם במקומם.

14. החוק קובע הסדרים לפיקוח פרלמנטרי על **תגמולים למתנדבים**: שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת בבואו לקבוע מרכיבים שונים בהגדרת מתנדב;¹³¹¹ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת – נוסף על הסכמת שר האוצר – בבואו להתקין תקנות לעניין גמלאות נוספות למתנדב שפעל ללא שכר להצלת חיי הזולת;¹³¹² שר האוצר נדרש לקבל את אישורה של ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת בבואו להתקין תקנות בעניין תשלום פיצויים מאת אוצר המדינה למי שנפגע או ניזוק – או לתלויים במי שנפגע או ניזוק – מעוולה שנעשתה על-ידי מתנדב תוך כדי פעולת

ההתנדבות או עקב פעולה זו, ואשר אין לו זכות לפיצויים מאדם אחר זולת המתנדב.¹³¹³

מכיוון שלהסדרי הפיקוח העוסקים במתנדבים יש השפעה על תקציב המוסד, אנו מציעים להותירם על כנם.

15. החוק קובע כי שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת בבואו לקבוע הוראות לעניין אופן מסירת **מידע על-אודות משרת בכוחות הביטחון שנפגע במהלך שירותו** והגיש תביעה לפי פרק יג לחוק, ולעניין אבטחת המידע האמור בעת מסירתו.¹³¹⁴

לדעתנו ניתן להסתפק ביידוע של הוועדה בדבר ההוראות לעניין אופן מסירתו של המידע ואבטחתו, ואין צורך לחייב את שר הרווחה והביטחון החברתי לקבל את אישורה המוקדם.

16. החוק קובע הסדרים לפיקוח פרלמנטרי על **הוראות כלליות בענייני גמלאות**: שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת בבואו לקבוע כללים והוראות בעניין משך הזמן המרבי שבו על פקיד התביעות במוסד לביטוח לאומי להחליט בתביעה לדמי פגיעה;¹³¹⁵ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת בבואו לקבוע הוראות בדבר תשלום מקדמות לתובעי גמלה ולזכאים לגמלה;¹³¹⁶ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת על-מנת לקבוע כללים ותנאים לחלוקת קצבאות;¹³¹⁷ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת – נוסף על התייעצות עם שר האוצר – על-מנת לקבוע כללים לעיכוב תשלום של קצבת ילדים במקרה שבו זכאי לקצבה לא הגיש למוסד או לפקיד השומה דוח על הכנסתו;¹³¹⁸ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת – נוסף על הסכמת שר האוצר – בבואו לקבוע נסיבות ותנאים שבהם לא יראו תביעות מסוימות מהמוסד לביטוח לאומי כתביעה אחת, על-אף המצוין בחוק, ובבואו לקבוע סכום מרבי או שיעור מרבי שיהיה אפשר לגבות תמורת הטיפול בהן;¹³¹⁹ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת בבואו לקבוע הוראות לעניין הסכם התקשרות בין תובע גמלה לבין מטפל בתביעה לגמלה ולעניין דף המידע הכללי שיימסר לתובע גמלה;¹³²⁰ שר המשפטים נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת – נוסף על התייעצות עם שר הרווחה והביטחון החברתי – בבואו

לקבוע סכומים מרביים לתשלום בעד טיפול בתביעה בגין עילות מסוימות או הגבלות בנוגע לאופן התשלום או למועדי גביית התשלום;¹³²¹ שר המשפטים נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת – נוסף על הסכמתו של שר הרווחה והביטחון החברתי – על-מנת לשנות סכומים הנקובים במקומות מסוימים בחוק;¹³²² שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת על-מנת לקבוע בצו תשלום שבא נפיצוי על הפסד שכר ואשר אסור לשלם במקביל לו דמי אבטלה;¹³²³ המוסד לביטוח לאומי רשאי לנכות מקצבת הנכות של אדם הזכאי לקצבה כאמור את מלוא המענק הניתן לו מכוח סעיפים מסוימים בחוק או חלק ממענק זה, לפי כללים, מבחנים ודרכי חישוב הטעונים אישור של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת;¹³²⁴ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת בבואו לקבוע בצו כי חוק מסוים שמכוחו משתלמים תגמול או קצבה יהא כפוף גם הוא – נוסף על החוקים המפורטים בחוק – להוראה שלפיה על אדם הזכאי בגין מאורע אחד הן לתגמול או קצבה כאמור והן לגמלת ביטוח נכות (לפי פרק ט לחוק) לבחור בין שני התשלומים;¹³²⁵ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת – נוסף על הסכמת שר האוצר – כדי לקבוע דרכים נוספות (מלבד הדרך המקוונת) שבהן יוכל מבטח לדווח למוסד לביטוח לאומי על ניכוי סכום כלשהו על-ידי או על-ידי צד שלישי מפיצויים לזכאי בשל גמלה שהמוסד אמור לשלם לזכאי, וכן כדי לקבוע כי יש להמציא מסמכים או פרטים נוספים במסגרת הדיווח האמור או כדי להאריך את התקופה למסירתו.¹³²⁶

אנו מציעים להותיר את הסדרי הפיקוח האמורים על כנם, שכן הם נוגעים בסעיפים המשפיעים על תקציב המוסד או על זכויות המבוטחים, בסעיפים העוסקים במסירת נתונים על פעילותו של המוסד או בסעיפים המאפשרים התגברות על הוראות החוק.

17. החוק קובע הסדרים לפיקוח פרלמנטרי על הוראות שונות בדבר **תשלום דמי ביטוח**: שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכספים של הכנסת על-מנת לשנות בצו את שיעורי דמי הביטוח המפורטים באחד הלוחות שבחוק;¹³²⁷ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכספים של הכנסת בבואו לקבוע בצו שיעורים מופחתים של דמי ביטוח לגבי חלק מהכנסתו של מבוטח שהוא עובד או עובד עצמאי או של מבוטח שאינו עובד ואינו עובד עצמאי, או להחיל שיעורים מופחתים על הכנסה של מבוטח כאמור שלא תעלה על

סכום שייקבע בצו;¹³²⁸ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת – נוסף על התייעצות עם שר האוצר – בבואו לקבוע סוגים נוספים (מלבד אלה המפורטים בחוק) של תשלומים, טובות-הנאה או קצובות שעובד קיבל ממעסיק במישרין או בעקיפין, ואשר מהווים הכנסה החייבת במס לפי פקודת מס הכנסה, אשר ייחשבו הכנסה לעניין דמי ביטוח;¹³²⁹ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכספים של הכנסת על-מנת לקבוע הוראות נוספות לעניין הכנסתו של חבר קיבוץ שיתופי ואופן חישובה לצורכי דמי ביטוח;¹³³⁰ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת כדי לקבוע בתקנות הוראות מיוחדות בעניין מבוטח הרשאי לנהל במטבע חוץ פנקסי חשבונות לפי אחד מסעיפי פקודת מס הכנסה וכן בעניין מבוטח שחלות עליו הוראות פטור לפי סעיף אחר בחוק הביטוח הלאומי;¹³³¹ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת – נוסף על הסכמתו של שר האוצר – בבואו לקבוע כללים, תנאים ומועדים לגבי תשלום דמי הביטוח של מבוטח המקבל פנסיה מוקדמת;¹³³² שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכספים של הכנסת על-מנת לשנות בצו את ההכנסות המזעריות לעניין דמי הביטוח המופיעות באחד הלוחות שבחוק;¹³³³ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת – נוסף על התייעצות עם שר האוצר – אם ברצונו לשנות או להחליף את הלוח שבחוק המפרט את ההכנסות המרביות והמזעריות לעניין דמי הביטוח;¹³³⁴ שר האוצר נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכספים של הכנסת – נוסף על הסכמתו של שר הרווחה והביטחון החברתי – לצורך קביעת חריגים מסוימים בעניין הכנסות הפטורות מדמי ביטוח לאומי;¹³³⁵ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת על-מנת לקבוע בצו חוקים נוספים על אלה שכבר מצוינים בחוק כחוקים שהתגמולים המשולמים מכוחם לא ייחשבו הכנסה המחויבת בדמי ביטוח לאומי;¹³³⁶ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת בבואו לקבוע כללים ומבחנים לעניין פטור מתשלום דמי ביטוח לאומי בעד תקופה מסוימת למבוטח שאינו עובד ואינו עובד עצמאי ואשר הכנסתו בשנת המס – או באותו חלק ממנה שבה היה מבוטח – אינה עולה על ההכנסה המזערית הקבועה באחד הלוחות שבחוק;¹³³⁷ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכספים של הכנסת – נוסף על התייעצות עם שר האוצר – בבואו לקבוע הוראות

מיוחדות בדבר תשלום או פטור מתשלום של דמי ביטוח, כולם או מקצתם, מהכנסה שמקורה בבונוסים, מהכנסה שמשלמת לא בכסף או לא במישרין ממעביד לעובדו ומתשלום שנוסף על השכר החודשי הרגיל כפי שהוגדר בתקנות, וכן בבואו לקבוע הוראות וכללים שלפיהם הכנסה פלונית תובא בחשבון לעניין דמי ביטוח אף שהיא אינה חייבת במס לפי פקודת מס הכנסה או לחלופין לא תובא בחשבון לעניין דמי ביטוח;¹³³⁸ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת בבואו לקבוע סוגי מעסיקים או משלמי פנסיה מוקדמת שיגישו דין-וחשבון באופן לא-מקוון בהתאם להוראות שיקבע השר;¹³³⁹ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת בבואו לקבוע הנחות שתינתנה לעובד עצמאי ולמי שאינו עובד ואינו עובד עצמאי – לכולם או לסוגים מסוימים מביניהם – אשר שילמו דמי ביטוח לפני המועד שנקבע לתשלומם או באמצעות גבייה מרוכזת;¹³⁴⁰ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת בבואו לשנות בצו את התקופות לתשלום קנסות פיגורים ואת שיעורי הקנסות.¹³⁴¹

אנו בדעה כי יש להותיר הסדרים אלו על כנם, שכן הם נוגעים בסעיפים אשר עוסקים בזכויות מבוטחים (לרבות פטורים מתשלום דמי ביטוח) ומשליכים על תקציב המוסד או בסעיפים המאפשרים התגברות על הוראות החוק.

18. החוק קובע הסדרים לפיקוח פרלמנטרי על **הוראות שונות** המצויות בפרק טז לחוק: שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת בבואו להתקין תקנות שסוטות מהוראות החוק לשם ביצוע הסכם שנחתם בין ממשלת ישראל לבין מדינה אחרת או רשות שאינה מדינה ואשר קובע יחסי גומלין בעניין ענפי ביטוח לאומי הנדונים בחוק או מחיל זכויות או חובות לפי החוק על תושביהן של המדינה או הרשות שעימן נכרת ההסכם;¹³⁴² שר הרווחה והביטחון החברתי ושר האוצר נדרשים לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת בבואם לקבוע לגבי תקופת שירות מילואים בחירות הוראות בדבר שיפוי מלא או חלקי של מעביד על תשלומים שמופקדים על-ידי בקופה או בקרן במהלך שירות המילואים של עובדיו ועל תשלום דמי ביטוח בעד עובדיו;¹³⁴³ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת – נוסף על הסכמתו של שר הביטחון או של השר הממונה על השירות האזרחי-הלאומי, לפי העניין – בבואו

לקבוע הוראות לביצוע הסעיף העוסק בזכויות ובחובות של חייל משוחרר או של משוחרר משירות אזרחי-לאומי ביחס למוסד לביטוח לאומי;¹³⁴⁴ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת – נוסף על התייעצות עם מועצת המוסד – בבואו לקבוע זכויות וחובות מכוח החוק למי שאינו תושב ישראל, לתושב ישראל ביהודה ובשומרון, לתושב ישראל המועסק מחוץ לישראל, לתושב ישראל הגר מחוץ לישראל, לתושב ישראל ולתושב יהודה והשומרון המעסיקים עובדים מחוץ לישראל, למעביד שהוא חבר בני-אדם הרשום בישראל או חבר בני-אדם שלפחות מחצית מהבעלות בו נמצאת במישרין או בעקיפין בידי תושב ישראל או תושב יהודה והשומרון, לתושב ישראל שהוא עובד עצמאי העוסק במשלח-ידו ביהודה ובשומרון ולתושב ישראל שהכנסתו צמחה, הופקה או התקבלה ביהודה ובשומרון;¹³⁴⁵ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת – נוסף על הסכמתם של שר המשפטים ושר האוצר – בבואו לקבוע סוגים נוספים של מידע (מלבד אלה המפורטים בחוק) שעובד המוסד לביטוח לאומי, שהוסמך לכך על-ידי מנהלת המוסד, יהיה רשאי לקבל.¹³⁴⁶

אנו מציעים להותיר את הסדרי הפיקוח האמורים על כנם, שכן רובם עוסקים בסעיפים המסדירים זכויות מבוטחים ומשליכים על תקציב המוסד או בסעיפים המאפשרים התגברות על הוראות החוק.

19. החוק קובע הסדרים לפיקוח פרלמנטרי על **הענקות שהמוסד נותן לפני משורת הדין**: הענקות לאדם בכסף ובעין שהמוסד לביטוח לאומי רשאי לתת משיקולי צדק – כאשר תביעתו של אותו אדם לגמלה במסגרת ענפי הביטוח אינה מזכה אותו מסיבות המפורטות בחוק – תינתנה על-פי מבחנים וכללים ובשיעורים שנקבעו על-ידי ועדת העבודה והרווחה של הכנסת;¹³⁴⁷ שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת – נוסף על התייעצות עם שר האוצר – על-מנת לשנות בצו את שיעור הפרשה השנתית מתקבולי המוסד לחשבון שממנו תמונה ההענקות האמורות.¹³⁴⁸

מכיוון שמדובר בהענקות לפני משורת הדין המשפיעות על תקציב המוסד, אנו סבורים כי הסדרי הפיקוח הפרלמנטריים עליהן מוצדקים ויש להותירם על כנם.

20. החוק קובע כי שר הרווחה והביטחון החברתי נדרש לקבל את אישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת – נוסף על התייעצות עם שר האוצר וקבלת הסכמתו של שר המשפטים – לשם התקנת **תקנות בדבר מתן סיוע משפטי** לכל מבקש שאינו חבר בני-אדם בהליכים בבית הדין לעבודה שהמוסד הוא צד בהם בעניינים הנובעים מחוק הביטוח הלאומי או מכל חוק אחר שהמוסד משלם תשלומים על-פיו, למעט חריגים מספר. 1349

אנו בדעה כי הסדר פיקוח זה מוצדק לנוכח חשיבות הסוגיה ובשל ההשלכות הכספיות שיש למתן סיוע משפטי בהליכים שהמוסד לביטוח לאומי הוא צד בהם.

המלצה לעניין ההסדרים הממוקדים לפיקוח פרלמנטרי על המוסד לפי חוק הביטוח הלאומי

החוק המקים יתוקן כך שייקבע בו כי הוראות בדבר אופן מסירת מידע על-אודות משרת בכוחות הביטחון שנפגע במהלך שירותו והגיש תביעה לפי החוק וכן הוראות בעניין אבטחת המידע האמור בעת מסירתו תהיינה טעונות רק יידוע של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת על-ידי שר הרווחה והביטחון החברתי, במקום החובה המוטלת כיום על השר לקבל מן הוועדה אישור להוראות כאלה.

2. רשות ניירות ערך (רנ"ע)

החוק המקים: חוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968.

מספר העובדים (2022): 237. נוסף על כך עובדים ברשות לניירות ערך 34 מתמחים במשפטים וסטודנטים. 1350

רשות ניירות ערך (להלן: הרשות) היא תאגיד¹³⁵¹ שהוקם בעקבות המלצותיה של ועדה בראשות פרופ' אורי ידן, אשר מונתה על-ידי שר האוצר בשנת 1962 והגישה בשנת 1963 את המלצותיה בדבר חקיקת חוק ניירות ערך והקמת רשות ניירות ערך. תפקיד הרשות הוא לשמור על ענייניו של ציבור המשקיעים בניירות ערך כפי שנקבע בחוק. 1353 במסגרת זאת הרשות נותנת היתר לפרסום תשקיפים שעל-פיהם תאגידים מציעים ניירות ערך לציבור וכן היתר לפרסום תשקיפים שעל-פיהם קרנות נאמנות מציעות את יחידותיהן לציבור; בודקת דוחות שונים המוגשים על-ידי גופים מדווחים; מסדירה את הפעילות של ענף קרנות הנאמנות ומפקחת עליו; מעניקה רשיונות למנהלי תיקים, ליועצי השקעות ולמשווקי השקעות, מסדירה את פעילותם ומפקחת עליהם; מפקחת על מילוי

חובותיהם של מנהלי תיקים וחברי בורסה שאינם בנקים לפי חוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000; מפקחת על הניהול התקין וההוגן של הבורסה; מעניקה רשיונות לחברות דירוג ומפקחת עליהן; עורכת חקירות בחשד לביצוע עברות על חוק ניירות ערך ועל חוקים אחרים; מבצעת הליכי אכיפה מנהליים ופותחת הליכים מנהליים מול ועדת האכיפה המנהלית בהוראת יושב-ראש הרשות; משתתפת במימון המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות ובהפעלתו, ועוד. 1354 חוקים נוספים המעניקים סמכויות לרשות ניירות ערך לשם ביצוע המשימות האמורות הם חוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994, חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה-1995, חוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000, והחוק להסדרת פעילות חברות דירוג האשראי, התשע"ד-2014. במחקר זה נתמקד במערך הפיקוח הפרלמנטרי על הרשות שנקבע בחוק ניירות ערך. שר האוצר ממונה על יישום החוק, ורשאי להתקין תקנות ליישמו בהתייעצות עם הרשות. 1355 הרשות נתונה בפיקוחו של מבקר המדינה. 1356

מבנה הרשות לניירות ערך

משרדי הרשות נמצאים בירושלים. יש לה מליאה שנקבע כי מספר חבריה לא יעלה על שלושה-עשר, ובראשה עומד יושב-ראש הרשות. 1357 המליאה פועלת בנושאים שונים באמצעות ועדות. 1358 ברשות פועלות שתיים-עשרה מחלקות, 1359 אשר אחת מהן – מחלקת ניירות ערך בפרקליטות – פועלת במסגרת פרקליטות תל-אביב (מיסוי וכלכלה). 1360 יושב-ראש הרשות ממונה על-ידי שר האוצר. אנו סבורים – בדומה לאמור לעיל ביחס למינויו של מנהל המוסד לביטוח לאומי – כי לנוכח מעמדה של הרשות והשפעתה על המשק הישראלי יש לתקן את החוק ולקבוע כי יושב-ראש הרשות ימונה בהסכמתו של ראש הממשלה.

המלצה לעניין מינויו של יושב-ראש הרשות

יש לתקן את החוק המקים כך שייקבע בו כי שר האוצר ימנה את יושב-ראש הרשות בהסכמתו של ראש הממשלה.

מקורות המימון של הרשות לניירות ערך

הרשות שואפת למצוינות מקצועית, עובדיה נמצאים בתהליך של למידה מתמדת, והיא נהנית ממידה רבה של עצמאות. הדבר נעוץ במידה רבה בעובדה שתקציבה נפרד מתקציביהם של משרדי הממשלה, ומאושר על-ידי הכנסת לאחר שמשרד האוצר מחווה את

דעתו עליו ומאשרו. נוסף על כך, שכר העובדים ברשות גבוה יחסית (בדומה לשכר העובדים במשרד מבקר המדינה) – נתון המאפשר לה למשוך לשורותיה כוח־אדם איכותי – ונמצא בפיקוחו של אגף השכר במשרד האוצר.¹³⁶¹ מקורות ההכנסה של הרשות בשנת 2022 כוללים אגרות שונות המשולמות לה (אגרות תשקיף, אגרות שנתיות ואגרות מיועצי השקעות ומחברות ניהול תיקים) ומימון מעודפים.¹³⁶²

הפיקוח הפרלמנטרי על רשות ניירות ערך

החוק כולל מערך ענף של הסדרים לפיקוח פרלמנטרי על פעילות הרשות – מיעוטם בעלי אופי כללי־ארגוני, ורובם בעלי אופי פרטני וממוקד ומתייחסים למהלכים שונים בשוק ההון הישראלי אשר עובדי הרשות מעורבים בהם. תחילה נדון בהסדרי הפיקוח הכלליים, ולאחר־מכן נדון בהסדרי הפיקוח הפרטניים והממוקדים.¹³⁶³ לפני כן נציין כי מבדיקה שערכנו עולה כי ממרץ 2015 עד אוגוסט 2021 קיימה ועדת הכספים של הכנסת – הוועדה הפרלמנטרית העיקרית המפקחת על רשות ניירות ערך – קרוב לעשר ישיבות שעסקו בפעילות הרשות, ובכל שנה בתקופה האמורה התקיימה לפחות ישיבה אחת שהתמקדה בפעילות הרשות.¹³⁶⁴ נוסף על כך, פעילות הרשות נדונה בוועדת החקירה הפרלמנטרית להתנהלות המערכת הפיננסית בהסדרי אשראי ללווים עסקיים גדולים (ועדת כבל), ובמסגרת דיוני הוועדה אף העידה לפנייה יושבת־ראש הרשות.¹³⁶⁵

ההסדרים הכלליים לפיקוח פרלמנטרי על פעילות הרשות

1. שר המשפטים נדרש לקבל את אישורה של ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת – נוסף על התייעצות עם שר האוצר – כדי לקבוע לגבי עובדי הרשות שקיבלו סמכויות מכוח סעיפים 56א–56ג לחוק (המקנים לעובדים ברשות סמכויות אכיפה משמעותיות) הגבלות מיוחדות שתחולנה עליהם לאחר פרישתם, וכן על־מנת להסמיך אדם להתיר לעובדים כאמור לחרוג מהגבלות מיוחדות אלו.¹³⁶⁶

2. התקציב השנתי של הרשות טעון אישור של ועדת הכספים של הכנסת, נוסף על אישורו של שר האוצר.¹³⁶⁷

3. הרשות נדרשת למסור דוחות על פעולותיה לוועדת הכספים של הכנסת – נוסף על שר האוצר – לפי דרישתה ולפחות אחת לשנה.¹³⁶⁸

4. שר האוצר נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכספים של הכנסת בבואו לקבוע בתקנות הוראות בדבר אגרות שתשולמנה לרשות,¹³⁶⁹ בבואו לקבוע בתקנות הוראות בדבר אופן פרסום הודעה בעיתון לפי החוק¹³⁷⁰ וכן על־מנת להתקין תקנות – לפי הצעת הרשות ובהתייעצות עם שר המשפטים – בשורה של נושאים.¹³⁷¹

אנו בדעה כי הסדרי הפיקוח הכלליים של ועדות הכנסת הקבועים בחוק מוצדקים ברובם הגדול, שכן הם עוסקים בסוגיות עקרוניות ומיועדים לקדם מעקב פרלמנטרי אחר פעילותה הכוללת של הרשות. יתרה מזו, אנו מציעים לתקן את החוק ולהוסיף בו קביעה שלפיה הרשות תידרש למסור מדי שנה לוועדת הכספים של הכנסת דוחות כספיים שנתיים, נוסף על דוחות הפעילות. יש לציין כי בפועל דוח הפעילות של הרשות כולל דיווח כספי על מצבה,¹³⁷² אך הצעתנו זו נועדה להרחיב את הדיווח הכספי של הרשות ולבססו על הוראה בחוק. בהמשך לכך, לנוכח היקף פעילותה של הרשות וההשפעה הרבה שיש לה אנו מציעים שמסירת הדוחות האמורים על־ידי הרשות מדי שנה תלווה בדיון בוועדה, שבו ישתתף יושב־ראש הרשות. מאידך גיסא, אין לדעתנו מקום לערב את ועדת הכספים של הכנסת בסוגיה הפעוטה של אופן פרסום הודעה בעיתון, בייחוד בעידן הדיגיטלי שבו אנו חיים.

המלצות לעניין ההסדרים הכלליים לפיקוח פרלמנטרי על פעילות הרשות

1. יש לקבוע כי מדי שנה תמסור הרשות לוועדת הכספים של הכנסת דוחות כספיים שנתיים.

2. יש לקבוע כי ועדת הכספים תדון בדוח הפעילות ובדוחות הכספיים לאחר הגשתם. בדיון ישתתף יושב־ראש הרשות.

3. החוק המקיים יתוקן כך שלא יידרש אישור מאת ועדת הכספים של הכנסת על־מנת לקבוע בתקנות הוראות בדבר אופן פרסום הודעה בעיתון לפי החוק.

הסדרי הפיקוח הפרלמנטרי הממוקדים על פעילות הרשות

1. החוק קובע הסדרים לפיקוח פרלמנטרי על היבטים שונים של פרסום תשקיפים ועל הזמנות על־פי תשקיף: שר האוצר נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכספים של הכנסת על־מנת לשנות בצו את תוספת שלישית א לחוק, המפרטת סוגי תשקיפים שהרשות רשאית לקבוע כי בבקשות לפרסומם חלים

סדרי טיפול נפרדים;¹³⁷³ על-מנת לשנות את התוספת הראשונה לחוק, המגדירה סוגי משקיעים שלא יובאו במניין המשקיעים לצורך הגדרת הצעה לציבור או מכירה לציבור;¹³⁷⁴ על-מנת להתקין תקנות המותקנות לפי סעיפים 15א–15ג לחוק, העוסקים באי-תחולתה של החובה לפרסם תשקיף או טיוטת תשקיף לצורך ביצוע הצעה לציבור או מכירה לציבור ובסייגים לאי-תחולתה האמורה;¹³⁷⁵ על-מנת להתקין תקנות בדבר הפרטים שיש לכלול בטיטת תשקיף ובתשקיף, ובדבר המבנה שלהם וצורתם;¹³⁷⁶ על-מנת לקבוע סוגים של הצעות או רוכשים ותנאים שבהם ניתן למכור ניירות ערך במחיר שונה, במקום במחיר אחיד;¹³⁷⁷ על-מנת לקבוע שיעור או אמות-מידה לעמלת הפצה סבירה ומקובלת;¹³⁷⁸ על-מנת להתקין תקנות לעניין דרכים להצעת ניירות ערך ולמכירתם;¹³⁷⁹ ועל-מנת להתקין תקנות בדבר סימון טיוטות תשקיף ותשקיפים, מספורם, הפצתם וההודעה המשלימה בעניינם.¹³⁸⁰ כמו-כן, הרשות נדרשת למסור לוועדת הכספים הודעה על נוהלי הבדיקה של טיוטות תשקיפים – חבר הוועדה יכול לדרוש לבטלם, והוועדה היא המחליטה בנדון.¹³⁸¹ נוסף על כך, שר האוצר נדרש להביא לאישורה של ועדת הכספים תנאים להצעת ניירות ערך על-פי תשקיף מדף;¹³⁸² הוראות לעניין חובת הגשתו של דוח הצעת מדף על-ידי אדם המבקש להציע ניירות ערך על-פי תשקיף מדף תוך כדי המסחר בבורסה;¹³⁸³ קביעות בדבר הפרטים שיש לכלול בדוח הצעת מדף, בדבר מבנהו וצורתו, ובדבר האופן והמועד להגשתו ולפרסומו;¹³⁸⁴ קביעות בדבר מועדי ההתחלה והסיום של התקופה להגשת הזמנות לניירות ערך המוצעים בתשקיף;¹³⁸⁵ וכן תקנות הקובעות דרך להשקעת כספי הזמנות ומקרים שבהם לא תהיה חובה להחזיר פירות.¹³⁸⁶

מכיוון שמדובר בסוגיות עקרוניות, ובמקרים מסוימים אף בהתגברות על הוראות החוק, אנו מציעים להותיר את הסדרי הפיקוח הפרלמנטרי האמורים על כנם.

2. החוק קובע הסדרים לפיקוח פרלמנטרי על כשירותם של נאמנים ועל מרשם הנאמנים: שר האוצר נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכספים של הכנסת על-מנת לקבוע הוראות לעניין ניהול מרשם הנאמנים ואופן הרישום בו, לעניין הבקשה להירשם במרשם, הפרטים שהיא תכלול או המסמכים שיצורפו אליה, ולעניין האגרות שעל מבקשת לשלם תמורת רישום במרשם,¹³⁸⁷ וכן תנאים נוספים בעניינים אחדים המפורטים בחוק לצורך רישום מבקשת במרשם הנאמנים;¹³⁸⁸ על-מנת לקבוע פרטים בדבר כספי הפיקודון שיעביר מנפיק לנאמן

ובדבר ההוצאות המיוחדות שתכוסינה על-ידי הנאמן מכספי הפיקודון;¹³⁸⁹ על-מנת לקבוע בתקנות עניינים נוספים שייכללו בשטר נאמנות;¹³⁹⁰ על-מנת לקבוע הוראות בדבר מנגנון שנקבע בשטר הנאמנות כדי להבטיח באופן סביר כי זכויות המחזיקים לא תיפגענה כתוצאה משינוי הבטוחות,¹³⁹¹ וכן הוראות בדבר הודעות או דוחות נוספים שעל הנאמן להגיש לרשות או לבורסה ביחס לפרטים שונים;¹³⁹² על-מנת לשנות את תוספת שלישית או לחוק;¹³⁹³ ובבואו לקבוע הוראות בדבר דוחות או הודעות שעל מנפיק להגיש לנאמן ואת הפרטים שיש לכלול בהם, צורתם, מועדי עריכתם והגשתם.¹³⁹⁴

מכיוון שההסדרים האמורים עוסקים בסוגיות עקרוניות, ובמקרה אחד אף כוללים אפשרות לשינוי של הוראות החוק, אנו מציעים להותירם על כנם.

3. החוק קובע הסדרים לפיקוח פרלמנטרי על כינוסה של אספת מחזיקים בתעודות התחייבות ועל כינוסה של אספת מחזיקים בכתבי אופציה: שר האוצר נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכספים של הכנסת על-מנת לקבוע הוראות – לפי הצעת הרשות או לאחר התייעצות עימה – בעניין זכותם של מחזיקי תעודות התחייבות שיש בידיהם לפחות חמישה אחוזים מיתרת הערך הנקוב של סדרת תעודות התחייבות לבקש מהנאמן לכלול נושא בסדר-היום של אספת מחזיקים שתתכנס בעתיד;¹³⁹⁵ על-מנת לקבוע – לפי הצעת הרשות או לאחר התייעצות עימה – כי כאשר נוסח ההחלטות פוּרָט בהזמנה או בהודעה, אספת המחזיקים רשאית לקבל החלטות השונות מאלה שנכללו בסדר-היום של האספה;¹³⁹⁶ בבואו לקבוע – לפי הצעת הרשות או לאחר התייעצות עימה – נסיבות ותנאים שבהם יידרש תשלום תמורת קבלה של אישור בעלות של מחזיק בתעודות התחייבות המעוניין להצביע באספת מחזיקים, וכן את גובה התשלום או התשלום המרבי;¹³⁹⁷ בבואו לקבוע הוראות שונות – לפי הצעת הרשות או לאחר התייעצות עימה – בדבר כתב הצבעה והודעת עמדה לפי סעיפים 35ב ו-35ג (הצבעה באספת מחזיקים) ו-35ב2 לחוק (פנייה למחזיקי תעודות התחייבות);¹³⁹⁸ ובבואו לקבוע הוראות אחרות – לפי הצעת הרשות או לאחר התייעצות עימה – בדבר המועדים הקובעים להשתתפות ולהצבעה באספת מחזיקים, אם הדבר נדרש לצורך הצבעה באמצעות כתבי הצבעה.¹³⁹⁹ כמו-כן, שר האוצר נדרש להביא לאישורה של ועדת המדע והטכנולוגיה של הכנסת – נוסף על התייעצות עם שר המשפטים ולפי הצעת הרשות או לאחר התייעצות עימה – הוראות שונות שהוא קובע בדבר כתב הצבעה לפי סעיף 8טז35 לחוק (העוסק בהצבעה באספת מחזיקים בכתבי אופציה).¹⁴⁰⁰

מכיוון שמדובר בסוגיות עקרוניות, אנו מציעים להותיר את הסדרי הפיקוח האמורים על כנם.

4. החוק קובע הסדרים לפיקוח פרלמנטרי על **ניירות ערך הרשומים למסחר בבורסה בחוץ-לארץ**: שר האוצר נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכספים של הכנסת על-מנת להוסיף לתוספת השלישית לחוק – לפי הצעת הרשות או בהתייעצות עימה – בורסה בחוץ-לארץ שאינה מנויה בתוספת השנייה לחוק אם היא עומדת בתנאים מסוימים;¹⁴⁰¹ על-מנת למחוק מהתוספת השנייה ומהתוספת השלישית לחוק – לפי הצעת הרשות או בהתייעצות עימה – בורסה בחוץ-לארץ בהתקיים נסיבות מסוימות;¹⁴⁰² ועל-מנת להתקין תקנות – לפי הצעת הרשות או בהתייעצות עימה – שעניינן מבנה וצורתו של מסמך רישום, פרטים מזהים של תאגיד חוץ, ניירות הערך שלו והמחזיקים בהם שייכללו במסמך הרישום.¹⁴⁰³ כמו-כן, שר האוצר נדרש להביא לאישורה של ועדת הכספים צו המשנה – לפי הצעת הרשות או בהתייעצות עימה – את תוספת שלישית ב לחוק,¹⁴⁰⁴ וכן בבואו להתקין תקנות – לפי הצעת הרשות או בהתייעצות עימה – בעניין דוחות והודעות של תאגיד חוץ שניירות הערך שלו נרשמו למסחר בבורסה לפי מסמך רישום ואשר ערב הרישום לא חלו עליו חובות הדיווח הכלולות בחוק ניירות ערך.¹⁴⁰⁵

אנו מציעים להותיר את הסדרי הפיקוח האמורים על כנם, שכן הם עוסקים בסוגיות עקרוניות, ורובם אף כוללים הוראות לשינוי סעיפים בחוק.

5. החוק קובע הסדרים לפיקוח פרלמנטרי על **רישום למסחר על-ידי בורסה בישראל של מניות תאגיד הנסחרות בבורסה זרה**: שר האוצר נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכספים של הכנסת על-מנת לקבוע בצו – לפי הצעת הרשות – פרטים שונים בעניין תנאים לרישום למסחר על-ידי בורסה של מניות תאגיד הנסחרות בבורסה זרה;¹⁴⁰⁶ על-מנת לקבוע בתקנות הוראות – לפי הצעת הרשות או בהתייעצות עימה – בעניין רישום מניות למסחר לפי פרק הזא לחוק ובעניין מחיקה מהמסחר של מניות שנרשמו למסחר כאמור;¹⁴⁰⁷ ועל-מנת לקבוע הוראות – לפי הצעת הרשות או בהתייעצות עימה – לעניין אגרות שתשלם בורסה בעד רישום מניות למסחר לפי פרק הזא לחוק ולעניין המסחר במניות הרשומות כאמור.¹⁴⁰⁸

מכיוון שמדובר בסוגיות עקרוניות, אנו מציעים להותיר את הסדרי הפיקוח האמורים על כנם.

6. החוק קובע הסדרים לפיקוח פרלמנטרי על **ניירות ערך מיוחדים**: שר האוצר נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכספים של הכנסת על-מנת להתקין תקנות בדבר המבנה והצורה של מסמך הצעה לציבור של ניירות ערך מיוחדים ובדבר הפרטים והמסמכים שיש לכלול בו,¹⁴⁰⁹ וכן על-מנת להתקין תקנות לעניין דוחות, הודעות או מסמכים שמנפיק ניירות ערך מיוחדים חייב להגישם, ובדבר צורתם, מועדי עריכתם והגשתם, והפרטים או המסמכים שיש לכלול בהם.¹⁴¹⁰

אנו סבורים כי יש להותיר את הסדרי הפיקוח האמורים על כנם, שכן הם נוגעים בסוגיות עקרוניות.

7. החוק קובע הסדרים לפיקוח פרלמנטרי על **רכזי הצעות**: שר האוצר נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכספים של הכנסת כדי לקבוע תנאים לרישום במרשם הרכזים,¹⁴¹¹ וכן על-מנת לקבוע הוראות בדבר הדוחות וההודעות שרכזי הצעות צריכים להגיש לרשות.¹⁴¹²

אנו מציעים להותיר את הסדרי הפיקוח האמורים על כנם, שכן הם נוגעים בסוגיות עקרוניות.

8. החוק קובע הסדרים לפיקוח פרלמנטרי על **דיווחים והודעות של תאגידים שניירות ערך שלהם הוצעו לציבור או נסחרים בבורסה**: שר האוצר נדרש להביא לאישורה של ועדת הכספים של הכנסת את התקנות שהוא מתקין – לפי הצעת הרשות או לאחר התייעצות עימה – בדבר הפרטים שיש לכלול בהודעות ובדוחות המוגשים על-ידי תאגיד שניירות הערך שלו הוצעו לציבור על-פי תשקיף או על-ידי תאגיד שניירות הערך שלו נסחרים בבורסה או רשומים בה למסחר, ובדבר הצורה ומועדי העריכה וההגשה של ההודעות והדוחות האמורים;¹⁴¹³ וכן בבואו לקבוע – לפי הצעת הרשות או לאחר התייעצות עימה – את המועד שבו תוגש לתאגיד הודעה על פרטים שונים הנוגעים בבעל עניין בתאגיד או בנושא משרה בכירה בו.¹⁴¹⁴

מכיוון שמדובר בסוגיות עקרוניות, אנו מציעים להותיר את הסדרי הפיקוח האמורים על כנם.

9. החוק קובע הסדרים לפיקוח פרלמנטרי על **דיווח אלקטרוני של תאגידים לרשות ניירות ערך ולבורסה**: שר האוצר נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכספים של הכנסת על-מנת להתקין תקנות בעניינים הנוגעים בדיווח אלקטרוני של תאגידים;¹⁴¹⁵ שר האוצר ושר המשפטים נדרשים להביא לאישורה של ועדת

המדע והטכנולוגיה של הכנסת תקנות הקובעות דרישות ממאשר חתימה שנוספות על אלה המנויות בחוק חתימה אלקטרונית, התשס"א-2001;¹⁴¹⁶ שר האוצר ושר המשפטים נדרשים להביא לאישורה של ועדת הכספים תקנות בעניין דואר אלקטרוני מאובטח;¹⁴¹⁷ שר האוצר ושר המשפטים נדרשים להביא לאישורה של ועדת המדע והטכנולוגיה תקנות בדבר חובות נוספות – לצד אלה הנקובות בחוק חתימה אלקטרונית – שתחולנה על מאשר חתימה בקשר לתעודות אלקטרוניות המשמשות לעבודה במערכת דואר אלקטרוני מאובטח.¹⁴¹⁸

מכיוון שמדובר בעניינים טכניים מובהקים, ולא בסוגיות עקרוניות, אנו מציעים לתקן את הסדרי הפיקוח האמורים כך שייקבע כי התקנות שתותקנה במסגרתם תאושרנה באופן אוטומטי בתוך שלושים וחמישה ימים ממועד פרסומן. זאת, להוציא מקרה שבו חברים בוועדת הכספים של הכנסת או בוועדת המדע והטכנולוגיה של הכנסת – לפי העניין – יביעו התנגדות לתוכן התקנות. במקרה כזה תובאנה התקנות בהקדם להצבעה באחת משתי הוועדות, לפי העניין.

10. החוק קובע הסדרים לפיקוח פרלמנטרי על **זירת סוחר לחשבוננו העצמי**: שר האוצר נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכספים של הכנסת כדי לקבוע מכשירים פיננסיים אסורים נוספים על אלה המנויים בפרק 3ז לחוק;¹⁴¹⁹ כדי לקבוע דרישות נוספות לצורך מתן רשיון זירה לחברה ואת סוגי הדוחות והמסמכים שעל חברה להגיש לשם קבלת רישיון כאמור;¹⁴²⁰ וכן בבואו לקבוע הוראות בעניינים שונים הקשורים להתנהלותן של חברות בעלות רשיון זירה.¹⁴²¹

מכיוון שמדובר בסוגיות עקרוניות, אנו מציעים להותיר את הסדרי הפיקוח האמורים על כנם.

11. החוק קובע הסדרים לפיקוח פרלמנטרי על **רישוי בורסות ומסלקות**: שר האוצר נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכספים של הכנסת על-מנת להעניק רשיון בורסה לחברה העומדת בשורה של תנאים;¹⁴²² על-מנת לקבוע תנאים והגבלות ברשיון בורסה;¹⁴²³ על-מנת להעניק רשיון מסלקה לחברה שמתקיימים בה שני תנאים המפורטים בחוק;¹⁴²⁴ ועל-מנת לקבוע עילות לביטול רשיון מסלקה או להתלייתו נוסף על העילות המנויות בחוק.¹⁴²⁵

מכיוון שמדובר בסוגיות עקרוניות, אנו מציעים להותיר את הסדרי הפיקוח האמורים על כנם.

12. שר האוצר נדרש להביא לאישורה של ועדת הכספים של הכנסת – לאחר התייעצות עם הרשות – **תקנות האוסרות על "עובד חבר הבורסה"**, כהגדרתו בחוק, **לסחור בניירות ערך**.¹⁴²⁶

מכיוון שמדובר בתקנות המגבילות את חופש הקניין וחופש העיסוק של "עובדים חברי הבורסה", ניתן להבין ולהצדיק את הדרישה להביא את התקנות לאישורה של ועדת הכספים.

13. החוק קובע הסדרים לפיקוח פרלמנטרי על **הטלת עיצומים** על-ידי הרשות ועל **נקיטת אמצעי אכיפה מנהליים** על-ידי ועדת האכיפה המנהלית: שר האוצר נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכספים של הכנסת על-מנת לשנות – בתנאים מסוימים ובכפוף להסכמתו של שר המשפטים – את התוספות החמישית והשישית לחוק, העוסקות בעילות המאפשרות לרשות להטיל עיצומים כספיים ובגובהם של העיצומים;¹⁴²⁷ על-מנת לקבוע הוראות בעניין עבודתו של הממונה המטפל בנפגעי ההפרה המנהלית;¹⁴²⁸ ועל-מנת לשנות – בכפוף להסכמתו של שר המשפטים – את התוספת השביעית לחוק.¹⁴²⁹

מכיוון שמדובר בהסדרים העוסקים בעניינים עקרוניים, שרובם אף כרוכים בשינוי הוראות החוק, אנו סבורים כי יש להותירם על כנם.

14. החוק קובע כי שר האוצר נדרש לקבל את אישורה של ועדת הכספים של הכנסת בבואו לקבוע כי הוראות החוק (למעט כמה סעיפים חריגים) והתקנות שהותקנו על-פיו – כולן או מקצתן – לא תחולנה על **ניירות ערך של הסוכנות היהודית**.¹⁴³⁰

מכיוון שמדובר בקביעה בדבר אי-החלה של הוראות החוק והתקנות בעניין מסוים, אנו סבורים כי הסדר הפיקוח במקומו.

המלצה לעניין הסדרים הממוקדים לפיקוח פרלמנטרי על פעילות הרשות

החוק יתוקן כך שייקבע בו כי תקנות העוסקות בדיווח אלקטרוני של תאגידים לרשות ניירות ערך ולבורסה תאושרנה באופן אוטומטי בתוך שלושים וחמישה ימים ממועד פרסומן. זאת, להוציא מקרה שבו חברים בוועדת הכספים של הכנסת או בוועדת המדע והטכנולוגיה של הכנסת – לפי העניין – יביעו התנגדות לתוכן התקנות. במקרה כזה תובאנה התקנות בהקדם להצבעה באחת משתי הוועדות, לפי העניין.

- 1 קיימות רשימות שונות של תאגידי חקוקים, ומספרם הכולל שונה בכל רשימה. כך, למשל, מבקר המדינה מונה יותר מחמישים תאגידי חקוקים, ואילו הממונה על השכר והסכמי עבודה במשרד האוצר מונה יותר משישים. נתונים אלו ממחישים את הצורך להגדיר בכירור את המונח "תאגיד חקוק" - דבר שאנו מבקשים לעשות במחקר זה.
- 2 המונח "תאגיד חקוק" הוא תרגום לעברית של המונח "תאגיד סטטוטורי". בחלק מהמקומות - בחוק ובספרות המשפטית - התאגידי החקוקים מכונים "תאגידי ציבוריים".
- 3 בהקשר זה נציין כי על-פי ס' 3 לחוק הפרשנות, התשמ"א-1981, תאגיד הוא "גוף משפטי, כשר לחיובים, לזכויות ולפעולות משפטיות". בכאנו לזהות את התאגידי החקוקים הפועלים כיום בישראל, אנו סבורים כי יש לזהות הוראה בחוק המקים שלפיה הגוף המוקם הוא תאגיד הכשר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית - בגרסה זו או אחרת.
- 4 דפנה ברק-ארוז **משפט מינהלי** כרך ג: משפט מינהלי כלכלי 450-451 (2013); יצחק גלינור **מינהל ציבורי בישראל: התפתחות, מבנה, תפקוד ורפורמות 36-37** (2007); יצחק זמיר **הסמכות המינהלית** כרך א: המינהל הציבורי 367-370, 459-463, 467-468, 474-480 (מהדורה שנייה מורחבת 2010); מבקר המדינה **דוח שנתי 17א** 25, 29-31 (2020) (להלן: מבקר המדינה **דוח 17א**); תזכיר חוק התאגידי הציבוריים, התשע"ג-2013, 2. <https://bit.ly/3GNGujg>.
- 5 ס' 7 לחוק הסדרת הטיפול בחופי הכנרת.
- 6 ס' 11(ב) ו-4 לחוק תאגידי מים וביוב.
- 7 זמיר, לעיל ה"ס 4, בעמ' 459-461 ו-464-465.
- 8 שם, בעמ' 468-472; גלינור, לעיל ה"ס 4, בעמ' 36-37; תזכיר חוק התאגידי הציבוריים, לעיל ה"ס 4, בעמ' 2.
- 9 זמיר, לעיל ה"ס 4, בעמ' 465-466.
- 10 שם, בעמ' 460-461. במונח זה חברה ממשלתית נהנית מעצמאות רבה יותר בפעולתה מאשר תאגיד חקוק, שכן היא אינה נדרשת להוראה מפורשת בחוק על-מנת לפעול. ס' 32 לחוק החברות, התשנ"ט-1999, מתיר לחברה לקבוע בתקנונה שהיא תעסוק בכל עיסוק חוקי או לקבוע שהיא תעסוק בכל עיסוק חוקי למעט סוגי עיסוקים מסוימים שצוינו בתקנון או לקבוע שהיא תעסוק רק בסוגי העיסוקים שצוינו בתקנון.
- 11 גם הוראותיו של חוק החברות חלות על הקמתן של חברות ממשלתיות ועל פעילותן, אך כאשר יש סתירה בין הוראות אלו לבין הוראותיו של חוק החברות הממשלתיות, הוראותיו של החוק האחרון גוברות, בהיותו חוק ייחודי לעולם החברות הממשלתיות.
- 12 למשל, המועצה הישראלית לצרכנות לא הוקמה מכוח חוק, אך כמרוצת הזמן הוסדרה פעילותה בחוק המועצה הישראלית לצרכנות, התשס"ח-2008.
- 13 חברות ממשלתיות המוגדרות חברות לתועלת הציבור אינן מיועדות להשיא רווחים. ראו ס' 11 לחוק החברות.
- 14 מבקר המדינה **דוח 17א**, לעיל ה"ס 4, בעמ' 31.
- 15 שם, בעמ' 32-34; תזכיר חוק התאגידי הציבוריים, לעיל ה"ס 4, בעמ' 2-4.
- 16 על-אודות הפיקוח של בתי-מחוקקים על הרשות המבצעת - הן על הממשלה והן על גופי ביצוע אחרים - במבט השוואתי רחב, ועל הקשר בין תפקיד החקיקה ותפקיד הייצוג של בתי-המחוקקים לבין תפקיד הפיקוח שלהם, ראו Inter-Parliamentary Union (IPU) & United Nations Development Programme (UNDP), *Global Parliamentary Report* (2017) 13-17—*Parliamentary Oversight: Parliament's Power to Hold Government to Account* (2017) (להלן: IPU & UNDP).

17 זמיר, לעיל ה"ס 4, בעמ' 473.

18 ועדת הכנסת, ועדת החוקה, חוק ומשפט והוועדה לענייני ביקורת המדינה רשאיות ליוזם הגשה של הצעות חוק בנושאים הבאים: חוקי יסוד, עניינים המתחייבים מתיקון חוקי יסוד ומוצעים לצידי, הכנסת, חברי הכנסת, מפלגות, מימון מפלגות ומבקר המדינה. לעניין זה ראו ס' 80 לתקנון הכנסת. ניתן לטעון כי הצעות חוק העוסקות בפיקוח של הכנסת או של אחת מוועדותיה על תאגיד חוק נכללות בהגדרה זו.

19 ס' 98-74 לתקנון הכנסת.

20 ס' 59-52 לתקנון הכנסת. מילאת הכנסת רשאית להחליט על העברתה של הצעה לסדר-היום לדיון באחת מוועדות הכנסת.

21 ס' 50-46 לתקנון הכנסת.

22 ס' 51 לתקנון הכנסת.

23 ס' 42(ב) לחוק-יסוד: הממשלה וס' 45 לתקנון הכנסת. סביר להניח שדיון כאמור ייערך במקרה שמדובר בתאגיד גדול ובעל השפעה רבה על הציבור.

24 ס' 28 לחוק-יסוד: הממשלה וס' 44 לתקנון הכנסת. עם זאת, יציין כי למן הקמתה קיבלה הכנסת הצעת אי-אמון אחת בלבד, וזו לא הוגשה על רקע פעילות של תאגיד חוק.

25 לפירוט ועדות הכנסת הקבועות ראו ס' 100 לתקנון הכנסת.

26 על יתרונות הפיקוח באמצעות ועדות - בייחוד ועדות קבועות - בבית המחוקקים ראו IPU & UNDP, לעיל ה"ס 16, בעמ' 46-47 ו-51-53.

27 ס' 111(ב) לתקנון הכנסת. המכסה האמורה אינה חלה על ועדת הכנסת ועל ועדת החוקה, חוק ומשפט. כמו-כן, התקנון קובע מכסה קטנה יותר לוועדת הכספים - לפחות 12% מדיניה צריכים להיות מוקדשים לפיקוח על עבודת הממשלה.

28 כך, למשל, בעשור האחרון נכתבו במרכז סקירות אחדות על-אודות ייצוגן של אוכלוסיות שונות בגופים מנהלים של תאגידים חוקיים.

29 ראו ס' 17 לחוק הכנסת, התשנ"ד-1994.

30 ראו ס' 2(א) לחוק-יסוד: מבקר המדינה וס' 9 לחוק מבקר המדינה, המפרטים את סוגי הגופים הכפופים לביקורתו של מבקר המדינה.

31 אף שמנוסחם של חוקי-יסוד: מבקר המדינה וחוק מבקר המדינה עולה כי מוסד הביקורת רשאי לפעול בכל תאגיד חוקי, במקרים שבהם החוק המקים אינו כולל הוראה הקובעת במפורש כי מבקר המדינה יפקח על פעילות התאגיד החוקי או מציעים לקבוע הוראה מפורשת כאמור.

32 ס' 14(ב) לחוק מבקר המדינה. כך, למשל, בעקבות דוח שפרסם מבקר המדינה בעניין משבר מניות הבנקים באמצע שנות השמונים של המאה הקודמת החליטה הוועדה לענייני ביקורת המדינה של הכנסת להקים ועדת חקירה ממלכתית לבירור העניין וועדת בייסקי, וזו עסקה גם בתפקודו של בנק ישראל.

33 ראו פרק שביעי לחוק מבקר המדינה.

34 מבקר המדינה **דוח 71א**, לעיל ה"ס 4, בעמ' 47-41, 56-59, 61, 68, 78-79, 81 ו-83-85.

35 ועדת-החקירה לענין ייסות מניות הבנקים **דין-וחשבון** (1986) (להלן: **דוח ועדת בייסקי**).

36 ס' 22 לחוק-יסוד: הכנסת וס' 128-136 לתקנון הכנסת.

37 ועדת החקירה הפרלמנטרית להתנהלות המערכת הפיננסית בהסדרי אשראי ללווים עסקיים גדולים **דין וחשבון מסכם** (2019) (להלן: **דוח ועדת ככל**).

38 בהקשר זה ראוי לציין את תיקון מס' 56 לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985, שהוסיף את ס' 28 לחוק, הקובע כי כל תאגיד חוקי יערוך מדי שנה דוחות כספיים בהתאם לכללים חשבונאיים מקובלים. נוסף על כך נקבע כי הדוחות האמורים יוגשו מדי שנה עד 31 במרץ לשרים הנוגעים בדבר ולחשב הכללי במשרד האוצר. כמו-כן, מועצת התאגיד נדרשת לפרסם את המרשלת של התאגיד את הדוחות בתוך תקופה של שישים יום ממועד הגשתם לשרים ולחשב הכללי. החשב הכללי יפרסם את הדוחות הכספיים באתר המרשלת של משרד האוצר. אם בחוק המקים תאגיד יש הוראות בעניין דיווח כספי, אזי על התאגיד לפעול על-פיהן. יש לציין כי ההוראות של ס' 28 לחוק יסודות התקציב אינן חלות על בנק ישראל ועל המוסד לביטוח לאומי, אשר בחוקים המקימים שלהם יש הוראות מיוחדות לעניין עריכת דוחות כספיים.

39 כידוע, בשנים האחרונות כיהנו כנסות אחדות במשך תקופה קצרה יחסית (וחודשים אחדים עד שנה). זהו מצב חריג יחסית לרוב שנות קיומה של הכנסת.

40 ראו "ועדות הכנסת - פרוטוקולים של דיוני הוועדות" **אתר הכנסת** <https://main.knesset.gov.il/Activity/committees/Pages/AllCommitteeProtocols.aspx>.

41 ריאיון עם גליה פינצי, מנהלת האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים (15.8.2021).

42 ס' 4 לחוק האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים קובע כי האקדמיה היא תאגיד, כשר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית. על תהליך הקמתה של האקדמיה ראו "פרק היסטורי" **אתר האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים** <https://www.academy.ac.il/RichText/GeneralPage.aspx?nodeId=806>.

43 ס' 2 לחוק האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים; "על האקדמיה" **אתר האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים** <https://www.academy.ac.il/RichText/GeneralPage.aspx?nodeId=747>; ריאיון עם גליה פינצי, לעיל ה"ס 41.

44 "הקרן הלאומית למדע" **אתר האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים** <https://www.academy.ac.il/RichText/GeneralPage.aspx?nodeId=785>.

45 "על מרכז הקשר" **אתר האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים** <https://www.academy.ac.il/RichText/GeneralPage.aspx?nodeId=932>; ריאיון עם גליה פינצי, לעיל ה"ס 41.

46 ראו **באתר האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים**: "מלגות אדמס" <https://www.academy.ac.il/RichText/GeneralPage.aspx?nodeId=775>; "מלגות רות ארנון" <https://www.academy.ac.il/RichText/GeneralPage.aspx?nodeId=1075>; "פרסי בלווטיק למדענים צעירים" <https://www.academy.ac.il/RichText/GeneralPage.aspx?nodeId=1077>; "קרן בתי-שבע דה רוטשילד" <https://www.academy.ac.il/RichText/GeneralPage.aspx?nodeId=777>; "מלגות כינוסי קאוולי" <https://www.academy.ac.il/RichText/GeneralPage.aspx?nodeId=1492>; "הקרן לקידום מדעי הרוח והחברה" <https://www.academy.ac.il/RichText/GeneralPage.aspx?nodeId=1081>; "מלגות בתי-דוקטורט בתחום הפיזיקה הגרעינית" <https://www.academy.ac.il/RichText/GeneralPage.aspx?nodeId=1099>; "תכנית מלגות הצטיינות לחוקרי בתי-דוקטורט מחו"ל" <https://www.academy.ac.il/RichText/GeneralPage.aspx?nodeId=1250>; "מלגות פולקס" <https://www.academy.ac.il/RichText/GeneralPage.aspx?nodeId=776>; "פרס בחקר הקבלה על שם גרשם שלום" <https://www.academy.ac.il/RichText/GeneralPage.aspx?nodeId=1076>; "מלגות חירום לבתי-דוקטורט בעקבות מגפת הקורונה" <https://www.academy.ac.il/RichText/GeneralPage.aspx?nodeId=1510>.

47 האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים "הערכה וייעוץ לגופי הממשל" **דין וחשבון שנתי תש"ף 2019-2020** (2020) https://www.academy.ac.il/SystemFiles2015/IASH%20annual%20report%202020_Full%20Report.pdf (הדוח להלן: **דוח האקדמיה לשנת תש"ף**); ריאיון עם גליה פינצי, לעיל ה"ס 41.

48 "ועדות לבדיקות תחום" **אתר האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים** <https://www.academy.ac.il/RichText/GeneralPage.aspx?nodeId=780>; ריאיון עם גליה פינצי, לעיל ה"ס 41.

49 "פורום תלי"מ (הפורום לתשתיות לאומיות למחקר ולפיתוח)" **אתר האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים** <https://www.academy.ac.il/RichText/GeneralPage.aspx?nodeId=784>; ריאיון עם גליה פינצי, לעיל ה"ס 41.

50 "היוזמה מרכז לידע ולמחקר בחינוך" **אתר האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים** <https://www.academy.ac.il/RichText/GeneralPage.aspx?nodeId=908>.

51 "האקדמיה הצעירה הישראלית" **אתר האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים** <https://www.academy.ac.il/RichText/GeneralPage.aspx?nodeId=781>; ריאיון עם גליה פינצי, לעיל ה"ס 41.

52 "אירועים" **אתר האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים** <https://www.academy.ac.il/Index/?nodeId=741>; "הנגשת המדע לציבור" **אתר האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים** <https://www.academy.ac.il/RichText/GeneralPage.aspx?nodeId=909>; "הרצאות שנתיות" **אתר האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים** <https://www.academy.ac.il/Lectures/?nodeId=761>; ריאיון עם גליה פינצי, לעיל ה"ס 41.

53 "איגרת - ביטאון האקדמיה" **אתר האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים** <https://www.academy.ac.il/Index4/?nodeId=771>; "ההוצאה לאור" **אתר האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים** <https://www.academy.ac.il/?nodeId=987>.

54 "על הקשרים הבין-לאומיים" **אתר האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים** <https://www.academy.ac.il/RichText/GeneralPage.aspx?nodeId=789>; ריאיון עם גליה פינצי, לעיל ה"ס 41.

55 ס' 7 לחוק האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים.

56 ס' 1 לתקנון האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, התשס"ח-2008; "על האקדמיה", לעיל ה"ס 43.

57 ס' 7(ב) לתקנון האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים.

88 ס' 20'29 לתקנון האקדמיה ללשון העברית. באקדמיה פועלות ועדות קבע וועדות קבועות, ועדת המינוח המרכזית, ועדת הפרסומים והמערכת של מפעל המילון ההיסטורי, ועדות למשימות מוגדרות (דוגמת ועדות המינוח המקצועיות) ועדות שעה.

89 ריאיון עם טלי בן־יהודה, לעיל ה"ס 71.

90 ס' 11 לחוק המוסד העליון ללשון העברית.

91 ריאיון עם טלי בן־יהודה, לעיל ה"ס 71.

92 ס' 13 לחוק המוסד העליון ללשון העברית.

93 ריאיון עם טלי בן־יהודה, לעיל ה"ס 71.

94 ס' 11ב לחוק המוסד העליון ללשון העברית.

95 בינואר 2018 התקיים בוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת דיון בנושא העברית כמערכת החינוך וברשות הרבים, לציון יום השפה העברית ושישים וחמש שנים לאקדמיה ללשון העברית; ויוני 2018 ניתנה באותה ועדה הרצאה בנושא עברית נכונה מפי חוקר באקדמיה.

96 מענה של ד"ר אמינה חסן, ממלאת־מקום מנכ"ל האקדמיה ללשון העברית, לבקשת חופש מידע (29.3.2022) ולהלן: תשובת ממלאת־מקום מנכ"ל האקדמיה ללשון העברית.

97 ס' 4 לחוק המוסד העליון ללשון העברית קובע כי האקדמיה (המוסד) היא תאגיד.

98 ס' 3 לחוק המוסד העליון ללשון העברית.

99 "עלון מידע" אתר האקדמיה ללשון העברית <https://www.arabicac.com/Pdf/history/hebrew.pdf>

100 ס' 6 לחוק המוסד העליון ללשון העברית.

101 ס' 13-14 לחוק המוסד העליון ללשון העברית.

102 ס' 18 לחוק המוסד העליון ללשון העברית.

103 ס' 11 לחוק המוסד העליון ללשון העברית; תשובת ממלאת־מקום מנכ"ל האקדמיה ללשון העברית, לעיל ה"ס 96.

104 ס' 13 לחוק המוסד העליון ללשון העברית.

105 הוועדות המדעיות הן ועדת מחקר ופרסום, ועדת מונחים וביטויים, ועדת סוגיות לשוניות וימומיות, ועדת שמות, ועדת מילון אעדת מערכת כתב־העת אלמגילה. ראו תשובת ממלאת־מקום מנכ"ל האקדמיה ללשון העברית, לעיל ה"ס 96.

106 הוועדות הארגוניות הן ועדת מכרזים, ועדת קבלת עובדים, ועדת מלגות אעדת ביקורת. ראו שם.

107 ס' 26 לחוק המוסד העליון ללשון העברית. יש לציין כי בשנת 2021 קיבלה האקדמיה סכום כספי מקרן מנדל - ישראל. ראו תשובת ממלאת־מקום מנכ"ל האקדמיה ללשון העברית, לעיל ה"ס 96.

108 ס' 29 לחוק המוסד העליון ללשון העברית.

109 ס' 28 לחוק המוסד העליון ללשון העברית.

110 ריאיון עם גלי מרקמן, מנכ"לית בית בן־גוריון (15.9.2021).

111 ס' 12 לחוק דוד בן־גוריון קובע כי הבית הוא תאגיד.

112 ס' 4 לחוק דוד בן־גוריון.

113 ריאיון עם גלי מרקמן, לעיל ה"ס 110; "עדכונים מהספרייה" אתר בית בן־גוריון בתל־אביב <http://bit.ly/3zrEknS>.

114 ס' 5 לחוק דוד בן־גוריון.

115 ריאיון עם גלי מרקמן, לעיל ה"ס 110; "פעילויות הבית" אתר בית בן־גוריון בתל־אביב <http://bit.ly/3fhftfM>.

116 ס' 6 לחוק דוד בן־גוריון.

117 ס' 13 לחוק דוד בן־גוריון.

118 ס' 17 לחוק דוד בן־גוריון.

119 ריאיון עם גלי מרקמן, לעיל ה"ס 110.

120 ס' 25 לחוק דוד בן־גוריון.

58 ס' 8 לחוק האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים.

59 ס' 11 לחוק האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים.

60 ס' 9-10 לחוק האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים.

61 "ועדות" אתר האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים <https://www.academy.ac.il/RichText/GeneralPage.aspx?nodeId=757>; ריאיון עם גליה פינצי, לעיל ה"ס 41.

62 שם.

63 "תקציב האקדמיה לשנת תש"ף" דוח האקדמיה לשנת תש"ף, לעיל ה"ס 47, בעמ' 173.

64 ס' 13 לחוק האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים.

65 התכתבות עם גליה פינצי (19.4.2022).

66 ס' 34 לחוק האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים.

67 ריאיון עם גליה פינצי, לעיל ה"ס 41.

68 בפברואר 2016 דנה הוועדה בפעילות האקדמיה ובשיתוף־פעולה מדעי ברמה העולמית וברמה המקומית בשני מיזמים מדעיים בין־לאומיים ומאיש החלקיקים בז'נבה והסינכרוטרון בירדן; ובנובמבר 2020 קיבלה הוועדה דיווח מהאקדמיה על מצב המדע בישראל לשנת התש"ף.

69 בדצמבר 2016 הוגש לוועדת המדע והטכנולוגיה של הכנסת דוח מצב המדע, וממצאי דונון בה. נוסף על כך, בספטמבר 2020 ערך יושב־ראש ועדת המדע והטכנולוגיה של הכנסת ביקור באקדמיה, ובמהלכו הוצגה לו פעילותה. ראו התכתבות עם גליה פינצי, לעיל ה"ס 65.

70 ריאיון עם גליה פינצי, לעיל ה"ס 41.

71 ריאיון עם טלי בן־יהודה, מנכ"לית האקדמיה ללשון העברית (2.8.2021).

72 ס' 3 לחוק המוסד העליון ללשון העברית קובע כי האקדמיה (המוסד) היא גוף מאוחד, וכי היא רשאית להתקשר בחושים, לרכוש נכסים, להחזיק בהם ולהעבירם, לתכנן ולהיתבע, ולעשות כל פעולה למילוי חפיקיה.

73 ס' 2 לחוק המוסד העליון ללשון העברית; "על האקדמיה" אתר האקדמיה ללשון העברית <https://hebrew-academy.org.il/2018/04/16/28646/>

74 ס' 7 לחוק המוסד העליון ללשון העברית.

75 ס' 2 לתקנון האקדמיה ללשון העברית, התשע"ח-2017.

76 החלטה 591 של הממשלה ה־35 "הכסתח שימור ופיתוח שפת הסימנים הישראלית" (29.11.2020); ריאיון עם טלי בן־יהודה, לעיל ה"ס 71.

77 "ועד הלשון העברית" אתר האקדמיה ללשון העברית <http://bit.ly/35UqXOv>; ריאיון עם טלי בן־יהודה, לעיל ה"ס 71.

78 ס' 12 לחוק המוסד העליון ללשון העברית.

79 ס' 38-42 לתקנון האקדמיה ללשון העברית; "מפעל המילון" אתר האקדמיה ללשון העברית <http://bit.ly/3o4dWrV>;

80 ס' 22-23 ו־28 לתקנון האקדמיה ללשון העברית.

81 ס' 50-52 לתקנון האקדמיה ללשון העברית; "ההוצאה לאור של האקדמיה ללשון העברית" אתר האקדמיה ללשון העברית <http://bit.ly/3nYxRZ3>

82 "מידע על השתלמות באקדמיה" אתר האקדמיה ללשון העברית <http://bit.ly/39Ue3kA>

83 "פרסים" אתר האקדמיה ללשון העברית <https://bit.ly/3JmhGzP>

84 "יום העברית" אתר האקדמיה ללשון העברית <http://bit.ly/392WTSU>

85 ריאיון עם טלי בן־יהודה, לעיל ה"ס 71.

86 ס' 4-5 לחוק המוסד העליון ללשון העברית; ס' 5-12 לתקנון האקדמיה ללשון העברית.

87 ס' 6 לחוק המוסד העליון ללשון העברית; ס' 13-19 לתקנון האקדמיה ללשון העברית.

148 ס' 77 לחוק בנק ישראל.

149 ס' 13 לחוק בנק ישראל.

150 ס' 20 לחוק בנק ישראל.

151 ס' 45 לחוק בנק ישראל.

152 ס' 151 לחוק בנק ישראל.

153 ס' 54 לחוק בנק ישראל.

154 ס' 55 לחוק בנק ישראל.

155 ס' 56 לחוק בנק ישראל.

156 ס' 57 לחוק בנק ישראל.

157 ס' 64 לחוק בנק ישראל.

158 ס' 75 לחוק בנק ישראל.

159 ס' 78 לחוק בנק ישראל.

160 ס' 278 לפקודת הנקאות.

161 ס' 113 לחוק נתוני אשראי.

162 ס' 32 ו' 37 לחוק הקרן לאזרחי ישראל.

163 ביוני 2015 דנה ועדת הכספים בהצעה לסדר יום בנושא "היערכות בנק ישראל בשוק המשכנתאות במקרה של עליית ריבית" וכן באי-יציבות הוראות הבנק בנוגע לבעלי חשבונות מוגבלים ולבעלי חוב; בדצמבר 2015 דנה ועדת הכספים בתקציב הבנק לשנת 2016, בעדכון תקציב הבנק לשנת 2015 ובהעברת העודפים של תקציב הבנק משנת 2014 לשנת 2015, וכן קיבלה סקירה תקופתית מפי נגידת הבנק; ביוני 2016 דנה הוועדה המיוחדת לפניית הציבור בפניות הציבור הנוגעות במדיניותו של בנק ישראל ביחס לפריסת כסף קטן; במרץ 2017 דנה ועדת הכספים בשתי סוגיות בשוק המשכנתאות שיש להן זיקה למדיניותו ולפעילותו של בנק ישראל וכן במדיניותו של בנק ישראל ומשרד האוצר ביחס להתחזקות השקל ובהשלכותיה על המשק הישראלי; במרץ 2017 דנה ועדת הכנסת, בארבעה תאריכים נפרדים, בתיקון מס' 7 לחוק בנק ישראל, וכך עשתה גם במאי 2017; ביוני 2017 קיימה ועדת הכספים מעקב אחר התערבותו של בנק ישראל ברכישת מסכת חוץ; ביולי 2017 דנה ועדת הכספים בתיקון מס' 7 לחוק בנק ישראל, וכך עשתה גם בספטמבר 2017 (בשני תאריכים נפרדים), באוקטובר 2017 ובדצמבר 2017; במאי 2018 דנה ועדת הכספים בתקציב בנק ישראל לשנת 2017 ובתקציבו לשנת 2018, וקיבלה סקירה תקופתית בהשתתפות נגידת הבנק; ביולי 2018 דנה ועדת הכספים בתיקון מס' 7 לחוק בנק ישראל, וכך עשתה שוב בנובמבר 2018; בנובמבר 2018 בחנה ועדת ככל את התנהלות הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל בהסדרי אשראי ללווים עסקיים גדולים; בינואר 2020 דנה ועדת הכספים בתקציב בנק ישראל לשנת 2019 ובתקציבו לשנת 2020; ביולי 2020 שמעה הוועדה המיוחדת לעניין הקרן לאזרחי ישראל סקירה מפיו של המשנה לנגיד בנק ישראל; בנובמבר 2020 שמעה ועדת הכספים סקירה מפיו של נגיד בנק ישראל; בדצמבר 2020 קיבלה הוועדה המיוחדת לעניין הקרן לאזרחי ישראל דיווח מבנק ישראל על-אודות הפעילות והמבנה של גופי הקרן לאזרחי ישראל וכן הדמיה על עבודת הקרן לשנת 2030; בינואר 2021 דנה ועדת הכספים בהצעת תקציב בנק ישראל לשנת 2021; וביוני 2021 שמעה ועדת הכספים סקירה מפיו של נגיד בנק ישראל.

164 ראו לעניין זה הראל פרימק, נילי אבן-יחן ואמיר זלאיט **שקיפות מדיניות בנק ישראל ברכישת וניהול יתרות מסכע חוץ** 6'5 (נייר עמדה, עמותת "צדק פיננסי" 2020) (עותק מצוי בידי המחבר). נייר זה עוסק בהגברת שקיפותה של מדיניות הניהול של יתרות מסכע החוץ כלפי הציבור כולו, וכולל דרישות נוספות מבנק ישראל. אנו החלטנו לאמץ רק חלק מהמלצותיו.

165 **דוח ועדת ככל**, לעיל ה"ס 37, בעמ' 16'17 ו'57'65. ראו גם רעות אושפיזאי ואחרים **מבנה הפיקוח על שוק הפיננסים** 41'46 (נייר עמדה, עמותת "רווח נקי" 2022) (עותק מצוי בידי המחבר). ועדת ככל ועמותת "רווח נקי" פרשו יריעה רחבה בנושא הפיקוח על המערכת הפיננסית והציעו המלצות נוספות בעניין הפיקוח על הבנקים. המלצותינו - המושפעות גם מהמכתב בדוח הוועדה ובנייר העמדה של העמותה - ממוקדות יותר.

166 מבקר המדינה **דוח ביקורת שנתי 72א** חלק שני 1011 (2021) (להלן: מבקר המדינה **דוח 72א**).

167 ס' 3 לחוק זכרון השואה והגבורה - יד ושם קובע כי יד ושם הוא גוף מאוגד שזכאי להתקשר בחוים, לרכוש ולהחזיק נכסים ולהוציאם מרשותו, ולהיות צד בכל הליך משפטי ובכל משא ומתן אחר.

168 ס' 1 לחוק זכרון השואה והגבורה - יד ושם.

169 ס' 2 לחוק זכרון השואה והגבורה - יד ושם.

170 "אוספים ומאגרי מידע" **אתר יד ושם** | <https://www.yadvashem.org/he/collections.html>; "ארכיון יד ושם" **אתר יד ושם** | <https://www.yadvashem.org/he/archive.html>.

121 ריאיון עם גלי מרקמן, לעיל ה"ס 110.

122 ס' 13 לחוק דוד בן-גוריון.

123 ריאיון עם גלי מרקמן, לעיל ה"ס 110.

124 בנק ישראל - הממונה על חופש המידע **דוח שנתי - 2020 (מידע שוטף על בנק ישראל) 5 (2021)** (להלן: **בנק ישראל דוח שנתי 2020**).

125 "תולדות בנק ישראל" **אתר בנק ישראל** | <https://www.boi.org.il/he/AboutTheBank/History/Pages/Default.aspx>.

126 ס' 12 לחוק בנק ישראל, התש"ע-2010, קובע כי בנק ישראל הוא תאגיד.

127 ס' 3 לחוק בנק ישראל; "מסרתיו ותפקידיו של בנק ישראל" **אתר בנק ישראל** | <https://www.boi.org.il/he/AboutTheBank/ObjectivesAndFunctions/Pages/Default.aspx>.

128 לעניין זה ראו "ניהול המדיניות המוניטרית" **אתר בנק ישראל** | <https://www.boi.org.il/he/AboutTheBank/ObjectivesAndFunctions/Pages/MonetaryPolicy.aspx>.

129 לעניין זה ראו "החזקת יתרות מטבע החוץ של המדינה וניהולן" **אתר בנק ישראל** | <https://www.boi.org.il/he/AboutTheBank/ObjectivesAndFunctions/Pages/ForeignCurrency.aspx>.

130 לעניין זה ראו "תמיכה בפעילות הסדירה וביציבותם של השווקים הפיננסיים" **אתר בנק ישראל** | <https://www.boi.org.il/he/AboutTheBank/ObjectivesAndFunctions/Pages/activityandstability.aspx>.

131 לעניין זה ראו "שירותי בנקאות הניתנים על ידי בנק ישראל" **אתר בנק ישראל** | <https://www.boi.org.il/he/AboutTheBank/ObjectivesAndFunctions/Pages/bankerofgovernment.aspx>.

132 לעניין זה ראו "הסדרת מערכות התשלומים והסליקה במשק" **אתר בנק ישראל** | <https://www.boi.org.il/he/AboutTheBank/ObjectivesAndFunctions/Pages/paymentandclearing.aspx>.

133 לעניין זה ראו "הנפקת מטבע, והסדרת מערכת המזומנים במשק" **אתר בנק ישראל** | <https://www.boi.org.il/he/AboutTheBank/ObjectivesAndFunctions/Pages/currencyandregulating.aspx>.

134 ס' 4 לחוק בנק ישראל. לעניין הפיקוח על מערכת הבנקאות ראו "פיקוח והסדרה של מערכת הבנקאות" **אתר בנק ישראל** | <https://www.boi.org.il/he/AboutTheBank/ObjectivesAndFunctions/Pages/supervisingandregulating.aspx>.

135 ס' 82 לחוק בנק ישראל; "ייצוג המדינה כמסודות הפיננסיים הבין-לאומיים" **אתר בנק ישראל** | <https://www.boi.org.il/he/AboutTheBank/ObjectivesAndFunctions/Pages/InternationalFinancialInstitution.ns.aspx>.

136 ס' 5 לחוק בנק ישראל.

137 ס' 36'39 לחוק בנק ישראל.

138 ס' 3, 16 ו' 17 לחוק נתוני אשראי; "הקמה וניהול של מאגר נתוני אשראי ופיקוח ואסדרה של מערך השיתוף בנתוני אשראי" **אתר בנק ישראל** | <https://www.boi.org.il/he/AboutTheBank/Pages/maagar.aspx>.

139 ס' 28'32 לחוק הקרן לאזרחי ישראל; "ניהול נכסי הקרן לאזרחי ישראל" **אתר בנק ישראל** | <https://www.boi.org.il/he/AboutTheBank/Pages/keren.aspx>.

140 ס' 15'16 לחוק בנק ישראל. ראו גם בנק ישראל **דוח שנתי 2020**, לעיל ה"ס 124, בעמ' 6.

141 ס' 20'21 לחוק בנק ישראל. ראו גם בנק ישראל **דוח שנתי 2020**, לעיל ה"ס 124, בעמ' 7.

142 ס' 6, 7 ו' 10 לחוק בנק ישראל.

143 לעניין תפקיד הייעוץ הכלכלי של הנגיד ראו גם "ייעוץ לממשלה בעניינים כלכליים" **אתר בנק ישראל** | <https://www.boi.org.il/he/AboutTheBank/ObjectivesAndFunctions/Pages/advisereconomicmatters.aspx>.

144 ס' 8'10 לחוק בנק ישראל.

145 לפעילות החטיבה ראו "ניהול מערכת מידע וסטטיסטיקה על כלכלת ישראל" **אתר בנק ישראל** | <https://www.boi.org.il/he/AboutTheBank/ObjectivesAndFunctions/Pages/Collatinganddisseminating.aspx>.

146 "המבנה הארגוני של בנק ישראל" **אתר בנק ישראל** | <https://www.boi.org.il/he/AboutTheBank/OrganizationalStructure/Pages/Default.aspx>.

147 ס' 85 לחוק בנק ישראל.

196 "המכון לחקר ארץ ישראל ויישובה" אתר יד יצחק בן-צבי [.https://www.ybz.org.il/mei](https://www.ybz.org.il/mei)

197 המכון מתנהל תחת פיקוחה האקדמי של האוניברסיטה העברית בירושלים. ראו "מכון בן-צבי לחקר קהילות ישראל במזרח" אתר יד יצחק בן-צבי [.https://www.ybz.org.il/mbz](https://www.ybz.org.il/mbz)

198 "בית הספר ללימודי ירושלים" אתר יד יצחק בן-צבי [.https://www.ybz.org.il/?CategoryID=167](https://www.ybz.org.il/?CategoryID=167)

199 "אודות המרכז ללימודי ארץ-ישראל" אתר יד יצחק בן-צבי [.https://www.ybz.org.il/?CategoryID=250&ArticleID=271&sng=1](https://www.ybz.org.il/?CategoryID=250&ArticleID=271&sng=1)

200 ריאיון עם יעקב יניב, לעיל ה"ס 191.

201 ראו, למשל, "המכון לחקר ארץ ישראל ויישובה" מיזמי מחקר" אתר יד יצחק בן-צבי [;https://www.ybz.org.il/?CategoryID=718](https://www.ybz.org.il/?CategoryID=718)
"מרכז עוזד וטוני אלישר לחקר יהודי ספרד בארץ ישראל" אתר יד יצחק בן-צבי [;https://www.ybz.org.il/?CategoryID=1531](https://www.ybz.org.il/?CategoryID=1531)
"פרויקט רואים את הקולות" אתר יד יצחק בן-צבי [.https://www.ybz.org.il/?CategoryID=1565](https://www.ybz.org.il/?CategoryID=1565)

202 "ספרים חדשים" אתר יד יצחק בן-צבי [;https://www.ybz.org.il/?CategoryID=631](https://www.ybz.org.il/?CategoryID=631)
"כתבי עת" אתר יד יצחק בן-צבי [.https://www.ybz.org.il/?CategoryID=693](https://www.ybz.org.il/?CategoryID=693)

203 "אודות הספרייה" אתר יד יצחק בן-צבי [.https://www.ybz.org.il/?CategoryID=1552&ArticleID=157#.X7w778gzY2w](https://www.ybz.org.il/?CategoryID=1552&ArticleID=157#.X7w778gzY2w)

204 "כנסים וארועי תרבות" אתר יד יצחק בן-צבי [.https://act.ybz.org.il/he/tarbut](https://act.ybz.org.il/he/tarbut)

205 "ספורים" אתר יד יצחק בן-צבי [.https://act.ybz.org.il/he/tours-2](https://act.ybz.org.il/he/tours-2)

206 "הכשרת מדריכים" אתר יד יצחק בן-צבי [.http://bit.ly/2Y1ElMe](http://bit.ly/2Y1ElMe)

207 "תוכניות חינוכיות" אתר יד יצחק בן-צבי [.https://act.ybz.org.il/he/educational-programs](https://act.ybz.org.il/he/educational-programs)

208 "פרסים, מלגות וקול קורא" אתר יד יצחק בן-צבי [.https://www.ybz.org.il/scholarships&awards](https://www.ybz.org.il/scholarships&awards)

209 ריאיון עם יעקב יניב, לעיל ה"ס 191.

210 ס' 4 לחוק יד יצחק בן-צבי; פרק שני (המועצה) ופרק שלישי (הוועד המנהל) לתקנון יד יצחק בן-צבי.

211 ס' 20 לתקנון יד יצחק בן-צבי.

212 ריאיון עם יעקב יניב, לעיל ה"ס 191.

213 ס' 11 לחוק יד יצחק בן-צבי - "שר החינוך והתרבות" בעת חקיקת החוק.

214 ריאיון עם יעקב יניב, לעיל ה"ס 191.

215 ס' 23 לתקנון יד יצחק בן-צבי.

216 ס' 24 לתקנון יד יצחק בן-צבי. כיום הוועדה נקראת "ועדת החינוך, התרבות והספורט".

217 ביולי 2015 דנה ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת בבחירות של נציגי הכנסת למועצת יד בן-צבי, ובאוקטובר 2020 ובנובמבר 2020 דנה ועדת הכנסת בתיקון מס' 3 לחוק יד יצחק בן-צבי, שהוכרזו לעיל.

218 ריאיון עם עוזר ערן בן-ארי, חבר המועצה הארצית של לשכת עורכי הדין (15.11.2021).

219 ס' 4 לחוק לשכת עורכי הדין קובע כי הלשכה היא תאגיד כשר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית.

220 "מטרות ותפקידים" אתר לשכת עורכי הדין בישראל [.https://www.israelbar.org.il/article_inner.asp?pgId=73992&catId=4](https://www.israelbar.org.il/article_inner.asp?pgId=73992&catId=4)

221 ס' 1 לחוק לשכת עורכי הדין.

171 "המכון הבין-לאומי לחקר השואה" אתר יד ושם [;https://www.yadvashem.org/he/research.html](https://www.yadvashem.org/he/research.html); ריאיון עם תא"ל (במיל') אבנר שלו, לשעבר יושב-ראש הנהלת יד ושם, ראש מנהל התרבות במשרד החינוך והתרבות וקצין חינוך ראשי בצה"ל (19.1.2022).

172 "ההוצאה לאור" אתר יד ושם [;https://www.yadvashem.org/he/research/about/publications.html](https://www.yadvashem.org/he/research/about/publications.html); ריאיון עם תא"ל (במיל') אבנר שלו, לעיל ה"ס 171.

173 "מוזיאונים" אתר יד ושם [;https://www.yadvashem.org/he/museum.html](https://www.yadvashem.org/he/museum.html); ריאיון עם תא"ל (במיל') אבנר שלו, לעיל ה"ס 171.

174 "אודות בית הספר" אתר יד ושם [;https://www.yadvashem.org/he/education/about-school.html](https://www.yadvashem.org/he/education/about-school.html); ריאיון עם תא"ל (במיל') אבנר שלו, לעיל ה"ס 171. לבית-הספר יש שלוחה בנבעתיים. ראו "שלוחת נבעתיים של בית הספר הבין-לאומי להוראת השואה" אתר יד ושם [.https://www.yadvashem.org/he/education/about-school/guiding/givatayim-branch.html](https://www.yadvashem.org/he/education/about-school/guiding/givatayim-branch.html)

175 "הנצחה" אתר יד ושם [.https://www.yadvashem.org/he/remembrance.html](https://www.yadvashem.org/he/remembrance.html)

176 ריאיון עם תא"ל (במיל') אבנר שלו, לעיל ה"ס 171.

177 ס' 4 לחוק זכרון השואה והגבורה - יד ושם. הרכב המועצה, משך כהונת חבריה ותפקידיה נקבעו בס' 3 לחוק יד ושם, התשכ"ט-1968. הרכב הנהלה, משך כהונת חבריה ותפקידיה נקבעו בס' 12-13 ו-14א' לחוק.

178 כך, למשל, בשנת 1969 התמנה חבר הכנסת ועורך-הדין גדעון האוזנר לתפקיד יושב-ראש מועצת יד ושם.

179 ס' 19 לתקנון יד ושם.

180 "יד ושם: מבנה ארגוני - 2021" אתר יד ושם [.https://www.yadvashem.org/yv/he/about/freedom/pdf/structural_organization.pdf](https://www.yadvashem.org/yv/he/about/freedom/pdf/structural_organization.pdf)

181 ס' 5 לחוק זכרון השואה והגבורה - יד ושם.

182 ריאיון עם תא"ל (במיל') אבנר שלו, לעיל ה"ס 171.

183 "אגודת ידידי יד ושם בישראל" אתר יד ושם [.https://www.yadvashem.org/he/friends.html](https://www.yadvashem.org/he/friends.html)

184 מבקר המדינה דוח 72א, לעיל ה"ס 166, בעמ' 1000-1001.

185 ריאיון עם תא"ל (במיל') אבנר שלו, לעיל ה"ס 171.

186 ס' 6 ו-8 לחוק זכרון השואה והגבורה - יד ושם.

187 מבקר המדינה דוח 72א, לעיל ה"ס 166, בעמ' 970-972, 979-990, 996-1000, 1000-1010 ו-1012-1014.

188 בהקשר זה יצוין כי בינואר 2022 החליטה ממשלת ישראל להעביר סכום של 29 מיליון ש"ח ליד ושם, המתבסס על קיצוץ רוחבי בתקציבהם של רוב משרדי הממשלה. ראו אורן דורי "כחודשיים לאחר אישור התקציב: משרדי הממשלה התבקשו לבצע קיצוץ" [.https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001399925](https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001399925) (26.1.2022).

189 בפברואר 2016 דנה ועדת המדע והטכנולוגיה של הכנסת במיזם טכנולוגי לשימור עדויות הניצולים ביד ושם ולהנשאתן; ביוני 2017 ערכה ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת סיור ביד ושם; ובינואר 2018 ערכה ועדת החוץ והביטחון של הכנסת יום עיון ביד ושם לציון יום הזיכרון הבין-לאומי לקורבנות השואה.

190 ראו מבקר המדינה דוח 72א, לעיל ה"ס 166, בעמ' 976.

191 ריאיון עם יעקב יניב, מנכ"ל יד יצחק בן-צבי (10.8.2021).

192 ס' 8 לחוק יד יצחק בן-צבי קובע כי יד בן-צבי היא תאגיד כשר לכל התחייבות וזכות ופעולה משפטית.

193 ס' 2 לחוק יד יצחק בן-צבי; "חזון יד בן-צבי" אתר יד יצחק בן-צבי [;https://www.ybz.org.il/?CategoryID=613&ArticleID=2589#.X7raB8gzY2w](https://www.ybz.org.il/?CategoryID=613&ArticleID=2589#.X7raB8gzY2w)
"תפקידים ומטרות" אתר יד יצחק בן-צבי [;https://www.ybz.org.il/?CategoryID=613&ArticleID=81#.X7rae8gzY2w](https://www.ybz.org.il/?CategoryID=613&ArticleID=81#.X7rae8gzY2w)
"יד ליצחק בן-צבי" אתר יד יצחק בן-צבי [.https://www.ybz.org.il/?CategoryID=276&ArticleID=80#.X7o2l8gzY2w](https://www.ybz.org.il/?CategoryID=276&ArticleID=80#.X7o2l8gzY2w)

194 ס' 1 לתקנון יד יצחק בן-צבי, התשל"א-1971; שיחה עם יעקב יניב, מנכ"ל יד יצחק בן-צבי (15.4.2022). בעבר היה אחד מתפקידי היד לרכז, לסדר ולרשום את עובדיו הספרותיים של בן-צבי, את ארכיונו וכן חומר תיעודי אחר הנוגע בו, ולהוציא לאור את כל כתביו ומחקריו, אולם אלה הועברו לנגן המדינה.

195 למידע על הצריף שבו התגוררו הנשיא בן-צבי ורעייתו ראו "צריף הנשיא" אתר יד יצחק בן-צבי [.https://www.ybz.org.il/?CategoryID=276&ArticleID=6579#.X7o5SsgzY2w](https://www.ybz.org.il/?CategoryID=276&ArticleID=6579#.X7o5SsgzY2w)

251 ס' 1995 לחוק לשכת עורכי הדין.

252 ס' 26 לחוק לשכת עורכי הדין.

253 ס' 41כנוז לחוק לשכת עורכי הדין.

254 ס' 55 לחוק לשכת עורכי הדין.

255 ס' 60 לחוק לשכת עורכי הדין.

256 ס' 198וואו(4)וכ לחוק לשכת עורכי הדין.

257 ס' 109א לחוק לשכת עורכי הדין.

258 מדצמבר 2015 עד מרץ 2016 קיימה ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת שבעה דיונים בנושא תיקון מס' 38 לחוק לשכת עורכי הדין; בנובמבר 2016 קיימה ועדת החוקה, חוק ומשפט דיון בנושא הירידה בשיעור הנבחנים שעברו את בחינת ההסמכה של לשכת עורכי הדין; ביולי 2017 קיימה ועדת החוקה, חוק ומשפט ארבעה דיונים בנושא תיקון מס' 39 לחוק לשכת עורכי הדין, ובאותו חודש קיימה ועדת הכנסת דיון סני בקשר לאותו תיקון; בפברואר 2018 דנה ועדת החוקה, חוק ומשפט בתיקון לכללי לשכת עורכי הדין (פרסומת), התשס"א-2001; בנובמבר 2018 קיימה הוועדה לענייני ביקורת המדינה של הכנסת דיון בנושא אחוזי הכישלון הגבוהים בבחינות ההסמכה של לשכת עורכי הדין לפני ביצוע התאמות; בדצמבר 2018 קיימה ועדת הכנסת דיון בכמה הצעות פרטיות לתיקון חוק לשכת עורכי הדין; בינואר 2019 קיימה ועדה משותפת לוועדת הכנסת ולוועדת החוקה, חוק ומשפט דיון בשלוש הצעות פרטיות לתיקון חוק לשכת עורכי הדין, ובעבר ימים אחדים קיימה דיון נוסף באחת מהצעות אלו; ובאוקטובר 2020 קיימה ועדת החוקה, חוק ומשפט דיון בנושא שיעור הנכשלים בבחינת ההסמכה של לשכת עורכי הדין.

259 גרין, לעיל ה"ס 227, בעמ' 2.

260 שוקי שדה "תסתמו את הפה: כמה חיים אפשר להציל ב-40 שקל לשעה?" *TheMarker* (4.2.2022) <https://www.themarker.com/news/health/premium-MAGAZINE-1.10589042>

261 ס' 12 לחוק מגן דוד אדום קובע כי האגודה היא גוף מאוגד, וכי היא רשאית להתקשר בחוים, להחזיק ולרכוש נכסים ולהיות צד בכל משא ומתן - משפטי או אחר.

262 ראו התוספת לחוק מגן דוד אדום. לתיאור מפורט של תולדות האגודה ראו משה דיין, אלי יפה ובנימין גבירצמן **מד"א המדינה: סיפור תולדות מגן דוד אדום בישראל** (2016) <https://bit.ly/2S6VbKz>

263 ס' 3 לחוק מגן דוד אדום.

264 ס' 49 לתקנון מגן דוד אדום, התשנ"ב-1992; ראו גם "תפקידי מד"א" **אתר מגן דוד אדום בישראל** <https://www.mdais.org/about/roles>

265 הצוותים הרפואיים במד"א כוללים מגישי עזרה ראשונה, חובשי רפואת-חירום, חובשים בכירים ופרמדיקים. ראו "הצוותים הרפואיים במד"א" **אתר מגן דוד אדום בישראל** <https://www.mdais.org/about/medical-teams>

266 "אודות מד"א - מד"א ישראל" **אתר מגן דוד אדום בישראל** <https://www.mdais.org/about>

267 "קורסים ועזרה ראשונה - חנות הקורסים" **אתר מגן דוד אדום בישראל** <https://www.mdais.org/kursimstore>; "קורסים ועזרה ראשונה - אודות מחלקת ההדרכה" **אתר מגן דוד אדום בישראל** <https://www.mdais.org/kursim>

268 ס' 4 לחוק מגן דוד אדום; ס' 1-27 לתקנון מגן דוד אדום.

269 ס' 28-30 לתקנון מגן דוד אדום.

270 ס' 19וואו(4) לתקנון מגן דוד אדום.

271 ס' 13121 לתקנון מגן דוד אדום.

272 "מבנה ארגוני" **אתר מגן דוד אדום בישראל** <https://www.mdais.org/about/structure>; "פריסת מגן דוד אדום בישראל" **אתר מגן דוד אדום בישראל** <https://www.mdais.org/about/stations>

273 מבקר המדינה **דוח 71א**, לעיל ה"ס 4, בעמ' 133.

274 מבקר המדינה **דוח שנתי 169** 805 (2019) (להלן: מבקר המדינה **דוח 169**).

275 שדה, לעיל ה"ס 260.

276 ראו, למשל, מגן דוד אדום בישראל **דין וחשבון שנתי 2020** (2021) <https://bit.ly/3uln1nB> בשנת 2020 עמד תקציבה של האגודה על 978,034,000 ש"ח (שם, בעמ' 16).

277 ראו לעיל ה"ס 38.

222 ס' 2 לחוק לשכת עורכי הדין. לעניין מתן סעד משפטי למעוטי אמצעים ראו לשכת עורכי הדין בישראל **דו"ח פעילות שנתי: 2019 עד 31.8.2020** <https://www.israelbar.org.il/magazine/activity/> (2021) **report 2020** (להלן: לשכת עורכי הדין **דוח פעילות תש"ף**); "תוכנית שכר מצווה" **אתר לשכת עורכי הדין בישראל** https://www.israelbar.org.il/article_inner.asp?e=1&catid=3437&pgld=91948&menu=1

223 לעניין זה ראו לשכת עורכי הדין **דוח פעילות תש"ף**, לעיל ה"ס 222, בעמ' 18-21.

224 שם, בעמ' 33.

225 לעניין זה ראו "קשרי חוץ" **אתר לשכת עורכי הדין בישראל** <https://www.israelbar.org.il/article.asp?catid=3177&menu=1>

226 ס' 3 לחוק לשכת עורכי הדין.

227 יונתן גרין **אסדרת עורכי הדין בישראל - ניתוח והצעה לרפורמה** 3-9 (נייר מדיניות מס' 60, פורום קהלת למדיניות 2020); ריאיון עם עו"ד ערן בן-ארי, לעיל ה"ס 218.

228 לעניין הנציגות של לשכת עורכי הדין בוועדה לבחירת שופטים ראו ס' 12 לחוק יסוד: השפיטה וס' 6 לחוק בתי המשפט (נוסח משולב), התשמ"ד-1984, וס' 53 לחוק לשכת עורכי הדין. לבעיית העוללות מההסדר הקיים בנוגע למתן ייצוג ללשכת עורכי הדין בוועדה לבחירת שופטים ראו אייל צור "כך ניתן למנוע ניגודי עניינים של עורכי דין בבחירת שופטים" **גלובס** (19.2.2018) <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001224312>

229 ס' 16וואו(5) לחוק הדיינים, התשס"ו-1955.

230 ס' 14וואו לחוק הקאדים, התשנ"א-1961.

231 ס' 11וואו(6) לחוק בתי הדין הדתיים הדרוזיים, התשנ"ב-1962.

232 ריאיון עם עו"ד ערן בן-ארי, לעיל ה"ס 218.

233 גרין, לעיל ה"ס 227, בעמ' 13 ו-19; מבקר המדינה **דוח שנתי 170** 2062, 2070-2072, 2078-2086, 2100-2101, 2104-2118, 2136-2143, 2148-2146, 2150-2152 (2020) (להלן: מבקר המדינה **דוח 170**); ריאיון עם עו"ד ערן בן-ארי, לעיל ה"ס 218.

234 ס' 4 לחוק לשכת עורכי הדין.

235 ס' 8 לחוק לשכת עורכי הדין. נוסף על כך ייבחר ממלא מקום לראש הלשכה. ראו ס' 8 לחוק לשכת עורכי הדין.

236 ס' 9 לחוק לשכת עורכי הדין; "המועצה הארצית - מידע כללי" **אתר לשכת עורכי הדין בישראל** https://www.israelbar.org.il/article_inner.asp?pgld=1100&catid=3080
 החוק קובע כי המועצה הארצית תמנה ועדת התמחות, ועדת שכר-טרה, ועדת ביקורת, ועדת חברות כלשכה, ועדת עורכי-דין זרים ועדת כספים. לצידן פועלים מספר רב של ועדות וצוותים מייצגים אחרים שאינם קבועים בחוק. ראו "ועדות הלשכה" **אתר לשכת עורכי הדין בישראל** https://www.israelbar.org.il/vaada_lobby.asp?catID=8&menu=1

237 ס' 13 לחוק לשכת עורכי הדין.

238 ס' 14 לחוק לשכת עורכי הדין.

239 ס' 15 לחוק לשכת עורכי הדין.

240 ס' 18 לחוק לשכת עורכי הדין.

241 ס' 19א-19ב לחוק לשכת עורכי הדין.

242 ס' 12 לחוק לשכת עורכי הדין.

243 לשכת עורכי הדין **דוח פעילות תש"ף**, לעיל ה"ס 222, בעמ' 3 ו-6.

244 ס' 93 לחוק לשכת עורכי הדין.

245 ס' 94 לחוק לשכת עורכי הדין.

246 לשכת עורכי הדין **דוח פעילות תש"ף**, לעיל ה"ס 222, בעמ' 7; מבקר המדינה **דוח 170**, לעיל ה"ס 233, בעמ' 2069.

247 ס' 110 לחוק לשכת עורכי הדין; ריאיון עם עו"ד ערן בן-ארי, לעיל ה"ס 218.

248 ס' 5 לחוק לשכת עורכי הדין.

249 מבקר המדינה **דוח 170**, לעיל ה"ס 233.

250 ס' 195וה לחוק לשכת עורכי הדין.

306	מכוח סי 36 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995.
307	ריאיון עם ד"ר מיקי וינקלר, לעיל ה"ס 286.
308	סי 43 לחוק ארגון הפיקוח על העבודה - "שר העבודה" בעת חקיקת החוק. לאורך השנים נע המוסד לבטיחות ולגיהות בין משרד הכלכלה לבין משרד העבודה והרווחה. ראו ריאיון עם ד"ר מיקי וינקלר, לעיל ה"ס 286.
309	ש.ם.
310	ש.ם.
311	ש.ם.
312	המספר נמסר על-ידי מאיר ברדוגו, סמנכ"ל המועצה להסדר ההימורים בספורט (16.2.2022).
313	סי 2 לחוק להסדר ההימורים בספורט קובע כי המועצה היא תאגיד כשר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית.
314	סי 1 לחוק להסדר ההימורים בספורט.
315	סי 8א ו-15 לחוק להסדר ההימורים בספורט. משה לוי ויאיר גלילי "ראשיתם של הימורי הספורט בישראל ותהליך מיסודם" בתנועה ח 155, 168 (2007).
316	מבקר המדינה דוח 71א, לעיל ה"ס 4, בעמ' 105-106; "פרופיל חברה" אתר וטרס Winner https://www.winner.co.il/info/company-profile-hebrew .
317	סי 4 לחוק להסדר ההימורים בספורט; תקנות להסדר ההימורים בספורט (דרכי מינוי חברי המועצה ותקופת כהונתם), התשכ"ח-1967. החוק עושה אפוא שימוש באותו מונח לשם התאגיד ולשם הארגון.
318	סי 17א לחוק להסדר ההימורים בספורט.
319	סי 17א לחוק להסדר ההימורים בספורט.
320	סי 3 לחוק להסדר ההימורים בספורט.
321	מבקר המדינה דוח 71א, לעיל ה"ס 4, בעמ' 90-91 ו-107-120.
322	סי 16א לחוק להסדר ההימורים בספורט. ראו תקנות להסדר ההימורים בספורט (קבלת עובדים למועצה ותנאי עבודתם), התשל"ד-1973.
323	סי 17א לחוק להסדר ההימורים בספורט.
324	סי 8 לחוק להסדר ההימורים בספורט.
325	סי 18א לחוק להסדר ההימורים בספורט.
326	סי 17ב לחוק להסדר ההימורים בספורט.
327	סי 17ד לחוק להסדר ההימורים בספורט.
328	סי 19ג לחוק להסדר ההימורים בספורט.
329	בינואר 2016 דנה ועדת הכספים של הכנסת בחקצי המועצה הן לשנת 2015 (שהובא לאישור הוועדה בדיעבד) והן לשנת 2016; וביולי 2018 דנה ועדת הכספים בחקצי המועצה לשנת 2018. נוסף על כך, באוקטובר 2015 ערכה ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת דיון בנושא תופעת ההימורים של בני-נוער על משחקי כדורגל ב"ינר"; ובנובמבר 2015 היא ערכה דיון רחב יותר בתופעת ההימורים בקרב בני-נוער, לרבות במסגרת ה"טוטו", ובחנה את האכיפה והחקיקה בהקשר זה. לבסוף, בדצמבר 2020 ערכה הוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי של הכנסת דיון-חירום בנושא הפליית נשים בהסכמי השיווק של ה"טוטו".
330	מבקר המדינה דוח 71א, לעיל ה"ס 4, בעמ' 106.
331	ריאיון עם מיכל נוימן, ממלאת-מקום מנכ"ל המועצה להשכלה גבוהה (16.2.2022).
332	סי 3א לחוק המועצה להשכלה גבוהה (להלן: חוק המל"ג) קובע כי המועצה היא תאגיד כשר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית.
333	סי 3 לחוק המל"ג.
334	סי 9 לחוק המל"ג.
335	סי 18 לחוק המל"ג.
336	סי 16 לחוק המל"ג.
337	סי 17 לחוק המל"ג.

278	סי 10 לחוק מגן דוד אדום.
279	סי 20ה לחוק מגן דוד אדום.
280	מבקר המדינה דוח 269, לעיל ה"ס 274, בעמ' 806-811.
281	מבקר המדינה דוח 71א, לעיל ה"ס 4, בעמ' 91 ו-136-143. חלק מהליקויים האלה הועלו גם במסגרת תחקיר עיתונאי. תחקיר זה הצביע גם על מחלוקות כספיות בין האגודה לבין משרד הבריאות, על אי-קציבת כהונתו של מנכ"ל האגודה, על העסקת קרובים של בעלי תפקידים בכירים באגודה ועוד. ראו שדה, לעיל ה"ס 260.
282	סי 7ב לחוק מגן דוד אדום. כיום מדובר בוועדת הבריאות של הכנסת.
283	סי 30ד לחוק מגן דוד אדום. כיום מדובר בוועדת הבריאות של הכנסת.
284	הוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי של הכנסת דנה פעמיים - בינואר וביולי 2016 - בהטרדות מיניות באגודה; ביולי 2016 דנה ועדת הכנסת בתיקון מס' 8 לחוק מגן דוד אדום, אשר נדון לאחר-מכן, בחודשים פברואר ומרץ 2017, גם בוועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת; ועדת העבודה, הרווחה והבריאות דנה במרץ 2017 במאבק בין מד"א לבין ארגון "איחוד הצלה"; ביולי 2017 ערכה הוועדה המיוחדת לצדק חלוקתי ולשוויון חברתי סיוור במוקד הלאומי של האגודה; בחודשים ינואר ופברואר 2018 קיימה ועדת העבודה, הרווחה והבריאות שתי ישיבות נוספות בעניין תיקון מס' 8 לחוק מגן דוד אדום; בפברואר 2018 ערכה ועדת החוץ והביטחון של הכנסת סיוור במוקד הלאומי של מד"א; במאי 2018 דנה ועדת הכלכלה בביטול המכצע של מד"א לגביית החובות שחלה עליהם התיישנות; ביוני 2020 ערכה ועדת העבודה, הרווחה והבריאות סיוור שבמהלכו הוצגה לה פעילות האגודה; ובאוגוסט 2020 קיימה ועדת העבודה, הרווחה והבריאות ישיבה בעניין הצרכים והתובנות של מד"א בעקבות משבר הקורונה.
285	מבקר המדינה דוח 71א, לעיל ה"ס 4, בעמ' 133; שדה, לעיל ה"ס 260.
286	ריאיון עם ד"ר מיקי וינקלר, ממלאת-מקום מנכ"ל המוסד לבטיחות ולגיהות (31.10.2021).
287	סי 26ב לחוק ארגון הפיקוח על העבודה קובע כי המוסד הוא גוף מואגד, וכי הוא ראוי להתקשר בחושים, לרכוש, להחזיק ולהעביר נכסים, ולהיות צד בכל משאומתן - משפטי או אחר.
288	סי 26א לחוק ארגון הפיקוח על העבודה.
289	ריאיון עם ד"ר מיקי וינקלר, לעיל ה"ס 286.
290	סי 27 לחוק ארגון הפיקוח על העבודה.
291	"אודות המוסד לבטיחות ולגיהות" אתר המוסד לבטיחות ולגיהות https://www.osh.org.il/heb/general/effort/article_408/
292	ריאיון עם ד"ר מיקי וינקלר, לעיל ה"ס 286.
293	ש.ם.
294	ש.ם; "הדרכות והכשרות" אתר המוסד לבטיחות ולגיהות https://www.osh.org.il/heb/training/?s=&tt=-1&r=-1&n=&p=1
295	ריאיון עם ד"ר מיקי וינקלר, לעיל ה"ס 286.
296	"אודות המוסד לבטיחות ולגיהות", לעיל ה"ס 291.
297	"מחקר יסומי בבטיחות ובריאות תעסוקתית" אתר המוסד לבטיחות ולגיהות https://www.osh.org.il/heb/general/effort/article_771/
298	"אמצעי הדרכה והסברה online" אתר המוסד לבטיחות ולגיהות https://www.osh.org.il/heb/training/info_inner_h_online/
299	ריאיון עם ד"ר מיקי וינקלר, לעיל ה"ס 286.
300	"ספרייה" אתר המוסד לבטיחות ולגיהות https://www.osh.org.il/heb/library/ ; "פרסומים וחנות" אתר המוסד לבטיחות ולגיהות https://www.osh.org.il/heb/shop/?Page=1&pt=-1&ps=9&s
301	"מאמרים" אתר המוסד לבטיחות ולגיהות https://www.osh.org.il/heb/articles/
302	"בטאוניס" אתר המוסד לבטיחות ולגיהות https://www.osh.org.il/heb/journallobby/
303	סי 28 לחוק ארגון הפיקוח על העבודה.
304	סי 32 לחוק ארגון הפיקוח על העבודה.
305	סי 34 לחוק ארגון הפיקוח על העבודה.

338 ס' 22 לחוק המל"ג.

339 ס' 23 לחוק המל"ג.

340 ס' 24 לחוק המל"ג.

341 ס' 25 לחוק המל"ג.

342 ס' 30 לחוק המל"ג.

343 אמנון רובינשטיין ויצחק פשה **סדקים באקדמיה: חופש אקדמי, עצמאות האוניברסיטה, מעמד הסטודנט והזכות להשכלה גבוהה** 142 (2014); "אודות" **אתר המועצה להשכלה גבוהה** <https://bit.ly/3GLyTB2> והאתר להלן: אתר המל"ג.

344 הממשלה רצתה לרתום את מערכת ההשכלה הגבוהה לצורכי המדינה והמשק, ואילו חלק מחברי הכנסת תבעו להבטיח חופש אקדמי למוסדות ההשכלה הגבוהה. להרחבה בעניין זה ראו עמי וולנסקי **אקדמיה בסביבה משתנה: מדיניות ההשכלה הגבוהה של ישראל 1952-2004** 31-68 (2005).

345 ריאיון עם פרופ' עמרם (עמי) וולנסקי, בית-הספר לחינוך, אוניברסיטת תל-אביב (2022.1.13).

346 ראו לעניין זה ס' 4 לחוק המל"ג.

347 הסיבות העיקריות להקמת הוות"מ היו הגידול במספר הסטודנטים בשני העשורים הראשונים לקיום המדינה, הגישה המצומצמת להשכלה גבוהה של יהודים צעירים יוצאי מדינות אסיה ואפריקה, הניהול הגרעוני של רוב האוניברסיטאות והפוליטיזציה של מערכת ההשכלה הגבוהה, שהייתה כרוכה בהעדר אמות-מידה שוויוניות ופומביות להקצאת תקציבים. להרחבה ראו וולנסקי, לעיל ה"ס 344, בעמ' 74-94.

348 רובינשטיין ופשה, לעיל ה"ס 343, בעמ' 143; "אודות", לעיל ה"ס 343; "תפקידים וסמכויות" **אתר המל"ג** <https://bit.ly/3aCUMW4>.

349 "ועדות המשנה הרוחניות" **אתר המל"ג** <https://bit.ly/3eEnDe2>.

350 "ועדות המשנה התחומיות" **אתר המל"ג** <https://bit.ly/3xuuY8C>.

351 "ועדות היגווי" **אתר המל"ג** <https://bit.ly/3xtsgQo>.

352 "ועדות ליווני" **אתר המל"ג** <https://bit.ly/2QxusFd>.

353 "הוועדות העליונות למינוי פרופסורים" **אתר המל"ג** <https://bit.ly/3sT3RAt>.

354 "מוסדות לימוד" **אתר המל"ג** <https://bit.ly/34Q5yLw>.

355 **אתר מובילים באקדמיה** <https://leadershipinacademia.com/>.

356 "חיוזוק מקצועות ההיי-טק" **אתר המל"ג** <https://che.org.il/hi-tech/>.

357 "קידום פרופסורים ואוכלוסיות ייחודיות" **אתר המל"ג** <https://bit.ly/3koxA1y>.

358 "מלגות לקליטת סגל מצטיין" **אתר המל"ג** <https://bit.ly/3aZljNK>.

359 "תכניות המלגות לבתרי-דוקטורנטים ופוסט-דוקטורנטים" **אתר המל"ג** <https://bit.ly/3kowlfb2>.

360 "מלגות לדוקטורנטים מצטיינים" **אתר המל"ג** <http://bit.ly/3swLOA5>.

361 "מלגות לתואר שני מחקרי" **אתר המל"ג** <https://bit.ly/3dQ4xm7>.

362 "תכניות מלגות לסטודנטים בינלאומיים" **אתר המל"ג** <https://bit.ly/3pYJaSg>.

363 "שיתופי פעולה בינלאומיים" **אתר המל"ג** <http://bit.ly/3q4!gUo>.

364 "קידום היוזמות והחדשנות" **אתר המל"ג** <https://bit.ly/3dUBNsl>.

365 "למידה דיגיטלית" **אתר המל"ג** <https://bit.ly/2O2gpGT>.

366 "שיפור איכות ההוראה והבטחתה" **אתר המל"ג** <http://bit.ly/2PifusR>.

367 ס' 6 לחוק המל"ג.

368 ס' 29 לחוק המל"ג.

369 ריאיון עם מיכל נוימן, לעיל ה"ס 331.

370 ס' 33 לחוק המל"ג.

371 ס' 8 לחוק המל"ג.

372 ס' 21כא לחוק המל"ג.

373 ס' 21חוג לחוק המל"ג.

374 ס' 25כב(8) לחוק המל"ג.

375 ס' 25 לחוק המל"ג.

376 ס' 25ט לחוק המל"ג.

377 ס' 27כז לחוק המל"ג.

378 ס' 31 לחוק המל"ג.

379 במאי 2016 דנה הוועדה המיוחדת ליישום הנגשת המידע הממשלתי ועקרונות שקיפותו לציבור בשקיפותם של המל"ג והוות"מ; ביולי 2017 דנה ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת בתיקון מס' 20 לחוק המל"ג; בינואר 2018 ערכה ועדת הכנסת דיון בתיקון מס' 20 לחוק המל"ג, העדת החינוך, התרבות והספורט ערכה שני דיונים בתיקון זה, שאחד מהם עסק גם בהצעה לתיקון חוק המל"ג שעניינה מוסדות ישראליים באזור; בפברואר 2018 ערכה ועדת החינוך, התרבות והספורט שני דיונים שעסקו בתיקון מס' 20 לחוק המל"ג; במרץ 2018 ערכה ועדת החינוך, התרבות והספורט ארבע ישיבות (שלוש מהן ביום אחד) על-מנת לדון בתקנות המועצה להשכלה גבוהה (בנוגע לחופש הפעולה של מוסד להכשרת עובדי חינוך); וביוני 2020 דנה ועדת החינוך, התרבות והספורט בהיערכות המל"ג לתקופת הבחינות (בהקשר של מנפת הקורונה).

380 ריאיון עם מיכל נוימן, לעיל ה"ס 331.

381 שם.

382 על הצורך להבטיח חופש אקדמי ועצמאות ניהולית שוטפת של מערכת ההשכלה הגבוהה ראו גם את הריאיון עם פרופ' עמרם (עמי) וולנסקי, לעיל ה"ס 345, ואת הריאיון עם מיכל נוימן, לעיל ה"ס 331.

383 המספר נמסר על-ידי פיני מהר"ם, מנכ"ל המועצה לייצור ולשיווק של אגוזי אדמה (2022.2.17).

384 ס' 4 לחוק המועצה לייצור ולשיווק של אגוזי אדמה קובע כי המועצה היא תאגיד כשר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית.

385 ס' 3 לחוק המועצה לייצור ולשיווק של אגוזי אדמה.

386 ס' 17-19, 23 ו-26 לחוק המועצה לייצור ולשיווק של אגוזי אדמה.

387 ס' 5, 13 ו-19 לחוק המועצה לייצור ולשיווק של אגוזי אדמה; תקנות המועצה לייצור ולשיווק של אגוזי אדמה (מינוי נציגי הממשלה), התשל"ח-1978.

388 ס' 12-13 לחוק המועצה לייצור ולשיווק של אגוזי אדמה.

389 ס' 22 לחוק המועצה לייצור ולשיווק של אגוזי אדמה.

390 ס' 19(א) לחוק המועצה לייצור ולשיווק של אגוזי אדמה.

391 המידע נמסר על-ידי פיני מהר"ם, לעיל ה"ס 383.

392 ס' 29(א) לחוק המועצה לייצור ולשיווק של אגוזי אדמה.

393 המספר נמסר על-ידי פיני מהר"ם, לעיל ה"ס 383.

394 אתר המועצה לייצור ולשיווק של אגוזי אדמה - <https://igb.org.il/> - מתנהל כולו בשפה האנגלית.

395 ריאיון עם צבי אלון, מנכ"ל מועצת הצמחים (2022.2.19).

396 ס' 3(א) לחוק מועצת הצמחים וייצור ושיווק (להלן: חוק מועצת הצמחים) קובע כי המועצה היא תאגיד כשר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית.

431 ס' 38 לחוק המועצות למוצרי פירות וירקות.

432 ס' 40ג לחוק המועצות למוצרי פירות וירקות.

433 ס' 55ג לחוק המועצות למוצרי פירות וירקות.

434 ס' 59 לחוק המועצות למוצרי פירות וירקות. הסעמים שבעטיים השר יכול להחליט על פיזור מועצה הם אימילוי של חובותיה והתחייבויותיה, ביצוע לאייעיל של תפקידיה ושינוי הנסיבות והתנאים שבהם היא הוקמה.

435 ס' 64 לחוק המועצות למוצרי פירות וירקות.

436 להרחבה על מאפייניו של משק הלול בישראל ראו אשר מאיר, חני רוסטסיינהן ואריאל ארליך **משק הלול בישראל - ניתוח משק מתוכנן והצעה לרפורמה** 15:3, 20:17 (נייר מדיניות מס' 16, פורום קהלת למדיניות 2015).

437 ס' 4 לחוק המועצה לענף הלול (וייצור ושיווק) (להלן: חוק המועצה לענף הלול) קובע כי המועצה היא תאגיד כשר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית.

438 ס' 3 לחוק המועצה לענף הלול. למידע מפורט על פעולותיה של המועצה ראו המועצה לענף הלול "דוח שנתי לפי חוק כופש המידע לשנת 2019" 5:3 (2020) <https://bit.ly/3y1XzkO>. לפי המפורט בדוח, אחת הפעולות שהמועצה עושה אף שהיא אינה מצוינת במפורש בחוק היא הסדרת ביטוח מרכז נגד מחלות ונזקי טבע באמצעות הקרן לביטוח נזקי טבע בחקלאות וקני"ט.

439 ס' 32, 40, 54, 56, 67 ו-68 לחוק המועצה לענף הלול.

440 ס' 5, 13, 16 ו-17 לחוק המועצה לענף הלול.

441 ס' 24 ו-25 לחוק המועצה לענף הלול.

442 ס' 26 לחוק המועצה לענף הלול.

443 המועצה לענף הלול, לעיל ה"ס 438, בעמ' 1.

444 ס' 50 לחוק המועצה לענף הלול.

445 ס' 50א(א) לחוק המועצה לענף הלול.

446 ס' 55 לחוק המועצה לענף הלול.

447 ס' 72 לחוק המועצה לענף הלול.

448 בעת חקיקת החוק נקרא השר "שר המסחר והתעשייה".

449 ס' 19ג לחוק המועצה לענף הלול.

450 ס' 34 לחוק המועצה לענף הלול.

451 ס' 35ג לחוק המועצה לענף הלול.

452 ס' 49ג לחוק המועצה לענף הלול.

453 ס' 50 לחוק המועצה לענף הלול.

454 בדצמבר 2015 הקדישה ועדת הכלכלה שתי ישיבות לדיון בתקנות הקובעות כללים בדבר מכסות לייצור ביצי מאכל לשיווק בשנת 2016, ובאפריל 2016 היא הקדישה לכך ישיבה נוספת; בדצמבר 2016 הקדישה הוועדה שתי ישיבות לכללים בדבר מכסות לייצור ביצי מאכל לשיווק בשנת 2017, וישיבה נוספת לחיקון התקנות הקובעות אגרת שירותים; בינואר 2018 דנה הוועדה בתקנות הקובעות כללים בדבר מכסות לייצור ביצי מאכל לשיווק בשנת 2018; בינוי 2018 הקדישה הוועדה שתי ישיבות לחיקון מס' 17 לחוק המועצה לענף הלול; בנובמבר 2018 דנה הוועדה בהצעת חוק המועצה לענף הלול (ותיקון - ייסות הייצור והשיווק של תוצרת הלול), התשע"ז-2017; בדצמבר 2018 ערכה הוועדה שלושה דיונים בתקנות הקובעות כללים בדבר מכסות לייצור ביצי מאכל לשיווק בשנת 2019; בינוי 2020 דנה הוועדה בתקנות הקובעות כללים בדבר מכסות לייצור ביצי מאכל לשיווק בשנת 2020; ובדצמבר 2020 הקדישה הוועדה שלוש ישיבות לדיון בתקנות הקובעות כללים בדבר ייצור ומכסות לייצור של ביצי מאכל לשיווק בשנת 2020 ובשנת 2021.

455 "מידע ונתונים על ענפי הלול" **אתר המועצה לענף הלול** http://www.ofot.org.il/page_13792.

456 ראו את נוסחו הנוכחי של ס' 32א לחוק המועצה לענף הלול, המכטיח רוב לנציגי המגדלים בוועדת מכסות.

457 ריאיון עם אריה פרניץ, חבר מועצה בעיריית טירת הכרמל, לשעבר ראש עיריית טירת הכרמל ויושב-ראש מועצת בתי-העלמין בתל-רנב (14.2.2022).

458 ס' 2ב לחוק המועצה בכרמל קובע כי המועצה היא תאגיד.

397 ס' 73 לחוק מועצת הצמחים; המועצה לייצור צמחים ולשיווקם **דוחות כספיים ליום 31 בדצמבר 2019** 7 (2020) <http://www.plants.org.il/uploadImages/systemFiles/mazan2019.pdf>; צבי אלון "תרומתה של מועצת הצמחים לחקלאות ישראל" 1 (10.7.2017) <http://www.plants.org.il/uploadImages/PlantsProfil2017.pdf>; **אתר ענף הית כמועצת הצמחים** <https://www.oliveboard.org.il/>.

398 "ענף הירקות במועצת הצמחים" **אתר מועצת הצמחים** <http://www.plants.org.il/index.aspx?id=4539>.

399 "ענף הפירות" **אתר מועצת הצמחים** <http://www.plants.org.il/index.aspx?id=4217>.

400 "ענף ההדרים בישראל" **אתר מועצת הצמחים** <http://www.plants.org.il/index.aspx?id=4242>.

401 ריאיון עם צבי אלון, לעיל ה"ס 395.

402 ס' 11 לחוק מועצת הצמחים.

403 ס' 12א לחוק מועצת הצמחים.

404 התכתבות עם צבי אלון (17.4.2022).

405 ס' 12ב(1), 16, 18, 26, 27, 29, 31, 33, 34, 39, 53, 58 ו-64 לחוק מועצת הצמחים.

406 אלון, לעיל ה"ס 397, בעמ' 2; ריאיון עם צבי אלון, לעיל ה"ס 395.

407 ס' 4 לחוק מועצת הצמחים.

408 ס' 10 ו-19 לחוק מועצת הצמחים.

409 ס' 9 לחוק מועצת הצמחים.

410 ס' 37 לחוק מועצת הצמחים.

411 ס' 66 לחוק מועצת הצמחים.

412 ס' 14ד לחוק מועצת הצמחים.

413 ס' 14ב לחוק מועצת הצמחים.

414 ס' 31 לחוק מועצת הצמחים.

415 התכתבות עם צבי אלון, לעיל ה"ס 404.

416 ס' 36א(1) לחוק מועצת הצמחים.

417 ס' 62 לחוק מועצת הצמחים.

418 ס' 65 לחוק מועצת הצמחים.

419 ס' 69 לחוק מועצת הצמחים.

420 ריאיון עם צבי אלון, לעיל ה"ס 395.

421 אלון, לעיל ה"ס 397, בעמ' 1.

422 ס' 19 לחוק המועצות למוצרי פירות וירקות.

423 ס' 20 ו-23 לחוק המועצות למוצרי פירות וירקות.

424 ס' 55 לחוק המועצות למוצרי פירות וירקות.

425 ס' 64 לחוק המועצות למוצרי פירות וירקות. בעת חקיקת החוק נקרא השר האחראי "שר התעשייה והמסחר", ובעת הוצאת הצו היה שמו, כאמור, "שר התעשייה, המסחר והתעסוקה".

426 ס' 2 לחוק המועצות למוצרי פירות וירקות.

427 ס' 22ב לחוק המועצות למוצרי פירות וירקות.

428 ס' 24ג לחוק המועצות למוצרי פירות וירקות.

429 ס' 31ב לחוק המועצות למוצרי פירות וירקות.

430 ס' 32א(3) לחוק המועצות למוצרי פירות וירקות.

488 מבקר המדינה **דוח 71א**, לעיל ה"ס 4, בעמ' 1623.

489 ס' 2 לחוק התקנים קובע כי המכון הוא תאגיד כשר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית.

490 ס' 24 לחוק; רותם סלע ואורי רדלר **מכון התקנים הישראלי: בחינה מחדש** 3 (נייר מדיניות מס' 24, פורום קהלת למדיניות 2016); "אודותינו" **אתר מכון התקנים הישראלי** <https://www.sii.org.il/he/about-us>.

491 ס' 2 לחוק; ראו מכון התקנים הישראלי **דוח שנתי 2019** 3 (2020) <https://bit.ly/3HOctfg>.

492 סלע ורדלר, לעיל ה"ס 490, בעמ' 21 ו-23.

493 ראו, למשל, תיקון מס' 10 לחוק, משנת 2013, ותיקון מס' 12 לחוק, משנת 2016.

494 "תקינה" **אתר מכון התקנים הישראלי** <https://www.sii.org.il/he/standardization>. בהקשר זה יצוין כי למכון התקנים יש מונופול על קביעת תקנים ישראליים (ס' 6 לחוק התקנים). כמוכך, תקן ישראלי הוא תקן וולונטרי, אלא אם כן הוא הוכרז על ידי שר הכלכלה והתעשייה, מטעמים שונים, כתקן רשמי (ס' 8 ו-9 לחוק התקנים). ראו גם "תקינה ישראלית" **אתר מכון התקנים הישראלי** <https://www.sii.org.il/he/israelistandards>.

495 "אישורים והתעודות" **אתר מכון התקנים הישראלי** <https://www.sii.org.il/he/qualityauth>.

496 "המכללה" **אתר מכון התקנים הישראלי** <https://www.sii.org.il/he/training-center>.

497 "אודותינו", לעיל ה"ס 490.

498 מבקר המדינה **דוח 72א**, לעיל ה"ס 166, בעמ' 573 ו-582.

499 מבקר המדינה **דוח 71א**, לעיל ה"ס 4, בעמ' 1624.

500 מכון התקנים הישראלי, לעיל ה"ס 491, בעמ' 8.

501 ס' 3א לחוק התקנים.

502 ס' 3ב לחוק התקנים.

503 ס' 3ד-3ו לחוק התקנים. בעבר עמדה בראש המכון מועצה כללית, והיא שבחרה את הוועד הפועל. נוסף על כך, מספר חברי הוועד הפועל הופחת מעשרים ושמונה לחמישה-עשר. ראו סלע ורדלר, לעיל ה"ס 490, בעמ' 3, 12 ו-18, וכן את תיקון מס' 12 לחוק התקנים.

504 ס' 3יז לחוק התקנים.

505 נוסף על כך יש אגף כספים ורכש, אגף משאבי-אנוש ומנהל, אגף מערכות מידע וכן יחידות מטה נוספות. ראו מכון התקנים הישראלי, לעיל ה"ס 491, בעמ' 6; "בעלי תפקידים" **אתר מכון התקנים הישראלי** <https://www.sii.org.il/he/companymanagement>.

506 "ועדות התקינה הישראליות" **אתר מכון התקנים הישראלי** <https://www.sii.org.il/he/committee-search>. לעניין ועדות תקינה מרכזיות ראו ס' 3ד לחוק התקנים, לעניין ועדות טכניות ראו ס' 3ט לחוק התקנים, ולעניין ועדת התיאום ראו ס' 3י לחוק התקנים.

507 ס' 3ח לחוק התקנים.

508 מכון התקנים הישראלי, לעיל ה"ס 491, בעמ' 9.

509 ס' 25 לחוק התקנים.

510 ס' 2 לחוק התקנים.

511 מבקר המדינה **דוח 71א**, לעיל ה"ס 4, בעמ' 97 ו-104.

512 שם, בעמ' 1620 ו-1622 ו-1624.

513 מבקר המדינה **דוח 72א**, לעיל ה"ס 166, בעמ' 574 ו-577, 579, 582 ו-583, 592 ו-593, 618 ו-621 ו-630 ו-631.

514 ס' 1א לחוק התקנים.

515 ס' 19א(4) לחוק התקנים.

516 ס' 12ג(ב) לחוק התקנים.

517 ס' 12ג(ב) לחוק התקנים.

518 ס' 16(ו) לחוק התקנים.

519 ס' 27 לחוק התקנים.

459 ס' 2(ב) לחקנות המועצה בתל-רנגב קובע כי המועצה כשרה לכל חובה, זכות ופעולה משפטית.

460 ריאיון עם אריה פרנצ'ון, לעיל ה"ס 457.

461 בפועל, כמועצת תל-רנגב, אם החברה קדישא היא עמותה, אזי הפיקוח הכספי עליה מתבצע על ידי המוסד לביטוח לאומי, המשרד לשירותי דת ורשם העמותות, ואם החברה קדישא שייכת לעירייה ולדוגמה, החברה קדישא של קרית-ביאליק, אזי הפיקוח הכספי עליה מתבצע על ידי המוסד לביטוח לאומי, המשרד לשירותי דת ומשרד הפנים. ראו ריאיון עם אריה פרנצ'ון, לעיל ה"ס 457.

462 ס' 2(א) לחקנות המועצה בתל-רנגב וס' 2(א) לחקנות המועצה בברקת.

463 ריאיון עם אריה פרנצ'ון, לעיל ה"ס 457.

464 ס' 15 לחוק שירותי הדת היהודיים וס' 6 לחוק הזכות לקבורה אזרחית חלופית.

465 ס' 15(ב) לחוק שירותי הדת היהודיים.

466 ריאיון עם אריה פרנצ'ון, לעיל ה"ס 457.

467 ס' 8 לחקנות המועצה בתל-רנגב.

468 ס' 10 לחקנות המועצה בברקת.

469 ס' 14א(א) לחוק שירותי הדת היהודיים.

470 ראו, למשל, השר לשירותי דת "דין וחשבון לפי סעיף 14א' לחוק שירותי הדת היהודיים" (2019) <https://bit.ly/39RKdog>.

471 ראו ס' 14א(א) ו-14ב לחוק שירותי הדת היהודיים.

472 ריאיון עם אריה פרנצ'ון, לעיל ה"ס 457.

473 ועדת הפנים והגנת הסביבה קיימה שני דיונים - בדצמבר 2015 ובמאי 2016 - בנושא טיפולה של המשטרה בהתנכלות ליושב-ראש מועצת בתי-העלמין בתל-רנגב.

474 מענה של רו"ח פני דרורי, סמנכ"ל הכספים של מכון וינגייט, לבקשת חופש מידע (31.5.2022).

475 ס' 3, 2 ו-14 לחוק המכון הלאומי למצוינות בספורט. בס' 3 נקבע כי המכון הוא תאגיד כשר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית.

476 ס' 41 לחוק המכון הלאומי למצוינות בספורט; מכון וינגייט לחינוך גופני ולספורט (וע"ר) **דוחות כספיים ליום 30 ביוני 2018** 6 (2018) <https://bit.ly/3gFoMRU>.

477 היחידות המנויות בחוק הן בתי-ספר לאומי להכשרה ולהסמכה של מאמנים ומדריכי ספורט בכל סוגי פעילויות הספורט; מרכז לרפואת ספורט ולמחקר יישומי לקידום הספורט ההישגי; יחידה לאיתור, לקידום ולטיפוח של ספורטאים צעירים מצטיינים; מרכז לקידום ספורט הנשים בישראל; מרכז לספורטאים מחוננים צעירים; ספרייה מקצועית וארכיון בנושאי ספורט; ויחידה להנצחת ספורטאים ישראלים או יהודים מכל רחבי העולם בעלי הישגים בולטים בתחום הספורט. ס' 5 לחוק המכון הלאומי למצוינות בספורט. ראו גם "ביה"ס למאמנים ולמדריכים ע"ש נט הולמן" **אתר מכון וינגייט** <https://www.wingate.org.il/Index.asp?CategoryID=699>; "המרכז לרפואת ספורט ולמחקר" **אתר מכון וינגייט** <https://www.wingate.org.il/Index.asp?CategoryID=109>; "היהלום בספורט התחרותי בישראל" **אתר מכון וינגייט** <https://tinyurl.com/3buarzsz>; <http://www.jewishsports.net/index.html> INTERNATIONAL JEWISH SPORTS HALL OF FAME.

478 ס' 5 לחוק המכון הלאומי למצוינות בספורט.

479 ס' 11 ו-12 לחוק המכון הלאומי למצוינות בספורט.

480 ס' 24 לחוק המכון הלאומי למצוינות בספורט.

481 ס' 23 לחוק המכון הלאומי למצוינות בספורט.

482 ס' 1 ו-36 לחוק המכון הלאומי למצוינות בספורט.

483 ס' 30 לחוק המכון הלאומי למצוינות בספורט.

484 מענה של רו"ח פני דרורי, לעיל ה"ס 474.

485 ס' 37 לחוק המכון הלאומי למצוינות בספורט.

486 ס' 4 לחוק המכון הלאומי למצוינות בספורט.

487 בשלהי פברואר 2018 אישרה ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת צו של שרת התרבות והספורט אשר דחה את תחילת פעילותו של התאגיד בארבעה חודשים - מ' במרץ 2018 ל' ביולי 2018.

554 ריאיון עם פרופ' גבריאל מוצקין, לעיל ה"ס 545.

555 ס' 6 לחוק המרכז הישראלי לקידום תרבות האדם.

556 ס' 8 לחוק המרכז הישראלי לקידום תרבות האדם.

557 "תמיכה במכון" **אתר מכון ון ליר בירושלים** <https://bit.ly/3azq7cx>; ריאיון עם פרופ' גבריאל מוצקין, לעיל ה"ס 545; תשובה של שמעון אלון, לעיל ה"ס 541.

558 ריאיון עם פרופ' גבריאל מוצקין, לעיל ה"ס 545.

559 תשובה של שמעון אלון, לעיל ה"ס 541.

560 ס' 9 לחוק המרכז הישראלי לקידום תרבות האדם.

561 ריאיון עם פרופ' גבריאל מוצקין, לעיל ה"ס 545.

562 ריאיון עם מיכל שביא, מנכ"לית מרכז זלמן שזר (14.2.2022).

563 ס' 15א לחוק מרכז זלמן שזר לחקר תולדות העם היהודי (להלן: חוק מרכז זלמן שזר) קובע כי המרכז יהיה תאגיד.

564 ס' 4 לחוק מרכז זלמן שזר. ראו גם "מרכז זלמן שזר - בית ההיסטוריה יהודית" **אתר מרכז זלמן שזר** <https://www.shazar.org.il/al-amerkaz/>.

565 ריאיון עם מיכל שביא, לעיל ה"ס 562.

566 שם.

567 "חנות הספרים" **אתר מרכז זלמן שזר** <https://www.shazar.org.il/product-category/book/>.

568 "קורסים" **אתר מרכז זלמן שזר** <https://www.shazar.org.il/product-category/course/>.

569 "פרסים ומלגות" **אתר מרכז זלמן שזר** <https://www.shazar.org.il/פרסים-ומלגות/>.

570 ריאיון עם מיכל שביא, לעיל ה"ס 562.

571 ס' 9-6 לחוק מרכז זלמן שזר.

572 ס' 17-18 לחוק מרכז זלמן שזר.

573 ריאיון עם מיכל שביא, לעיל ה"ס 562.

574 ס' 25 לחוק מרכז זלמן שזר.

575 ס' 30 לחוק מרכז זלמן שזר.

576 ריאיון עם מיכל שביא, לעיל ה"ס 562.

577 ס' 15ב לחוק מרכז זלמן שזר.

578 ריאיון עם מיכל שביא, לעיל ה"ס 562.

579 ריאיון עם עו"ד רוני אלטמן, היועצת המשפטית של מרכז יצחק רבין לחקר ישראל (17.11.2021). יצוין כי במהלך מגפת הקורונה פוטרו כמחצית מעובדי המרכז, ובמהלך שנת 2021 החל גיוס של עובדים חדשים.

580 ס' 14א לחוק המרכז להנצחת זכרו של יצחק רבין (להלן: חוק המרכז להנצחת רבין) קובע כי המרכז יהיה תאגיד.

581 ס' 1 לחוק המרכז להנצחת רבין; "אודות המרכז" **אתר מרכז יצחק רבין** <http://www.rabincenter.org.il/Web/He/AboutTheCenter/General/Default.aspx>.

582 ס' 22-25 לחוק המרכז להנצחת רבין; "אודות המוזיאון" **אתר מרכז יצחק רבין** <http://www.rabincenter.org.il/Web/He/Museum/About/Default.aspx>. המוזיאון מציג את תולדות היישוב היהודי ומדינת ישראל בשילוב עם קורות חייו של יצחק רבין החל בשנת לידתו (1922) ועד לשנת הירצחו (1995).

583 ס' 26-32 לחוק המרכז להנצחת רבין.

520 ביולי 2016 ערכו ועדת הכלכלה והעדת הרפורמות של הכנסת סיוור במכון התקנים.

521 מבקר המדינה **דוח 17א**, לעיל ה"ס 4, בעמ' 95 ו-161.

522 ריאיון עם איתן דוניץ, מנכ"ל המכון למורשת בן-גוריון (24.2.2022).

523 ס' 12 לחוק דוד בן-גוריון קובע כי המכון הוא תאגיד.

524 על-אודות הצריף ראו **באתר צריף בן-גוריון** <https://www.ben-gurion.co.il/>.

525 ס' 8 לחוק דוד בן-גוריון.

526 ס' 9 לחוק דוד בן-גוריון.

527 ריאיון עם איתן דוניץ, לעיל ה"ס 522.

528 ס' 11 לחוק דוד בן-גוריון.

529 ס' 20א לחוק דוד בן-גוריון.

530 **אתר מכון בן-גוריון לחקר ישראל והציונות** <https://in.bgu.ac.il/bgi/Pages/default.aspx>; ריאיון עם איתן דוניץ, לעיל ה"ס 522.

531 שם.

532 ס' 10 לחוק דוד בן-גוריון.

533 "ייחודיות המכון" **אתר המכון למורשת דוד בן-גוריון** <https://bit.ly/3ltAAF9>; ריאיון עם איתן דוניץ, לעיל ה"ס 522.

534 "בן גוריון ToGo" **אתר המכון למורשת דוד בן-גוריון** <https://bit.ly/3pleV4P>; ריאיון עם איתן דוניץ, לעיל ה"ס 522.

535 ס' 13 לחוק דוד בן-גוריון; ריאיון עם איתן דוניץ, לעיל ה"ס 522.

536 ס' 17 לחוק דוד בן-גוריון.

537 ס' 25 לחוק דוד בן-גוריון.

538 ריאיון עם איתן דוניץ, לעיל ה"ס 522.

539 ס' 13 לחוק דוד בן-גוריון.

540 ריאיון עם איתן דוניץ, לעיל ה"ס 522.

541 תשובה של שמעון אלון, מנכ"ל מכון ון ליר, לבקשת חופש מידע (19.1.2022).

542 ס' 7 לחוק המרכז הישראלי לקידום תרבות האדם קובע כי המרכז הוא תאגיד, וכי כנזה הוא כשר לתבוע ולהיתבע, לרכוש ולהחזיק נכסים ולהוציאם מרשותו, להתקשר בחוזים ולהיות בעל-דין בכל הליך משפטי וצד בכל משא ומתן אחר.

543 ס' 2 לחוק המרכז הישראלי לקידום תרבות האדם; "על הקמת מכון ון ליר בירושלים" **אתר מכון ון ליר בירושלים** <https://bit.ly/3tVSTut>.

544 ס' 2 לחוק המרכז הישראלי לקידום תרבות האדם.

545 ריאיון עם פרופ' גבריאל מוצקין, עמית-מחקר בכיר במכון ון ליר, ראש המכון בשנים 2007-2016 ולשעבר דקן הפקולטה למדעי הרוח באוניברסיטה העברית בירושלים (14.11.2021).

546 שם.

547 "מחקר ומעורבות" **אתר מכון ון ליר בירושלים** <https://bit.ly/3ayMM96>.

548 "האקדמיה ע"ש פולונסקי" **אתר מכון ון ליר בירושלים** <https://bit.ly/3bmBVy2>. יצוין כי בחוזה החכירה של קרקע המכון נכתב כי יוקמו במסגרתו אקדמיות. ראו ריאיון עם פרופ' גבריאל מוצקין, לעיל ה"ס 545.

549 "על הוצאה לאור" **אתר מכון ון ליר בירושלים** <https://bit.ly/3bkV5o3>.

550 "אירועים" **אתר מכון ון ליר בירושלים** <https://bit.ly/2M4CWCh>.

551 "קולנוע תיעודי" **אתר מכון ון ליר בירושלים** <https://bit.ly/3pz7xFY>.

552 "הנהלה" **אתר מכון ון ליר בירושלים** <https://bit.ly/2ZUF3PO>.

553 "חבר הנאמנים" **אתר מכון ון ליר בירושלים** <https://bit.ly/3BlInAqR>.

610 "תכניות חינוכיות ואקדמיות" אתר המרכז להנצחת מורשת גוש קטיף וצפון השומרון <https://mkatif.org/academic-educational-programs/>; ריאיון עם מרדכי (מוכי) בסר, לעיל ה"ס 596.

611 ש.ם.

612 "חינה בקטיף" אתר המרכז להנצחת מורשת גוש קטיף וצפון השומרון <https://tinyurl.com/4kxhcnb6>.

613 "חנות" אתר המרכז להנצחת מורשת גוש קטיף וצפון השומרון <https://mkatif.org/shop/>.

614 ריאיון עם מרדכי (מוכי) בסר, לעיל ה"ס 596.

615 ס' 5 ו' 7 לחוק המרכז להנצחת מורשת גוש קטיף וצפון השומרון.

616 ס' 17 ו' 18 לחוק המרכז להנצחת מורשת גוש קטיף וצפון השומרון.

617 ס' 32 לחוק המרכז להנצחת מורשת גוש קטיף וצפון השומרון.

618 ריאיון עם מרדכי (מוכי) בסר, לעיל ה"ס 596.

619 ס' 36 לחוק המרכז להנצחת מורשת גוש קטיף וצפון השומרון.

620 ריאיון עם מרדכי (מוכי) בסר, לעיל ה"ס 596.

621 ס' 14 ו' 4 לחוק המרכז להנצחת מורשת גוש קטיף וצפון השומרון.

622 בדצמבר 2017 וביוני 2018 קיימה ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת שני דיונים ואחד בכל חודשו על תיקון נקודתי לחוק המרכז להנצחת מורשת גוש קטיף וצפון השומרון.

623 ריאיון עם מרדכי (מוכי) בסר, לעיל ה"ס 596.

624 שיחה עם מחמוד שגאן, מנכ"ל המרכז למורשת הדרוזים בישראל (25.10.2022).

625 ס' 14 ו' 4 לחוק המרכז למורשת הדרוזים בישראל קובע כי המרכז יהיה תאגיד.

626 ראו הלשנה המרכזית לסטטיסטיקה "לוח 2.2: אוכלוסייה לפי דת" שנתון סטטיסטי לישראל 71 (2020) https://www.cbs.gov.il/he/publications/doclib/2020/2.shnatonpopulation/sto2_02.pdf.

627 ס' 22 ו' 28 לחוק המרכז למורשת הדרוזים בישראל; "מכון המחקר" אתר המרכז למורשת הדרוזים בישראל <https://bit.ly/3PAnaeg>; "ספרייה" אתר המרכז למורשת הדרוזים בישראל <https://tinyurl.com/scsp9rap>.

628 ס' 29 ו' 31 לחוק המרכז למורשת הדרוזים בישראל.

629 ס' 32 ו' 33 לחוק המרכז למורשת הדרוזים בישראל; "מוזיאון (בהקמה)" אתר המרכז למורשת הדרוזים בישראל <https://bit.ly/3wGbvCt>.

630 "אודות המרכז" אתר המרכז למורשת הדרוזים בישראל <https://dhc.org.il/about-us-he/>; יאסר עוקבי "אושר תקציב של 30 מיליון שקלים להקמת מרכז למורשת הדרוזים בישראל" מעריב אונליין (22.12.2019) <https://www.maariv.co.il/news/israel/Article-736772>.

631 מערכת מעריב אונליין "היסטוריה בהתהוותה: החלה הקמתו של המרכז למורשת הדרוזים בישראל" מעריב אונליין (9.6.2020) <https://www.maariv.co.il/news/israel/Article-770419>.

632 "קולות קוראים" אתר המרכז למורשת הדרוזים בישראל <https://bit.ly/3LzUuil>.

633 "דרוזפדיה" אתר המרכז למורשת הדרוזים בישראל <https://dhc.org.il/druzopedia-he/>.

634 ס' 5 ו' 7 לחוק המרכז למורשת הדרוזים בישראל.

635 ס' 9 ו' 10 לחוק המרכז למורשת הדרוזים בישראל.

636 ס' 18 ו' 19 לחוק המרכז למורשת הדרוזים בישראל.

637 ס' 36 לחוק המרכז למורשת הדרוזים בישראל.

638 ס' 40 לחוק המרכז למורשת הדרוזים בישראל - "שר המדע, התרבות והספורט" בעת חקיקת החוק.

639 ס' 14 ו' 4 לחוק המרכז למורשת הדרוזים בישראל.

640 ריאיון עם נפתלי אברהם, מנכ"ל המרכז למורשת יהדות אתיופיה (28.11.2021).

641 ס' 14 ו' 4 לחוק המרכז למורשת יהדות אתיופיה קובע כי המרכז הוא תאגיד.

584 ס' 33 ו' 35 לחוק המרכז להנצחת רבין; "ארכיון ומאגרים" אתר מרכז יצחק רבין <http://www.rabincenter.org.il/Web/He/Archives/Default.aspx>; עוד יצוין כי במסגרת המרכז התקיים לאורך השנים מיום של תיעוד בעל-פה של אישים שחייהם הצטלבו בחייו של יצחק רבין. ראו ריאיון עם עו"ד רוני אלטמן, לעיל ה"ס 579.

585 "לוח נכסים ואירועים צפויים" אתר מרכז יצחק רבין <http://www.rabincenter.org.il/Web/He/Events/CommingEvents/Default.aspx>.

586 "מחלקת החינוך" אתר מרכז יצחק רבין <http://www.rabincenter.org.il/Web/He/Educationalactivities/Departmentofeducation/Default.aspx>; ריאיון עם עו"ד רוני אלטמן, לעיל ה"ס 579.

587 "אירועי יום ההיכרות ליצחק רבין" אתר מרכז יצחק רבין <http://www.rabincenter.org.il/Web/He/MemorialDay/Default.aspx>; ריאיון עם עו"ד רוני אלטמן, לעיל ה"ס 579.

588 ס' 5 ו' 7 לחוק המרכז להנצחת רבין.

589 ס' 9 ו' 10 לחוק המרכז להנצחת רבין.

590 ס' 18 ו' 19 לחוק המרכז להנצחת רבין.

591 ס' 38 לחוק המרכז להנצחת רבין; ריאיון עם עו"ד רוני אלטמן, לעיל ה"ס 579.

592 ס' 2 ו' 42 לחוק המרכז להנצחת רבין.

593 ריאיון עם עו"ד רוני אלטמן, לעיל ה"ס 579.

594 ס' 14 ו' 4 לחוק המרכז להנצחת רבין.

595 ריאיון עם עו"ד רוני אלטמן, לעיל ה"ס 579.

596 ריאיון עם מרדכי (מוכי) בסר, מנכ"ל המרכז להנצחת מורשת גוש קטיף וצפון השומרון (18.11.2021).

597 ס' 14 ו' 4 לחוק המרכז להנצחת מורשת גוש קטיף וצפון השומרון קובע כי המרכז יהיה תאגיד.

598 ס' 1 לחוק המרכז להנצחת מורשת גוש קטיף וצפון השומרון.

599 ס' 21 ו' 22 לחוק המרכז להנצחת מורשת גוש קטיף וצפון השומרון; "מרכז מבקרים - סיור במרכז המבקרים" אתר המרכז להנצחת מורשת גוש קטיף וצפון השומרון <https://bit.ly/39SCVJp>.

600 ס' 23 לחוק המרכז להנצחת מורשת גוש קטיף וצפון השומרון.

601 ס' 24 לחוק המרכז להנצחת מורשת גוש קטיף וצפון השומרון.

602 ס' 25 לחוק המרכז להנצחת מורשת גוש קטיף וצפון השומרון.

603 ס' 26 לחוק המרכז להנצחת מורשת גוש קטיף וצפון השומרון; "מרכז מורשת - הוצאה לאור והפקות" אתר המרכז להנצחת מורשת גוש קטיף וצפון השומרון <https://bit.ly/3bZlQjQ>.

604 ס' 27 ו' 28 לחוק המרכז להנצחת מורשת גוש קטיף וצפון השומרון; "ארכיון ומחקר - הארכיון ואוספיו" אתר המרכז להנצחת מורשת גוש קטיף וצפון השומרון <https://bit.ly/396ZH1n>.

605 "כנסים וימי עיון" אתר המרכז להנצחת מורשת גוש קטיף וצפון השומרון <https://bit.ly/3024Hsd>.

606 "הוצאה לאור והפקות - ספרות" אתר המרכז להנצחת מורשת גוש קטיף וצפון השומרון <https://bit.ly/3iy7KXL>. המחקרים שנעשו במסגרת המרכז עוסקים בהשלכותיה של ההינתקות על המדינה, במצב המפונים, בהקמת הקהילות מחדש לאחר ההינתקות, בהתמודדות עם מצבי לחץ ומשבר, ועוד. החוקרים העורכים את המחקרים אינם עובדי המרכז. ראו ריאיון עם מרדכי (מוכי) בסר, לעיל ה"ס 596.

607 "הוצאה לאור והפקות - סרטי מרכז קטיף" אתר המרכז להנצחת מורשת גוש קטיף וצפון השומרון <https://bit.ly/3iycBZd>.

608 "הארכיון ואוספיו - תיעוד בעל פה" אתר המרכז להנצחת מורשת גוש קטיף וצפון השומרון <https://bit.ly/3slcGoW>. עד למועד כתיבתו של שורות אלו רואיינו יותר מ-1,100 איש. ראו ריאיון עם מרדכי (מוכי) בסר, לעיל ה"ס 596.

609 ש.ם.

677 ריאיון עם כתרי מעוז, לעיל ה"ס 655.

678 ריאיון עם הרצל מקוב, מנכ"ל מרכז מורשת מנחם בגין (1.11.2021).

679 ס' 14 (א) לחוק להנצחת זכרו של מנחם בגין קובע כי המרכז יהיה תאגיד.

680 ס' 3 לחוק להנצחת זכרו של מנחם בגין; "על המרכז" אתר מרכז מורשת מנחם בגין <https://bit.ly/3iwpPpb>.

681 ס' 22-25 לחוק להנצחת זכרו של מנחם בגין; "מוזיאון" אתר מרכז מורשת מנחם בגין <https://tinyurl.com/4kutpvv5>.

682 ס' 26-32 לחוק להנצחת זכרו של מנחם בגין; "ספרייה" אתר מרכז מורשת מנחם בגין <https://bit.ly/3qxEZxg>.

683 ס' 33-35 לחוק להנצחת זכרו של מנחם בגין; "ארכיון" אתר מרכז מורשת מנחם בגין <https://bit.ly/3nWAZ7W>.

684 "אירועים במרכז בגין" אתר מרכז מורשת מנחם בגין <https://tinyurl.com/58emxnhx>.

685 "מערכת החינוך" אתר מרכז מורשת מנחם בגין <https://bit.ly/3f86H3i>.

686 "פרסי מחקר" אתר מרכז מורשת מנחם בגין <https://bit.ly/3bWoTJF>.

687 "עמיתי ממשל" אתר מרכז מורשת מנחם בגין <https://bit.ly/3p4guHP>.

688 "מכון בגין למשפט וציונות" אתר מרכז מורשת מנחם בגין <http://bit.ly/3bYleLe>.

689 ריאיון עם הרצל מקוב, לעיל ה"ס 678.

690 ס' 5 ו-7 לחוק להנצחת זכרו של מנחם בגין.

691 ס' 9-10 לחוק להנצחת זכרו של מנחם בגין.

692 ס' 18-19 לחוק להנצחת זכרו של מנחם בגין.

693 ריאיון עם הרצל מקוב, לעיל ה"ס 678.

694 ס' 38 לחוק להנצחת זכרו של מנחם בגין.

695 ריאיון עם הרצל מקוב, לעיל ה"ס 678.

696 ס' 42 לחוק להנצחת זכרו של מנחם בגין.

697 ריאיון עם הרצל מקוב, לעיל ה"ס 678.

698 שם.

699 ס' 14 (ב) לחוק להנצחת זכרו של מנחם בגין.

700 ריאיון עם הרצל מקוב, לעיל ה"ס 678.

701 ריאיון עם רעות ינון-ברמן, מנכ"לית קרן וולף (13.9.2021).

702 ס' 3 לחוק קרן וולף קובע כי הקרן תהיה תאגיד כשר לכל חיוב, זכות ופעולה משפטית. ראו גם "אודות קרן וולף" אתר קרן וולף <http://bit.ly/3iuCJUT>; ריאיון עם רעות ינון-ברמן, לעיל ה"ס 701.

703 ס' 5 לחוק קרן וולף; ריאיון עם רעות ינון-ברמן, לעיל ה"ס 701.

704 ס' 4-5 לתקנון קרן וולף.

705 ס' 6 לתקנון קרן וולף.

706 ס' 7 לתקנון קרן וולף.

707 ס' 4 לחוק קרן וולף; ריאיון עם רעות ינון-ברמן, לעיל ה"ס 701.

708 ס' 8 לחוק קרן וולף.

709 ס' 9 לחוק קרן וולף.

710 ס' 10 (א) לתקנון קרן וולף.

711 ריאיון עם רעות ינון-ברמן, לעיל ה"ס 701.

712 ס' 12 לתקנון קרן וולף; ריאיון עם רעות ינון-ברמן, לעיל ה"ס 701. גובה הפרס לכל זוכה עומד על 100,000 דולר.

642 ס' 3 לחוק המרכז למורשת יהדות אתיופיה.

643 ס' 19-20 לחוק המרכז למורשת יהדות אתיופיה.

644 ס' 21 לחוק המרכז למורשת יהדות אתיופיה.

645 ס' 26-28 לחוק המרכז למורשת יהדות אתיופיה.

646 יאיר אלטמן "עתירה: לחייב מימון לבית מורשת יהדות אתיופיה" ישראל היום (13.6.2019) <https://www.israelhayom.co.il/article/665379>.

647 ריאיון עם נפתלי אברהם, לעיל ה"ס 640.

648 ס' 5, 7 ו-12 לחוק המרכז למורשת יהדות אתיופיה.

649 ס' 16-17 לחוק המרכז למורשת יהדות אתיופיה.

650 ס' 30 לחוק המרכז למורשת יהדות אתיופיה.

651 ס' 34 לחוק המרכז למורשת יהדות אתיופיה.

652 ריאיון עם נפתלי אברהם, לעיל ה"ס 640.

653 ס' 4 (ב) לחוק המרכז למורשת יהדות אתיופיה.

654 ביוני 2016 ערכה ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות של הכנסת דיון בנושא הקמתו של בית מורשת יהדות אתיופיה בירושלים.

655 ריאיון עם כתרי מעוז, מנכ"ל המרכז למורשת מלחמת ששת הימים (13.12.2021).

656 ס' 4 לחוק המרכז למורשת מלחמת ששת הימים, שחרור ירושלים ואיחודה, בנבעת התחמושת ולהלן: חוק המרכז למורשת מלחמת ששת הימים קובע כי המרכז הוא תאגיד כשר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית המתיישבות עם אופיו וטבעו כנוף מאוגד.

657 "אודות" אתר נבעת התחמושת <http://www.g-h.org.il/about-us>; "חסיבת צנחנים 55" אתר נבעת התחמושת <http://www.g-h.org.il/hativa-55>; ריאיון עם כתרי מעוז, לעיל ה"ס 655.

658 שם.

659 ס' 42 לחוק המרכז למורשת מלחמת ששת הימים.

660 ס' 16 (א) לחוק המרכז למורשת מלחמת ששת הימים.

661 ס' 27-28 לחוק המרכז למורשת מלחמת ששת הימים.

662 ס' 29 לחוק המרכז למורשת מלחמת ששת הימים.

663 ס' 31-33 לחוק המרכז למורשת מלחמת ששת הימים.

664 ס' 16 (ב) לחוק המרכז למורשת מלחמת ששת הימים.

665 ריאיון עם כתרי מעוז, לעיל ה"ס 655; "עמוד הבית" אתר נבעת התחמושת <http://www.g-h.org.il>.

666 "השכרת האתר לאירועים" אתר נבעת התחמושת <http://www.g-h.org.il/rent>.

667 ס' 7 ו-9-10 לחוק המרכז למורשת מלחמת ששת הימים.

668 ס' 21 לחוק המרכז למורשת מלחמת ששת הימים.

669 ריאיון עם כתרי מעוז, לעיל ה"ס 655; התכתבות עם כתרי מעוז (24.4.2022).

670 ס' 34 לחוק המרכז למורשת מלחמת ששת הימים.

671 ריאיון עם כתרי מעוז, לעיל ה"ס 655.

672 ס' 39 לחוק המרכז למורשת מלחמת ששת הימים; ריאיון עם כתרי מעוז, לעיל ה"ס 655.

673 שם.

674 ס' 5 לחוק המרכז למורשת מלחמת ששת הימים.

675 ס' 37 לחוק המרכז למורשת מלחמת ששת הימים.

676 ס' 39 לחוק המרכז למורשת מלחמת ששת הימים.

747	התכתבות עם אריאלה גיל, לעיל ה"ס 743.
748	ס' 19 לחוק הרשות הישראלית לחילופי נוער וצעירים.
749	ריאיון עם אריאלה גיל, לעיל ה"ס 738.
750	ס' 24 לחוק הרשות הישראלית לחילופי נוער וצעירים.
751	ריאיון עם אריאלה גיל, לעיל ה"ס 738.
752	ס' 14(ב) לחוק הרשות הישראלית לחילופי נוער וצעירים.
753	ס' 23 לחוק הרשות הישראלית לחילופי נוער וצעירים.
754	ריאיון עם אריאלה גיל, לעיל ה"ס 738.
755	שם.
756	ריאיון עם יובל פרידמן, סמנכ"ל כספים ומשאבי־אנוש, הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים (16.1.2022).
757	ס' 3 לחוק הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים (להלן: חוק הרלב"ד) קובע כי הרשות היא תאגיד. ראו גם "הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים: אודות" אתר השירותים והמידע הממשלתי https://www.gov.il/he/departments/about/about_rsa .
758	זמיר, לעיל ה"ס 4, בעמ' 358.
759	ריאיון עם יובל פרידמן, לעיל ה"ס 756.
760	ס' 6 לחוק הרלב"ד.
761	ראו, למשל, "הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים: מסע הסברה יסעו לאט יותר, לא מתים מזה" אתר השירותים והמידע הממשלתי https://www.gov.il/he/departments/publications/reports/campaign_2020_speed ; "הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים: מסע הסברה 'עוברים לרכיבה מודעת' 2020-2021" אתר השירותים והמידע הממשלתי https://www.gov.il/he/departments/publications/reports/campaign_2020_moto ; "הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים: תהיו גיבורים - תהיו נהג תורן" אתר השירותים והמידע הממשלתי https://www.gov.il/he/Departments/publications/reports/heroes_2018 .
762	"הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים: חטיבת מידע ומחקר" אתר השירותים והמידע הממשלתי https://www.gov.il/he/departments/Units/data_and_research_division .
763	"הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים: חינוך - רקע" אתר השירותים והמידע הממשלתי https://www.gov.il/he/departments/general/education_background ; ריאיון עם יובל פרידמן, לעיל ה"ס 756.
764	"הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים: נייודות הבטיחות של משרד התחבורה והרלב"ד - נובמבר 2019" אתר השירותים והמידע הממשלתי https://www.gov.il/he/departments/news/20191208_safety_vehicles_november_2019 .
765	"הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים: שומרי הדרך - רקע" אתר השירותים והמידע הממשלתי https://www.gov.il/he/departments/general/shomray_haderch_background .
766	"הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים: סיכום פעילות מוביל בטוח 2020" אתר השירותים והמידע הממשלתי https://www.gov.il/he/departments/news/20200629_movil .
767	"הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים: שבוע הבטיחות בדרכים 2020" אתר השירותים והמידע הממשלתי https://www.gov.il/he/departments/general/road_safety_week_2020 .
768	"הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים: ASK רלב"ד" אתר השירותים והמידע הממשלתי https://www.gov.il/he/departments/news/20191030 .
769	ס' 12 ו'15 לחוק הרלב"ד.
770	ס' 24 ו'26 לחוק הרלב"ד.
771	התכתבות עם יובל פרידמן (27.3.2022).
772	ס' 30 ו'38 לחוק הרלב"ד.
773	ס' 39(א) לחוק הרלב"ד.
774	ריאיון עם יובל פרידמן, לעיל ה"ס 756.
775	ס' 4 לחוק הרלב"ד.

713	"פרס וולף" אתר קרן וולף https://bit.ly/3ixejde .
714	ריאיון עם רעות ינון־ברמן, לעיל ה"ס 701.
715	"פרסי קיפר" אתר קרן וולף https://bit.ly/3uJBR6K ; ריאיון עם רעות ינון־ברמן, לעיל ה"ס 701. גובה הפרס נע בין 4,000 ל־8,000 דולר, לפי התשואות היחסיות.
716	"פרסי קריל" אתר קרן וולף https://bit.ly/3HOfoJF ; ריאיון עם רעות ינון־ברמן, לעיל ה"ס 701. גובה הפרס לכל זוכה עומד על 10,000 דולר.
717	"מלגות" אתר קרן וולף https://bit.ly/3HQKiBz ; ריאיון עם רעות ינון־ברמן, לעיל ה"ס 701.
718	ס' 16(ב) לתקנון קרן וולף.
719	ס' 10 לחוק קרן וולף - "שר החינוך והתרבות" בעת חקיקת החוק.
720	ריאיון עם רעות ינון־ברמן, לעיל ה"ס 701.
721	ס' 3 לחוק קרן וולף.
722	ריאיון עם רו"ח איתן השחר, מנכ"ל קרנית (11.11.2021).
723	ס' 11 לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים קובע כי הקרן תהיה תאגיד כשר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית.
724	ס' 12 לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים; "אודות הקרן" אתר קרנית https://www.karnit.co.il/about-karnit/ ; ריאיון עם רו"ח איתן השחר, לעיל ה"ס 722.
725	קרנית - קרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים "דין וחשבון שנתי של קרנית קרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים לשנת 2020, ע"פ חוק חופש המידע" 3 (2021) http://bit.ly/392BzN3 .
726	שם, בעמ' 1; ס' 13 לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים; ס' 8 לתקנון הקרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים, התשל"ו-1976.
727	ריאיון עם רו"ח איתן השחר, לעיל ה"ס 722.
728	ס' 11 לתקנון הקרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים.
729	עד שנת 2013 קיבלה קרנית 5.43% מגובה הפרמיה שחברות הביטוח הפרטיות גבו על ביטוח־חובה לרכב. ראו ריאיון עם רו"ח איתן השחר, לעיל ה"ס 722.
730	ס' 15 לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים; "אודות הקרן", לעיל ה"ס 724.
731	ריאיון עם רו"ח איתן השחר, לעיל ה"ס 722.
732	שם.
733	ס' 11 לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים.
734	ס' 14(ב) לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים.
735	ס' 15(ד)15 לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים.
736	ס' 15(ה) לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים.
737	ס' 15א1(ב) לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים.
738	ריאיון עם אריאלה גיל, מנכ"לית הרשות הישראלית לחילופי נוער וצעירים (30.8.2021).
739	ס' 1(א) לחוק הרשות הישראלית לחילופי נוער וצעירים קובע כי הרשות תהיה תאגיד.
740	ס' 5(א) לחוק הרשות הישראלית לחילופי נוער וצעירים; ריאיון עם אריאלה גיל, לעיל ה"ס 738.
741	ס' 25 לחוק הרשות הישראלית לחילופי נוער וצעירים; ריאיון עם אריאלה גיל, לעיל ה"ס 738.
742	שם.
743	התכתבות עם אריאלה גיל (4.4.2022).
744	ס' 6 ו'8 לחוק הרשות הישראלית לחילופי נוער וצעירים.
745	ס' 13-14 לחוק הרשות הישראלית לחילופי נוער וצעירים.
746	ריאיון עם אריאלה גיל, לעיל ה"ס 738.

802	ס' 5 לחוק המו"פ קובע כי הרשות היא תאגיד כשר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית.
803	ס' 1 לחוק המו"פ.
804	ס' 5 לחוק המו"פ.
805	"אודות רשות החדשנות" אתר רשות החדשנות https://innovationisrael.org.il/about-us ; ריאיון עם שניא דגן, לעיל ה"ס 801.
806	"אודות רשות החדשנות", לעיל ה"ס 805; ריאיון עם שניא דגן, לעיל ה"ס 801.
807	ס' 8א' לחוק המו"פ.
808	ס' 8 לחוק המו"פ.
809	ס' 10א לחוק המו"פ.
810	ס' 7 לחוק המו"פ.
811	"אודות רשות החדשנות", לעיל ה"ס 805; "הישגי רשות החדשנות ב-2019" אתר רשות החדשנות https://innovationisrael.org.il/magazine/4897 .
812	שם; ריאיון עם שניא דגן, לעיל ה"ס 801.
813	ס' 10כט לחוק המו"פ.
814	ס' 15 לחוק המו"פ. הרשות גובה תמלוגים ממיזמים שניתן להם מענק והניבו מכירות. גובה התמלוגים הוא 3%-5% מהמכירות עד לכיסוי המענק. נוסף על כך, הרשות גובה תשלום על העברת ידע ממיזמים שבהם הידע שנוצר נמכר לחברה זרה, וזאת בגובה של עד פי שישה מהמענק שניתן, לפי נוסחת חישוב קבועה. ראו "הישגי רשות החדשנות ב-2019", לעיל ה"ס 811.
815	ס' 15לאו לחוק המו"פ.
816	ס' 3 לחוק המו"פ. בעת כתיבתן של שורות אלו הרשות נמצאת באחריותו של משרד החדשנות, המדע והטכנולוגיה, לאחר שהיא הועברה אליו ממשרד הכלכלה והתעשייה.
817	ריאיון עם שניא דגן, לעיל ה"ס 801.
818	ס' 35 לחוק המו"פ.
819	ס' 3נגו לחוק המו"פ.
820	ס' 15לאוב לחוק המו"פ.
821	ס' 15לוגו לחוק המו"פ.
822	ס' 19(א) לחוק המו"פ. עוד קובע הסעיף כי לצורך קביעה בתקנות של תנאים לשמירה על איכות הסביבה לצורך מתן אישור לתוכנית מחקר, על שר החדשנות, המדע והטכנולוגיה להתייעץ עם השר להגנת הסביבה.
823	ס' 52 לחוק המו"פ.
824	ס' 54 לחוק המו"פ. אנו מוצאים לנכון לציין לטובה באופן מיוחד את חובות הדיווח הקבועות בסעיף זה.
825	ס' 50לג לחוק המו"פ.
826	במרץ 2016 דנה ועדת המדע והטכנולוגיה של הכנסת בהליכי הקמתה של רשות החדשנות, ובפברואר 2018 שמעה הוועדה סקירה של מנכ"ל רשות החדשנות.
827	ריאיון עם שניא דגן, לעיל ה"ס 801.
828	ריאיון עם יהודית סולל, מנכ"לית הרשות הלאומית לתרבות היידיש (19.8.2021).
829	ס' 3 לחוק הרשות הלאומית לתרבות היידיש קובע כי הרשות היא תאגיד.
830	ס' 2 לחוק הרשות הלאומית לתרבות היידיש.
831	"סיוע כספי למוסדות ויחידים העוסקים בתחום תרבות היידיש" אתר הרשות הלאומית לתרבות היידיש http://bit.ly/3iyyas0 ; ריאיון עם יהודית סולל, לעיל ה"ס 828.
832	ס' 5 ו'7 לחוק הרשות הלאומית לתרבות היידיש.
833	ס' 8 לחוק הרשות הלאומית לתרבות היידיש.

776	ס' 9גו לחוק הרלב"ד.
777	ס' 9וד לחוק הרלב"ד.
778	ס' 31נא לחוק הרלב"ד.
779	ס' 31נב לחוק הרלב"ד.
780	ס' 39נכ לחוק הרלב"ד.
781	במרץ 2016 דנה הוועדה לענייני ביקורת המדינה בדוח מבקר המדינה מתוך קובץ דוחות ביקורת לשנת 2011 שעסק ברלב"ד, וכינוי 2016 קיימה הוועדה ישיבת מעקב על דוח זה; בנובמבר 2016 דנה הוועדה לענייני ביקורת המדינה בדוח העוסק במאבק בתאונות הדרכים ובתפקוד הרשות בעקבות דוח מבקר המדינה 67א; בינואר 2017 דנה ועדת הכלכלה בהצעת חוק הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים (הוראת שעה) (תיקון), התשע"ז-2016; בפברואר 2017 ערכה הוועדה לענייני ביקורת המדינה ישיבת מעקב על המאבק בתאונות הדרכים ועל תפקוד הרלב"ד, כפי שעלו מדוח מבקר המדינה 67א; במרץ 2017 דנו ועדת הכלכלה והעדת המשנה שלה למאבק בתאונות הדרכים באכיפת עברות תנועה באמצעות מצלמות (א-3) ובמיזם שומרי הדרך של הרלב"ד; בינואר 2018 דנה ועדת הכלכלה בהצעת חוק הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים (הוראת שעה) (תיקון מס' 2) (הארכת תוקף), התשע"ח-2017; בינוי 2018 הקדישה ועדת הכלכלה שני דיונים להצעת חוק הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים (הוראת שעה) (תיקון מס' 3), התשע"ח-2018, ודיון נוסף - לתקנות הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים (הוראת שעה) וכללים ותנאים לתשלום גמול או החזר הוצאות לחברי המועצה), התשע"ח-2018; ובספטמבר 2020 קיימו ועדת הכלכלה והעדת המשנה שלה לבטיחות בדרכים דיון שעסק בעלייה בהיפגעות בתאונות דרכים של רוכבים ונוסעים באופנועים.
782	ריאיון עם יובל פרידמן, לעיל ה"ס 756.
783	שם.
784	שם.
785	ריאיון עם אתי פלר, מנכ"לית הרשות הלאומית להסמכת מעבדות (7.12.2021).
786	ס' 3 לחוק הרשות הלאומית להסמכת מעבדות קובע כי הרשות היא תאגיד.
787	הרשות הלאומית להסמכת מעבדות דין וחשבון שנתי לשנת 2019 6 (2020) https://www.israc.gov.il/Uploads/dbsAttachedFiles/heb2019.pdf . ראו גם את דברי ההסבר להצעת חוק הרשות הלאומית להסמכת מעבדות, התשנ"ז-1996, ה"ח 61.
788	ריאיון עם אתי פלר, לעיל ה"ס 785.
789	ס' 5 לחוק הרשות הלאומית להסמכת מעבדות; "דבר הרשות" אתר הרשות הלאומית להסמכת מעבדות https://www.israc.gov.il/?CategoryID=208 ; "מהי הסמכה" אתר הרשות הלאומית להסמכת מעבדות https://www.israc.gov.il/?CategoryID=188 .
790	הרשות הלאומית להסמכת מעבדות, לעיל ה"ס 787, בעמ' 9'8; הרשות הלאומית להסמכת מעבדות טבלת טכנולוגיות (2020) https://www.israc.gov.il/Uploads/dbsAttachedFiles/T1-000016-03VS-74.pdf ; "רשימת תחומי הנה" אתר הרשות הלאומית להסמכת מעבדות https://www.israc.gov.il/?CategoryID=201 ; ריאיון עם אתי פלר, לעיל ה"ס 785.
791	ס' 8 ו'10 לחוק הרשות הלאומית להסמכת מעבדות.
792	ס' 13 לחוק הרשות הלאומית להסמכת מעבדות.
793	ס' 16'17 לחוק הרשות הלאומית להסמכת מעבדות.
794	ראשי-התיבות של Good Laboratory Practice.
795	"מבנה ארגוני" אתר הרשות הלאומית להסמכת מעבדות https://www.israc.gov.il/?CategoryID=190 .
796	ס' 27 לחוק הרשות הלאומית להסמכת מעבדות; הרשות הלאומית להסמכת מעבדות, לעיל ה"ס 787, בעמ' 13'15; ריאיון עם אתי פלר, לעיל ה"ס 785.
797	ס' 32 לחוק הרשות הלאומית להסמכת מעבדות - "שר התעשייה והמסחר" בעת חקיקת החוק.
798	ס' 4 לחוק הרשות הלאומית להסמכת מעבדות.
799	ס' 28 לחוק הרשות הלאומית להסמכת מעבדות.
800	ריאיון עם אתי פלר, לעיל ה"ס 785.
801	ריאיון עם שניא דגן, סמנכ"ל צמיחה ואסטרטגיה, הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית (20.12.2021).

864 "דין וחשבון שנתי על-פי חוק חופש המידע" אתר רשות העתיקות http://www.antiquities.org.il/about_heb.aspx?Modul_id=3; "חפירות ארכיאולוגיות" אתר רשות העתיקות http://www.antiquities.org.il/modules_heb.aspx?menu=8; ריאיון עם ד"ר יוסי לוי, לעיל ה"ס 860.

865 "דין וחשבון שנתי על-פי חוק חופש המידע", לעיל ה"ס 864; "פרסומי רשות העתיקות" אתר רשות העתיקות http://www.antiquities.org.il/EShopCategories.aspx?shop_id=7.

866 "ספריית רשות העתיקות במוזיאון רוקפלר, ירושלים" אתר רשות העתיקות http://www.antiquities.org.il/Article_heb.aspx?sec_id=20&subj_id=241&id=55.

867 "ארכיון" אתר רשות העתיקות http://www.antiquities.org.il/modules_heb.aspx?Module_id=29.

868 "כנסים וימי עיון" אתר רשות העתיקות http://www.antiquities.org.il/modules_heb.aspx?menu=12; ריאיון עם ד"ר יוסי לוי, לעיל ה"ס 860.

869 "המרכזים הארכיאולוגיים של רשות העתיקות" אתר רשות העתיקות http://www.antiquities.org.il/about_heb.aspx?Modul_id=15.

870 "חוג נאמני עתיקות - פסיפס" אתר רשות העתיקות http://www.antiquities.org.il/modules_heb.aspx?Module_id=18.

871 ריאיון עם ד"ר יוסי לוי, לעיל ה"ס 860.

872 שם.

873 "סרטים" אתר רשות העתיקות http://www.antiquities.org.il/movies_heb.aspx.

874 ס' 6 ו-15 לחוק רשות העתיקות.

875 ס' 18-19 לחוק רשות העתיקות.

876 ס' 34 לחוק העתיקות; ריאיון עם ד"ר יוסי לוי, לעיל ה"ס 860.

877 "טלפונים וכתובות ברשות העתיקות" אתר רשות העתיקות http://www.antiquities.org.il/phones_heb.aspx; ריאיון עם ד"ר יוסי לוי, לעיל ה"ס 860.

878 ס' 24 לחוק רשות העתיקות; ריאיון עם ד"ר יוסי לוי, לעיל ה"ס 860.

879 ס' 32 לחוק רשות העתיקות.

880 ריאיון עם ד"ר יוסי לוי, לעיל ה"ס 860. יציין כי הרשות מעבירה למועצה ולשר התרבות והספורט דוח פעילות חודשי וכן דוחות פעילות ודוחות כספיים רבעוניים ושנתיים.

881 ס' 4 לחוק רשות העתיקות.

882 ס' 17 לחוק רשות העתיקות.

883 הדיון שהתקיים בוועדה בנובמבר 2016 עסק בפגיעה בעתיקות ובארכיאולוגיה כנותל המערכי.

884 ריאיון עם ד"ר יוסי לוי, לעיל ה"ס 860.

885 מענה של עו"ד אופיר ביתן, היועץ המשפטי של הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו, לבקשת חופש מידע (29.5.2022).

886 ס' 3 לחוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (להלן: חוק הרשות השנייה) קובע כי הרשות היא תאגיד.

887 "על אודות" אתר הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו https://www.rashut2.org.il/about_thanks.asp.

888 ס' 5 לחוק הרשות השנייה.

889 מבקר המדינה דוח 2017, לעיל ה"ס 233, בעמ' 1646-1655.

890 ס' 7, 23-24 לחוק הרשות השנייה.

891 ס' 25 ו-28 לחוק הרשות השנייה.

892 ס' 101 לחוק הרשות השנייה.

893 ס' 103 לחוק הרשות השנייה.

894 מענה של עו"ד אופיר ביתן, לעיל ה"ס 885.

834 ס' 10 לחוק הרשות הלאומית לתרבות היידיש.

835 ס' 21 לחוק הרשות הלאומית לתרבות היידיש.

836 ס' 17 לחוק הרשות הלאומית לתרבות היידיש; ריאיון עם יהודית סולל, לעיל ה"ס 828.

837 ס' 22 לחוק הרשות הלאומית לתרבות היידיש. בעת חקיקת החוק נקבע כי שר החינוך, התרבות והספורט ממונה על יישום החוק, אך בשלב מאוחר יותר הוקם משרד תרבות וספורט נפרד, הפועל תחת שר התרבות והספורט, ובעת כתיבתן של שורות אלו שר התרבות והספורט הוא הממונה על יישום החוק.

838 ריאיון עם יהודית סולל, לעיל ה"ס 828.

839 ס' 4 לחוק הרשות הלאומית לתרבות היידיש.

840 ס' 19 לחוק הרשות הלאומית לתרבות היידיש.

841 באפריל 2018 קיימה ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת ישיבה בנושא תיקון מס' 2 לחוק הרשות הלאומית לתרבות היידיש.

842 התכתבות עם אוולין נועמה, מנהלת משרד הרשות הלאומית לתרבות הלאדינו (21.12.2021).

843 ס' 3 לחוק הרשות הלאומית לתרבות הלאדינו קובע כי הרשות היא תאגיד.

844 ס' 2 לחוק הרשות הלאומית לתרבות הלאדינו. ראו גם "חזון, יעדים ואמצעים" אתר הרשות הלאומית לתרבות הלאדינו <https://autoridadnacionala.wixsite.com/autoridadnacionala/blank-58>.

845 "גלריית אירועי הרשות" אתר הרשות הלאומית לתרבות הלאדינו <https://bit.ly/3RjPtgZ>.

846 "תמיכות קבועות" אתר הרשות הלאומית לתרבות הלאדינו <https://autoridadnacionala.wixsite.com/autoridadnacionala/blank-23>.

847 "תמיכות חד פעמיות" אתר הרשות הלאומית לתרבות הלאדינו <https://autoridadnacionala.wixsite.com/autoridadnacionala/blank-24>.

848 "פרסים 2022" אתר הרשות הלאומית לתרבות הלאדינו <https://autoridadnacionala.wixsite.com/autoridadnacionala/blank-28>.

849 "שד"רים" אתר הרשות הלאומית לתרבות הלאדינו <https://autoridadnacionala.wixsite.com/autoridadnacionala/blank-51>.

850 ס' 5 ו-7 לחוק הרשות הלאומית לתרבות הלאדינו.

851 ס' 8 לחוק הרשות הלאומית לתרבות הלאדינו.

852 ס' 10 לחוק הרשות הלאומית לתרבות הלאדינו.

853 ס' 21 לחוק הרשות הלאומית לתרבות הלאדינו.

854 ס' 17 לחוק הרשות הלאומית לתרבות הלאדינו.

855 ס' 22 לחוק הרשות הלאומית לתרבות הלאדינו. בעת חקיקת החוק נקבע כי שר החינוך, התרבות והספורט ממונה על יישום החוק, אולם בשלב מאוחר יותר הוקם משרד תרבות וספורט נפרד, הפועל תחת שר התרבות והספורט, ובעת כתיבתן של שורות אלו שר התרבות והספורט הוא הממונה על יישום החוק.

856 ס' 4 לחוק הרשות הלאומית לתרבות הלאדינו.

857 ס' 19 לחוק הרשות הלאומית לתרבות הלאדינו.

858 באפריל 2018 קיימה ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת ישיבה בנושא תיקון מס' 2 לחוק הרשות הלאומית לתרבות הלאדינו.

859 התכתבות עם פרופ' תמר אלכסנדר, יושבת ראש הרשות הלאומית לתרבות הלאדינו (22.8.2021).

860 ריאיון עם ד"ר יוסי לוי, סגן מנהל רשות העתיקות (30.11.2021).

861 ס' 3 לחוק רשות העתיקות קובע כי הרשות היא תאגיד, וס' 5 ואו לחוק קובע את תפקידי הרשות.

862 ריאיון עם ד"ר יוסי לוי, לעיל ה"ס 860.

863 ס' 5 (נב) לחוק רשות העתיקות. עם זאת, החוק קובע כי ניהול, תחזוקה והפעלה של אתר המצוי בשטח של גן לאומי או שמורת-טבע ייעשה על-ידי הרשות לשמירת הטבע והגנים הלאומיים בתאום עם רשות העתיקות, זולת אם הוסכם ביניהן אחרת.

922 "מחקר ומידע" אתר הרשות לפיתוח הגליל [.https://www.galil.gov.il/html5/?_id=9447&did=2023&G=9435&SM=9447#gsc.tab=0](https://www.galil.gov.il/html5/?_id=9447&did=2023&G=9435&SM=9447#gsc.tab=0)

923 "תעסוקה ותעשייה: קליקה - מתחמי עבודה משותפים" אתר הרשות לפיתוח הגליל [.https://www.galil.gov.il/html5/?_id=9830&did=2023&G=9435&SM=9830#gsc.tab=0](https://www.galil.gov.il/html5/?_id=9830&did=2023&G=9435&SM=9830#gsc.tab=0)

924 "חינוך, קהילה וצעירים: צעירים" אתר הרשות לפיתוח הגליל [.https://www.galil.gov.il/html5/?_id=9667&did=2023&G=9435&SM=9667#gsc.tab=0](https://www.galil.gov.il/html5/?_id=9667&did=2023&G=9435&SM=9667#gsc.tab=0)

925 "תעסוקה ותעשייה: יזמות בגליל" אתר הרשות לפיתוח הגליל [.https://www.galil.gov.il/html5/?_id=10042&did=2023&G=9435&SM=10042#gsc.tab=0](https://www.galil.gov.il/html5/?_id=10042&did=2023&G=9435&SM=10042#gsc.tab=0)

926 "קידום הבריאות בגליל: בחרים גליל" אתר הרשות לפיתוח הגליל [.https://www.galil.gov.il/html5/?_id=10033&did=2023&G=9435&SM=10033#gsc.tab=0](https://www.galil.gov.il/html5/?_id=10033&did=2023&G=9435&SM=10033#gsc.tab=0)

927 "קידום הבריאות בגליל: רופאים עולים" אתר הרשות לפיתוח הגליל [.https://www.galil.gov.il/html5/?_id=10035&did=2023&G=9435&SM=10035#gsc.tab=0](https://www.galil.gov.il/html5/?_id=10035&did=2023&G=9435&SM=10035#gsc.tab=0)

928 "קידום הבריאות בגליל: מנהיגות רפואית בגליל" אתר הרשות לפיתוח הגליל [.https://www.galil.gov.il/html5/?_id=10034&did=2023&G=9435&SM=10034#gsc.tab=0](https://www.galil.gov.il/html5/?_id=10034&did=2023&G=9435&SM=10034#gsc.tab=0)

929 "חינוך קהילה וצעירים: חינוך בצפון" אתר הרשות לפיתוח הגליל [.https://www.galil.gov.il/html5/?_id=9665&did=2023&G=9435&SM=9665#gsc.tab=0](https://www.galil.gov.il/html5/?_id=9665&did=2023&G=9435&SM=9665#gsc.tab=0)

930 "חינוך קהילה וצעירים: קהילה - רשת צעירי הגליל" אתר הרשות לפיתוח הגליל [.https://www.galil.gov.il/html5/?_id=10393&did=2023&G=9435&SM=10393#gsc.tab=0](https://www.galil.gov.il/html5/?_id=10393&did=2023&G=9435&SM=10393#gsc.tab=0)

931 "חינוך קהילה וצעירים: קהילה - הכשרה בקהילה" אתר הרשות לפיתוח הגליל [.https://www.galil.gov.il/html5/?_id=9694&did=2023&G=9435&SM=9694#gsc.tab=0](https://www.galil.gov.il/html5/?_id=9694&did=2023&G=9435&SM=9694#gsc.tab=0)

932 "תשתיות ופריקטים: מאירים את הגליל" אתר הרשות לפיתוח הגליל [.https://tinyurl.com/bdezwrzv](https://tinyurl.com/bdezwrzv)

933 ריאיון עם חיים שולמן, לעיל ה"ס 912.

934 ס' 9-10 לחוק הרשות לפיתוח הגליל.

935 ס' 11 לחוק הרשות לפיתוח הגליל.

936 ס' 20 לחוק הרשות לפיתוח הגליל.

937 ס' 6-8 לחוק הרשות לפיתוח הגליל; הרשות לפיתוח הגליל, לעיל ה"ס 918, בעמ' 6 ו-10.

938 "אודות הרשות לפיתוח הגליל", לעיל ה"ס 918. במקור שר הכלכלה והתכנון היה ממונה על יישום החוק. ראו ס' 26 לחוק הרשות לפיתוח הגליל.

939 ריאיון עם חיים שולמן, לעיל ה"ס 912.

940 שם.

941 ס' 4 לחוק הרשות לפיתוח הגליל.

942 מבקר המדינה דוח 70, לעיל ה"ס 233, בעמ' 1446-1450, 1455-1456, 1464, 1466-1468, 1470-1473 ו-1494-1505.

943 ס' 24א לחוק הרשות לפיתוח הגליל.

944 ריאיון עם חיים שולמן, לעיל ה"ס 912.

945 שם.

946 ס' 9א(15) לחוק הרשות לפיתוח הגליל.

947 ס' 3 לחוק הרשות לפיתוח הגליל הנבכ קובע כי הרשות היא תאגיד.

948 ס' 15א לחוק הרשות לפיתוח הגליל; "מי אנחנו" אתר הרשות לפיתוח הגליל [.http://bit.ly/3920404](http://bit.ly/3920404)

949 ס' 15ב לחוק הרשות לפיתוח הגליל.

950 ס' 6 לחוק הרשות לפיתוח הגליל.

951 מבקר המדינה דוח 70, לעיל ה"ס 233, בעמ' 1446.

895 ס' 139 לחוק הרשות השנייה.

896 ס' 4 לחוק הרשות השנייה.

897 מבקר המדינה דוח 70, לעיל ה"ס 233, בעמ' 1660-1667, 1670 ו-1681-1684.

898 ענת ביין-לובוכיץ', "מועצת הרשות השנייה החדשה יוצאת לדרך; עדן בר טל מונה ליו"ר" גלובס (9.1.2022) [.https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001397831](https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001397831)

899 ס' 134(131) לחוק הרשות השנייה.

900 ס' 36(11) לחוק הרשות השנייה.

901 ס' 47 לחוק הרשות השנייה.

902 ס' 72א(ג) לחוק הרשות השנייה.

903 ס' 72ג(ג) לחוק הרשות השנייה.

904 ס' 72ח לחוק הרשות השנייה.

905 ס' 76א(ב) ו-76א(כ) לחוק הרשות השנייה.

906 ס' 85א(א) לחוק הרשות השנייה.

907 ס' 100(ב) לחוק הרשות השנייה.

908 ס' 109(א) לחוק הרשות השנייה.

909 ריאיון עם נורית דאבוש, מרצה בקריה האקדמית אונו, דירקטורית בכנ"ס, חברת מועצת הביטוח הלאומי, לשעבר יושבת-ראש מועצת הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו ודירקטורית בחברות ממשלתיות (16.12.2021).

910 שם.

911 באוקטובר 2015 הקדישה ועדת הכלכלה של הכנסת ישיבה לדין בתיקון מס' 40 לחוק הרשות השנייה וישיבה נוספת לדין בתיקון מס' 33 לחוק הרשות השנייה; תיקון מס' 40 נדון במסגרת שתי ישיבות נוספות של ועדת הכלכלה - הראשונה בדצמבר 2015 והשנייה בפברואר 2016; במרץ 2017 קיימה ועדת הכלכלה דין בתיקון מס' 43 לחוק הרשות השנייה, וכיולי 2017 היא קיימה דין נוסף בעניינו; בדצמבר 2017 קיימה ועדה משותפת לוועדת הכנסת ולוועדת הכלכלה שני דיונים בתיקון מס' 44 לחוק הרשות השנייה, בינואר 2018 היא קיימה עשרה דיונים נוספים בתיקון זה, בפברואר 2018 היא קיימה עוד שני דיונים באותו תיקון, ובהמשך הודשדנה ועדת הכנסת - פעמיים באותו יום - בבקשתו של יושב-ראש הוועדה המשותפת להקדים את הדין בתיקון מס' 44 לחוק לפני הקריאות השנייה והשלישית.

912 ריאיון עם חיים שולמן, סמנכ"ל הרשות לפיתוח הגליל ומנהל מרכז המידע והמחקר שלה (15.2.2022).

913 ס' 3 לחוק הרשות לפיתוח הגליל קובע כי הרשות היא תאגיד.

914 ס' 15א לחוק הרשות לפיתוח הגליל.

915 ס' 15ב לחוק הרשות לפיתוח הגליל.

916 ס' 6 לחוק הרשות לפיתוח הגליל.

917 ריאיון עם חיים שולמן, לעיל ה"ס 912.

918 מבקר המדינה דוח 70, לעיל ה"ס 233, בעמ' 1445-1446; "אודות הרשות לפיתוח הגליל" אתר הרשות לפיתוח הגליל [;https://www.galil.gov.il/html5/?_id=9473&did=2023&G=9472&SM=9473#gsc.tab=0](https://www.galil.gov.il/html5/?_id=9473&did=2023&G=9472&SM=9473#gsc.tab=0)
הרשות לפיתוח הגליל דוחות כספיים ליום 31 בדצמבר 2018 (2019) [.https://www.galil.gov.il/html5/web/2023/17604ImageFile3.pdf](https://www.galil.gov.il/html5/web/2023/17604ImageFile3.pdf)

919 "התיישבות ודור" אתר הרשות לפיתוח הגליל [.https://www.galil.gov.il/html5/?_id=9443&did=2023&G=9435&SM=9443#gsc.tab=0](https://www.galil.gov.il/html5/?_id=9443&did=2023&G=9435&SM=9443#gsc.tab=0)

920 "אירועים בצפון - גליל, גולן ועמקים" אתר GoGalil [;https://go.galil.gov.il/html5/?_id=9902&did=2026&G=9902](https://go.galil.gov.il/html5/?_id=9902&did=2026&G=9902)
"מפגש תירות ותרבות" אתר GoGalil [;https://go.galil.gov.il/html5/?_id=9511&did=2026&G=9511](https://go.galil.gov.il/html5/?_id=9511&did=2026&G=9511)
"מפת אטרקציות" אתר GoGalil [.https://go.galil.gov.il/html5/?_id=9648&did=2026&G=9648](https://go.galil.gov.il/html5/?_id=9648&did=2026&G=9648)

921 "תעסוקה ותעשייה: ביז בגליל" אתר הרשות לפיתוח הגליל [.https://www.galil.gov.il/html5/?_id=9546&did=2023&G=9435&SM=9546#gsc.tab=0](https://www.galil.gov.il/html5/?_id=9546&did=2023&G=9435&SM=9546#gsc.tab=0)

984 ריאיון עם אייל חיימובסקי, לעיל ה"ס 981.

985 ס' 5 נב) לחוק הרשות לפיתוח ירושלים.

986 ס' 6 לחוק הרשות לפיתוח ירושלים.

987 "פיתוח תעסוקה ואזורי תעשייה" אתר הרשות לפיתוח ירושלים <http://bit.ly/3qIaAfW>.

988 "אגן העיר העתיקה" אתר הרשות לפיתוח ירושלים <http://bit.ly/395U5V1>.

989 "תכנון" אתר הרשות לפיתוח ירושלים <http://bit.ly/2KCoelL>.

990 "פארקים" אתר הרשות לפיתוח ירושלים <https://www.jda.gov.il/category/parks/>.

991 "תחומי פעילות: תחום אקדמיה" אתר הרשות לפיתוח ירושלים <https://bit.ly/2MayeTp>; "תמריצים ומענקים: תחום אקדמיה" אתר הרשות לפיתוח ירושלים <http://bit.ly/363XKAC>.

992 "תשתיות תרבות ופנאי" אתר הרשות לפיתוח ירושלים <http://bit.ly/2Y5dxu>.

993 "המינהלת להתחדשות עירונית" אתר הרשות לפיתוח ירושלים <http://bit.ly/2Y5hfVo>.

994 "ביוירושלים" אתר הרשות לפיתוח ירושלים <http://bit.ly/399MLrc>.

995 "NEXT" אתר הרשות לפיתוח ירושלים <https://www.jda.gov.il/jnext/>.

996 "המיזם לקולנוע ולטלוויזיה" אתר הרשות לפיתוח ירושלים <http://bit.ly/39chLH2>.

997 ס' 8-9 לחוק הרשות לפיתוח ירושלים.

998 ס' 10 לחוק הרשות לפיתוח ירושלים.

999 ס' 18 לחוק הרשות לפיתוח ירושלים.

1000 ריאיון עם אייל חיימובסקי, לעיל ה"ס 981.

1001 ס' 23 לחוק הרשות לפיתוח ירושלים.

1002 ריאיון עם אייל חיימובסקי, לעיל ה"ס 981.

1003 ס' 4 לחוק הרשות לפיתוח ירושלים.

1004 ס' 21 לחוק הרשות לפיתוח ירושלים.

1005 ריאיון עם אייל חיימובסקי, לעיל ה"ס 981.

1006 שם.

1007 ריאיון עם עו"ד אשר דרשן, היועץ המשפטי של הרשות לשיקום האסיר (19.1.2022).

1008 ס' 5 לחוק הרשות לשיקום האסיר קובע כי הרשות היא תאגיד.

1009 ס' 3 לחוק הרשות לשיקום האסיר; "הרשות לשיקום האסיר: אודות" אתר השירותים והמידע הממשלתי https://www.gov.il/he/departments/about/about_us11;

"הרשות לשיקום האסיר: חזון ויעדים" אתר השירותים והמידע הממשלתי https://www.gov.il/he/Departments/General/ovision_and_goals.

1010 הרשות לשיקום האסיר **סיכום שנת 2018** (2019) <https://bit.ly/3qCpPGi>.

1011 שם, בעמ' 8 ו-12; "הרשות לשיקום האסיר: אודות", לעיל ה"ס 1009; "הרשות לשיקום האסיר - מחוז צפון" אתר השירותים והמידע הממשלתי https://www.gov.il/he/Departments/units/north_district1;

"הרשות לשיקום האסיר - מחוז מרכז" אתר השירותים והמידע הממשלתי https://www.gov.il/he/Departments/units/central_district01;

"הרשות לשיקום האסיר - מרחב ירושלים" אתר השירותים והמידע הממשלתי https://www.gov.il/he/Departments/units/southern_region01;

"הרשות לשיקום האסיר - מרחב ירושלים" אתר השירותים והמידע הממשלתי https://www.gov.il/he/Departments/units/the_jerusalem_area; ריאיון עם עו"ד אשר דרשן, לעיל ה"ס 1007.

1012 ס' 10 ו-15 לחוק הרשות לשיקום האסיר.

1013 ס' 18-19 לחוק הרשות לשיקום האסיר.

952 "פיתוח כלכלי: נגב START" אתר הרשות לפיתוח הנגב <http://bit.ly/3bTZAb7>.

953 "פיתוח כלכלי: ביזנב" אתר הרשות לפיתוח הנגב <http://bit.ly/38ZZsoE>.

954 "פיתוח כלכלי: בריאות" אתר הרשות לפיתוח הנגב <http://bit.ly/361qCT>.

955 "חינוך: נגב CODE" אתר הרשות לפיתוח הנגב <http://bit.ly/35Zw8N5>.

956 "חינוך: נגב סל" אתר הרשות לפיתוח הנגב <http://bit.ly/3bYFEni>.

957 "חינוך: מצוינגב" אתר הרשות לפיתוח הנגב <http://bit.ly/39MTJlm>.

958 "תיירות ותרבות: מאיצי תיירות" אתר הרשות לפיתוח הנגב <http://bit.ly/392dGFt>.

959 "תיירות ותרבות: מסע נגב" אתר הרשות לפיתוח הנגב <http://bit.ly/3sHMtze>.

960 "תיירות ותרבות: אירועים ופסטיבלים" אתר הרשות לפיתוח הנגב <http://bit.ly/2XYoTon>.

961 "תיירות ותרבות: עידוד עסקי בילוי ופנאי וחיווק מיזמי תרבות" אתר הרשות לפיתוח הנגב <http://bit.ly/2MdDjuc>.

962 "עירוניות וחדשנות: הכפר השיקומי עלה נגב" אתר הרשות לפיתוח הנגב <http://bit.ly/303zF2U>.

963 "עירוניות וחדשנות: הקמת מרכזים לגיל הרך" אתר הרשות לפיתוח הנגב <http://bit.ly/2MdiDx>.

964 "עירוניות וחדשנות: פעילויות הפנה בעוסף עזה" אתר הרשות לפיתוח הנגב <https://bit.ly/3p1UpjO>.

965 "עירוניות וחדשנות: מרכז מבקרים הבנא סאלי" אתר הרשות לפיתוח הנגב <http://bit.ly/35WVxH2>.

966 "עירוניות וחדשנות: רכזי עירוניות, חדשנות וקהילה" אתר הרשות לפיתוח הנגב <http://bit.ly/2Ky9XpH>.

967 "עירוניות וחדשנות: קהילה ורווחה" אתר הרשות לפיתוח הנגב <http://bit.ly/2Kyyhb7>.

968 "מרכז מחקר ומידע" אתר הרשות לפיתוח הנגב <http://bit.ly/2Nfoggk>.

969 "מרכז מחקר ומידע: מחקרים נבחרים" אתר הרשות לפיתוח הנגב <http://bit.ly/303ojj>.

970 ס' 9-10 לחוק הרשות לפיתוח הנגב.

971 ס' 11 לחוק הרשות לפיתוח הנגב.

972 ס' 20 לחוק הרשות לפיתוח הנגב.

973 ס' 6 ו-7 לחוק הרשות לפיתוח הנגב.

974 ס' 25 לחוק הרשות לפיתוח הנגב. במקור - עד להקמת המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל - שר האוצר ושר הכלכלה והתכנון היו ממונים על יישום החוק.

975 ס' 4 לחוק הרשות לפיתוח הנגב.

976 מבקר המדינה **דוח 2017**, לעיל ה"ס 233, בעמ' 1446, 1462, 1464, 1466, 1470, 1474 ו-1487, 1493.

977 ס' 17 לחוק הרשות לפיתוח הנגב. "מיזם חקלאי-תיירותי משולב" מוגדר בס' 1 לחוק כ"מיזם בנגב שבמסגרתו נעשה שימוש במקרקעין הן לחקלאות והן לתיירות, לרבות שימושים גלויים לשימושים אלה ולרבות שימוש למגורי המחזיק באותם מקרקעין למטרות האמורות".

978 ס' 24(א) לחוק הרשות לפיתוח הנגב.

979 ס' 25 לחוק הרשות לפיתוח הנגב.

980 ביוני 2016 וכן ביולי 2016 דנה ועדת הכלכלה של הכנסת בכללי הרשות למיזמים חקלאיים-תיירותיים משולבים וישיבה אחת בכל חודש; ביוני 2016 וכן בינואר 2017 וביולי 2017 דנה ועדת הכלכלה בחיקון מס' 4 לחוק הרשות לפיתוח הנגב; ביוני 2020 קיבלה ועדת הכלכלה דיווח על הסדרת "חווה הבודדים" ועל הטיפול בבקשות להקניית זכויות במקרקעין, וכן על הליכי התכנון והקניית הזכויות במקרקעין למיזם חקלאי-תיירותי משולב לפי החוק; ובדצמבר 2020 דנה ועדת הכספים של הכנסת בחיקון מס' 5 לחוק הרשות לפיתוח הנגב.

981 ריאיון עם אייל חיימובסקי, מנכ"ל הרשות לפיתוח ירושלים (1.9.2021).

982 ס' 3 לחוק הרשות לפיתוח ירושלים קובע כי הרשות היא תאגיד.

983 ס' 15(א) לחוק הרשות לפיתוח ירושלים; "אודות הרשות" אתר הרשות לפיתוח ירושלים <https://bit.ly/3oLHeP3>.

1014 ריאיון עם עו"ד אשר דרשן, לעיל ה"ס 1007.

1015 ס' 16 לחוק הרשות לשיקום האסיר מנקה לרשות סמכות להקים ועדות ולאצול להן מסמכיותיה.

1016 ס' 23 לחוק הרשות לשיקום האסיר.

1017 ס' 29(א) לחוק הרשות לשיקום האסיר. בעת חקיקת החוק נקרא השר האחראי "שר העבודה והרווחה".

1018 ריאיון עם עו"ד אשר דרשן, לעיל ה"ס 1007.

1019 ס' 7 לחוק הרשות לשיקום האסיר.

1020 מבקר המדינה **דוח שנתי 171** 461, 516'519, 522'526, 529'532, 540'541, 548'549 (2021).

1021 בעת חקיקת החוק נקראה הוועדה "ועדת הפנים ואיכות הסביבה". בעת כתיבתן של שורות אלו פועלת כנסת ועדה נפרדת לביטחון הפנים.

1022 ס' 4 לחוק הרשות לשיקום האסיר.

1023 ס' 22(גו-וד) לחוק הרשות לשיקום האסיר.

1024 ס' 25 לחוק הרשות לשיקום האסיר.

1025 ס' 29(כ) לחוק הרשות לשיקום האסיר.

1026 ביולי 2017 ערכה ועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת דיון בנושא שילוב תעסוקתי של אסירים משוחררים בשוק העבודה; בספטמבר 2017 ערכה הוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי ביקור ברשות; ובאפריל 2018 ערכה ועדת הכספים שני דיונים בנוגע לתוכניתה של הרשות לתמוך בילדי האסירים וכמשפחותיהם ולתת להם סיוע.

1027 ריאיון עם עו"ד אשר דרשן, לעיל ה"ס 1007.

1028 כ־800 מהעובדים ברשות הם קבועים, והשאר עונתיים ויומיים. נוסף על כך פועלים ברשות מאות מתנדבים ומדריכים. ראו מבקר המדינה **דוח 171א**, לעיל ה"ס 4, בעמ' 121.

1029 ס' 4 לחוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה (להלן: חוק גנים לאומיים) קובע כי הרשות היא תאגיד.

1030 ס' 6 לחוק גנים לאומיים.

1031 ס' 7 לחוק גנים לאומיים.

1032 ס' 11 לחוק להגנת חיית הבר.

1033 ס' 16(א) לחוק להגנת חיית הבר.

1034 ראו רשות הטבע והגנים **דין וחשבון לשנת 2018** 7 (2019) <https://static.parks.org.il/wp-content/uploads/2019/09/5de8bde3d5afb.pdf>; "אודות רשות הטבע והגנים" **אתר רשות הטבע והגנים** <https://www.parks.org.il/about/>.

1035 "ארכיאולוגיה ומורשת" **אתר רשות הטבע והגנים** <https://bit.ly/3qBbsCU>.

1036 ס' 13-14 לחוק גנים לאומיים.

1037 ס' 19 לחוק גנים לאומיים.

1038 "אודות רשות הטבע והגנים", לעיל ה"ס 1034; רשות הטבע והגנים, לעיל ה"ס 1034, בעמ' 9 ו-11. מאז נכתב הדוח נוספה חטיבת לוגיסטיקה, וכך עלה מספר החטיבות ברשות משש לשבע.

1039 ס' 9 לחוק גנים לאומיים.

1040 ס' 36 לחוק גנים לאומיים.

1041 ס' 12 לחוק גנים לאומיים.

1042 ס' 65 לחוק גנים לאומיים.

1043 ס' 66 לחוק גנים לאומיים.

1044 ס' 5 לחוק גנים לאומיים.

1045 מבקר המדינה **דוח 171א**, לעיל ה"ס 4, בעמ' 121-132.

1046 ס' 26(כ) לחוק גנים לאומיים.

1047 ס' 8 לחוק גנים לאומיים.

1048 מבקר המדינה **דוח 171א**, לעיל ה"ס 4, בעמ' 121-122.

1049 ריאיון עם שרון נסים, מנכ"לית רשות נחל הקישון, ועם יוסי סורוגין, ראש תחום תכנון ברשות נחל הקישון (2022.3.21).

1050 ס' 14 לחוק רשויות נחלים ומעיינות קובע כי רשות נחל היא תאגיד אשר כשר לרכוש כל זכות ולהתחייב בכל חיוב, וכן להיות בעל-דין בכל משפט וצד לכל חוזה.

1051 ראו "שיקום הנחל" **אתר רשות נחל הירקון** <https://bit.ly/3CpLaML>.

1052 ס' 3(א) לחוק רשויות נחלים ומעיינות. ס' 4 לצו רשויות נחלים ומעיינות ורשות נחל הקישון, התשנ"ה-1994 (להלן: צו רשות נחל הקישון), קובע כי רשות נחל הקישון לא תעסוק בהסדרת חלוקת המים בין המעוניינים בהם. זאת, להבדיל מרשות נחל הירקון.

1053 ס' 2 לצו רשות נחל הירקון.

1054 אפיק נחל הירקון ונדותיו שבתחום עשרים מטרים מקצה דופן האפיק בכל צד, אזור מעיינות הירקון המסומן בקו כחול במפה ויובל נחל הירקון - נחל קנה - בקטע שבין החיבור עם נחל הדס לבין נחל הירקון המסומן בקו כחול במפה. יצוין כי אורכו של נחל הירקון מכריכת הנופרים באזור מעיינות ראש-העין ועד לים התיכון הוא 27.5 ק"מ. ראו ס' 3 לצו רשות נחל הירקון; "אודות הנחל" **אתר רשות נחל הירקון** <https://bit.ly/3Cs2998>.

1055 ס' 4 לצו רשות נחל הירקון.

1056 ס' 5 לצו רשות נחל הירקון.

1057 "תפקידים ויעדים" **אתר רשות נחל הירקון** <https://bit.ly/3VuvYw>.

1058 רשות נחל הירקון **מועצת רשות נחל הירקון: ישיבה מס' 57** 28-58 (2021) <https://bit.ly/3Dr2UYx>.

1059 ס' 6 לצו רשות נחל הירקון; "מועצת רשות הנחל" **אתר רשות נחל הירקון** <https://tinyurl.com/vjki7r6y>.

1060 ס' 9 ו-12 לצו רשות נחל הירקון.

1061 ס' 10 ו-12 לצו רשות נחל הירקון.

1062 ס' 13(א) לצו נחל הירקון.

1063 ס' 2 לצו רשות נחל הקישון.

1064 "אודות" **אתר רשות נחל הקישון** <https://bit.ly/3CZrCgS>; ריאיון עם שרון נסים ויוסי סורוגין, לעיל ה"ס 1049.

1065 אפיק נחל הקישון ויובלו נחל גדורה כמסומן בקו כחול במפה, לרבות נדות הנחלים בתחום של עשרים וחמישה מטרים מכל צד מקצה דופן האפיק של אחד הנחלים. ראו ס' 3 לצו רשות נחל הקישון.

1066 ס' 4 לצו רשות נחל הקישון.

1067 ס' 5 לצו רשות נחל הקישון.

1068 "פרויקט ניקוי קרקעית נחל קישון מזיהום" **אתר רשות נחל הקישון** <https://bit.ly/37PiTlV>; "תוכנית במרחב הנחל" **אתר רשות נחל הקישון** <https://bit.ly/3iu9rCs>; "תכנון" **אתר רשות נחל הקישון** <https://bit.ly/3luBExr>; ריאיון עם שרון נסים ויוסי סורוגין, לעיל ה"ס 1049.

1069 ס' 6 לצו רשות נחל הקישון.

1070 ס' 9 ו-12 לצו רשות נחל הקישון.

1071 ס' 10 ו-12 לצו רשות נחל הקישון.

1072 ס' 13 לצו רשות נחל הירקון.

1073 ריאיון עם שרון נסים ויוסי סורוגין, לעיל ה"ס 1049.

1074 ס' 15-16 ו-18-20 לחוק רשויות נחלים ומעיינות.

1075 ס' 21 לחוק רשויות נחלים ומעיינות.

1076 ס' 30 לחוק רשויות נחלים ומעיינות.

1077 ס' 18 לצו רשות נחל הירקון.

1078 ס' 18 לצו רשות נחל הקישון.

1079 ריאיון עם שרון נסים ויוסי סורוג'ין, לעיל ה"ס 1049.

1080 ראו ס' 1 לצו והתוספת לצו. ס' 14 לחוק הניקוז וההגנה מפני שטפונות קובע כי רשות הניקוז היא תאגיד, וכי במסגרת סמכויותיה היא רשאית להתקשר בחושים, לרכוש נכסים, להחזיק בהם ולהעבירם, לתבוע ולהיבצע, ולעשות כל פעולה הדרושה למילוי תפקידיה.

1081 [אתר רשות ניקוז ונחלים גליל מערבי](https://www.nikuz-gm.org.il/) <https://www.nikuz-gm.org.il/>

1082 [אתר רשות ניקוז ים המלח](https://dsda.org.il/) <https://dsda.org.il/>

1083 [אתר רשות ניקוז ונחלים ירדן דרומי](https://www.yardend.org.il/) <https://www.yardend.org.il/>

1084 [אתר רשות ניקוז ירקון](https://www.yarkon-nikuz.org.il/) <https://www.yarkon-nikuz.org.il/>

1085 [אתר רשות ניקוז ונחלים כינרת](http://kineret.org.il/) <http://kineret.org.il/>

1086 [אתר רשות ניקוז ונחלים כרמל](https://www.nikuzcarmel.co.il/) <https://www.nikuzcarmel.co.il/>

1087 [אתר רשות ניקוז ונחלים ערבה](https://www.nikuzarava.co.il/) <https://www.nikuzarava.co.il/>

1088 [אתר רשות ניקוז ונחלים קישון](https://www.rnkishon.co.il/) <https://www.rnkishon.co.il/>

1089 [אתר רשות נחל וניקוז שורק לכיש](https://nikuz.org.il/he/) <https://nikuz.org.il/he/>

1090 [אתר רשות ניקוז ונחלים שקמה בשור](https://www.besor.org.il/he/) <https://www.besor.org.il/he/>

1091 [אתר רשות ניקוז ונחלים שרון](https://rnsharon.org.il/) <https://rnsharon.org.il/>

1092 ס' 2 לחוק הניקוז וההגנה מפני שטפונות.

1093 אכרזת הניקוז וההגנה מפני שטפונות (אזורי ניקוז), התשנ"ו 1996; "אודות רשויות הניקוז בישראל" [אתר רשות ניקוז ונחלים גליל מערבי](http://bit.ly/3ritxWu) <http://bit.ly/3ritxWu>; "רשויות ניקוז ונחלים בישראל" [אתר רשות ניקוז ים המלח](http://bit.ly/3tu542v) <http://bit.ly/3tu542v>; "רשות ניקוז ירקון: אודות - רקע כללי" [אתר רשות ניקוז ירקון](https://www.yarkon-nikuz.org.il/index.php/aboutus/general) <https://www.yarkon-nikuz.org.il/index.php/aboutus/general>

1094 ס' 12 לחוק הניקוז וההגנה מפני שטפונות.

1095 ס' 27(ב) לחוק הניקוז וההגנה מפני שטפונות.

1096 ס' 52 לחוק הניקוז וההגנה מפני שטפונות.

1097 ס' 29-30 לחוק הניקוז וההגנה מפני שטפונות.

1098 ס' 44 לחוק הניקוז וההגנה מפני שטפונות.

1099 ס' 2 והתוספת לצו רשויות נחלים ומעיינות.

1100 ס' 20 כיב לחוק המים.

1101 ס' 3-4 לצו הניקוז וההגנה מפני שטפונות.

1102 ס' 12 ו-20 לצו הניקוז וההגנה מפני שטפונות.

1103 ס' 39 ו-39 לצו הניקוז וההגנה מפני שטפונות.

1104 ס' 30-34 לצו הניקוז וההגנה מפני שטפונות.

1105 ס' 35 ו-37 לצו הניקוז וההגנה מפני שטפונות.

1106 ס' 36 לחוק הניקוז וההגנה מפני שטפונות.

1107 ס' 46(ג) לחוק הניקוז וההגנה מפני שטפונות.

1108 ס' 63 לחוק הניקוז וההגנה מפני שטפונות.

1109 ס' 48 לחוק הניקוז וההגנה מפני שטפונות.

1110 ס' 47 לחוק הניקוז וההגנה מפני שטפונות.

1111 כ"ב בפברואר 2016 נערכו בוועדת הכלכלה של הכנסת שני דיונים. הדיון הראשון עסק בטיבן של מערכות התשתית והניקוז ברשויות המקומיות השונות וביעילותן בהתמודדות עם כמות המשקעים, לנוכח ההצפות ופגעי מזג-האוויר שהתחוללו בתקופה שלפני הדיון. הדיון שלאחריו עסק בתיקון מס' 7 לחוק הניקוז וההגנה מפני שטפונות.

1112 ריאיון עם רב גונדר (בדימו') יעקב גנות, מנכ"ל רשות שדות התעופה בשנים 2012-2022, לשעבר מפקד משמר הגבול, נציב שירות בתי-הסוהר, מנכ"ל המשרד לביטחון הפנים ומנכ"ל משרד התחבורה (26.12.2021).

1113 ס' 3 לחוק רשות שדות התעופה קובע כי הרשות היא תאגיד כשר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית.

1114 ס' 5 לחוק רשות שדות התעופה.

1115 ס' 7 לחוק רשות שדות התעופה.

1116 ראו התוספת לחוק רשות שדות התעופה; רשות שדות התעופה **דין וחשבון שנתי 2018: חוק חופש המידע, התשנ"ח 1998** 4 (2019) <https://tinyurl.com/nha74azs>

1117 ס' 2 לחוק רש"ת (הוראת שעה).

1118 ראו התוספת לחוק רש"ת (הוראת שעה); ריאיון עם רב גונדר (בדימו') יעקב גנות, לעיל ה"ס 1112.

1119 ס' 8 לחוק רשות שדות התעופה; "מועצת המנהלים" [אתר רשות שדות התעופה](https://www.iaa.gov.il/about/board-of-directors/) <https://www.iaa.gov.il/about/board-of-directors/>

1120 ס' 22 לחוק רשות שדות התעופה.

1121 "אודות רשות שדות התעופה" [אתר רשות שדות התעופה](https://www.iaa.gov.il/about/about-iaa/) <https://www.iaa.gov.il/about/about-iaa/>

1122 ס' 29 לחוק רשות שדות התעופה. סעיף זה קובע גם כי הרשות רשאית לתת שירות ולגבות בעבורו תשלום אף אם לא הותקנו תקנות המסדירות את התשלום, וזאת כאשר אין חובה חוקית לתת שירות זה. האגרות הנגבות כיום על-ידי הרשות קבועות בתקנות רשות שדות התעופה (אגרות), התשנ"א 1991.

1123 רשות שדות התעופה, לעיל ה"ס 1116, בעמ' 6.

1124 יובל אזולאי "גירעון של 2 מיליארד שקל לא מקרקע את ההסבות ברשות שדות התעופה" **כלכליסט** (20.1.2022) https://www.calcalist.co.il/local_news/article/byfr6jh6t; מיכל רז-חיימוביץ "6 מיליון נוסעים חלפו ב-2021 בנתב"ג; מי החברה שהטיסה הכי הרבה מהם?" **גלובס** (9.1.2022) <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001397842>

1125 ס' 41 לחוק רשות שדות התעופה; ריאיון עם רב גונדר (בדימו') יעקב גנות, לעיל ה"ס 1112.

1126 ס' 3 לחוק רש"ת (הוראת שעה).

1127 רשות שדות התעופה, לעיל ה"ס 1116, בעמ' 6.

1128 ס' 57 לחוק רשות שדות התעופה.

1129 ס' 47(א) לחוק רשות שדות התעופה; ריאיון עם רב גונדר (בדימו') יעקב גנות, לעיל ה"ס 1112.

1130 שם.

1131 ס' 4 לחוק רשות התעופה האזרחית, התשס"ה 2005; ריאיון עם רב גונדר (בדימו') יעקב גנות, לעיל ה"ס 1112.

1132 ס' 4 לחוק רשות שדות התעופה.

1133 מבקר המדינה **דוח שנתי 2020** 504-506 (2020) (להלן: מבקר המדינה **דוח 2020**).

1134 מבקר המדינה **דוח 2019**, לעיל ה"ס 4, בעמ' 92 ו-148.

1135 ס' 5(א)4 לחוק רשות שדות התעופה.

1136 ס' 8(ב) לחוק רשות שדות התעופה.

1137 ס' 18(ד) לחוק רשות שדות התעופה.

1138 ס' 25(ג) לחוק רשות שדות התעופה.

1139 ס' 29(א) לחוק רשות שדות התעופה.

1140 ס' 40(א) לחוק רשות התעופה.

1141 ס' 40(ב) לחוק רשות שדות התעופה.

- 1142 ס' 52 (כ) לחוק רשות שדות התעופה.
- 1143 ס' 55 (א) לחוק רשות שדות התעופה.
- 1144 ס' 57 לחוק רשות שדות התעופה.
- 1145 ס' 2(ד)2 (2) לחוק רש"ת (הוראת שעה).

1146 בספטמבר 2015 קיימה ועדת הכספים של הכנסת דיון בסעיפים מתוך הצעת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת התקציב 2015 ו-2016), התשע"ו-2015, שעסקו בתמלוגים המשולמים על-ידי הרשות למדינה; באפריל 2016 קיימה ועדת הכלכלה של הכנסת דיון בצו רשות שדות התעופה (הוראת שעה) (שינוי התוספת לחוק), התשע"ו-2016; ביוני 2016 דנה ועדת הכלכלה באותו יום בתיקון של שני צווים שכל אחד מהם עסק במתן שירותים בשדה התעופה אחר (דב הוז ועובדה - שני שדות תעופה שנסגרו מאז); ביולי 2016 דנה ועדת הכלכלה בתיקון תקנות רשות שדות התעופה העוסקות בגביית אגרות במסופי המעבר היבשתיים; בספטמבר 2016 דנה ועדת הכלכלה בתקנות רשות שדות התעופה העוסקות בגביית אגרות; בנובמבר 2016 קיימה ועדת הכספים של הכנסת דיון בסעיפים מתוך הצעת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת התקציב 2017 ו-2018), התשע"ז-2016, העוסקים בהעברת הכנסות מרשות שדות התעופה לאוצר המדינה, ובדצמבר 2016 קיימה הוועדה שני דיונים נוספים באותו עניין; במרץ 2017 קיימה ועדת הכלכלה באותו יום שני דיונים שעסקו ברשות - האחד עסק באגרות של הרשות הנגבות מחברות התעופה ומהנוסעים, והאחר עסק בתוכניות הפיתוח של הרשות; באפריל 2017 דנה ועדת הכלכלה בתיקון צו רשות שדות התעופה העוסק במתן שירותים בשדה התעופה דב הוז; ביולי 2017 דנה ועדת הכלכלה בתיקון צו רשות שדות התעופה העוסק במתן שירותים בשדה התעופה עובדה; בפברואר 2018 דנה ועדת הכספים בסעיף מתוך הצעת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת התקציב 2019), התשע"ח-2018, העוסק ברשות, ובמרץ 2018 היא דנה באותו סעיף בשלוש ישיבות נוספות; בנובמבר 2018 דנה ועדת הכלכלה בצו רשות שדות התעופה המשנה את התוספת לחוק; בינואר 2019 קיימה ועדת הכלכלה דיון לתיקון תקנות רשות שדות התעופה (אגרות) וכן דיון לתקנות רשות שדות התעופה (אגרות) (הוראת שעה), התשע"ט-2019; באוקטובר 2020 דנה ועדת הכספים בתיקון מס' 12 לחוק רשות שדות התעופה; ובנובמבר 2020 דנה ועדת הכלכלה בצו רשות שדות התעופה המשנה את התוספת לחוק.

1147 ריאיון עם רביגונדר (בדימוי) יעקב גנות, לעיל ה"ס 1112.

1148 ש.ם.

1149 התכתבות עם ד"ר אופיר פינסו, סמנכ"ל מחקר ותכנון, שירות התעסוקה (2022.10.123).

1150 ס' 4 לחוק שירות התעסוקה קובע כי השירות הוא תאגיד, וכי הוא כשר לרכוש ולהעביר כל זכות, להתחייב בכל חיוב ולהיות בעל-דין או צד לכל הליך משפטי או אחר.

1151 ס' 2 לחוק שירות התעסוקה; "אודות שירות התעסוקה הישראלי" **אתר שירות התעסוקה הישראלי**
<https://www.taasuka.gov.il/he/About/Pages/default.aspx>

1152 "חיפוש משרה" **אתר שירות התעסוקה הישראלי**
<https://www.taasuka.gov.il/he/Applicants/Pages/jobs.aspx>

1153 "הסוכן החכם בשבילך" - כדרך לעבודה הבאה" **אתר שירות התעסוקה הישראלי**
<https://www.taasuka.gov.il/he/Pages/SmartAgent.aspx>

1154 "סדנאות, קורסים והכשרות מקצועיות" **אתר שירות התעסוקה הישראלי**
<https://www.taasuka.gov.il/he/Applicants/Pages/profCourseLobby.aspx>

1155 "קורסים אונליין" **אתר שירות התעסוקה הישראלי**
<https://www.taasuka.gov.il/he/Applicants/Pages/OnlineCourses.aspx>

1156 "כל השלבים בחיפוש עבודה" **אתר שירות התעסוקה הישראלי**
<https://www.taasuka.gov.il/he/Applicants/JobSearchStages/>

1157 "תכנית מעגלי תעסוקה" **אתר שירות התעסוקה הישראלי**
<https://www.taasuka.gov.il/he/Applicants/Pages/MaagaleyTaasuka.aspx>

1158 "שוברים להכשרה מקצועית" **אתר שירות התעסוקה הישראלי**
<https://www.taasuka.gov.il/he/Applicants/CareerDevelopment/Pages/Shovarim.aspx>

1159 "מערכת המעסיקים של שירות התעסוקה" **אתר שירות התעסוקה הישראלי**
<https://www.taasuka.gov.il/he/Employers/Pages/employersRecruit.aspx>

1160 "מועמד הזהב" - אל תחפש עובדים, תמצא" **אתר שירות התעסוקה הישראלי**
<https://www.taasuka.gov.il/he/Employers/Pages/GoldNominee.aspx>

1161 "צייד המועמדים" **אתר שירות התעסוקה הישראלי**
<https://www.taasuka.gov.il/he/Employers/Pages/AppHunter.aspx>

1162 "יום ראיונות מרוכז למועמדים - איתך במיון עובדים" **אתר שירות התעסוקה הישראלי**
<https://www.taasuka.gov.il/he/Employers/Pages/MiunOvdim.aspx>

1163 "איתך בניס, ליווי והכשרת אוכלוסיות מגוונות" **אתר שירות התעסוקה הישראלי**
<https://www.taasuka.gov.il/he/Employers/Pages/GiusMeguvan.aspx>

1164 "איתך בליווי מפורטים" **אתר שירות התעסוקה הישראלי**
<https://www.taasuka.gov.il/he/Employers/Pages/LivuiMefutarim.aspx>

1165 "הכשרה בהתאמה לעסק שלך" **אתר שירות התעסוקה הישראלי**
<https://www.taasuka.gov.il/he/Employers/Pages/HishtalmutAndHasama.aspx>

1166 "ניוס עובדים" **אתר שירות התעסוקה הישראלי**
<https://www.taasuka.gov.il/he/Employers/Recruiting/Pages/default.aspx>; "קליטה ושימור עובדים" **אתר שירות התעסוקה הישראלי**
<https://www.taasuka.gov.il/he/Employers/WorkerPreserve/>; "סיום העסקה" **אתר שירות התעסוקה הישראלי**
<https://www.taasuka.gov.il/he/Employers/EmployeeDismissal/>; "העסקת בני נוער" **אתר שירות התעסוקה הישראלי**
<https://www.taasuka.gov.il/he/Employers/Pages/TeenagersEmployment.aspx>

1167 "סקירות ומחקרים" **אתר שירות התעסוקה הישראלי**
<https://www.taasuka.gov.il/he/InfoAndPublications/ReasearchAndReviews/>

1168 ס' 9, 8 ו-12 לחוק שירות התעסוקה.

1169 ס' 15-16 לחוק שירות התעסוקה.

1170 "מבנה ארגוני" **אתר שירות התעסוקה הישראלי**
<https://www.taasuka.gov.il/he/About/Pages/OrganizationChart.aspx>

1171 ס' 72 לחוק שירות התעסוקה.

1172 ס' 89 (א) לחוק שירות התעסוקה.

1173 ס' 6 לחוק שירות התעסוקה - "שר התעשייה, המסחר והתעסוקה" בעת חקיקת החוק.

1174 ס' 89 (כ) לחוק שירות התעסוקה.

1175 ס' 5 לחוק שירות התעסוקה.

1176 ס' 42 לחוק שירות התעסוקה. נוסף על קבלת אישור מהוועדה, השר נדרש להתייעץ גם עם נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות ועם ארגונים העוסקים בקידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות.

1177 ס' 59 (כ) לחוק שירות התעסוקה.

1178 ס' 71 לחוק שירות התעסוקה.

1179 בפברואר 2016 קיימה ועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת דיון שבו ניתן לחבריה דיווח על יעדי השירות; בינואר 2017 קיימה ועדת העבודה, הרווחה והבריאות דיון על-אודות תקנות שירות התעסוקה (תשלומים ממבקש עבודה בקשר לתיווך עבודה) (הוראת שעה), התשע"ז-2017, ושני דיונים על-אודות תקנות שירות התעסוקה (אגרה בעד בחינת מקצוע) (תיקון), התשע"ז-2017; בפברואר 2017, במסגרת ציון יום הכנסת הצעירה, קיימה ועדת העבודה, הרווחה והבריאות דיון בנושא פתרונות תעסוקה בדרום; במרץ 2018 דנה ועדת העבודה, הרווחה והבריאות בטיסת תקנות שירות התעסוקה (תשלומים ממבקש עבודה בקשר לתיווך עבודה) (הוראת שעה) (תיקון); ביולי 2020 דנה ועדת הכלכלה של הכנסת בהצעה לסדר-יום בנושא "התרת שירות התעסוקה מהתגברות משמעותית באבטלה, בעיקר בקרב צעירים, מבוגרים ומיעוטים בחברה".

1180 מספר זה כולל עובדים במשרות חלקיות ובמשרות סטודנט. ראו מבקר המדינה **דוח 70א**, לעיל ה"ס 1133, בעמ' 2261.

1181 ס' 3 לחוק השידור הציבורי הישראלי קובע כי התאגיד הוא אישיות משפטית הכשרה לכל חובה, זכות ופעולה המתיישבת עם אופיו וטבעו כנוף מאוגד.

1182 ס' 7 לחוק השידור הציבורי הישראלי.

1183 ס' 9, 11 ו-12 לחוק השידור הציבורי הישראלי.

1184 ס' 38, 43 ו-44 לחוק השידור הציבורי הישראלי.

1185 מכוח ס' 80 לחוק השידור הציבורי הישראלי.

1186 מכוח ס' 67 לחוק השידור הציבורי הישראלי.

1187 מכוח ס' 70-73 לחוק השידור הציבורי הישראלי.

1188 מכוח ס' 83 לחוק השידור הציבורי הישראלי.

1189 על מועצת התאגיד לאשר את ההלוואות ברוב של שני שלישים מתכניה, וסך ההלוואות אינו יכול לעלות על 20 מיליון ש"ח אלא באישור שר האוצר. ראו ס' 82 לחוק השידור הציבורי הישראלי.

1190 ראו התוספת לחוק השידור הציבורי הישראלי.

1191 ס' 91 לחוק השידור הציבורי הישראלי.

1192 ס' 6 לחוק השידור הציבורי הישראלי.

1193 מבקר המדינה **דוח 270**, לעיל ה"ס 233, בעמ' 2256, 2268 ו-2313.2317.

1194 תמר קפלנסקי "עשרות עובדים בינאן מעידים על התעמרות, השפלות והטרדות מיניות" **הארץ** (20.7.2021) <https://www.haaretz.co.il/gallery/media/premium.HIGHLIGHT-MAGAZINE-1.10014502>; תמר קפלנסקי "אנשים הולכים במסדרונות התאגיד ורועדים מפחד מהמנהלים שלהם" תחקיר 'נאן', חלק ב' "הארץ" (21.7.2021) <https://www.haaretz.co.il/gallery/media/premium.HIGHLIGHT-MAGAZINE-1.10016863>.

1195 תמר קפלנסקי "הוועדה לבדיקת יחסי העבודה בתאגיד: יתמונה קשה ומטרידה מאוד שמחייבת תיקון" **הארץ** (28.12.2021) <https://www.haaretz.co.il/premium-MAGAZINE-1.10499008>.

1196 ס' 13 לחוק השידור הציבורי הישראלי.

1197 ס' 18(ב)-ג לחוק רשות השידור, התשכ"ה-1965. הוראה זו הייתה פועל יוצא של תיקון מס' 27 לחוק.

1198 בדצמבר 2015 דנה ועדת הכלכלה של הכנסת פעמיים בהליכי הקמתו של תאגיד השידור; כפברואר 2016 דנה הוועדה לענייני ביקורת המדינה של הכנסת בבדיקת מינויים בתאגיד השידור; במרץ 2016 דנה ועדת הכלכלה בתיקונים נקודתיים לחוק השידור הציבורי הישראלי, ואילו ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות של הכנסת דנה במצבו של רדיו רק"ע בתאגיד החדש; במאי 2016 דנה ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת בסגנת הפנייה כמעמדה של עיר-הבירה עקב שינוי במיקומו של תאגיד השידור; ביולי 2016 דנה ועדת הפנים והגנת הסביבה בהיערכותו של תאגיד השידור לתחילת שידוריו, ובהמשך החדש - בהודעת ראש הממשלה על סגירת רשות השידור ופתיחת תאגיד השידור; במרץ 2017 קיימה ועדת הכלכלה ישיבת מעקב על מוכנותו של תאגיד השידור לתחילת שידוריו; ביולי 2017 קיבלה ועדת הפנים והגנת הסביבה דיווח על לוחות-הזמנים למעבר של תאגיד השידור לירושלים עד לתאריך 1.8.2017; בינואר 2018 קיבלה ועדת הכלכלה דיווח על פעילותו של תאגיד השידור, ודנה בטיפול בעובדי רשות השידור ובשימור הארכיון של רשות השידור; ביוני 2018, במלאת שנה להקמתו של התאגיד, דנה שוב ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות במצבו של רדיו רק"ע; ביולי 2018 דנו ועדת הכנסת ועדת הכלכלה, יחד ולחוד, בהצעה לתיקון חוק השידור הציבורי הישראלי בנושא משמעותי - ביטול הפיצול בתאגיד השידור הישראלי; ובדצמבר 2018 דנה ועדת הכלכלה בכישלון של העברת תאגיד השידור לירושלים.

1199 בהקשר זה יש לציין כי סקר שנערך בשלהי שנת 2021 מצא כי 42% מהנשאלים היו בדעה כי מהדורות החדשות של ערוץ הטלוויזיה כאן 11 מאזונות, בעוד 41% מהנשאלים סברו כי הן מוטות לשמאל ו-4% בלבד היו בדעה כי הן מוטות לימין. ראו מערכת "ice קשת 12, רשת 13 וערוץ 14: מי הכי מוסה?" <https://www.ice.co.il/tv/news/article/837033> (15.12.2021). ice.

1200 ראו, למשל, אייל צור "עכשיו כשהוא פועל, התאגיד זקוק לדיאגנוזה חריפה" **הארץ** (27.6.2017) <https://www.haaretz.co.il/gallery/opinion/premium-1.4211031>.

1201 ריאיון עם ד"ר תניב רופא, מנכ"לית התאגיד לפיקוח וטרינרי (21.12.2021).

1202 ס' 33 לחוק הרופאים הווטרנרים קובע כי התאגיד הוא אישיות משפטית הכשרה לכל חובה, זכות ופעולה המתיישבת עם אופיו וטבעו כגוף מאוגד.

1203 ראו "התאגיד לפיקוח וטרינרי" בדף "מסרות התאגיד ותפקידיו" **אתר התאגיד לפיקוח וטרינרי** <https://bit.ly/3u6K1DG>; וואלה! כסף "התאגיד לפיקוח וטרינרי: כיסוף ליקויים נמצאו בתחום המזון מן החי" **וואלה!** (14.2.2021) <https://finance.walla.co.il/item/3417937>; ריאיון עם ד"ר תניב רופא, לעיל ה"ס 1201.

1204 ס' 32 לחוק הרופאים הווטרנרים.

1205 ראו פרק ח לחוק הגנה על בריאות הציבור (מזון).

1206 ריאיון עם ד"ר תניב רופא, לעיל ה"ס 1201.

1207 ס' 132, 133 ו-32 לחוק הרופאים הווטרנרים.

1208 ס' 32 ו-33 ו-33 לחוק הרופאים הווטרנרים.

1209 ס' 32 ו-33 לחוק הרופאים הווטרנרים.

1210 ראו "פעילות התאגיד ממומנת כמשך סגור באמצעות אגרות הנכנסות ממפעלי המזון והיבואנים" בדף "מסרות התאגיד ותפקידיו" **אתר התאגיד לפיקוח וטרינרי** <https://bit.ly/3u6K1DG>; ס' 32 לחוק הרופאים הווטרנרים; ריאיון עם ד"ר תניב רופא, לעיל ה"ס 1201.

1211 ס' 32(ג) לחוק הרופאים הווטרנרים.

1212 ריאיון עם ד"ר תניב רופא, לעיל ה"ס 1201.

1213 ס' 32 לחוק הרופאים הווטרנרים.

1214 ס' 32(א) לחוק הרופאים הווטרנרים.

1215 ס' 32(א) לחוק הרופאים הווטרנרים.

1216 ס' 32(ג) לחוק הרופאים הווטרנרים.

1217 באוקטובר 2020 דנה ועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת בהצעת חוק התאגיד לפיקוח וטרינרי (תיקוני חקיקה), התש"ף-2020, אשר הונשה על-ידי הממשלה.

1218 ריאיון עם ד"ר תניב רופא, לעיל ה"ס 1201.

1219 ס' 3 לחוק הרשות לפיתוח ולקידום התרבות, התיירות וקשרי החוץ של ירושלים.

1220 ס' 5(א) לחוק הרשות לפיתוח ולקידום התרבות, התיירות וקשרי החוץ של ירושלים.

1221 ס' 4 לחוק הרשות הלאומית למורשת יהדות בוכרה.

1222 ס' 3(א) לחוק הרשות הלאומית למורשת יהדות בוכרה.

1223 ס' 4 לחוק הרשות הלאומית למורשת יהדות לוב. יציין כי מרכז מורשת יהדות לוב, הפועל באזור-יהודה זה כשני עשורים, אינו תאגיד חקוק.

1224 ס' 3(א) לחוק הרשות הלאומית למורשת יהדות לוב.

1225 ראו לעיל ה"ס 40.

1226 מענה של גלית גבאי, הממונה על העמדת מידע לציבור במוסד לביטוח לאומי, לבקשת חופש מידע (2022.6.6).

1227 משרד העבודה והביטוח העממי **תכנית לביטוח סוציאלי בישראל: דין וחשבון הוועדה הבינמשרדית לתיכנון הביטוח הסוציאלי** (1950).

1228 William Beveridge, Social Insurance And Allied Services (Cmd. 6406, 1942).

1229 אברהם דורון "60 שנה למוסד לביטוח לאומי - מבט על שינויים בנושאי ליבה נבחרים" **ביטחון סוציאלי** 9, 96 (2015); שלמה מורי-יוסף "60 שנה להיווסדו של המוסד לביטוח לאומי: עם הפנים קדימה" **ביטחון סוציאלי** 9, 93 (2015); ריאיון עם פרופ' דניאל גוטליב, לשעבר סמנכ"ל מחקר במוסד לביטוח לאומי (2022.5.12).

על עקרונות הפעולה של מערכת הביטוח הלאומי (עקרון השקילות ועקרון העצמאות) ראו מיכל קורא "משבר הגירעון בתקציב הביטוח הלאומי לקראת שנת 2027 - תיאור הגורמים, ניתוח ההשלכות והצעת פתרונות" **ביטחון סוציאלי** 73, 108 (2019).

1230 ס' 18(א) לחוק הביטוח הלאומי קובע כי המוסד הוא תאגיד כשר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית.

1231 דורון, לעיל ה"ס 1229, בעמ' 17; ענת ירון **סקירת קצבאות נבחרות של המוסד לביטוח לאומי ודין בסוגיות מרכזיות** (2016); מורי-יוסף, לעיל ה"ס 1229, בעמ' 12-15; "אודות הביטוח הלאומי" **אתר המוסד לביטוח לאומי** <https://www.btl.gov.il/About/Pages/default.aspx>; ריאיון עם פרופ' דניאל גוטליב, לעיל ה"ס 1229.

1232 דורון, לעיל ה"ס 1229, בעמ' 11.

1233 ריאיון עם גורית דאבוש, לעיל ה"ס 909.

1234 ס' 18(ד) לחוק הביטוח הלאומי. בסעיף זה נקבע גם כי מבקר המדינה יביש עותק של הדוח שלו על פעולות המוסד לביטוח לאומי לשר הרווחה והביטחון החברתי ולמועצת המוסד, נוסף על ראש הממשלה ויושבי-ראש הוועדה לביקורת המדינה של הכנסת.

1235 "מינהלת המוסד" **אתר המוסד לביטוח לאומי** <https://bit.ly/3dPP9Wx>.

1236 ס' 8(ב) לחוק הביטוח הלאומי. לפירוט ההרכב והסמכויות של המועצה ראו ס' 11-12 לחוק הביטוח הלאומי וכן את תקנות הביטוח הלאומי (מועצת המוסד), התש"ח-1958.

1237 ס' 14 לחוק הביטוח הלאומי. בראשית דרכו היה המוסד לביטוח לאומי באחריות משרד העבודה. לאחר המהפך הפוליטי בשנת 1977 אוחדו משרדי העבודה והסעד למשרד העבודה והרווחה, והמוסד הוכפף לאחריותו של המשרד המאוחד. בשנת 2003 הוקם משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה (תמ"ת), אשר בהמשך נהפך למשרד הכלכלה והמסחר ולאחר-מכן למשרד הכלכלה והתעשייה. במקביל הוקם משרד רווחה נפרד, והמוסד עבר לאחריותו. ראו דורון, לעיל ה"ס 1229, בעמ' 13-14.

1238 ס' 400 לחוק הביטוח הלאומי.

1188 מכוח ס' 83 לחוק השידור הציבורי הישראלי.

1189 על מועצת התאגיד לאשר את ההלוואות ברוב של שני שלישים מתכניה, וסך ההלוואות אינו יכול לעלות על 20 מיליון ש"ח אלא באישור שר האוצר. ראו ס' 82 לחוק השידור הציבורי הישראלי.

1190 ראו התוספת לחוק השידור הציבורי הישראלי.

1191 ס' 91 לחוק השידור הציבורי הישראלי.

1192 ס' 6 לחוק השידור הציבורי הישראלי.

1193 מבקר המדינה **דוח 270**, לעיל ה"ס 233, בעמ' 2256, 2268 ו-2313.2317.

1194 תמר קפלנסקי "עשרות עובדים בינאן מעידים על התעמרות, השפלות והטרדות מיניות" **הארץ** (20.7.2021) <https://www.haaretz.co.il/gallery/media/premium.HIGHLIGHT-MAGAZINE-1.10014502>; תמר קפלנסקי "אנשים הולכים במסדרונות התאגיד ורועדים מפחד מהמנהלים שלהם" תחקיר 'נאן', חלק ב' "הארץ" (21.7.2021) <https://www.haaretz.co.il/gallery/media/premium.HIGHLIGHT-MAGAZINE-1.10016863>.

1195 תמר קפלנסקי "הוועדה לבדיקת יחסי העבודה בתאגיד: יתמונה קשה ומטרידה מאוד שמחייבת תיקון" **הארץ** (28.12.2021) <https://www.haaretz.co.il/premium-MAGAZINE-1.10499008>.

1196 ס' 13 לחוק השידור הציבורי הישראלי.

1197 ס' 18(ב)-ג לחוק רשות השידור, התשכ"ה-1965. הוראה זו הייתה פועל יוצא של תיקון מס' 27 לחוק.

1198 בדצמבר 2015 דנה ועדת הכלכלה של הכנסת פעמיים בהליכי הקמתו של תאגיד השידור; כפברואר 2016 דנה הוועדה לענייני ביקורת המדינה של הכנסת בבדיקת מינויים בתאגיד השידור; במרץ 2016 דנה ועדת הכלכלה בתיקונים נקודתיים לחוק השידור הציבורי הישראלי, ואילו ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות של הכנסת דנה במצבו של רדיו רק"ע בתאגיד החדש; במאי 2016 דנה ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת בסגנת הפנייה כמעמדה של עיר-הבירה עקב שינוי במיקומו של תאגיד השידור; ביולי 2016 דנה ועדת הפנים והגנת הסביבה בהיערכותו של תאגיד השידור לתחילת שידוריו, ובהמשך החדש - בהודעת ראש הממשלה על סגירת רשות השידור ופתיחת תאגיד השידור; במרץ 2017 קיימה ועדת הכלכלה ישיבת מעקב על מוכנותו של תאגיד השידור לתחילת שידוריו; ביולי 2017 קיבלה ועדת הפנים והגנת הסביבה דיווח על לוחות-הזמנים למעבר של תאגיד השידור לירושלים עד לתאריך 1.8.2017; בינואר 2018 קיבלה ועדת הכלכלה דיווח על פעילותו של תאגיד השידור, ודנה בטיפול בעובדי רשות השידור ובשימור הארכיון של רשות השידור; ביוני 2018, במלאת שנה להקמתו של התאגיד, דנה שוב ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות במצבו של רדיו רק"ע; ביולי 2018 דנו ועדת הכנסת ועדת הכלכלה, יחד ולחוד, בהצעה לתיקון חוק השידור הציבורי הישראלי בנושא משמעותי - ביטול הפיצול בתאגיד השידור הישראלי; ובדצמבר 2018 דנה ועדת הכלכלה בכישלון של העברת תאגיד השידור לירושלים.

1199 בהקשר זה יש לציין כי סקר שנערך בשלהי שנת 2021 מצא כי 42% מהנשאלים היו בדעה כי מהדורות החדשות של ערוץ הטלוויזיה כאן 11 מאזונות, בעוד 41% מהנשאלים סברו כי הן מוטות לשמאל ו-4% בלבד היו בדעה כי הן מוטות לימין. ראו מערכת "ice קשת 12, רשת 13 וערוץ 14: מי הכי מוסה?" <https://www.ice.co.il/tv/news/article/837033> (15.12.2021). ice.

1200 ראו, למשל, אייל צור "עכשיו כשהוא פועל, התאגיד זקוק לדיאגנוזה חריפה" **הארץ** (27.6.2017) <https://www.haaretz.co.il/gallery/opinion/premium-1.4211031>.

1201 ריאיון עם ד"ר תניב רופא, מנכ"לית התאגיד לפיקוח וטרינרי (21.12.2021).

1202 ס' 33 לחוק הרופאים הווטרנרים קובע כי התאגיד הוא אישיות משפטית הכשרה לכל חובה, זכות ופעולה המתיישבת עם אופיו וטבעו כגוף מאוגד.

1203 ראו "התאגיד לפיקוח וטרינרי" בדף "מסרות התאגיד ותפקידיו" **אתר התאגיד לפיקוח וטרינרי** <https://bit.ly/3u6K1DG>; וואלה! כסף "התאגיד לפיקוח וטרינרי: כיסוף ליקויים נמצאו בתחום המזון מן החי" **וואלה!** (14.2.2021) <https://finance.walla.co.il/item/3417937>; ריאיון עם ד"ר תניב רופא, לעיל ה"ס 1201.

1204 ס' 32 לחוק הרופאים הווטרנרים.

1205 ראו פרק ח לחוק הגנה על בריאות הציבור (מזון).

1206 ריאיון עם ד"ר תניב רופא, לעיל ה"ס 1201.

1207 ס' 132, 133 ו-32 לחוק הרופאים הווטרנרים.

1208 ס' 32 ו-33 ו-33 לחוק הרופאים הווטרנרים.

1209 ס' 32 ו-33 לחוק הרופאים הווטרנרים.

1210 ראו "פעילות התאגיד ממומנת כמשך סגור באמצעות אגרות הנכנסות ממפעלי המזון והיבואנים" בדף "מסרות התאגיד ותפקידיו" **אתר התאגיד לפיקוח וטרינרי** <https://bit.ly/3u6K1DG>; ס' 32 לחוק הרופאים הווטרנרים; ריאיון עם ד"ר תניב רופא, לעיל ה"ס 1201.

1239 ס' 13 לחוק הביטוח הלאומי; "ועדות המועצה" אתר המוסד לביטוח לאומי <https://bit.ly/3NqtHWS>.

1240 ס' 18 לחוק הביטוח הלאומי; "מינהלת המוסד", לעיל ה"ס 1235.

1241 ס' 20 לחוק הביטוח הלאומי.

1242 "המנהלים הכלליים של הביטוח הלאומי לאורך השנים" אתר המוסד לביטוח לאומי <https://bit.ly/3byCKRc>.

1243 מור"יוסף, לעיל ה"ס 1229, בעמ' 9, 12 ו-19; קורא, לעיל ה"ס 1229, בעמ' 74 ו-92; "מקורות המימון" אתר המוסד לביטוח לאומי <https://bit.ly/3NjsjM7>; ריאיון עם פרופ' דניאל גוטליב, לעיל ה"ס 1229.

1244 שם; דניאל גוטליב "איך לשמור על יכולת הביטוח הלאומי להבטיח ביטחון סוציאלי לאורך זמן?" (המוסד לביטוח לאומי 2017) https://www.btl.gov.il/Publications/more_publications/Documents/KayamutVeBitujjyut.pdf.

1245 ס' 11(א) לחוק הביטוח הלאומי.

1246 ס' 25(ב) לחוק הביטוח הלאומי.

1247 ס' 32(א) לחוק הביטוח הלאומי.

1248 ס' 31 לחוק הביטוח הלאומי.

1249 ס' 6 לחוק הביטוח הלאומי.

1250 ס' 6א לחוק הביטוח הלאומי.

1251 ס' 9(א) לחוק הביטוח הלאומי.

1252 ס' 17(א) לחוק הביטוח הלאומי.

1253 ס' 39 לחוק הביטוח הלאומי.

1254 ס' 50(ג) לחוק הביטוח הלאומי. היום הקובע הוא היום שבו אישה מבוססת הרה הפסיקה לעבוד או היום האחרון שבו שולמו לה דמי הסתגלות מיוחדים בהיותה בהריון.

1255 ס' 55 לחוק הביטוח הלאומי.

1256 ס' 57א לחוק הביטוח הלאומי.

1257 ס' 62 לחוק הביטוח הלאומי.

1258 ס' 62א לחוק הביטוח הלאומי.

1259 ס' 74(א) לחוק הביטוח הלאומי.

1260 ס' 74(ב) לחוק הביטוח הלאומי.

1261 ס' 74(ג) לחוק הביטוח הלאומי.

1262 ס' 74(ח) לחוק הביטוח הלאומי.

1263 ס' 74 לחוק הביטוח הלאומי. נוסף על כך יצוין כי שר האוצר והמוסד נדרשו לדווח לוועדת הכספים על עניינים שונים הקשורים לחיסכון ארוך-הטווח לכל ילד לא יאוחר מתום החודשים אפריל, אוגוסט ודצמבר 2016 (ס' 174 לחוק).

1264 ס' 87(ד) לחוק הביטוח הלאומי.

1265 ס' 121 לחוק הביטוח הלאומי.

1266 ס' 125 לחוק הביטוח הלאומי.

1267 ס' 130(א) לחוק הביטוח הלאומי.

1268 ס' 144 לחוק הביטוח הלאומי.

1269 ס' 148(ב) לחוק הביטוח הלאומי.

1270 ס' 149(א) לחוק הביטוח הלאומי.

1271 ס' 149א לחוק הביטוח הלאומי, שתוקפו עד סוף שנת 2023.

1272 ס' 150 לחוק הביטוח הלאומי.

1273 ס' 29 לחוק הביטוח הלאומי.

1274 ס' 159 לחוק הביטוח הלאומי.

1275 ס' 160 לחוק הביטוח הלאומי.

1276 ס' 163(א) לחוק הביטוח הלאומי.

1277 ס' 165(ב) לחוק הביטוח הלאומי.

1278 ס' 166(ב) לחוק הביטוח הלאומי.

1279 ס' 170(ו) לחוק הביטוח הלאומי.

1280 ס' 171 לחוק הביטוח הלאומי.

1281 ס' 173 לחוק הביטוח הלאומי.

1282 ס' 174 לחוק הביטוח הלאומי.

1283 ס' 194 לחוק הביטוח הלאומי.

1284 ס' 195 לחוק הביטוח הלאומי.

1285 ס' 198 לחוק הביטוח הלאומי.

1286 ס' 203 לחוק הביטוח הלאומי.

1287 ס' 206 לחוק הביטוח הלאומי.

1288 ס' 212(א) לחוק הביטוח הלאומי.

1289 ס' 214(א) לחוק הביטוח הלאומי.

1290 ס' 215 לחוק הביטוח הלאומי.

1291 ס' 221 לחוק הביטוח הלאומי.

1292 ס' 222-222א לחוק הביטוח הלאומי. נוסף על כך, שר הרווחה והביטחון החברתי ושר האוצר נדרשו להביא לאישורה של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת - נוסף על אישור הממשלה - תקנות ליישום הגדלה של קצבות הנכות בשנים 2020-2021, כמפורט בחוק וס' 222 לחוק).

1293 ס' 224(ד) ו-224(ו) לחוק הביטוח הלאומי.

1294 ס' 225 לחוק הביטוח הלאומי.

1295 ס' 225ה לחוק הביטוח הלאומי.

1296 ס' 228(ב) לחוק הביטוח הלאומי.

1297 ס' 230(א) לחוק הביטוח הלאומי.

1298 ס' 234 לחוק הביטוח הלאומי.

1299 ס' 238 לחוק הביטוח הלאומי.

1300 ס' 244 לחוק הביטוח הלאומי.

1301 ס' 247(ב) לחוק הביטוח הלאומי.

1302 ס' 252(ה) לחוק הביטוח הלאומי.

1303 ס' 265 לחוק הביטוח הלאומי.

1304 ס' 266 לחוק הביטוח הלאומי.

1305 ס' 273(ג) לחוק הביטוח הלאומי.

1306 ס' 277 לחוק הביטוח הלאומי.

1307 ס' 278(א) לחוק הביטוח הלאומי.

1239 ס' 13 לחוק הביטוח הלאומי; "ועדות המועצה" אתר המוסד לביטוח לאומי <https://bit.ly/3NqtHWS>.

1240 ס' 18 לחוק הביטוח הלאומי; "מינהלת המוסד", לעיל ה"ס 1235.

1241 ס' 20 לחוק הביטוח הלאומי.

1242 "המנהלים הכלליים של הביטוח הלאומי לאורך השנים" אתר המוסד לביטוח לאומי <https://bit.ly/3byCKRc>.

1243 מור"יוסף, לעיל ה"ס 1229, בעמ' 9, 12 ו-19; קורא, לעיל ה"ס 1229, בעמ' 74 ו-92; "מקורות המימון" אתר המוסד לביטוח לאומי <https://bit.ly/3NjsjM7>; ריאיון עם פרופ' דניאל גוטליב, לעיל ה"ס 1229.

1244 שם; דניאל גוטליב "איך לשמור על יכולת הביטוח הלאומי להבטיח ביטחון סוציאלי לאורך זמן?" (המוסד לביטוח לאומי 2017) https://www.btl.gov.il/Publications/more_publications/Documents/KayamutVeBitujjyut.pdf.

1245 ס' 11(א) לחוק הביטוח הלאומי.

1246 ס' 25(ב) לחוק הביטוח הלאומי.

1247 ס' 32(א) לחוק הביטוח הלאומי.

1248 ס' 31 לחוק הביטוח הלאומי.

1249 ס' 6 לחוק הביטוח הלאומי.

1250 ס' 6א לחוק הביטוח הלאומי.

1251 ס' 9(א) לחוק הביטוח הלאומי.

1252 ס' 17(א) לחוק הביטוח הלאומי.

1253 ס' 39 לחוק הביטוח הלאומי.

1254 ס' 50(ג) לחוק הביטוח הלאומי. היום הקובע הוא היום שבו אישה מבוססת הרה הפסיקה לעבוד או היום האחרון שבו שולמו לה דמי הסתגלות מיוחדים בהיותה בהריון.

1255 ס' 55 לחוק הביטוח הלאומי.

1256 ס' 57א לחוק הביטוח הלאומי.

1257 ס' 62 לחוק הביטוח הלאומי.

1258 ס' 62א לחוק הביטוח הלאומי.

1259 ס' 74(א) לחוק הביטוח הלאומי.

1260 ס' 74(ב) לחוק הביטוח הלאומי.

1261 ס' 74(ג) לחוק הביטוח הלאומי.

1262 ס' 74(ח) לחוק הביטוח הלאומי.

1263 ס' 74 לחוק הביטוח הלאומי. נוסף על כך יצוין כי שר האוצר והמוסד נדרשו לדווח לוועדת הכספים על עניינים שונים הקשורים לחיסכון ארוך-הטווח לכל ילד לא יאוחר מתום החודשים אפריל, אוגוסט ודצמבר 2016 (ס' 174 לחוק).

1264 ס' 87(ד) לחוק הביטוח הלאומי.

1265 ס' 121 לחוק הביטוח הלאומי.

1266 ס' 125 לחוק הביטוח הלאומי.

1267 ס' 130(א) לחוק הביטוח הלאומי.

1268 ס' 144 לחוק הביטוח הלאומי.

1269 ס' 148(ב) לחוק הביטוח הלאומי.

1270 ס' 149(א) לחוק הביטוח הלאומי.

1271 ס' 149א לחוק הביטוח הלאומי, שתוקפו עד סוף שנת 2023.

1272 ס' 150 לחוק הביטוח הלאומי.

1308 ס' 282(א) לחוק הביטוח הלאומי.
1309 ס' 282(ב) לחוק הביטוח הלאומי.
1310 ס' 285 לחוק הביטוח הלאומי.
1311 ס' 287 לחוק הביטוח הלאומי.
1312 ס' 290א לחוק הביטוח הלאומי.
1313 ס' 295 לחוק הביטוח הלאומי.
1314 ס' 295(ב) לחוק הביטוח הלאומי.
1315 ס' 298(א) לחוק הביטוח הלאומי.
1316 ס' 302(א) לחוק הביטוח הלאומי.
1317 ס' 307(ב) לחוק הביטוח הלאומי.
1318 ס' 313 לחוק הביטוח הלאומי.
1319 ס' 315 לחוק הביטוח הלאומי.
1320 ס' 315 לחוק הביטוח הלאומי.
1321 ס' 315 לחוק הביטוח הלאומי.
1322 ס' 315 לחוק הביטוח הלאומי.
1323 ס' 320(ו) לחוק הביטוח הלאומי.
1324 ס' 320(ט) לחוק הביטוח הלאומי.
1325 ס' 323(ד) לחוק הביטוח הלאומי.
1326 ס' 328(א) לחוק הביטוח הלאומי.
1327 ס' 337(ב) לחוק הביטוח הלאומי.
1328 ס' 341 לחוק הביטוח הלאומי.
1329 ס' 344(ב) לחוק הביטוח הלאומי.
1330 ס' 344(ד) לחוק הביטוח הלאומי.
1331 ס' 345(ו) לחוק הביטוח הלאומי.
1332 ס' 345(ב) לחוק הביטוח הלאומי.
1333 ס' 348(ג) לחוק הביטוח הלאומי.
1334 ס' 349 לחוק הביטוח הלאומי.
1335 ס' 350(א) לחוק הביטוח הלאומי.
1336 ס' 350(ב) לחוק הביטוח הלאומי.
1337 ס' 351(א) לחוק הביטוח הלאומי.
1338 ס' 352 לחוק הביטוח הלאומי.
1339 ס' 355(א) לחוק הביטוח הלאומי.
1340 ס' 361 לחוק הביטוח הלאומי.
1341 ס' 364(א) לחוק הביטוח הלאומי.
1342 ס' 374(א) לחוק הביטוח הלאומי.
1343 ס' 376 לחוק הביטוח הלאומי.
1344 ס' 377 לחוק הביטוח הלאומי.

1345 ס' 378(ב) לחוק הביטוח הלאומי.
1346 ס' 384(א) לחוק הביטוח הלאומי.
1347 ס' 387 לחוק הביטוח הלאומי.
1348 ס' 389 לחוק הביטוח הלאומי.
1349 ס' 397(א) לחוק הביטוח הלאומי.
1350 רשות ניירות ערך **דוח שנתי 2021** 132 (2022) <https://bit.ly/3Oph2Vm> (להלן: **דוח רני"ע 2021**). עוד יצוין כי מספר המשרות המאושרות בסוף שנת 2021 עמד על 259.75. ראו שם בעמ' 18.
1351 ס' 8(א) לחוק ניירות ערך קובע כי הרשות תהיה תאגיד כשר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית.
1352 **דוח ועדת בייסקי**, לעיל ה"ס 35, בעמ' 308.
1353 ס' 2 לחוק ניירות ערך.
1354 "אודות הרשות" **אתר רשות ניירות ערך** <https://www.isa.gov.il/ABOUT/Pages/About.aspx>.
1355 ס' 56(א) לחוק ניירות ערך. ס' 56(ב) לחוק קובע כי שר המשפטים רשאי להתקין תקנות סדרי דין לעניין שישה סעיפים בחוק.
1356 ס' 9 לחוק ניירות ערך.
1357 ס' 3 לחוק ניירות ערך.
1358 **דוח רני"ע 2021**, לעיל ה"ס 1350, בעמ' 17.
1359 מחלקת הייעוץ המשפטי; מחלקת תאגידיים; מחלקת השקעות; המחלקה לפיקוח על הבורסה ועל זירות סוחר; מחלקת חקירות, מודיעין ובקרת מסחר; מחלקת אכיפה מנהלית; מחלקת ניירות ערך בפרקליטות; מחלקת ביקורת והערכה; המחלקה הבין-לאומית ופיתוח עסקי; מחלקת מחקר, פיתוח וייעוץ כלכלי אסטרטגי; מחלקת ארגון, כספים ומשאבי אנוש; ומחלקת מערכות מידע. ראו שם, בעמ' 19-22.
1360 "מחלקות הרשות" **אתר רשות ניירות ערך** <https://www.isa.gov.il/ABOUT/OrganizationalStructure/Pages/OrganizationalStructure4235.aspx>.
1361 ריאיון עם פרופ' שמואל האוזר, לשעבר יושב-ראש הרשות לניירות ערך (19.6.2022).
1362 **דוח רני"ע 2021**, לעיל ה"ס 1350, בעמ' 133.
1363 החוק כולל גם הסדרי פיקוח פרלמנטריים על התנהלותם של תאגידיים ופרטים אשר פועלים בשוק ניירות הערך הישראלי ומפוקחים על-ידי הרשות. להלן נפרט הסדריים אלו כאשר יש להם זיקה ישירה לפעילותה של הרשות.
1364 בינואר 2016 דנה ועדת הכספים בתקציב הרשות לשנת 2016; בינואר 2017 דנה ועדת הכספים בתקציב הרשות לשנת 2017; בינואר 2018 דנה ועדת הכספים בתקציב הרשות לשנת 2018; ביולי 2018 דנה ועדת הכספים בדיווחים של הרשות על שינוי מבני בבורסה ועל הקלות בהגשת דוחות רבעוניים; בינואר 2020 דנה ועדת הכספים בתקציב הרשות לשנת 2020, וחודש אחר כך היא קיימה דיון נוסף בתקציב; בדצמבר 2020 דנה ועדת הכספים בתקנות שונות בתחום ניירות הערך ובאישור תקציב הרשות לשנת 2021; במאי 2021 דנה ועדת הכספים בדוח הרשות לשנת 2020; וביוני 2021 קיבלה ועדת הכספים סקירה מפי יושב-ראש הרשות.
1365 **דוח ועדת כנל**, לעיל ה"ס 37, בעמ' 100-113.
1366 ס' 10(ב) לחוק ניירות ערך.
1367 ס' 11 לחוק ניירות ערך.
1368 ס' 14 לחוק ניירות ערך.
1369 ס' 55 לחוק ניירות ערך.
1370 ס' 55 לחוק ניירות ערך.
1371 ס' 56(ג) לחוק ניירות ערך.
1372 ראו, למשל, את הדיווח התקציבי לשנים 2021 ו-2022 המופיע **בדוח רני"ע 2021**, לעיל ה"ס 1350, בעמ' 130-133.
1373 ס' 12(ד) לחוק ניירות ערך.
1374 ס' 15(א) לחוק ניירות ערך.

1375 סי' 15 לחוק ניירות ערך.
1376 סי' 17 לחוק ניירות ערך.
1377 סי' 17א(א) לחוק ניירות ערך.
1378 סי' 17א(ג) לחוק ניירות ערך.
1379 סי' 17(ג) לחוק ניירות ערך.
1380 סי' 17ד לחוק ניירות ערך.
1381 סי' 20א(ב) לחוק ניירות ערך.
1382 סי' 23א(ד) לחוק ניירות ערך.
1383 סי' 23א(ו) לחוק ניירות ערך.
1384 סי' 23א(ז) לחוק ניירות ערך.
1385 סי' 24(ב) לחוק ניירות ערך.
1386 סי' 28(ג) לחוק ניירות ערך.
1387 סי' 35(ד) לחוק ניירות ערך.
1388 סי' 35(ה) לחוק ניירות ערך.
1389 סי' 35ה(ה) לחוק ניירות ערך.
1390 סי' 35(ב) לחוק ניירות ערך.
1391 סי' 135 לחוק ניירות ערך.
1392 סי' 135(ה) לחוק ניירות ערך.
1393 סי' 135(ז) לחוק ניירות ערך.
1394 סי' 35 לחוק ניירות ערך.
1395 סי' 35(ב) לחוק ניירות ערך.
1396 סי' 35(כ) לחוק ניירות ערך.
1397 סי' 35(כ) לחוק ניירות ערך.
1398 סי' 35(כ) לחוק ניירות ערך.
1399 סי' 35(כ) לחוק ניירות ערך.
1400 סי' 35(כ) לחוק ניירות ערך.
1401 סי' 35(כ) לחוק ניירות ערך.
1402 סי' 35(כ) לחוק ניירות ערך.
1403 סי' 35(כ) לחוק ניירות ערך.
1404 סי' 35(כ) לחוק ניירות ערך.
1405 סי' 35(כ) לחוק ניירות ערך.
1406 סי' 35(א) לחוק ניירות ערך.
1407 סי' 35(כ) לחוק ניירות ערך.
1408 סי' 35(כ) לחוק ניירות ערך.
1409 סי' 35(כ) לחוק ניירות ערך.
1410 סי' 35(כ) לחוק ניירות ערך.
1411 סי' 35 לחוק ניירות ערך.

1412 סי' 35(ג) לחוק ניירות ערך.
1413 סי' 36(ב) לחוק ניירות ערך.
1414 סי' 37(ג) לחוק ניירות ערך.
1415 סי' 44א לחוק ניירות ערך.
1416 סי' 44(ב) לחוק ניירות ערך.
1417 סי' 44(א) לחוק ניירות ערך.
1418 סי' 44(ב) לחוק ניירות ערך.
1419 סי' 44(ב) לחוק ניירות ערך.
1420 סי' 44(ב) לחוק ניירות ערך.
1421 סי' 44(ב) לחוק ניירות ערך.
1422 סי' 45א(א) לחוק ניירות ערך.
1423 סי' 45 לחוק ניירות ערך.
1424 סי' 50א(א) לחוק ניירות ערך.
1425 סי' 50א(ב) לחוק ניירות ערך.
1426 סי' 52(ה) לחוק ניירות ערך.
1427 סי' 52 לחוק ניירות ערך.
1428 סי' 52(ד) לחוק ניירות ערך.
1429 סי' 52(ח) לחוק ניירות ערך.
1430 סי' 54 לחוק ניירות ערך.

חברות נוספות בסדרה

תשרי תשפ"א - אוקטובר 2020
נייר מדיניות מס' 66

אלול תש"פ - ספטמבר 2020
נייר מדיניות מס' 65

תשרי תשפ"א - ספטמבר 2020
נייר מדיניות מס' 64

שבט תשפ"א - פברואר 2021
נייר מדיניות מס' 69

כסלו תשפ"א - נובמבר 2020
נייר מדיניות מס' 68

כסלו תשפ"א - דצמבר 2020
נייר מדיניות מס' 67

אלול תשפ"ב - ספטמבר 2022
נייר מדיניות מס' 81

אייר תשפ"ב - מאי 2022
נייר מדיניות מס' 80

תמוז תשפ"ב - יולי 2022
נייר מדיניות מס' 79

חשוון תשפ"ב - נובמבר 2021
נייר מדיניות מס' 72

תמוז תשפ"א - יולי 2021
נייר מדיניות מס' 71

ניסן תשפ"א - מרץ 2021
נייר מדיניות מס' 70

טבת תשפ"ג - ינואר 2023
נייר מדיניות מס' 84

כסלו תשפ"ג - דצמבר 2022
נייר מדיניות מס' 83

כסלו תשפ"ג - דצמבר 2022
נייר מדיניות מס' 82

תשרי תשפ"ב - ספטמבר 2021
נייר מדיניות מס' 76

אלול תשפ"א - אוגוסט 2021
נייר מדיניות מס' 75

אב תשפ"א - יולי 2021
נייר מדיניות מס' 73

פורום קהלת

פורום קהלת הוא מכון מחקר השוכן בירושלים ופועל לעיגון מעמד הקבע של ישראל כמדינת הלאום של עם היהודי, לחיזוק הדמוקרטיה הישראלית, קידום חירות הפרט ועידוד יישום עקרונות השוק החופשי בישראל. הפורום איננו מפלגתי ונשען על מקורות עצמאיים פרטיים ללא מימון ישיר או עקיף ממדינת ישראל או מכל ישות מדינית אחרת. כל תוצרי הפורום מוגשים למקבלי ההחלטות ולציבור ללא תמורה.

ISBN 978-965-7796-04-7

9 789657 796047

פורום קהלת (ע"ר)

רח' עם ועולמו 8

ירושלים, 9546306

טל' 02-6312720

office@kohelet.org.il

www.kohelet.org.il